URZĄD
OCHRONY
KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI W 2004 ROKU

Warszawa, kwiecień 2005 r.

Spis treści

Wstęp.....3
1. Informacje ogólne.....4
2. Ogólna charakterystyka zadań Prezesa UOKiK.....6
3. Reforma Europejskiego Prawa Konkurencji..... 12
3.1. Najważniejsze zmiany w europejskim systemie ochrony konkurencji.....12
3.2. Utworzenie ECN (*European Competition Network*) jako płaszczyzny współpracy Komisji Europejskiej z krajowymi organami antymonopolowymi.....12
3.3. Rola sądów krajowych w nowym systemie ochrony konkurencji.....15
3.4 Nowe uprawnienia i obowiązki Prezesa UOKiK.....16
3.5 Postępowania antymonopolowe wszczęte na podstawie art. 81 i 82 TWE.....17
4. Prace legislacyjne.....19
4.1. Wewnątrzresortowe prace legislacyjne.....19
4.2. Opiniowanie projektów aktów normatywnych.....34
5. Realizacja ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie praktyk ograniczających konkurencję oraz koncentracji.....39
5.1. Informacje ogólne.....39
5.2. Dane statystyczne.....40
5.3. Porozumienia ograniczające konkurencję.....43
5.4. Nadużywanie pozycji dominującej 55
5.5. Kontrola koncentracji przedsiębiorców.....65
5.6. Orzecznictwo sądowe w sprawach antymonopolowych.....74
5.7. Kary pieniężne.....115
6. Realizacja ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów 116
7. Realizacja przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej.....134
8. Realizacja przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.....138
9. Realizacja przepisów z zakresu niedozwolonych postanowień umownych.....145
10. Realizacja przepisów ustawy o języku polskim.....161
11. Realizacja przepisów ustawy ogólnym bezpieczeństwie produktów.....163
12. Realizacja przepisów ustawy o systemie oceny zgodności.....172
13. Inne zadania realizowane przez Prezesa UOKiK 180
14. Badania i analizy rynku.....182
15. Współpraca z zagranicą, w tym z organami wspólnotowymi…….....197
16. Działalność informacyjna Urzędu.....204

Wstęp

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów, wykonującym swoje zadania przy pomocy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Zadania Prezesa Urzędu, początkowo ograniczające się jedynie do kontroli praktyk ograniczających konkurencję oraz koncentracji przedsiębiorców, z każdym rokiem ulegają poszerzeniu. Pozostając w zasięgu prawa konkurencji i ściśle wiążącej się z nim ochrony konsumentów, obejmują swoim zasięgiem coraz szersze obszary uregulowań. Obecnie do zakresu działania Prezesa UOKiK należy m.in. kontrola antykonkurencyjnych praktyk i koncentracji oraz monitorowanie pomocy publicznej dla przedsiębiorców na szczeblu krajowym.

W zakresie ochrony konsumentów, oprócz realizowania polityki państwa w tej sferze (polegającego m.in. na przygotowywaniu projektów aktów prawnych i współpracy z organizacjami i organami, do których zadań należy ochrona konsumentów), Prezesowi UOKiK powierzono również zadania z zakresu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zwalczania nieuczciwej konkurencji, niedozwolonych postanowień umownych, ochrony języka polskiego oraz bezpieczeństwa produktów. Prezes UOKIK nadzoruje też działalność Inspekcji Handlowej. Kompetencje Prezes UOKiK zostały ponadto rozszerzone o zadania z zakresu nadzoru rynku.

Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, tj. od dnia 1 maja 2004 r., które zbiegło się z wejściem w życie wspólnotowego Rozporządzenia 1/2003 reformującego system ochrony konkurencji w UE i związanej z nim ściśle nowelizacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, na Prezesa UOKiK nałożony został szereg nowych obowiązków.

Prezes UOKiK stał się częścią Europejskiej Sieci Konkurencji (*ECN – European Competition Network*), którą tworzą Komisja Europejska oraz organy ochrony konkurencji państw członkowskich. Dla polskiego organu antymonopolowego oznacza to przede wszystkim obowiązek bezpośredniego stosowania art. 81 i art. 82 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE), w przypadku gdy praktyka ograniczająca konkurencję może wpływać na handel pomiędzy państwami członkowskimi.

Zadania powierzone Prezesowi UOKiK mają na celu zagwarantowanie zdrowej konkurencji, umożliwiającej przedsiębiorcom działanie i rozwój w optymalnych warunkach rynkowych, oraz zapewnienie konsumentom prawa wyboru produktów odpowiedniej jakości, zapewnienia ich bezpieczeństwa oraz poszanowania ich praw przez przedsiębiorców.

1. Informacje ogólne

1.1 Struktura organizacyjna UOKiK.

Prezes UOKiK jest centralnym organem administracji rządowej, nadzorowanym przez Prezesa Rady Ministrów. Prezes UOKiK jest powoływany przez Prezesa Rady Ministrów na 5-letnią kadencję, kandydat na to stanowisko jest wyłaniany w drodze konkursu spośród osób wyróżniających się wiedzą teoretyczną i doświadczeniem z zakresu gospodarki rynkowej oraz ochrony konkurencji i konsumentów. Swoje zadania Prezes UOKiK wykonuje przy pomocy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W 2004 r. w skład kierownictwa Urzędu wchodzili: Pan dr Cezary Banasiński – Prezes Urzędu oraz Pani dr Elżbieta Ostrowska (do sierpnia 2004 r.), Pan dr Jaroslaw Maćkowiak (od sierpnia 2004 r.) i Pani dr Ewa Kubis – Wiceprezesi Urzędu.

Prezes UOKiK działa na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz innych ustaw określających jego kompetencje. Organizację Urzędu określa statut nadany przez Prezesa Rady Ministrów w zarządzeniu nr 142 z 31 grudnia 2001 r.

W skład Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wchodzi centrala i 9 delegatur:

- Delegatura UOKiK w Bydgoszczy – obejmująca swym zakresem działania województwa: kujawsko-pomorskie i warmińsko-mazurskie,
- Delegatura UOKiK w Gdańsku – województwa: pomorskie i zachodniopomorskie,
- Delegatura UOKiK w Katowicach – województwa: śląskie i opolskie,
- Delegatura UOKiK w Krakowie – województwa: małopolskie i podkarpackie,
- Delegatura UOKiK w Lublinie – województwa: lubelskie i podlaskie,
- Delegatura UOKiK w Łodzi – województwa: łódzkie i świętokrzyskie,
- Delegatura UOKiK w Poznaniu – województwo wielkopolskie,
- Delegatura UOKiK we Wrocławiu – województwa: dolnośląskie i lubuskie,
- Delegatura UOKiK w Warszawie – województwo mazowieckie.

W skład centrali Urzędu wchodzą następujące komórki organizacyjne (stan na 31 grudnia 2004 r.):

- Sekretariat Prezesa,
- Departament Prawny i Orzecznictwa Europejskiego,
- Departament Ochrony Konkurencji,
- Departament Analiz Rynku,

- Departament Monitorowania Pomocy Publicznej,
- Departament Polityki Konsumenckiej,
- Departament Nadzoru Rynku,
- Departament Współpracy z Zagranicą i Komunikacji Społecznej,
- Departament Środków Pomocowych, Budżetu i Administracji,
- Samodzielne Stanowisko do spraw Ochrony Informacji Niejawnych,
- Samodzielne Stanowisko do spraw Audytu Wewnętrznego.

1.2. Stan zatrudnienia w Urzędzie w 2004 r., z uwzględnieniem struktury zawodowej i fluktuacji kadr, przedstawiają poniższe zestawienia.

1.2.1. Stan zatrudnienia w UOKiK

	osoby	etaty
- 1 stycznia 2004 r.	**259**	**252**
- 31 grudnia 2004 r.	**274**	**264**
- średnio w roku	**259**	**251**

1.2.2. Struktura zawodowa i wiekowa pracowników UOKiK wg stanu na 31 grudnia 2004 r.

Wiek w latach ukończonych	Prawnicy	Ekonomiści	Inne zawody	Razem	% do ogółu zatrudnionych
do 30	**99**	**8**	**27**	**134**	**48,9**
30-40	**43**	**14**	**15**	**72**	**26,3**
40-55	**14**	**16**	**18**	**48**	**17,5**
pow. 55	**3**	**9**	**8**	**20**	**7,3**

1.2.3. Fluktuacja kadr w 2004 r.

	osoby	etaty
- zatrudniono	**60**	**55,8**
- rozwiązano stosunek pracy	**38**	**37,3**

1.2.4. Zmiany w stanie zatrudnienia

Rok 2004	Zatrudnienie ogółem w UOKiK	% wzrostu	Zatrudnienie ogółem w GI IH	% wzrostu	Zatrudnienie ogółem w GP UOKiK	% wzrostu	Ogółem część 53	% wzrostu
	274	**10,5**	**157**	**1,9**			**431**	**7,2**

1.3. Budżet roczny UOKIK wg ustawy budżetowej na 2004 r.

- dochody **895 tys. zł**,
- wydatki **31.440 tys. zł,**

  z tego:
  - Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów **21.108 tys. zł,**
  - Główny Inspektorat Inspekcji Handlowej **8.132 tys. zł,**
  - dotacje na finansowanie zadań państwowych z zakresu ochrony konsumentów zlecanych do realizacji stowarzyszeniom **2.200 tys. zł.**

2. Ogólna charakterystyka zadań Prezesa UOKiK

Pierwszą regulacją prawną, której przedmiotem była ochrona konkurencji, była ustawa z dnia 28 stycznia 1987 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej (Dz. U. Nr 3, poz. 18). Ustawa ta nie obejmowała wszystkich aspektów polityki konkurencji; dotyczyła przede wszystkim praktyk monopolistycznych. Zadania określone w ustawie realizował Minister Finansów, który jednocześnie reprezentował interesy Skarbu Państwa. Pozycja, jaką zajmował Minister Finansów jako organ antymonopolowy, była zatem wewnętrznie sprzeczna, bowiem źródłem dochodów budżetowych były głównie wpływy z monopolistycznych przedsiębiorstw. Podjęta w Polsce próba przejścia do gospodarki rynkowej uzasadniała w pełni potrzebę przyjęcia nowych rozwiązań prawnych w zakresie ochrony konkurencji. Ustawa z 1987 r. nie przystawała do realiów gospodarki rynkowej, stąd też 24 lutego 1990 r. uchwalono ustawę o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym (Dz. U. Nr 14, poz. 88). Ustawa była wzorowana na europejskich rozwiązaniach i obejmowała trzy obszary polityki konkurencji: kontrola koncentracji przedsiębiorstw,

nadużywanie pozycji dominującej i porozumienia antykonkurencyjne. Na mocy tej ustawy powołany został organ wyspecjalizowany w sprawach z zakresu ochrony konkurencji – Urząd Antymonopolowy.

W 1996 r. zakres kompetencji Urzędu został poszerzony o możliwość kreowania i realizacji polityki ochrony konsumentów, w celu wypełniania nowych obowiązków utworzono Departament Polityki Konsumenckiej, nazwa została zmieniona na Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a Prezesowi UOKiK została podporządkowana Inspekcja Handlowa. Od 1998 r. tytuł ustawy uzyskał brzmienie „ustawa o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów". Powierzenie Prezesowi UOKiK funkcji w zakresie polityki konsumenckiej wynikało z konieczności zapewnienia spójnej realizacji polityki ochrony konkurencji i konsumentów. W tym czasie przyjęto wiele regulacji dotyczących praw konsumentów, m.in. ustawę o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (przyznającą Prezesowi UOKiK kompetencje do występowania do sądu w przypadku dopuszczania się przez przedsiębiorców czynów nieuczciwej konkurencji), o kredycie konsumenckim, o Inspekcji Handlowej

Po 10 latach obowiązywania ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznych i ochronie interesów konsumentów zaistniała potrzeba przygotowania nowego projektu, który w sposób kompleksowy, a równocześnie spójny i skuteczny regulowałby zagadnienia konkurencji na polskim rynku. Projekt ustawy zawierał szereg nowych rozwiązań, przygotowanych w wyniku analizy doświadczeń Urzędu oraz dorobku orzeczniczego Unii Europejskiej w dziedzinie prawa antymonopolowego.

15 grudnia 2000 r. Sejm przyjął ustawę o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319). W sferze regulacji materialno-prawnych ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów oparta została na założeniach ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i zawierała zakaz nadużywania pozycji dominującej, zakaz porozumień ograniczających konkurencję, utrzymano też obowiązek zgłaszania transakcji o charakterze koncentracyjnym mogących mieć wpływ na rynek i negatywnie oddziaływać na procesy zachodzące na rynku.

W odniesieniu do praktyk ograniczających konkurencję ustawa wprowadziła 2 zmiany, tj.:

- wyłączenie spod zakazu praktyk monopolistycznych tzw. „porozumień bagatelnych" (zawieranych przez przedsiębiorców, którzy mają niewielki udział w rynku),
- stworzenie możliwości wprowadzenia przez Radę Ministrów, w drodze rozporządzenia, wyłączeń grupowych.

Zakres kompetencji organu antymonopolowego został poszerzony na podstawie ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz. U. Nr 60, poz. 704 ze zm.), zgodnie z którą Prezes UOKiK był odpowiedzialny za kontrolowanie udzielania pomocy publicznej w Polsce z punktu widzenia jej zgodności z ustawą i umowami międzynarodowymi, których stroną jest Rzeczpospolita Polska. W dniu 31 maja 2004 r. weszła w życie ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. Nr 123, poz. 1291), która reguluje tryb postępowania w sprawach związanych z pomocą publiczną na szczeblu krajowym. Zgodnie z ustawą, Prezes Urzędu opiniuje projekty programów pomocowych oraz pomocy indywidualnej przed formalnym ich notyfikowaniem do Komisji Europejskiej. Prezes Urzędu w opinii wyraża swoje stanowisko między innymi co do zgodności proponowanych działań pomocowych ze wspólnym rynkiem, a w przypadku ich niezgodności, proponuje określone rozwiązania mające na celu ich usunięcie.

Kompetencje Prezesa UOKiK poszerzyła także ustawa z dnia 22 stycznia 2000 r. (obecnie ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r.) o ogólnym bezpieczeństwie produktów, która określiła wymagania dotyczące bezpieczeństwa produktów, zasady i tryb przeciwdziałania naruszeniom tych wymagań oraz organy sprawujące nadzór nad bezpieczeństwem produktów wprowadzanych do obrotu. Na podstawie tej ustawy Prezesowi UOKiK przysługują uprawnienia o charakterze władczym w stosunku do przedsiębiorców, obejmujące np. zakaz wprowadzania do obrotu produktu nie spełniającego wymagań bezpieczeństwa, nakaz wycofania produktu z obrotu lub jego zniszczenia.

Z dniem 1 lipca 2000 r. Prezes UOKiK otrzymał tez kompetencje do występowania do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z powództwem o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (na podstawie art. 479^{36} – 479^{45} Kpc).

Zmiany w zakresie kompetencji Prezesa UOKiK zostały uwzględnione w przepisach ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, określających ogólny zakres kompetencji Prezesa Urzędu. Zgodnie więc z art. 26 ww. ustawy do jego zadań należy:

- sprawowanie kontroli przestrzegania przez przedsiębiorców przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w tym wydawanie, w przypadkach określonych ustawą, decyzji w sprawach przeciwdziałania praktykom ograniczającym konkurencję, w sprawach koncentracji lub podziału przedsiębiorców,
- opracowywanie i opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących praktyk ograniczających konkurencję, rozwoju konkurencji lub warunków jej powstawania, a także ochrony interesów konsumentów,

- prowadzenie badań stanu koncentracji gospodarki oraz zachowań rynkowych przedsiębiorców,
- ochrona interesów konsumentów, poprzez występowanie do przedsiębiorców i związków przedsiębiorców w sprawach ochrony praw i interesów konsumentów, współpraca z organami samorządu terytorialnego oraz z krajowymi i zagranicznymi organizacjami społecznymi i innymi instytucjami, do których zadań statutowych należy ochrona interesów konsumentów, opracowywanie i wydawanie publikacji oraz programów edukacyjnych popularyzujących wiedzę o prawach konsumentów, występowanie do wyspecjalizowanych jednostek i odpowiednich organów kontroli państwowej o wykonanie badań przestrzegania praw konsumentów i inicjowanie badań towarów i usług, wykonywanych przez organizacje konsumenckie,
- przygotowywanie projektów rządowych programów rozwoju konkurencji oraz projektów rządowej polityki konsumenckiej,
- nadzorowanie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom na podstawie odrębnych przepisów, w tym dokonywanie oceny skuteczności oraz efektywności pomocy publicznej udzielonej przedsiębiorcom, a także skutków udzielonej pomocy w sferze konkurencji,
- współpraca z zagranicznymi i międzynarodowymi organizacjami i organami w zakresie ochrony konkurencji i konsumentów oraz realizacja zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie współpracy i wymiany informacji w sprawach ochrony konkurencji i pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom,
- podejmowanie czynności wynikających z przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji,
- nadzór nad ogólnym bezpieczeństwem produktów przeznaczonych dla konsumentów w zakresie wynikającym z przepisów o ogólnym bezpieczeństwie produktów.

Z dniem 15 grudnia 2002 r., w wyniku nowelizacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK uzyskał kompetencje do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W 2003 r. zadania Prezesa UOKiK zostały poszerzone o nadzór nad wyrobami wprowadzanymi do obrotu, sprawowany na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. Nr 166, poz. 1360 ze zm.), dodatkowe kompetencje zostały też przyznane Prezesowi UOKiK w zakresie zarządzania Systemem Monitorowania i Kontrolowania Jakości Paliw Ciekłych na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 stycznia 2003 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych.

Obowiązująca od 1 maja 2004 r. ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów dostosowała w zakresie proceduralnym polskie prawo antymonopolowe do nowego systemu ochrony unijnej, określonego w Rozporządzeniu 1/2003. Na polski organ antymonopolowy zostały nałożone dodatkowe obowiązki (więcej na ten temat w rozdziale poświęconym Reformie Europejskiego Prawa Konkurencji).

Oprócz wskazanych wyżej kompetencji Prezes UOKiK wykonuje szereg innych zadań, przewidzianych w ustawach odrębnych, tj.:

- **w ustawie z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji** (art. 20a) – prawo występowania do nadawcy reklamy noszącej znamiona czynu nieuczciwej konkurencji, o ujawnienie danych umożliwiających identyfikację zleceniodawcy audycji lub reklamy oraz żądania wydania nieodpłatnie zapisu audycji lub reklamy w terminie 7 dni od złożenia wniosku;
- **w ustawie z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim** (art. 7b) – kontrola wykonywania przez przedsiębiorców obowiązków wynikających z ustawy o języku polskim;
- **w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej** (art. 9) – zatwierdzanie okresowych planów kontroli Inspekcji Handlowej o zasięgu ogólnokrajowym;
- **w ustawie z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne** (art. 16, art. 23 ust.4, art.25 ust.2-3, art.116 ust.6, art.117 ust.5, art.122 ust.4, art.195 ust.5 pkt 1, art.197 ust.4 pkt 1) – Prezes URTiP w porozumieniu z Prezesem UOKiK wydaje m.in. decyzje dotyczące wyznaczenia przedsiębiorcy lub przedsiębiorców o znaczącej pozycji na rynku właściwym lub nałożenia obowiązków regulacyjnych określonych w ustawie, a także decyzje w sprawie wyznaczenia przedsiębiorcy o znaczącej pozycji na rynkach transmisji radiofonicznych lub telewizyjnych. Ponadto Prezes URTiP po zasięgnięciu opinii Prezesa UOKiK dokonuje zmiany rezerwacji częstotliwości, w drodze postępowania przetargowego;
- **w ustawie z dnia 30 kwietnia 1993 r. o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji** (art. 25) – wyrażanie zgody na świadczenie przez firmę usług zarządzania na rzecz dwóch lub więcej funduszy oraz bycie akcjonariuszem funduszu na rzecz którego świadczy usługi zarządzania;
- **w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności** (art.38 ust.1-3) – Prezes UOKiK jest jednym z organów tworzących system kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu;

- **w ustawie z dnia 23 stycznia 2004 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych** (art.8) – Prezes UOKiK jest „Zarządzającym" systemem monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych i biopaliw;
- **w ustawie z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym** (art. 5 ust. 4) – wyrażanie opinii w sprawach dotyczących wydawania zezwoleń przez Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego w zakresie przewozów kolejowych;
- **w ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. prawo upadłościowe i naprawcze** (art. 376) - występowanie z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawach orzekania zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, w przypadkach określonych w ustawie;
- **w ustawie z dnia 30 października 2002 r. o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy** (art. 15 ust. 4) – wydawanie opinii (w terminie 28 dni) na temat planu restrukturyzacji przesyłanego przez Prezesa Zarządu Agencji;
- **w ustawie z dnia 29 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów za czyny zabronione pod groźbą kary** (art.27 ust.2, art.41 ust.2) – występowanie z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawach, w których podstawą odpowiedzialności podmiotu zbiorowego jest czyn nieuczciwej konkurencji oraz udzielanie w tym zakresie pomocy prawnej;
- **w ustawie dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców** (art. 21 ust. 2) – wyrażanie opinii na temat projektów decyzji o zakończeniu restrukturyzacji przekazywanych Prezesowi UOKiK przez organ restrukturyzacyjny (w terminie 14 dni od otrzymania projektu);
- **w ustawie z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze** (art. 198 ust. 6) – w wypadkach wskazujących na naruszenie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego może skierować sprawę do Prezesa UOKiK. Jeżeli podjęto decyzję o wycofaniu taryfy lub o wstrzymaniu stosowania taryfy, decyzja Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego pozostaje w mocy do czasu rozstrzygnięcia sprawy przez Prezesa UOKiK;
- **w ustawie z dnia 5 lipca 2002 r. o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym** (art. 9 pkt 4) – występowanie z wnioskiem o ściganie przestępstw polegających na używaniu, wytwarzaniu i wprowadzaniu do obrotu urządzeń niedozwolonych;

- **w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego** (art. 479^{38}) – wytaczanie powództwa w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.

3. Reforma Europejskiego Prawa Konkurencji

3.1. Najważniejsze zmiany w europejskim systemie ochrony konkurencji

Podstawy prawne w zakresie reformy wspólnotowego prawa konkurencji tworzy *Rozporządzenie Rady (WE) 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wdrażania reguł konkurencji określonych w art. 81 i 82 Traktatu o ustanowieniu Wspólnoty Europejskiej (TWE),* zwane dalej „Rozporządzeniem 1/2003". Z dniem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej Rozporządzenie 1/2003, jako akt prawny obowiązujący w całości i stosowany bezpośrednio we wszystkich państwach członkowskich UE, stał się częścią polskiego systemu prawnego.

Rozporządzenie 1/2003 zmierza do decentralizacji kompetencji, czyli przeniesienia punktu ciężkości decyzji z Komisji Europejskiej na krajowe organy ochrony konkurencji. Przyznaje organom krajowym kompetencję do bezpośredniego stosowania przepisów prawa wspólnotowego. W wyniku wejścia w życie Rozporządzenia 1/2003 organy krajowe (organy antymonopolowe i sądy) mają obowiązek stosowania art. 81 i 82 TWE równolegle z przepisami prawa krajowego (tzw. system równoległych kompetencji) w sprawach związanych z naruszeniem krajowych reguł konkurencji na rynku ogólnowspólnotowym. Tym samym Komisja Europejska została pozbawiona monopolu dokonywania zwolnień spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję. Zniesiony został zatem obowiązek zgłaszania przez zainteresowanych przedsiębiorców porozumień, które mogłyby naruszać konkurencję. Przedsiębiorcy obecnie samodzielnie i na własną odpowiedzialność badają czy ich działanie narusza reguły europejskiego prawa konkurencji.

3.2. Utworzenie ECN (*European Competition Network*) jako płaszczyzny współpracy Komisji z krajowymi organami antymonopolowymi

Wraz z wejściem w życie Rozporządzenia 1/2003 stworzona została sieć organów ochrony konkurencji, *European Competition Network* (*ECN*), działających w interesie publicznym i blisko ze sobą współpracujących w celu ochrony konkurencji. ECN jest forum do współpracy we wdrażaniu wspólnotowej polityki konkurencji.

Wiodącą rolę w ECN odgrywa Komisja Europejska, do której trafiają wszystkie informacje dotyczące stosowania wspólnotowego prawa konkurencji przez organy ochrony konkurencji państw członkowskich. Do najważniejszych zadań Komisji w ECN należą:

- koordynowanie działań organów ochrony konkurencji na rzecz przestrzegania prawa konkurencji UE,
- monitorowanie stosowania art. 81 i 82 TWE przez organy antymonopolowe państw UE,
- interweniowanie i przejmowanie spraw w przypadkach, gdy Komisja uzna się za podmiot właściwy do zajmowania daną sprawą obejmującą swoim zasięgiem rynek ogólnowspólnotowy.

Nadrzędną pozycję Komisji czuwającej nad jednolitym stosowaniem prawa konkurencji UE podkreśla Rozporządzenie 1/2003 – gdy w danej sprawie wydana już została decyzja Komisji, organ ochrony konkurencji nie może wydać decyzji z nią sprzecznej. Rozporządzenie 1/2003 przewiduje, iż wszczęcie przez Komisję postępowania w sprawie o naruszenie art. 81 lub 82 TWE pozbawia organy krajowe kompetencji do stosowania art. 81 i 82 TWE w tej sprawie. Jeśli jednak sprawa jest przedmiotem postępowania przed organem ochrony konkurencji państwa członkowskiego, Komisja wszczyna postępowanie tylko po konsultacji organem zajmującym się tą sprawą.

Powstanie ECN ma zapewnić sprawne przyporządkowanie poszczególnym organom spraw z dziedziny konkurencji, jak i skuteczne oraz konsekwentne i jednolite stosowanie wspólnotowego prawa konkurencji. Przekazywanie Komisji informacji, konsultacje oraz wymiana informacji między organami będą prowadzone za pośrednictwem Intranetu, wspólnej wewnętrznej sieci informatycznej, co umożliwi szybkie zapoznawanie się z przesyłanymi informacjami wszystkim członkom ECN. Ten system będzie używany również dla organizowania spotkań Komitetu Doradczego ds. Praktyk Ograniczających Konkurencję i Pozycji Dominującej, który wydaję opinię do proponowanej przez Komisję decyzji.

Zgodnie z Rozporządzeniem 1/2003 współpraca Komisji Europejskiej i organów ochrony konkurencji państw członkowskich w zakresie stosowania przepisów wspólnotowego prawa konkurencji ma polegać m.in. na tym, że:

- organ ochrony konkurencji państwa członkowskiego działając na podstawie art. 81 lub 82 TWE informuje Komisję pisemnie przed lub niezwłocznie po podjęciu pierwszych formalnych środków dochodzeniowych. Informacja ta może być udostępniona organom ochrony konkurencji innych państw członkowskich,
- organ ochrony konkurencji państwa członkowskiego przed przyjęciem decyzji musi zawiadomić Komisję. Zawiadomienie takie powinno zawierać streszczenie sprawy, projekt decyzji lub inny dokument wskazujący proponowany kierunek działań.

Informacja taka może być udostępniona innym organom ochrony konkurencji państw członkowskich. Na żądanie Komisji krajowy organ ochrony konkurencji udostępnia inne dokumenty niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy,

- krajowe organy ochrony konkurencji mogą wymieniać między sobą informacje niezbędne dla rozstrzygnięcia spraw o naruszenia art. 81 i 82 TWE,
- organy ochrony konkurencji państw członkowskich mogą konsultować się z Komisją w każdej sprawie związanej ze stosowaniem prawa wspólnotowego.
- Komisja jest zobowiązana przesłać organom ochrony konkurencji państw członkowskich kopie najważniejszych dokumentów dotyczących stosowania art. 81 i 82 Traktatu, a na wniosek tych organów również inne dokumenty niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Jednolite stosowanie art. 81 lub art. 82 TWE wymaga zapewnienia współpracy między Komisją i organami ochrony konkurencji państw członkowskich, co jest możliwe dzięki bezpośredniej wymianie informacji dotyczących prowadzonych spraw. Rozporządzenie 1/2003 przewiduje, iż wymiana informacji jest dozwolona. Informacje uzyskane w wyniku wymiany mogą być wykorzystane jako materiał dowodowy, gdy zostały zebrane w związku z przedmiotem tego postępowania, w którym mają być następnie użyte lub w analogicznym postępowaniu prowadzonym na podstawie prawa krajowego, o ile rozstrzygnięcie wydane na podstawie prawa krajowego nie będzie sprzeczne z rozstrzygnięciem wydanym na podstawie prawa wspólnotowego.

Kwestia współpracy pomiędzy organami ochrony konkurencji pojawia się także w kontekście uregulowań odnoszących się do wzajemnej pomocy organów antymonopolowych w przeprowadzaniu dochodzeń w związku z naruszeniem art. 81 lub 82 TWE. Rozporządzenie 1/2003 uprawnia Komisję do zlecania krajowym organom ochrony konkurencji samodzielnego przeprowadzania czynności kontrolnych. Poza tym, krajowe organy ochrony konkurencji mogą w ramach wzajemnej pomocy przeprowadzać (w imieniu i na rachunek innego organu) czynności kontrolne i inne czynności związane z dochodzeniem w postępowaniu mającym na celu zastosowanie art. 81 lub 82 TWE. Każdy krajowy organ ochrony konkurencji w ramach swojej władzy dyskrecjonalnej podejmuje decyzję, czy udzieli wsparcia innemu organowi, jak również wybiera środek, jaki ma zostać podjęty, aby zrealizować postanowienia dotyczące udzielenia wzajemnej pomocy. Organ konkurencji państwa członkowskiego, który działa w imieniu organu konkurencji innego państwa

członkowskiego działa na podstawie własnych przepisów prawa dotyczących prowadzenia postępowania.

3.3. Rola sądów krajowych w nowym systemie ochrony konkurencji

Rozporządzenie 1/2003 zakłada pełniejsze włączenie w proces stosowania wspólnotowego prawa konkurencji sądów krajowych, które mają uprawnienia do stosowania art. 81 i 82 TWE. Służyć temu mają przede wszystkim przepisy o współpracy z sądami państw członkowskich, które stanowią że sąd krajowy stosujący w postępowaniu sądowym art. 81 lub 82 TWE może zwrócić się do Komisji o przesłanie informacji będących w jej posiadaniu lub jej opinii, odnośnie wątpliwości dotyczących stosowania wspólnotowego prawa konkurencji.

Ponadto Komisja oraz organy ochrony konkurencji państw członkowskich będą mogły zająć stanowisko w postępowaniu dotyczącym naruszenia art. 81 lub 82 TWE przed sądami państw członkowskich. Zasada *amicus curiae* ma istotne znaczenie w sprawach wymagających spójnego stosowania przepisów art. 81 lub 82 TWE. Pozwala Komisji zwrócić uwagę sądu na istniejące orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości lub praktykę Komisji w sprawach dotyczących stosowania art. 81 lub 82 TWE. Rozporządzenie nie wprowadza jednak żadnych ram proceduralnych dla składania listów *amicus curiae*, ponieważ problematyka ta należy do zagadnień regulowanych ustawodawstwem poszczególnych państw członkowskich.

Rozporządzenie 1/2003 zobowiązuje sądy krajowe do orzekania w sprawach o naruszenie art. 81 lub 82 TWE w zgodzie z decyzjami Komisji, w przypadku gdy dana sprawa była już przedmiotem decyzji Komisji.

Do zadań sądów krajowych według Rozporządzenia 1/2003 należy udzielanie zgody – jeśli stanowi tak prawo krajowe - na przeprowadzenie przez Komisję w toku postępowania przeszukania pomieszczeń przedsiębiorstwa. W każdym przypadku, niezależnie od treści przepisów krajowych, wymagana jest zgoda sądu na przeszukanie przez Komisję innych pomieszczeń, w tym pomieszczeń prywatnych. Sąd zobowiązany jest jedynie badać autentyczność decyzji Komisji o przeprowadzeniu przeszukania, a także proporcjonalność zamierzonych środków do wagi podejrzewanego naruszenia lub do wagi dowodów, które miałyby być zebrane w rezultacie przeszukania. W tym też celu sąd krajowy może zwracać się do Komisji o stosowne wyjaśnienia.

3.4 Nowe uprawnienia i obowiązki Prezesa UOKiK

Z chwilą wejścia Polski do Unii Europejskiej, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, jako krajowy organ ochrony konkurencji stał się członkiem ECN. Wynikają z tego dla Prezesa UOKiK określone obowiązki i uprawnienia.

Do najważniejszych obowiązków należą:

- dokonywanie prawidłowej alokacji wpływających do organu spraw,
- informowanie Komisji Europejskiej o wszczęciu postępowań na podstawie art. 81 lub 82 TWE,
- konsultowanie z Komisją decyzji wydawanych na podstawie ww. przepisów,
- prowadzenie czynności dochodzeniowych – na żądanie oraz w imieniu krajowych organów ochrony konkurencji innych państw członkowskich,
- przeprowadzanie na wniosek Komisji kontroli przedsiębiorców lub ich związków.

Prezes UOKiK został zobowiązany do zadań o charakterze informacyjnym takich jak:

- przedkładanie Komisji streszczeń spraw przed wydaniem decyzji oraz kopii najważniejszych dokumentów sporządzonych w toku postępowania,
- przedkładanie Komisji, na jej żądanie, wszelkich dokumentów związanych ze sprawami prowadzonymi na podstawie art. 81 i 82 TWE,
- udzielanie i przekazywanie na żądanie Komisji informacji niezbędnych do realizacji obowiązków wynikających z Rozporządzenia,
- wymiana informacji z innymi państwami członkowskimi UE,
- udział w pracach Komitetu Doradczego ds. Praktyk Ograniczających Konkurencję oraz Pozycji Dominujących.

Do uprawnień Prezesa UOKiK jako członka ECN należą:

- otrzymywanie i prowadzenie spraw, które według zasad prawidłowej alokacji należą do właściwości polskiego organu ochrony konkurencji,
- zawieszanie lub umarzanie prowadzonych przez Urząd postępowań na podstawie art. 81 lub 82 TWE, bądź prawo do odmowy wszczęcia postępowania, w przypadku zaistnienia sytuacji równoczesnego prowadzenia sprawy przez organy ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego w odniesieniu do tego samego porozumienia lub praktyki,
- uzyskiwanie od Komisji oraz krajowych organów ochrony konkurencji innych państw członkowskich informacji na potrzeby postępowań prowadzonych przez Urząd na

podstawie prawa wspólnotowego, a także kopii najistotniejszych dokumentów zgromadzonych w związku z prowadzonymi przez Komisję postępowaniami (wydawanymi decyzjami),

- uzyskiwanie, w związku z postępowaniami prowadzonymi przez Urząd na podstawie prawa wspólnotowego, od Komisji oraz krajowych organów ochrony konkurencji innych państw, wszelkich niezbędnych dokumentów dotyczących okoliczności faktycznych i prawnych, w tym informacji poufnych, a następnie możliwość wykorzystania tych dokumentów jako materiału dowodowego,
- w stosunku do krajowych organów ochrony konkurencji innych państw członkowskich, Prezes UOKiK może żądać przeprowadzenia, w imieniu Urzędu, czynności dochodzeniowych niezbędnych dla potrzeb prowadzonych przez niego postępowań,
- występowanie do sądów krajowych o udostępnienie niezbędnych dokumentów związanych z prowadzonymi postępowaniami na podstawie prawa wspólnotowego,
- reprezentowanie Komisji, z jej upoważnienia, w wystąpieniach do sądów krajowych, z wnioskami dotyczącymi przedmiotów prowadzonych przed tymi sądami postępowań w oparciu o przepisy prawa wspólnotowego oraz samodzielne występowanie do sądów krajowych z takimi wnioskami,
- konsultowanie z Komisją wszelkich spraw związanych ze stosowaniem prawa wspólnotowego.

3.5 Postępowania antymonopolowe wszczęte na podstawie art. 81 i 82 TWE

W 2004 r. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadził dwa postępowania antymonopolowe wszczęte na podstawie art. 81 i 82 TWE, w których równolegle stosował prawo polskie i wspólnotowe.

Pierwsze postępowanie wszczęto na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji, w związku z podejrzeniem naruszenia art. 5 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 81 ust. 1 TWE w związku z podejrzeniem, że zawarte porozumienie może mieć wpływ na handel między państwami członkowskimi - przez większość banków polskich będących emitentami kart płatniczych w systemach Visa i Mastercard. W toku postępowania ustalono, celem zawartego porozumienia jest wspólne ustalanie wysokości stawek opłaty interchange, pobieranej od transakcji

dokonywanych kartami systemu Visa i Europay/Eurocard/Mastercard na rynku usług związanych z regulowaniem zobowiązań konsumentów wobec akceptantów z tytułu płatności za nabywane przez konsumentów towary i usługi za pomocą kart płatniczych na terytorium RP.

Postępowanie jest obecnie w toku.

Drugie postępowanie antymonopolowe wszczęto z urzędu, w związku z podejrzeniem naruszenia art. 8 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 82 TWE przez Telekomunikację Polską S.A., poprzez uniemożliwianie przedsiębiorcom telekomunikacyjnym, wykonującym działalność gospodarczą na terytorium RP, transferu ruchu IP o odpowiedniej jakości przez tranzyt zagraniczny. Poszczególni operatorzy, w celu zapewnienia swoim użytkownikom dostępu do całej światowej sieci Internet, muszą albo łączyć się z podobnymi wielkością operatorami na zasadzie bezpłatnej wymiany ruchu (peering), albo wykupywać połączenie od większych operatorów (tranzyt). W toku postępowania ustalono m.in., że TP S.A. nie stosuje wobec polskich operatorów polityki peeringowej i tym samym zmusza ich do zakupu bardzo drogiego łącza tranzytowego. Ponadto polski operator stosuje celowe, dyskryminacyjne ograniczanie ruchu w sieci. Polega ono na tym, że dane pochodzące z serwerów umieszczonych w sieci polskich operatorów telekomunikacyjnych, nie są wpuszczane do użytkowników końcowych podłączonych do sieci TP S.A., w wypadku dostępu tego operatora do sieci TP S.A. za pośrednictwem zagranicy. Tym samym operatorzy ci muszą rezygnować z tańszego tranzytu zagranicznego i korzystać z o wiele droższego tranzytu TP S.A. UOKiK ustalił również, że działanie Telekomunikacji Polskiej S.A. może wpływać na handel między Państwami Członkowskimi, ponieważ wymusza na polskich operatorach, rezygnację z usług oferowanych przez zagraniczne podmioty. W opinii Urzędu jest to praktyka antykonkurencyjna wymierzona pośrednio przeciwko zagranicznym operatorom oferującym niższe i bardziej przystępne ceny. Telekomunikacja Polska odbiera klientów operatorom zagranicznym nie poprzez bardziej konkurencyjne ceny lub warunki umów, a poprzez faktyczne zmuszenie tych klientów do zawarcia z nią umowy.

Postepowanie jest obecnie w toku.

4. Prace legislacyjne

4.1. Wewnątrzresortowe prace legislacyjne.

Zgodnie z art. 26 pkt 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK jest zobowiązany do opracowywania rządowych projektów aktów prawnych dotyczących praktyk ograniczających konkurencję, rozwoju konkurencji lub warunków jej powstawania, a także ochrony interesów konsumentów i pomocy publicznej. Opracowywane przez Prezesa UOKiK projekty są uzgadniane ze wszystkimi resortami, a następnie (po rozpatrzeniu przez Komisję Prawniczą w Rządowym Centrum Legislacji) przedkładane do zaakceptowania Komitetowi Rady Ministrów lub Komitetowi Europejskiemu Rady Ministrów oraz Radzie Ministrów.

4.1.1. W 2004 r. w ramach Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów opracowano projekty następujących aktów normatywnych:

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

(nowelizacja ustawy została ogłoszona dnia 16 kwietnia 2004 r. w Dzienniku Ustaw Nr 93, poz. 891).

Nowelizacja ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów miała na celu przede wszystkim dostosowanie polskiego prawa antymonopolowego do nowego europejskiego systemu ochrony konkurencji, który został określony w *Rozporządzeniu nr 1/2003/WE z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasad konkurencji określonych w artykułach 81 i 82 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską* (dalej: Rozporządzenie 1/2003), z mocą obowiązującą wszystkie państwa członkowskie od dnia 1 maja 2004 r.

Rozporządzenie 1/2003 nie wymagało implementacji do polskiego porządku prawnego (obowiązuje bezpośrednio na terenie wszystkich państw członkowskich), niemniej jednak konieczne było stworzenie procedur, umożliwiających podjęcie przez polski organ antymonopolowy stosownych działań oraz ułatwiających współpracę z Komisją Europejską i innymi państwami członkowskimi.

Z dniem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, tj. od 1 maja 2004 r., polski organ ochrony konkurencji uzyskał kompetencje do samodzielnego prowadzenia – na podstawie krajowych przepisów proceduralnych – postępowań w sprawach o naruszenie art. 81 i 82

Traktatu (o ile sprawy nie przejmie Komisja Europejska). W związku z tym celowe było dokonanie takich zmian w polskiej ustawie antymonopolowej, aby prowadzenie postępowań o zasięgu wspólnotowym i współpraca z Komisją Europejską oraz organami państw członkowskim mogły przebiegać sprawnie i nie budzić wątpliwości prawnych związanych z jednoczesnym stosowaniem prawa wspólnotowego i polskiego.

Zgodnie z art. 24 ust. 1a ustawy, Prezes UOKiK jest organem wykonującym zadania nałożone przez TWE oraz przez Rozporządzenie 1/2003, co oznacza, że może nałożyć na przedsiębiorcę karę przewidzianą przez przepisy krajowe w przypadku naruszenia przez niego art. 81 TWE. Prezes UOKiK jako polski organ antymonopolowy stał się częścią Europejskiej Sieci Konkurencji, uczestniczy w ścisłej współpracy antykartelowej między urzędami ochrony konkurencji państw członkowskich oraz Komisją Europejską

Na podstawie art. 57 ust. 1 rozszerzono katalog osób mogących przeprowadzać kontrolę u przedsiębiorcy w trybie przewidzianym w ustawie. Umożliwia to obecnie, uczestniczenie w kontroli przedstawicielom Komisji w przypadku, kiedy UOKiK wykonuje kontrolę u przedsiębiorcy na zlecenie Komisji Europejskiej, prowadzącej postępowanie w sprawie naruszenia art. 81 i 82 Traktatu. Zmiana przepisu usprawnia też postępowania o charakterze czysto krajowym, poprzez udział w kontroli osób, które nie są pracownikami UOKiK ani Inspekcji Handlowej, lecz które mogą przyczynić się do zwiększenia skuteczności kontroli (np. wyspecjalizowani informatycy). Ponadto Prezes UOKiK na mocy art. 61a uzyskał uprawnienie do przeprowadzania kontroli (przeszukania) u przedsiębiorcy, w lokalu mieszkalnym, środku transportu itp. na wniosek Komisji Europejskiej w sytuacji, kiedy Komisja prowadzi własne postępowanie na podstawie przepisów wspólnotowych i napotyka na opór przedsiębiorców lub innych osób, do których zwraca się o dostarczenie dokumentów, informacji i innych dowodów. Ponieważ Komisja nie ma w takiej sytuacji uprawnienia do zastosowania środków przymusu – na zlecenie Komisji stosownych czynności powinny dokonywać organy krajowe na podstawie przepisów wewnętrznych. Przepis umożliwia też przeprowadzenie przez Prezesa UOKiK kontroli (bez wszczynania postępowania) w innych przypadkach, na wniosek Komisji Europejskiej lub organów ochrony konkurencji innych państw członkowskich, skierowany na podstawie przepisów Rozporządzenia Rady.

Od 1 maja 2004 r., jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie poważnego naruszenia przepisów ustawy w przypadkach niecierpiących zwłoki w szczególności wtedy, gdy mogłoby to spowodować zatarcie dowodów, wprowadzono możliwość uzyskania zgody Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na przeprowadzenie przeszukania w każdym czasie w toku przeprowadzanego postępowania. Pozwala to obecnie na przeprowadzenie przeszukania z zaskoczenia, co jest niezwykle istotne w przypadku postępowań w sprawach praktyk

ograniczających konkurencję (zwłaszcza karteli) – w takich przypadkach szybkość działania Urzędu jest bardzo istotna, niejednokrotnie decydująca dla zebrania dowodów przeciwko przedsiębiorcy (przedsiębiorca niespodziewający się przeszukania nie ma czasu ani możliwości ukrycia lub zniszczenia dowodów, co może się zdarzyć podczas zwykłej kontroli). W celu zagwarantowania praw przedsiębiorców wprowadzono zastrzeżenie, że przeszukanie na podstawie takiej zgody może być wykonane jednorazowo w terminie 1 miesiąca od jej wydania.

Konieczne było również wprowadzenie odpowiedniej procedury w przypadkach, kiedy postępowanie w tej samej sprawie zostanie wszczęte (a nawet już zakończone) przez państwo członkowskie lub Komisję. W świetle przepisów wspólnotowych, dopuszczalne jest prowadzenie postępowania w danej sprawie równolegle w kilku państwach członkowskich, natomiast przejęcie prowadzenia sprawy przez Komisję Europejską wyklucza jednoczesne rozstrzyganie w sprawie przez państwo członkowskie – zasady te musiały znaleźć swoje odzwierciedlenie w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Wprowadzenie art. 11a do ustawy – przepisu analogicznego do zawartego w Rozporządzeniu Rady, stworzyło możliwość przyjęcia przez Prezesa UOKiK – w przypadku, jeżeli w postępowaniu uprawdopodobniono stosowanie przez przedsiębiorców antykonkurencyjnych praktyk – zobowiązania przedsiębiorców do powstrzymania się od takich naruszeń lub podjęcia określonych działań, w celu zapobieżenia tym naruszeniom. Celem wprowadzenia przepisu było osiągnięcie większej skuteczności działań Urzędu – jego podstawowym zadaniem jest ochrona konkurencji, nie zaś karanie przedsiębiorców. Prezes UOKiK może przyjąć zobowiązanie przedsiębiorców (odstępując jednocześnie od prowadzenia dalszego postępowania oraz wydania decyzji stwierdzającej stosowanie praktyki i nałożenia kary), jeżeli byłoby to korzystne dla konkurencji (tzn. niezwłoczne zaprzestanie stosowania praktyki przyniesie większą korzyść dla konkurencji, niż przeprowadzenie do końca postępowania i nałożenie kary na przedsiębiorcę). Podobną możliwość wprowadzono również w stosunku do postępowań w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Prezes UOKiK uzyskał również uprawnienie do zastosowania tzw. środków tymczasowych w toku postępowania w przypadku, kiedy zachowanie przedsiębiorcy stwarza, zdaniem UOKiK, istotne i trudne do usunięcia zagrożenie dla konkurencji. W takich wyjątkowych sytuacjach – Prezes UOKiK może tymczasowo (na okres co do zasady nie dłuższy, niż do wydania decyzji w sprawie) nakazać przedsiębiorcy zaprzestanie stosowania określonej praktyki. W ten sposób możliwe jest uniknięcie bardzo poważnych naruszeń konkurencji, mogących mieć nieodwracalne skutki na rynku.

Niezwykle ważne dla polskiego organu antymonopolowego było wprowadzenie na podstawie art. 103a ustawy oraz wydanego na podstawie tego przepisu *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 maja 2004 r. w sprawie trybu postępowania w przypadku wystąpienia przedsiębiorców do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej lub jej obniżenie* (Dz. U. z 2004 r., Nr 130, poz. 1380) do polskiego porządku prawnego systemu łagodzenia kar, wzorowanego na funkcjonującym w prawie wspólnotowym tzw. *systemie leniency*. Ma on na celu ułatwienie wykrywania karteli, czyli zawieranych przez przedsiębiorców antykonkurencyjnych porozumień o istotnym znaczeniu dla konkurencji. Są to praktyki najbardziej niebezpieczne z punktu widzenia konkurencji i najtrudniejsze do wykrycia, prowadzić mogą do znacznego ograniczenia lub nawet do całkowitego wyeliminowania konkurencji na rynku. W związku z tym ich wykrywanie i likwidowanie jest szczególnie istotne, nawet za cenę odstąpienia od nałożenia kary na niektórych przedsiębiorców w nich uczestniczących (większą wartością w tym wypadku jest sama likwidacja kartelu, niż ukaranie wszystkich jego uczestników).

Zgodnie z zasadami tego systemu można odstąpić od wymierzenia kary pieniężnej wobec przedsiębiorcy będącego uczestnikiem kartelu, który jako pierwszy dobrowolnie, z własnej inicjatywy przekaże organowi ochrony konkurencji istotne dowody istnienia zakazanego porozumienia i jednocześnie w pełni będzie współpracował z organem w toku postępowania. Kolejni przedsiębiorcy uczestniczący w porozumieniu, którzy przekażą organowi prowadzącemu postępowanie dowody w sprawie i będą z nim współpracować w postępowaniu, mogą liczyć na znaczne złagodzenie kar. System łagodzenia kar jest więc korzystny zarówno dla konkurencji, jak i przedsiębiorców, którzy w ten sposób – o ile w porę wycofają się z uczestnictwa w antykonkurencyjnym kartelu i dostarczą dowody Prezesowi UOKiK – mogą uniknąć dotkliwej kary.

Z jednej strony art. 101 przewiduje zaostrzenie kar za naruszenie przepisów ustawy do równowartości 50 milionów euro, natomiast z drugiej strony art. 103a oraz art. 103b ustawy wprowadzają system łagodzenia kar nakładanych na uczestników karteli, którzy dobrowolnie wycofają się stosowania zakazanego porozumienia i powiadomią o nim Prezesa UOKiK. Kara w wysokości poprzednio obowiązującej, wydawała się niedostatecznie dotkliwa w przypadku poważnych naruszeń przepisów ustawy dokonywanych przez przedsiębiorców o znacznym potencjale ekonomicznym, przez co nie spełnia często swojej odstraszającej funkcji. Dodać także należy, że zrezygnowano z nakładania kar za niezgłoszenie zamiaru koncentracji (przedsiębiorcy są obecnie karani za dokonanie koncentracji bez zgody Prezesa UOKiK, nie zaś za sam brak zgłoszenia).

Znaczna część zmian wprowadzanych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów w 2004 r. wynikała z przeszło trzyletnich doświadczeń w jej stosowaniu. Dotyczy to zaostrzenia niektórych przepisów ustawy m.in. rozszerzenia katalogu zakazanych praktyk ograniczających konkurencję o zmowy przetargowe pomiędzy organizatorem przetargu a jego uczestnikami. Ograniczono także zakres stosowania tzw. zasady *de minimis*, wg której porozumienia zawierane przez przedsiębiorców o małej sile rynkowej uznaje się za nieszkodliwe dla konkurencji, a więc w świetle ustawy dozwolone, w stosunku do porozumień szczególnie niebezpiecznych z punktu widzenia ochrony konkurencji (takich jak ustalanie cen, podział rynków, zmowy przetargowe), które ze swej istoty – niezależnie od siły rynkowej ich uczestników – prowadzą do znacznego ograniczenia konkurencji.

Istotne zmiany wprowadzono również w zakresie kontroli koncentracji przedsiębiorców. Wynikało to z konieczności uproszczenia zasad notyfikacji, przy jednoczesnym zachowaniu możliwości skutecznego monitorowania koncentracji dokonywanych na rynku. Najważniejszą zmianą w tym zakresie było przejście z tzw. testu dominacji na tzw. test istotnego ograniczenia konkurencji. Oznacza to, że rozpatrując zgłoszenie zamiaru koncentracji Prezes UOKiK bada obecnie czy planowana koncentracja nie spowoduje na rynku istotnego ograniczenia konkurencji, czego przejawem może być m.in. powstanie lub umocnienie się pozycji dominującej na rynku. Przed wejściem w życie przepisów nowelizujących ustawę o ochronie konkurencji i konsumentów, w pierwszej kolejności badano tę ostatnią przesłankę (powstanie lub umocnienie się pozycji dominującej) i dopiero jej spełnienie mogło być powodem zakazania antykonkurencyjnej koncentracji.

Ponadto, obecnie obowiązujące przepisy ustawy nie przewidują już kryterium niskiego (do 20%) udziału w rynku jako przesłanki zwolnienia spod obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji. Było ono kwestionowane przez samych przedsiębiorców – nakładało na nich obowiązek precyzyjnego określania udziału w rynku dla potrzeb ustalenia obowiązku zgłoszenia, przy czym brak zgłoszenia, będący wynikiem błędnego wyliczenia udziału w rynku, mógł skutkować nałożeniem kary pieniężnej. Zastrzeżenia do tego warunku były zgłaszane również przez OECD (zalecano wykreślenie go z ustawy). Analogiczne kryterium nie występuje też w przepisach wspólnotowych. Wyłączono również możliwość zastosowania wyłączenia spod obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji ze względu na niski obrót osiągany przez nabywanego przedsiębiorcę w sytuacji, jeżeli na skutek koncentracji przedsiębiorca nabywający umocni (lub osiągnie) pozycję dominującą na rynku. Rezygnacja z wyłączenia w tym zakresie była niezbędna, bowiem pozwola to na wyeliminowanie przypadków (częstych zwłaszcza na rynkach lokalnych), kiedy przedsiębiorcy uzyskiwali

pozycję dominującą na rynku poprzez np. nabycie wielu przedsiębiorców działających w tej samej branży, a dysponujących samodzielnie niewielką siła ekonomiczną.

Niezbędne było również skrócenie terminu „ważności" decyzji zezwalającej na dokonanie koncentracji do 2 lat. Jest to okres, w którym nie zachodzą, co do zasady, bardzo istotne zmiany na rynku, realizacja decyzji w tym terminie przedsiębiorcy nie powoduje więc negatywnych skutków dla konkurencji. Poprzednio obowiązujący 3 – letni termin (tj. przed 1 maja 2004 r.) był zbyt długi z punktu widzenia ochrony konkurencji i mógł powodować, że planowana koncentracja, bezpieczna dla konkurencji w czasie wydawania decyzji, powodowała de facto jej naruszenie, jeżeli została dokonana po stosunkowo długim czasie (po upływie 2 lat). W takiej sytuacji Prezes UOKiK nie posiadał żadnych skutecznych instrumentów, dzięki którym mógłby zapobiec dokonaniu tej koncentracji. Zgodnie z obowiązującymi przepisami była ona bowiem dopuszczalna (decyzja o zgodzie obowiązywała). Zmiana ta oznacza *de facto,* ze co do zasady zgoda jest ważna przez 2 lata, możliwe jest natomiast jej przedłużenie na kolejny roczny okres, jeżeli nie będzie to powodowało negatywnych skutków dla konkurencji.

Na podstawie art. 29a powołano Radę ds. Dobrych Praktyk Gospodarczych – organ opiniodawczo – doradczy Prezesa UOKiK. Z dotychczasowych doświadczeń UOKiK wynikała bowiem potrzeba powołania organu, który zajmować się będzie stałym monitorowaniem stosowania prawa antymonopolowego oraz inicjowaniem działań mających na celu skuteczną ochronę konsumentów i przedsiębiorców przed niekorzystnymi zjawiskami rynkowymi.

2. Projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny.

(nowelizacja ustawy została ogłoszona w dniu 25 sierpnia 2004 r. w Dzienniku Ustaw Nr 116, poz. 1204).

Zmiana ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny wynikała z konieczności wdrożenia do polskiego ustawodawstwa *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/65/WE z dnia 23 września 2002 r. w sprawie sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość oraz zmieniającej dyrektywę Rady 90/619/EWG oraz dyrektywy 97/7/WE i 98/27/WE.*

Zakres przedmiotowy nowelizacji obejmował umowy świadczone na odległość dotyczące usług finansowych m.in. czynności bankowe, umowy kredytu konsumenckiego, czynności ubezpieczeniowe, umowy udziału w funduszach inwestycyjnych. Podkreślić należy, że nie jest to katalog zamknięty, gdyż w ustawie wymienia się jedynie podstawowe usługi finansowe zdefiniowane w ustawach szczególnych.

Obecnie obowiązujące przepisy ustawy zapewniają większą ochronę konsumentów w odniesieniu do usług finansowych świadczonych na odległość, tj. na przykład za pomocą Internetu czy telefonu. Ze względu na kompleksowy charakter i ryzyko związane z operacjami finansowymi świadczonymi na odległość, ochrona interesów konsumentów jest w tym przypadku szczególnie wymagana. Ochrona ta wiąże się przede wszystkim z prawem do informacji, obejmującym nie tylko dokładne określenie kontrahenta konsumenta, ale również cechy umowy – jej charakter, warunki: zawarcia, realizacji, wykonania i ewentualnego dochodzenia roszczeń.

Ponadto niezwykle istotne z punktu widzenia ochrony praw konsumenta miało zapewnienie prawa do odstąpienia od umowy. Termin na odstąpienie od umowy zawieranej na odległość dotyczącej usług finansowych wynosi bowiem 14 dni od dnia zawarcia umowy (lub potwierdzenia informacji), a w przypadku umów dotyczących ubezpieczeń - 30 dni. (termin 30 – dniowy odnosi się do ubezpieczeń osobowych). Przepisy w sposób szczegółowy wskazują na sposób obliczenia terminu do odstąpienia od umowy. Wskazują w jakich sytuacjach przedsiębiorca może żądać zapłaty ceny, mimo skorzystania przez konsumenta z prawa odstąpienia od umowy oraz określają sytuacje, w których prawo do odstąpienia od umowy nie obowiązuje. Dotyczy to umów całkowicie wykonanych na żądanie konsumenta, umów dotyczących świadczeń, za których spełnienie cena zależy wyłącznie od ruchu cen na rynku finansowym, umów ubezpieczenia dotyczących podróży i bagażu lub innych, jeżeli zawarte zostały na okres krótszy niż 30 dni.

Nowelizacja ustawy nałożyła na przedsiębiorców obowiązki o charakterze informacyjnym poprzez wprowadzenie katalogu elementów, o których konsument powinien być poinformowany najpóźniej w chwili złożenia propozycji zawarcia umowy. Zakres informacji obejmuje m.in. dane przedsiębiorcy i jego przedstawiciela, operatora środków porozumiewania się na odległość, cechy i cenę świadczenia, prawo do odstąpienia od umowy, dane dotyczące składania reklamacji, wypowiedzenia umowy. Ponadto przedsiębiorcy zostali zobowiązani do wskazania prawa, które stanowi podstawę stosunków przedsiębiorcy z konsumentem przed zawarciem umowy, a także prawa właściwego do zawarcia i wykonania umowy.

3. **Projekt ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej.**

(ustawy została ogłoszona w dniu 30 kwietnia 2004 r. w Dzienniku Ustaw Nr 123, poz. 1291).

Od dnia przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, pomoc udzielana przedsiębiorcom podlega ocenie pod względem zgodności z regułami wspólnego rynku. Obecnie organem nadzorującym udzielanie pomocy publicznej przedsiębiorcom w Polsce jest Komisja Europejska. W związku z tym, UOKiK już w roku 2003 rozpoczął intensywne prace nad projektem ustawy mającym na celu uregulowanie ww. kwestii.

W maju 2004 r., ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz. U. Nr 141, poz. 1177 ze zm.) została zastąpiona ustawą z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej.

Z uwagi na to, że po akcesji zamiar udzielenia pomocy publicznej przedsiębiorcom, podlega obowiązkowi zgłoszenia do Komisji Europejskiej w formie projektu programu pomocowego lub pomocy ad hoc (pomocy indywidualnej), w nowej ustawie zawarto m.in. przepisy określające sposób współpracy między podmiotami udzielającymi pomocy, opracowującymi programy pomocowe, beneficjentami pomocy i innymi zainteresowanymi podmiotami a Prezesem UOKiK i Komisją Europejską. Celem wprowadzenia nowych regulacji było zapewnienie sprawnego i efektywnego wykonywania obowiązków wynikających z *rozporządzenia Rady Nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE*.

Zmiany objęły również kwestie związane z monitorowaniem pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom w Polsce. Wprowadzono bowiem przepisy nakładające na podmioty udzielające pomocy oraz jej beneficjentów obowiązki sprawozdawcze, polegające na okresowym zawiadamianiu Prezesa UOKiK o przypadkach udzielenia pomocy publicznej. Obowiązki informacyjne nałożone zostały również na Prezesa UOKiK. Obecnie Prezes Urzędu ma obowiązek informowana Komisji Europejskiej o udzielaniu pomocy w Polsce. W nowej ustawie wprowadzono również przepisy regulujące kwestie zwrotu pomocy przyznanej niezgodnie z prawem lub wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem.

Na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej wydano 8 rozporządzeń, szczegółowo określających główne obowiązki sprawozdawcze podmiotów udzielających pomocy publicznej, jak i jej beneficjentów, a także informacje przekazywane Prezesowi UOKiK w celu wydania opinii o

planowanej pomocy publicznej oraz dokonania notyfikacji tej pomocy do Komisji Europejskiej:

- *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 października 2004 r. w sprawie informacji przekazywanych Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w celu wydania opinii o planowanej pomcy publicznej* (Dz. U. Nr 246, poz. 2467),
- r*ozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 września 2004 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej* (Dz. U. Nr 200, poz. 2050),
- *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie informacji o otrzymanej pomocy publicznej innej niż pomoc de minimis* (Dz. U. Nr 191, poz. 1960),
- *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie zaświadczeń o pomocy de minimis* (Dz. U. Nr 187, poz. 1930),
- *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie sprawozdań dotyczących wykorzystania pomocy publicznej oraz kategorii podmiotów, które zobowiązane są do określania zasad rachunkowości w odniesieniu do działalności wspieranej ze środków publicznych* (Dz. U. Nr 192, poz. 1964),
- r*ozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie sprawozdań beneficjentów pomocy publicznej* (Dz. U. Nr 194, poz. 1984),
- *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej oraz sprawozdań o zaległych należnościach przedsiębiorców z tytułu świadczeń na rzecz sektora finansów publicznych* (Dz. U. Nr 196, poz. 2014),
- *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w różnych formach* (Dz. U. Nr 194, poz. 1983).

4. Projekt ustawy o zmianie ustawy o Inspekcji Handlowej.

Doświadczenia zebrane w toku ponad trzyletniej realizacji zwartych w ustawie o Inspekcji Handlowej przepisów w zakresie kontroli produktów, potrzeba pełnego dostosowania jej organizacji, kompetencji i instrumentów działania do wymogów efektywnościowych Unii Europejskiej oraz konieczność przystosowania procedur kontroli do rozwiązań zawartych w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej, wskazywały na potrzebę dokonania zmian i uzupełnień w szczególności tych zapisów, które dotyczą kompetencji Inspekcji Handlowej, instrumentów jej działania, zasad postępowania oraz niektórych regulacji dotyczących organizacji.

Proponowane zmiany mają głównie na celu zapewnienie skuteczności kontroli wykonywanych przez Inspekcję Handlową oraz uwzględniają całokształt zadań IH, których zdecydowana większość była dotąd uregulowana w wielu odrębnych ustawach, co czyniło zakres kompetencji nieczytelnym.

Projekt ustawy w grudniu 2004 r. znajdował się na etapie uzgodnień międzyresortowych.

5. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie trybu postępowania w przypadku wystąpienia przez przedsiębiorców do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o odstąpienie od wymierzania kary pieniężnej lub jej obniżenie.

(rozporządzenie zostało ogłoszone w dniu 18 maja 2004 r. w Dzienniku Ustaw Nr 130, poz. 1380).

Art. 103a oraz 103b ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wprowadzają system łagodzenia kar na uczestników zakazanych porozumień (karteli), którzy dobrowolnie wycofali się ze stosowania zakazanego porozumienia i powiadomili o nim Prezesa UOKiK. System ten ma na celu zwiększenie wykrywalności najgroźniejszych ograniczeń konkurencji, jakimi są kartele, prowadzące m.in. do podwyższania cen i pogorszenia jakości towarów i usług, ze szkodą dla innych przedsiębiorców i konsumentów.

Rozporządzenie zostało wydane na podstawie art. 103a ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i miało na celu wprowadzenie niezbędnych procedur stosowanych przy składaniu, przyjmowaniu i rozpatrywaniu wniosków w zakresie łagodzenia kar za uczestnictwo w kartelach. Brak takich procedur mógłby zniechęcać przedsiębiorców do ujawniania istniejących karteli, ponieważ przedsiębiorca zainteresowany złagodzeniem kary, a tym samym ujawniający istnienie kartelu, będzie z pewnością zainteresowany formalnymi skutkami zwrócenia się do Prezesa UOKiK z informacją o istnieniu kartelu.

Przepisy polskiego rozporządzenia stanowią odzwierciedlenie reguł proceduralnych zastosowanych w *Obwieszczeniu Komisji z 14.02.2002 r. dotyczącego odstąpienia od karania i obniżania kar w sprawach kartelowych (Commission notice on the non-imposition or reduction of fines in cartel cases*) (Dz.Urz.WE nr 45 z 19 lutego 2002 r., s.3), przy uwzględnieniu różnic wynikających z polskiego systemu postępowania administracyjnego i antymonopolowego.

6. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie w sprawie wyłączenia określonych porozumień wertykalnych w sektorze pojazdów samochodowych spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję.

(rozporządzenie zostało ogłoszone w dniu 1 lutego 2004 r. w Dzienniku Ustaw Nr 14, poz. 116).

Rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 7 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Wyłącza ono spod ogólnego zakazu zawierania antykonkurencyjnych praktyk, niektóre porozumienia zawierane pomiędzy dostawcami a dystrybutorami samochodów. Ponadto jednoznacznie wskazuje porozumienia bezwzględnie zakazane, szczególnie szkodliwe dla konkurencji. Celem rozporządzenia jest stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju konkurencji na rynku dystrybucji pojazdów samochodowych, części zamiennych i usług serwisowych, a w efekcie zapewnienie konsumentom bardziej korzystnych warunków zakupu.

Przedmiotowe rozporządzenie zostało zmienione poprzez wyłączenie spod jego zakresu - porozumień dotyczących motocykli. Rynek motocykli nie jest bowiem rynkiem tak szerokim, jak rynek samochodowy, porozumienia na nim zawierane nie mają też tak doniosłego znaczenia dla konsumentów, aby obejmować je szczególną regulacją.

Nowelizacja zaczęła obowiązywać z dniem 1 maja 2004 r. (dostosowując tym samym przepisy polskiego rozporządzenia do odpowiadającego mu rozporządzenia wspólnotowego Nr 1400/2002 Komisji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie stosowania art. 81 ust. 3 Traktatu do grup wertykalnych porozumień i praktyk uzgodnionych w sektorze pojazdów samochodowych).

7. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie w sprawie wyłączenia określonych porozumień wertykalnych spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję.

(rozporządzenie zostało ogłoszone w dniu 21 kwietnia 2004 r. w Dzienniku Ustaw Nr 95, poz. 951).

Celem nowelizacji rozporządzenia, obowiązującej od dnia przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, było zapewnienie spójności systemowej przepisów w zakresie wyłączenia porozumień wertykalnych spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję. W związku z tym, że na podstawie art. 7 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wydane zostało *roporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie wyłączenia określonych porozumień wertykalnych w sektorze pojazdów samochodowych spod zakazu porozumień*

ograniczających konkurencję, regulacja zawarta w przepisie § 4 pkt 2 *rozporządzenia w sprawie wyłączenia określonych porozumień wertykalnych spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję* była zbędna i w związku z tym uchylona.

8. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie dodatkowych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i znakowania produktów, które stwarzają zagrożenie dla konsumentów przez to, że ich wygląd wskazuje na inne niż rzeczywiste przeznaczenie.

(rozporządzenie zostało ogłoszone w dniu 6 kwietnia 2004 r. w Dzienniku Ustaw Nr 71, poz. 644).

Wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie dodatkowych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i znakowania produktów, które stwarzają zagrożenie dla konsumentów przez to, że ich wygląd wskazuje na inne niż rzeczywiste przeznaczenie, stanowiło wykonanie delegacji zawartej w ustawie z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów.

Przepisy przedmiotowego rozporządzenia dokonały transpozycji do polskiego systemu prawnego Dyrektywy 87/357/EWG z dnia 25 czerwca 1987 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich dotyczących produktów, których wygląd wskazuje na przeznaczenie inne niż rzeczywiste, zagrażających zdrowiu lub bezpieczeństwu.

Rozporządzenie wskazuje na cechy, które powinny mieć bezpieczne imitacje. Produkty ze względu na wymienione w rozporządzeniu cechy nie mogą zostać uznane przez konsumentów, w szczególności przez dzieci – za środki spożywcze. W związku z tym na każdej imitacji powinna znajdować się etykieta zawierająca zrozumiałe i łatwe do odczytania informacje o rzeczywistym przeznaczeniu tej imitacji.

9. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wprowadzenia środków przewidzianych przepisami o ogólnym bezpieczeństwie produktów w odniesieniu do produktów zawierających ftalany, które stwarzają poważne zagrożenie,

(rozporządzenie zostało ogłoszone w dniu 6 kwietnia 2004 r. w Dzienniku Ustaw Nr 73, poz. 656).

Wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wprowadzenia środków przewidzianych przepisami o ogólnym bezpieczeństwie produktów w odniesieniu do produktów zawierających ftalany, które stwarzają poważne zagrożenie**,** stanowiło wykonanie

delegacji zawartej w ustawie z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów.

Niniejsze rozporządzenie dokonało transpozycji przepisów Decyzji Komisji Europejskiej z dnia 7 grudnia 1999 r. (Dz. Urz. WE L 315 z 9.12.1999, str. 46). Jej przyjęcie w polskim porządku prawnym uniemożliwiło wprowadzanie na rynek i umożliwiło wycofywanie znajdujących się już na rynku, produktów zawierających ftalany w ilości przekraczającej poziom określony w rozporządzeniu. Umożliwia to pełniejszą ochronę życia i zdrowia konsumentów mogących mieć kontakt z tymi produktami, w szczególności dzieci.

10. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sposobu prowadzenia krajowego systemu informacji o produktach niebezpiecznych.

(rozporządzenie zostało ogłoszone w dniu 14 kwietnia 2004 r. w Dzienniku Ustaw Nr 87, poz. 815).

Wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sposobu prowadzenia krajowego systemu informacji o produktach niebezpiecznych**,** stanowiło wykonanie delegacji zawartej w ustawie z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów.

Rozporządzenie określa sposób prowadzenia krajowego systemu informacji o produktach niebezpiecznych i jest jednym z aktów normatywnych wdrażających do krajowego porządku prawnego przepisy Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/95/WE z dnia 3 grudnia 2001 r. w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów.

Przyjęte w rozporządzeniu rozwiązania ułatwiają dostęp konsumentom do zasobów krajowego systemu informacji o produktach niebezpiecznych oraz upowszechniają wiedzę na temat produktów nie spełniających norm bezpieczeństwa.

11. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestru produktów niebezpiecznych.

(rozporządzenie zostało ogłoszone w dniu 14 kwietnia 2004 r. w Dzienniku Ustaw Nr 87, poz. 814).

Wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestru produktów niebezpiecznych, stanowiło wykonanie delegacji zawartej w ustawie z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów.

Rozporządzenie wdraża do krajowego porządku prawnego przepisy Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/95/WE z dnia 3 grudnia 2001 r. w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów.

Rejestr jest publicznie dostępny na stronach internetowych Urzędu oraz udostępniany w siedzibie UOKiK, gdzie jest prowadzony. Przyczynia się do zapewnienia bezpieczeństwa konsumentów i stanowi ważne źródło informacji dla organów zajmujących się bezpieczeństwem produktów. Ponadto ułatwia realizację zadań nadzoru nad ogólnym bezpieczeństwem produktów, umożliwiając ocenę prowadzonych postępowań.

12. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie bezpieczeństwa i znakowania produktów włókienniczych.

(rozporządzenie zostało ogłoszone w dniu 6 kwietnia 2004 r. w Dzienniku Ustaw Nr 81, poz. 743).

Wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie bezpieczeństwa i znakowania produktów włókienniczych, stanowiło wykonanie delegacji zawartej w ustawie z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów.

Rozporządzenie wdraża do krajowego porządku prawnego przepisy dyrektyw 96/74/WE i 97/37/WE w sprawie etykietowania tekstyliów oraz dyrektyw 73/44/EWG i 96/73/WE w sprawie metod przeprowadzania analizy ilościowej trójskładnikowych i dwuskładnikowych mieszanek włókien tekstylnych.

Przedmiotowe rozporządzenie szczegółowo reguluje kwestię znakowania produktów włókienniczych.

W grudniu 2004 r. UOKiK przesłał do uzgodnień międzyresortowych projekt rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie bezpieczeństwa i znakowania produktów włókienniczych. Proponowane zmiany polegają na rozszerzeniu listy włókien tekstylnych.

13. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rejestru wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami.

(rozporządzenie zostało ogłoszone w dniu 14 kwietnia 2004 r. w Dzienniku Ustaw Nr 87, poz. 811).

Wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rejestru wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami, stanowiło wykonanie delegacji zawartej w ustawie z dnia 30

sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności. Głównym celem stworzenia rejestru wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami było informowanie przedsiębiorców, konsumentów oraz organów wyspecjalizowanych o wyrobach wprowadzonych do obrotu niespełniających zasadniczych wymagań, stwarzanych przez nich zagrożeniach oraz o zastosowanych wobec wyrobów środkach. Informacje zawarte w rejestrze są publicznie dostępne.

14. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sposobu przepływu informacji dotyczących systemu kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu.

(rozporządzenie zostało ogłoszone w dniu 14 kwietnia 2004 r. w Dzienniku Ustaw Nr 87, poz. 812).

Wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sposobu przepływu informacji dotyczących systemu kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu, stanowiło wykonanie delegacji zawartej w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności.

Rozporządzenie określa sposób przepływu informacji dotyczących kontroli wyrobów wprowadzanych do obrotu, pomiędzy Prezesem UOKiK, organami wyspecjalizowanymi i organami celnymi.

Sprawnie funkcjonująca wymiana informacji umożliwia koordynację działań podmiotów tworzących system, przez co zwiększy się wykrywalność produktów, które nie spełniają zasadniczych wymagań. Skrócony został również okres niezbędny do wycofania takich produktów z obrotu na terenie całego kraju.

4.1.2. UOKiK brał też udział w pracach nad następującymi projektami aktów prawnych:

1) W 2004 r. UOKiK uczestniczył w pracach legislacyjnych nad rozporządzeniami wykonawczymi do ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych:

- *w sprawie wymagań jakościowych dla paliw ciekłych* (Dz. U. Nr 192, poz. 1969),
- *w sprawie metod badania jakości paliw ciekłych* (Dz. U. Nr 192, poz. 1970),
- *w sprawie sposobu pobierania próbek* (Dz. U. Nr 64, poz. 595),

- *w sprawie sposobu monitorowania jakości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych* (Dz. U. Nr 211, poz. 2146).

2) Z inicjatywy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Ministerstwo Gospodarki i Pracy przygotowało projekt nowego rozporządzenia *w sprawie wymagań jakościowych dla paliw ciekłych*, które obejmuje swym zakresem wszystkie parametry jakościowe benzyn i olejów napędowych – nie tylko mające wpływ na środowisko naturalne, ale także na silniki i samochody.

3) W 2004 r. UOKiK uczestniczył w pracach nad:
- projektem ustawy o zmianie ustawy o Inspekcji Handlowej oraz innych ustaw;
- projektem ustawy o zmianie ustawy o kredycie konsumenckim oraz przepisów kodeksu cywilnego;
- projektem ustawy o przeciwdziałaniu niewypłacalności osoby fizycznej oraz o upadłości konsumenckiej (druk 2668);
- projektem ustawy o oddłużeniu osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej.

4.2. Opiniowanie projektów aktów normatywnych.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zaopiniował w 2004 r., na etapie uzgodnień międzyresortowych oraz na etapie dalszych prac Rady Ministrów (Komitet Rady Ministrów, Komitet Europejski Rady Ministrów, Zespół Przygotowawczy Komitetu Integracji Europejskiej, Rada Ministrów) **3480** rządowych projektów aktów prawnych oraz stanowisk Rządu do projektów sejmowych. Opiniując ww. dokumenty brano pod uwagę przede wszystkim wpływ projektowanych aktów na konkurencję na rynku, skutki, jakie wywierać one będą w sferze ochrony interesów konsumentów oraz zgodność z zasadami udzielania pomocy dla przedsiębiorców, określonych w przepisach o pomocy publicznej.

UOKiK zgłosił m.in. uwagi do następujących projektów:

1) Projekt ustawy o zmianie ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawy o przejęciu przez Skarb Państwa zobowiązań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieprzekazanych składek do otwartych funduszy emerytalnych oraz ustawy o pracowniczych programach emerytalnych.

Projekt ustawy zakładał m.in. ograniczenie przez ustawodawcę kręgu podmiotów uprawnionych do dziedziczenia ustawowego środków zgromadzonych na koncie członka otwartego funduszu emerytalnego (tzw. „wypłat pośmiertnych") a także ustalenie kolejności, w której uprawnieni dziedziczyliby te „wypłaty pośmiertne", jak i wysokości samych wypłat. Prezes UOKiK uznał, że *projekt ustawy o zmianie ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych* w proponowanym przez Ministerstwo Polityki Społecznej brzmieniu - jest niespójny z regulacjami prawa spadkowego tj. z ujęciem kręgu spadkobierców ustawowych i porządku dziedziczenia w sposób odpowiadający hipotetycznej woli spadkodawcy. Środki zgromadzone na rachunku członka otwartego funduszu należą do jego majątku, natomiast w razie śmierci- powinny wchodzić w skład jego spadku i być przedmiotem dziedziczenia na podstawie przepisów *ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny* (Dz. U. z 1964 r., Nr 16, poz. 93).

W opinii UOKiK stwierdzenie zawarte w uzasadnieniu przedmiotowego projektu ustawy, iż (…) W *obecnym stanie prawnym konieczne jest zakończenie postępowania spadkowego, co poważnie utrudnia i opóźnia dostęp bliskich do środków zgromadzonych na koncie zmarłego członka OFE* oraz, że (…) *konstrukcja oparta na prawie spadkowym (...) może mieć ogromne, negatywne konsekwencje na wielkość wskaźników określających stan polskich finansów publicznych* (…) nie jest racjonalnym uzasadnieniem dla wyłączenia przepisów prawa spadkowego w zakresie dziedziczenia ustawowego, odnośnie losów środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych na wypadek śmierci członka funduszu, zwłaszcza w kontekście przepisu art. 132 ust. 5 projektu ustawy, który stanowił iż otwarty fundusz dokonuje wypłaty nie wcześniej niż w terminie 9 miesięcy od dnia śmierci członka otwartego funduszu.

Projektowane rozwiązania zakładały również wprowadzenie regulacji, na podstawie których pozbawia się obywatela własności (środków gromadzonych przez całe życie na koncie w otwartym funduszu) – ze względu na wiek lub ze względu na nie przekazywanie składek na konto w otwartym funduszu przez określony w przedmiotowym projekcie okres 36 miesięcy.

Ponadto brak było informacji na temat „losów" środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu- w sytuacji, gdy wszyscy uprawnieni nie żyją lub nie

jest możliwe, ze względu na różne okoliczności – poinformowanie uprawnionych o możliwości otrzymania wypłaty pośmiertnej.

Prezes UOKiK zakwestionował te rozwiązania, wskazując, że umorzenie jednostek rozrachunkowych zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego na rzecz otwartego funduszu mogłoby stanowić bezpodstawne wzbogacenie (art. 405 k.c.) i jest niezgodne z konstytucyjną ochroną prawa własności i prawa dziedziczenia, której zakres określają przepisy kodeksu cywilnego.

Uwagi Prezesa UOKiK zostały uwzględnione na etapie uzgodnień międzyresortowych.

2) Projekt ustawy o zawodach zaufania publicznego

Do Prezesa UOKiK wpłynął projekt ustawy o zawodach zaufania publicznego. Ustawa ta w zamierzeniu projektodawcy (Ministra Gospodarki i Pracy) ma kompleksowo regulować problematykę zawodów zaufania publicznego, o których mowa w art. 17 Konstytucji RP. Dotychczas bowiem brak było takiego aktu.

Projekt przewidywał zobowiązanie Prezesa UOKiK do wszczęcia postępowania antymonopolowego na wniosek organu nadzoru nad samorządem zawodowym, co byłoby niezgodne systemowo z rozwiązaniami przyjętymi w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, przewidującego wprawdzie działanie Prezesa UOKiK na wniosek, ale w katalogu podmiotów uprawnionych, niewymieniającego wspomnianych organów nadzoru. Projekt przewidywał, że zawiadomienie przez organ nadzoru Prezesa UOKiK o stwierdzonych, w toku sprawowania nadzoru przez ten organ, nieprawidłowości w funkcjonowaniu danej korporacji zawodowej, które mogłyby mieć wpływ na konkurencję, będzie miało charakter wiążący dla Prezesa UOKiK co do wszczęcia postępowania antymonopolowego.

Prezes UOKiK, zgłaszając uwagi do projektu, stwierdził, iż proponując takie rozwiązania prawne projektodawca ogranicza kompetencje Prezesa UOKiK, który w sposób nieuzasadniony został pozbawiony ustawowego uprawnienia, jakim jest możliwość wszczęcia postępowania wyjaśniającego w trybie ustawy ochronie konkurencji i konsumentów.

Zobowiązywanie Prezesa UOKiK do wszczynania postępowania na podstawie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów na skutek otrzymania zawiadomienia organu nadzoru lub krajowego organu samorządu zawodowego, a w szczególności próby kazuistycznego określania rodzaju takiego postępowania mogą prowadzić do kolizji przepisów ustaw.

Projekt przewidywał również wszczęcie przez Prezesa UOKiK postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w wyniku zawiadomienia o

uchwale organu samorządu zawodowego nakładającej obowiązek stosowania przez osoby należące do samorządu zawodowego wyłącznie stawek maksymalnych lub w inny sposób ograniczającej możliwości stosowania niższych stawek opłat za świadczone usługi. Zgłaszając uwagi do projektu Prezes UOKiK zaznaczył, że w takim wypadku wszczyna się postępowanie antymonopolowe w sprawach praktyk ograniczających konkurencję, nie zaś postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

3) Projekt ustawy o wielkopowierzchniowych obiektach handlowych

Prezes UOKiK opiniował także poselski projekt o wielkopowierzchniowych obiektach handlowych. W licznych uwagach zgłoszonych do projektu Prezes UOKiK podkreślił m.in., iż przygotowana przez posłów regulacja w sposób nieuzasadniony ogranicza swobodę działalności gospodarczej w zakresie tworzenia nowych obiektów handlowych, a tym samym ogranicza konkurencję. Wątpliwości te są natury konstytucyjnej i dotyczą art. 20 Konstytucji RP, stanowiącego, iż podstawą ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej jest społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej. Wprowadzenie w projekcie obowiązku uzyskania zezwolenia na utworzenie wielkopowierzchniowego obiektu handlowego oznaczałoby – zdaniem Prezesa UOKiK – reglamentację tej sfery działalności gospodarczej i prowadziłoby do powstania bariery dostępu do rynku.

W przedłożonym do zaopiniowania projekcie ustawy o wielkopowierzchniowych obiektach handlowych przewidziano liczne bariery o charakterze administracyjnym, utrudniające działalność w zakresie prowadzenia takich obiektów handlowych. Prezes UOKiK wskazał również na okoliczność, iż projekt może naruszać również wspólnotową zasadę swobody zakładania przedsiębiorstw, o której mowa w Traktacie ustanawiającym Wspólnotę Europejską. Z racji tego, że duża część właścicieli wielkopowierzchniowych obiektów handlowych działających na rynku polskim to podmioty zagraniczne, stawiane im przez polskie władze publiczne przeszkody administracyjne mogłyby być uznane za ograniczenie wspomnianej zasady.

Zarzuty podniesione w stosunku do projektu uwzględniono w przygotowanym przez Ministra Gospodarki i Pracy stanowisku Rządu do tego projektu, gdzie w konkluzji stwierdza się, iż Rząd opowiada się przeciwko kontynuowaniu prac legislacyjnych nad projektem ustawy o wielkopowierzchniowych obiektach handlowych.

4) Przepisy wprowadzające ustawę o partnerstwie publiczno-prywatnym

Wątpliwości UOKiK wzbudziło w projektowanej regulacji rozwiązanie, zgodnie z którym zarządzanie lotniskiem na zasadach określonych w ustawie o partnerstwie publiczno-

prywatnym, nie wyłącza możliwości ubiegania się partnera prywatnego o dofinansowanie obowiązku użyteczności publicznej ze środków Urzędu Lotnictwa Cywilnego. UOKiK wskazał na konieczność wyjaśnienia, czy celem tej konstrukcji jest umożliwienie uzyskania dodatkowych środków nieprzewidzianych w umowie, a jeśli tak, to jakie dodatkowe koszty mogłyby być pokrywane ze środków ULC, mając na uwadze fakt, iż wynagrodzenie za świadczenie usług nałożonych na partnera prywatnego przez władze publiczne zostanie już uwzględnione w umowie o partnerstwie.

Ponadto w opinii UOKiK należałoby określić należny partnerowi prywatnemu zysk generowany przy realizacji zadania, zasady jego szacowania oraz mechanizm zapewniający, iż jego wielkość nie zostanie przekroczona.

UOKiK zwrócił również uwagę, że przy określaniu poziomu i harmonogramu finansowania zadania realizowanego w formie partnerstwa publiczno-prywatnego ze środków publicznych oraz przy szacowaniu wynagrodzenia należnego partnerowi prywatnemu należy zapewnić zabezpieczenie interesu publicznego.

W opinii Prezesa UOKiK, należałoby również wyjaśnić status Centrum Partnerstwa Publiczno-Prywatnego, a mianowicie, czy działalność, którą będzie prowadzić Centrum będzie działalnością gospodarczą (zgodnie z projektem ustawy, Centrum może bowiem pobierać odpłatność za swoje czynności, a jednocześnie może otrzymywać dotacje z budżetu państwa oraz budżetu jednostki samorządu terytorialnego).

Uwagi Prezesa UOKiK zostały uwzględnione.

5) Projekty rozporządzeń Ministra Infrastruktury w sprawie: homologacji pojazdów samochodowych mających dwa lub trzy koła, niektórych pojazdów samochodowych mających cztery koła oraz motorowerów, homologacji pojazdów samochodowych i przyczep, homologacji ciągników rolniczych i przyczep.

Zastrzeżenia Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wzbudziła koncepcja stworzenia zamkniętej listy jednostek upoważnionych do badań homologacyjnych, co spowodowałoby stworzenie prawnej bariery wejścia na rynek usług homologacyjnych innym przedsiębiorcom oraz doprowadziłoby do podziału tego rynku według kryteriów podmiotowych.

Zgodnie z projektami ww. rozporządzeń, wykaz jednostek upoważnionych do przeprowadzenia badań homologacyjnych określają załączniki do rozporządzeń, które wymieniają odgórnie ustaloną ilość jednostek upoważnionych do prowadzenia ww. działalności.

UOKiK sprzeciwił się ograniczaniu ilości jednostek upoważnionych do przedmiotowej działalności jako niecelowemu i w efekcie prowadzącemu do nienaturalnego ukształtowania podmiotowej struktury rynku, w sposób eliminujący ewentualną konkurencję ze strony innych podmiotów będących w stanie świadczyć tego rodzaju usługi.

W związku z powyższym, w celu zachowania konkurencyjnej struktury tego rynku, Prezes UOKiK zaproponował sprecyzowanie treści § 11 przedmiotowych rozporządzeń w sposób umożliwiający rozszerzenie kręgu podmiotów uprawnionych do prowadzenia badań homologacyjnych i kontroli zgodności produkcji oraz odstąpienie od wyszczególniania tzw. jednostek upoważnionych w odrębnych załącznikach do rozporządzeń.

5. Realizacja ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie praktyk ograniczających konkurencję oraz koncentracji.

5.1. Informacje ogólne

Postępowanie przed Prezesem UOKiK może być prowadzone jako postępowanie wyjaśniające lub postępowanie antymonopolowe. Zgodnie z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów, postępowanie wyjaśniające może poprzedzać wszczęcie postępowania antymonopolowego.

Od 1 maja 2004 r. rozszerzono możliwość prowadzenia postępowania wyjaśniającego również w niektórych sprawach dotyczących koncentracji (np. w celu ustalenia, czy przedłużenie terminu obowiązywania zgody na dokonanie koncentracji nie spowoduje negatywnych skutków w sferze konkurencji). W wyniku tej zmiany zrezygnowano z wyznaczania terminu na zakończenie postępowania wyjaśniającego w przypadku postępowań mających na celu badanie rynku. Nie jest to bowiem typowe postępowanie administracyjne – nie ma w nim stron i nie są rozstrzygane konkretne sprawy. Tego rodzaju badania, jeżeli mają być rzetelne i dawać prawdziwy obraz struktury i stopnia koncentracji rynku, trwają stosunkowo długo – co do zasady nie jest możliwe ich zakończenie w ramach czasowych, jakie określa kodeks postępowania administracyjnego.

Jeżeli więc zaistnieją przesłanki wskazujące na możliwość naruszenia przepisów ww. ustawy w sprawach dotyczących określonej gałęzi gospodarki, w sprawach dotyczących ochrony konsumentów oraz w innych przypadkach, gdy ustawa tak stanowi - Prezes UOKiK może wszcząć z urzędu w drodze postanowienia postępowanie wyjaśniające.

Postępowanie antymonopolowe w sprawach praktyk ograniczających konkurencję oraz w sprawach koncentracji wszczyna się na wniosek lub z urzędu. Z wnioskiem o wszczęcie postępowania antymonopolowego w związku z podejrzeniem naruszenia przepisów ustawy może wystąpić: przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, którzy wykażą swój interes prawny; organ samorządu terytorialnego, organ kontroli państwowej, rzecznik konsumentów oraz organizacja konsumencka.

5.2. Dane statystyczne.

5.2.1. Postępowania w sprawach praktyk ograniczających konkurencję.

W 2004 roku w Urzędzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Centrala i Delegatury) prowadzono **354** postępowania antymonopolowe w sprawach praktyk ograniczających konkurencję oraz wydano **152** decyzje w tych sprawach. Statystyka przedstawia się następująco:

Prowadzone postępowania:

1. Ogólna liczba postępowań antymonopolowych prowadzonych w sprawach praktyk ograniczających konkurencję w 2004 r. – **354**
w tym:
- postępowania zakończone w 2004 r. - **201**
- postępowania nie zakończone w 2004 r. – **153**

2. Liczba postępowań antymonopolowych prowadzonych w sprawach porozumień horyzontalnych w 2004 r. – **32**
w tym:
- postępowania zakończone w 2004 r. - **16**
- postępowania nie zakończone w 2004 r. - **16**

3. Liczba postępowań antymonopolowych prowadzonych w sprawach porozumień wertykalnych w 2004 r. – **27**
w tym:
- postępowania zakończone w 2004 r. - **14**
- postępowania nie zakończone w 2004 r. – **13**

4. Liczba postępowań antymonopolowych prowadzonych w sprawach nadużycia pozycji dominującej - **295**

w tym:

- postępowania zakończone w 2004 r. - **171**
- postępowania nie zakończone w 2004 r. – **124**
-

5. Ogólna liczba postępowań wyjaśniających prowadzonych w 2004 r. – **559**

w tym:

- postępowania zakończone w 2004 r. - **394**

  w tym postępowania zakończone wszczęciem postępowania antymonopolowego - **81**
- postępowania nie zakończone w 2004 r. - **84**

Wydane decyzje:

1. Liczba decyzji wydanych w 2004 r. w odniesieniu do porozumień horyzontalnych – **16**

w tym:

- stwierdzające stosowanie praktyk –**8**
- niestwierdzające stosowania praktyk – **3**
- odmawiające wszczęcia postępowania – **1**
- umarzające postępowanie – **2**
- stwierdzające zaniechanie stosowania praktyk – **2**

2. Liczba decyzji wydanych w 2004 r. w odniesieniu do porozumień wertykalnych – **10**

w tym:

- stwierdzające stosowanie praktyk – **6**
- niestwierdzające stosowania praktyk – **2**
- odmawiające wszczęcia postępowania – **0**
- umarzające postępowanie – **1**
- stwierdzające zaniechanie stosowania praktyk – **1**

3. Liczba decyzji wydanych w 2004 r. w odniesieniu do nadużywania pozycji dominującej – **126**

w tym:

- stwierdzające stosowanie praktyk - **45**

- niestwierdzające stosowania praktyk – **31**
- odmawiające wszczęcia postępowania – **31**
- umarzające postępowanie – **10**
- stwierdzające zaniechanie stosowania praktyk – **9**

5.2.2. Sprawy z zakresu kontroli koncentracji.

Ogólna ilość spraw

1. Liczba spraw w 2004 r. – **256**
2. Liczba spraw, które przeszły z 2003 r. na 2004 r. – **38**
3. Liczba spraw zakończonych w 2004 r. – **218**

   w tym:
   - zgoda na koncentrację – **175**
   - warunkowa zgoda na koncentrację – **1**
   - zakaz koncentracji – **2** (na podst. art. 20 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów)
   - umorzenie postępowania – **10**
   - zwrot wniosku – **19**
   - inne rozstrzygnięcie – **11**
4. Pozostało do zakończenia w 2005 r. – **38**.

Rozkład branżowy spraw z zakresu kontroli koncentracji

Wśród rozpatrywanych spraw najwięcej dotyczyło:
- przemysłu spożywczego – ok. **13**
- handlu – ok. **23**
- przemysłu chemicznego i kosmetycznego – ok. **15**
- przemysłu paliwowego, gazowniczego i energetycznego – ok. **15**
- rynku mediowego (prasa, TV kablowa) – ok. **18**
- budownictwa – ok. **9**
- górnictwa – ok. **6**
- przemysłu motoryzacyjnego – **5**
- telekomunikacji – **5.**

Pozostałe sprawy dotyczyły m.in. przemysłów: zbrojeniowego, produkcji sprzętu AGD, produkcji bram i krat, metalowego, papierniczego, opakowań, pomp, tytoniowego, paszowego, drzewnego, elektronicznego oraz usług: komunalnych, transportowych, wynajmu powierzchni biurowych, obrotu nieruchomościami, budownictwa, przesyłek kurierskich, gier i zakładów wzajemnych, serwisowych, przeładunku towarów w portach.

5.3. Porozumienia ograniczające konkurencję

Klauzula generalna zakazująca wszelkich porozumień ograniczających konkurencję została zawarta w art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 15 grudnia 2000 r. Zgodnie z nią zakazane są porozumienia, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym. Wynika z tego, że zakaz zawierania porozumień ograniczających konkurencję ma charakter względny. Oznacza to, że nie wszystkie umowy są zakazane, ale tylko te spośród nich, które ograniczają wolność gospodarczą podmiotów działających na określonym rynku.

Artykuł 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera przykładowy katalog porozumień ograniczających konkurencję. Za ten rodzaj praktyk uznaje on w szczególności:

- ustalanie, bezpośrednio lub pośrednio, cen i innych warunków zakupu lub sprzedaży towarów;
- ograniczanie lub kontrolowanie produkcji lub zbytu oraz postępu technicznego lub inwestycji;
- podział rynków zbytu lub zakupu;
- stosowanie w podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwych lub niejednolitych warunków umów, stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji;
- uzależnianie zawarcia umowy od przyjęcia lub spełnienia przez drugą stronę innego świadczenia, niemającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy;
- ograniczanie dostępu do rynku lub eliminowanie z rynku przedsiębiorców nieobjętych porozumieniem;
- uzgadnianie przez przedsiębiorców przystępujących do przetargu lub przez tych przedsiębiorców i przedsiębiorcę będącego organizatorem przetargu warunków składanych ofert, w szczególności zakresu prac lub ceny.

Od 1 maja 2004 r. rozszerzono zakaz zawierania antykonkurencyjnych porozumień także na przypadki, kiedy warunki ofert są uzgadniane pomiędzy organizatorem przetargu a jego uczestnikami.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje jednak dwa rodzaje wyłączeń spod ustawowego zakazu porozumień t.j.: wyłączenia ustawowe i wyłączenia grupowe.

Porozumienia zawierane przez przedsiębiorców posiadających udział rynkowy nie przekraczający wielkości określonych w art. 6 ustawy, tj. :

- porozumienia zawierane między konkurentami, których łączny udział w rynku w roku kalendarzowym poprzedzającym zawarcie porozumienia nie przekracza 5%,
- porozumienia zawierane między przedsiębiorcami działającymi na różnych szczeblach obrotu, których łączny udział w rynku w roku kalendarzowym poprzedzającym zawarcie porozumienia nie przekracza 10%,

zostały wyłączone spod ustawowego zakazu porozumień. Są to tzw. porozumienia bagatelne, które traktuje się jako dozwolone. Mogą one co prawda ograniczać konkurencję, jednakże biorąc pod uwagę niewielką siłę rynkową stron takiego porozumienia można uznać, że są one na tyle nieistotne, że nie ograniczają samodzielności i możliwości wyboru pozostałym uczestnikom rynku oraz nie krępują mechanizmów rynkowych.

Nie dotyczy to jednak porozumień, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1-3 i 7 ustawy – polegających m.in. na ustalaniu cen, ograniczaniu lub kontrolowaniu produkcji i zbytu, podziale rynków, a także zmowy przetargowej. Takie klauzule są szczególnie niebezpieczne z punktu widzenia ochrony konkurencji, nawet jeżeli zawierają je przedsiębiorcy nie posiadający znaczącej pozycji rynkowej.

Druga grupa wyłączeń, tj. tzw. wyłączenia grupowe spod zakazu zawierania porozumień ograniczających konkurencję, wprowadzana jest w drodze rozporządzeń Rady Ministrów. Odnoszą się one do specyficznych typów umów, które spełniają przesłanki wzorowane na art. 81 ust.3 TWE, tj. umowy, które przyczyniają się do polepszenia produkcji, dystrybucji towarów, postępu technicznego lub gospodarczego, zapewniają nabywcy lub użytkownikowi odpowiednią część wynikających stąd korzyści i nie nakładają na zainteresowanych przedsiębiorców ograniczeń, a zarazem są niezbędne do osiągnięcia tych celów. Wyłączenia te, ze względu na sposób ich wprowadzania (ex ante), stwarzać mają

przedsiębiorcom pewność, w jakim zakresie ich działania są legalne, a w jakim naruszają przepisy antymonopolowe.

Kartele czyli porozumienia przedsiębiorców ograniczające konkurencję, należą do najbardziej szkodliwych praktyk negatywnie wpływających zarówno na kształt konkurencji na rynku, jak i na pozycję konsumentów, a zatem na stan szeroko pojmowanej gospodarki. Sztuczne ograniczanie konkurencji przez kartele powoduje, że przedsiębiorcy nie angażują się w wystarczający sposób w proces innowacyjności związanej z rozwojem technologicznym produktów oraz z wprowadzaniem bardziej wydajnych metod produkcji. W rezultacie kartele prowadzą do podwyższania cen towarów i usług oraz redukcji zatrudnienia.

W przypadku stwierdzenia zawarcia przez przedsiębiorców antykonkurencyjnego porozumienia, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaje decyzję o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję i nakazuje zaniechanie jej stosowania. Jeżeli natomiast zachowanie rynkowe przedsiębiorców przestało naruszać zakazy określone w art. 5, w zakresie niewyłączonym na podstawie art. 6 i 7, Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję i stwierdza zaniechanie jej stosowania.

Podkreślić należy, że od 1 maja 2004 r. Prezes UOKiK może - jeżeli w postępowaniu uprawdopodobniono stosowanie przez przedsiębiorców antykonkurencyjnych praktyk – przyjąć zobowiązanie przedsiębiorców do powstrzymania się od takich naruszeń lub podjęcia określonych działań, w celu zapobieżenia tym naruszeniom. Pozwala to na osiągnięcie większej skuteczności działań Urzędu – jego podstawowym zadaniem jest ochrona konkurencji, nie zaś karanie przedsiębiorców. Prezes UOKiK może przyjąć zobowiązanie przedsiębiorców (odstępując jednocześnie od prowadzenia dalszego postępowania oraz wydania decyzji stwierdzającej stosowanie praktyki i nałożenia kary), jeżeli byłoby to korzystne dla konkurencji, bowiem niezwłoczne zaprzestanie stosowania praktyki przyniesie większą korzyść dla konkurencji, niż przeprowadzenie do końca postępowania i nałożenie kary na przedsiębiorcę. Wprowadzenie tego instrumentu jest korzystne przede wszystkim dla przedsiębiorców, daje im bowiem szansę na wycofanie się ze stosowania niedozwolonej praktyki bez nałożenia kary. Zrównuje też sytuację przedsiębiorców będących stronami postępowania prowadzonego przez Prezesa UOKiK w stosunku do przedsiębiorców, przeciwko którym toczy się postępowanie przed Komisją Europejską.

Najbardziej istotne orzeczenia dotyczące porozumień ograniczających konkurencję na przykładach postępowań prowadzonych przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w 2004 r.

1. Sprawa dotycząca zawarcia porozumienia ograniczającego konkurencję przez spółkę Nowa Era Sp. z o.o. w Warszawie oraz spółkę Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych S.A. w Warszawie.

Postępowanie w sprawie zostało wszczęte w związku z informacją prasową, iż w dniu 30 lipca 2003 r. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych (dalej: PPWK) sprzedało na mocy „*Umowy sprzedaży oraz licencji dotyczącej autorskich praw majątkowych, praw do znaków towarowych, know-how oraz niektórych innych składników majątku PPWK*" wydawnictwu edukacyjnemu Nowa Era, część swojego majątku. W wyniku zawartej umowy spółka Nowa Era przejęła działalność prowadzoną dotąd przez PPWK na rynku publikacji szkolnych – między innymi nabyła prawa autorskie do wydawnictw kartograficznych wykorzystywanych w edukacji, znaki towarowe oraz *know-how* opracowane na potrzeby projektów wydawniczych związanych ze szkolnictwem.

Spółki uzgodniły również, że przez 10 lat nie będą podejmować żadnej działalności konkurencyjnej wobec siebie. Ustalono, że na rynku wydawnictw edukacyjnych działać będzie jedynie Nowa Era, natomiast w zakresie kartografii użytkowej – wyłącznie PPWK.

Ponadto przedsiębiorcy uzgodnili, że nie będą prowadzić działań marketingowych i promocyjnych ani tworzyć systemów sprzedaży kierowanych do grup odbiorców zastrzeżonych dla drugiej strony. Za naruszenie zakazu konkurencji ustalono karę umowną w wysokości 8 mln złotych.

Na podstawie zgromadzonego materiału, Prezes UOKiK uznał, że zapisy dokonujące podziału rynku między PPWK a Nową Erą nie są wyłącznie „ozdobnikami umów" (jak utrzymywała jedna ze stron), lecz prowadzą do faktycznego wyłączenia konkurencji między przedsiębiorcami na okres wielu lat. Postanowienia umowy między PPWK i Nową Erą zakładały ograniczenie konkurencji między tymi spółkami w stopniu, który nie był uzasadniony charakterem transakcji zakupu przez Nową Erę części majątku PPWK.

W dniu 29 października 2004r. Prezes UOKiK wydał decyzję, w której uznał za ograniczające konkurencję i naruszające zakaz, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyki polegające na zawarciu przez spółkę Nowa Era Sp. z o.o. w Warszawie oraz spółkę Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych S.A. w Warszawie porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku wydawnictw kartograficznych polegającego na podziale rynków zbytu,

wskutek przyjęcia w „*Umowie sprzedaży oraz licencji dotyczącej autorskich praw majątkowych, praw do znaków towarowych, know-how oraz niektórych innych składników majątku PPWK*”, iż spółka Nowa Era Sp. z o.o. w Warszawie nie będzie konkurować ze spółką Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych S.A. w Warszawie przez prowadzenie działalności w zakresie wydawnictw kartografii użytkowej, konkurencyjnej w stosunku do Polskiego Przedsiębiorstwa Wydawnictw Kartograficznych, przez okres 10 lat oraz że spółka Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych S.A. w Warszawie nie będzie konkurować ze spółką Nowa Era Sp. z o.o. w Warszawie na rynku wydawnictw szkolnych i edukacyjnych przez okres 10 lat. Jednocześnie Prezes UOKiK stwierdził zaniechanie stosowania tych praktyk z dniem 16 lipca 2004 r.
Decyzja nie jest prawomocna. Spółki wniosły odwołania do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

2. Sprawa dotycząca zawarcia porozumień ograniczających konkurencję przez Ruch S.A. w Warszawie z firmami Franpress i Kolportaż Prasy ROLKON Sp. z o.o. w Poznaniu.

W dniu 16 lipca 2004r. Prezes UOKiK wydał dwie decyzje dotyczące porozumień zawartych przez Ruch S.A. w Warszawie z firmami Franpress i Kolportaż Prasy ROLKON Sp. z o.o. w Poznaniu.

Postępowania w sprawie zostały podjęte przez UOKiK z urzędu, w związku z informacjami prasowymi na temat zawarcia w dniu 9 i 10 stycznia 2003r. pomiędzy RUCH S.A. w Warszawie a spółkami: FRANPRESS Sp. z o.o. oraz ROLKON Sp. z o.o. porozumień o partnerskiej współpracy.

Cel porozumień określony został w preambułach dokumentów, w których przedsiębiorcy stwierdzili, że *chcą wspólnie wpływać na kształt polskiego rynku dystrybucji prasy*. Współpraca ta, miała w myśl porozumień polegać na partnerstwie w działaniach mających wpływ na kształt rynku dystrybucji prasy, a także ograniczeniu rywalizacji i konkurowania tylko do poziomu i jakości usług. Przedsiębiorcy zadeklarowali również zachowanie poufności prowadzonych rozmów. Porozumienie zawarte przez RUCH S.A. ze spółką ROLKON Sp. z o.o. zostało przez tę drugą firmę rozwiązane w marcu 2003 r., natomiast podpisane z FRANPRESS Sp. z o.o. nadal obowiązuje.

Zgromadzony w trakcie postepowań materiał dowodowy pozwolił stwierdzić, że cel porozumień zawartych przez RUCH S.A. z firmami ROLKON Sp. z o.o. i FRANPRESS Sp. z o.o. był sprzeczny z prawem konkurencji. Świadczy o tym zarówno treść umów, jak i

okoliczności ich zawarcia. Przedsiębiorcy porozumieli się, że będą podejmować wspólne działania mające na celu oddziaływanie na rynek kolportażu prasy, a także zadeklarowali chęć ograniczenia rywalizacji między sobą. Współpraca – zainicjowana porozumieniami – byłaby niezwykle dużym zagrożeniem dla konkurencji w przedmiotowym sektorze. Jego skutki odczuliby również kontrahenci spółek, czyli wydawcy gazet i czasopism.

Biorąc pod uwagę powyższe, Prezes UOKiK uznał porozumienia o współpracy za zabronione prawem praktyki ograniczające konkurencję oraz – w przypadku Franpressu – nakazał zaniechanie ich stosowania.

Obie decyzje są nieprawomocne. Spółki wniosły odwołania do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

3. Sprawa dotycząca zawarcia porozumienia ograniczającego konkurencję przez Fiat Auto Poland S.A. z 12 dealerami samochodów.

W decyzji nr RKT-01/2004 Prezes UOKiK uznał za ograniczające konkurencję i naruszające zakaz, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1, 2 i 6 ustawy antymonopolowej, praktyki polegające na zawarciu przez Fiat Auto Poland S.A. (dalej: FAP) z w/w przedsiębiorcami porozumienia ograniczającego konkurencję polegającego na ustalaniu bezpośrednio lub pośrednio warunków sprzedaży towarów, ograniczaniu lub kontrolowaniu zbytu a także ograniczaniu dostępu do rynku lub eliminowaniu z rynku przedsiębiorców nieobjętych porozumieniem poprzez odmowę sprzedaży samochodów osobowych przedsiębiorstwu DCS Auto Turyn Sp. z o.o. w celu dalszej odsprzedaży z uwagi na fakt, iż DCS Auto Turyn Sp. z o.o. nie jest ich użytkownikiem docelowym.

W świetle prawa antymonopolowego niedopuszczalny jest kategoryczny zakaz dostarczania przedsiębiorcom nienależącym do systemu dystrybucyjnego towarów objętych porozumieniem przez dystrybutorów działających w systemie dystrybucji selektywnej (w tym także dystrybucji nowych pojazdów samochodowych). Nawet w przypadku dystrybucji nowych pojazdów samochodowych, która, jest nieco bardziej liberalna w zakresie dopuszczalności dystrybucji selektywnej ilościowej (a m.in. takie cechy nosi obecnie funkcjonujący system dystrybucyjny FAP S.A.) nie jest możliwe obwarowanie dopuszczalności dostarczania przedsiębiorcom nienależącym do systemu dystrybucyjnego towarów objętych porozumieniem.

Poprzez zastrzeżenie warunku posiadania przez Wnioskodawcę statusu „klienta docelowego”, wnioskodawca został bezprawnie wyeliminowany z krajowego rynku dystrybucji pojazdów samochodowych. Celem, a także skutkiem zawartego porozumienia było wyeliminowanie wnioskodawcy z krajowego rynku dystrybucji pojazdów

samochodowych, gdyż zawierając porozumienie, FAP S.A. oraz jego dystrybutorzy bezpośrednio ustalili warunki zarówno sprzedaży towarów (zakaz współpracy z Wnioskodawcą) jak i ich zakupu (konieczność posiadania przez DCS statusu „klienta docelowego"). Ograniczenie konkurencji na rynku właściwym wystąpiło przede wszystkim w zakresie konkurencji wewnątrzmarkowej, gdyż działalność pośredników osłabić mogła wyłączność terytorialną dystrybutorów wzmacniając pasywną sprzedaż nowych pojazdów samochodowych. Ograniczenie konkurencji mogło także godzić w konkurencję międzymarkową, gdyż nic nie stoi na przeszkodzie, aby pośrednik, reprezentując stronę popytową nabywał samochody różnych marek. Mimo iż w niniejszej sprawie przyjęto rynek właściwy terytorialnie jako terytorium Rzeczypospolitej Polskiej to zauważyć należy, że z chwilą wstąpienia do Unii Europejskiej działalność pośredników, obecnie funkcjonujących na terytorium UE rozciągnie się także na terytorium Polski.

Zdaniem organu antymonopolowego, opisane działania FAP S.A. oraz jego dystrybutorów wyeliminowały z rynku dystrybucji pojazdów samochodowych DCS Auto Turyn, gdyż nie uczestnicząc w systemie dystrybucji utworzonym przez FAP S.A., przedsiębiorca ten nie miał jakiejkolwiek możliwości dystrybuowania nowych samochodów oferowanych przez FAP S.A. Nie jest też wobec powyższego możliwe podjęcie działalności polegającej na nabywaniu samochodów w imieniu i na rachunek klientów, gdyż kategoryczny zakaz FAP S.A. przekreślił jakąkolwiek możliwość współpracy z przedsiębiorcami, którzy nie należą do sieci FAP S.A. Z drugiej strony działanie to utrudniło powstanie konkurencji na rynku pośredników działających w imieniu i na rzecz klientów, zaś konsumentów pozbawiło korzyści wynikających ze zwiększonej konkurencyjności, przede wszystkim w zakresie cen.

Decyzja jest obecnie nieprawomocna w związku z odwołaniem FAP S.A. do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

4. Sprawa dotycząca praktyk ograniczających konkurencję stosowanych przez Śląską Izbę Lekarsko – Weterynaryjną w Katowicach.

Śląska Izba Lekarsko – Weterynaryjna w Katowicach jest jednostką organizacyjną samorządu lekarzy weterynarii, która zrzesza wszystkich uprawnionych do wykonywania zawodu lekarzy weterynarii z terenu województwa śląskiego. Przynależność do niej jest obowiązkowa i jest warunkiem wykonywania zawodu lekarza weterynarii na podległym jej terenie.

W latach 1991 – 2003 organy Śląskiej Izby podjęły 7 uchwał dotyczących wysokości cen za usługi weterynaryjne, wprowadzających tzw. cenniki wskaźnikowe usług weterynaryjnych. Cenniki publikowane były na łamach Biuletynu Śląskiej Izby, który

otrzymywał każdy zrzeszony w Izbie weterynarz. Uchwały w sprawie cenników wskaźnikowych miały charakter obligatoryjnych aktów wewnętrznych wiążących wszystkich członków Izby. Obowiązek ich przestrzegania wynika z art. 19 ustawy o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko – weterynaryjnych. Ponadto zgodnie z Kodeksem Etyki i Deontologii Weterynaryjnej nieprzestrzeganie uchwał samorządu zawodowego stanowi przewinienie zawodowe.

Prezes UOKiK uznał, że wieloletnia praktyka Śląskiej Izby polegająca na rekomendowaniu swoim członkom wysokości stawek opłat za leczenie zwierząt ma na celu ograniczenie konkurencji, ponieważ umożliwia uczestnikom rynku przewidzieć z dużym stopniem prawdopodobieństwa, jaka będzie polityka cenowa ich konkurentów, przez co ułatwia koordynację cenową pomiędzy konkurentami i prowadzi do wyrównywania się cen na rynku bez uwzględnienia struktury kosztów własnych poszczególnych przedsiębiorców. Cenniki rozpowszechniane przez Śląską Izbę zawierały konkretne wartości cen lub przedziały takich wartości, nie zaś wskazówki, które pomogłyby w samodzielnej kalkulacji cen w oparciu o ponoszone koszty własne. Wytyczne w formie cenników skierowanych do wszystkich członków Izby wywierają wpływ na decyzje cenowe poszczególnych weterynarzy, a przez to mogą prowadzić do ograniczenia konkurencji cenowej pomiędzy nimi.

W związku z powyższym Prezes UOKiK wydał decyzję (nr RKT-67/2004), w której nakazał zaniechania stosowania wyżej opisanych praktyk.

5. Sprawa dotycząca zawarcia porozumienia cenowego przez tarnowskich taksówkarzy.

W dniu 31 sierpnia 2004 r. Prezes UOKiK po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego na wniosek Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Tarnowie, wydał decyzję (nr RKR-26/2004), w której stwierdził zawarcie przez tarnowskich taksówkarzy porozumienia cenowego.

Przedmiotowe porozumienie dotyczyło likwidacji dotychczas obowiązujących rabatów. Dowodem rzeczowym w sprawie był „Protokół z posiedzenia Radio Taxi", pod którym podpisali się wszyscy uczestnicy spotkania. Ustalono ponadto, że na terenie Tarnowa obowiązywały we wszystkich sieciach taksówkowych, jednakowe taryfy i opłaty.

W toku postępowania ustalono, że zawarte porozumienie w istotny sposób ograniczyło istniejącą dotychczas konkurencję na lokalnym rynku przewozu osób taksówkami. Fakt likwidacji stosowanych rabatów, przy jednoczesnym stosowaniu jednakowych cen spowodował, że jakakolwiek konkurencja na rynku faktycznie przestała istnieć.

Decyzja jest prawomocna.

Sprawy, w których zastosowano art. 11a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

I. Wobec uprawdopodobnienia w toku postępowania antymonopolowego wszczętego z urzędu, naruszenia zakazu nadużywania pozycji dominującej, określonego w art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez nie realizowanie obowiązku określonego w § 17 ust. 4 *rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 21 października 1998 r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu energią elektryczną, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców* (Dz.U. Nr 135 z 1998 r., poz. 881), polegającego na tym, że jeżeli w ciągu pięciu lat po wybudowaniu przyłącza zostaną do niego przyłączone nowe podmioty, przedsiębiorstwo energetyczne jest obowiązane do ustalenia kosztów wspólnych budowy lub rozbudowy sieci dla tych podmiotów i obliczenia nowych opłat za przyłączenie, a w przypadku powstania nadwyżki, w poniesionej przez pierwszy podmiot opłacie za przyłączenie – zwrócenia tej nadwyżki, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zobowiązał Grupę Energetyczną ENEA S.A. z siedzibą w Poznaniu m.in.:

1. na podstawie art. 11 a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów do:
- opracowania i wprowadzenia systemu umożliwiającego identyfikację przypadków, w których powstanie (zgodnie z § 17 ust. 4 ww. rozporządzenia), obowiązek ustalenia kosztów wspólnych budowy lub rozbudowy sieci, obliczenia nowych opłat za przyłączenie i zwrotu nadwyżki w tej opłacie uprawnionym oraz wprowadzenie tego systemu do dnia 28 października 2005 r.,
- ustalenia w terminie jednego miesiąca od uprawomocnienia się niniejszej decyzji, pełnej listy podmiotów przyłączonych do sieci w okresie od 21 listopada 1998 r. do 28 października 2000 r., które w związku z przyłączeniem kolejnego podmiotu, (zgodnie z § 17 ust. 1 ww. rozporządzenia), do dnia wydania tej decyzji, nabyły prawo do zwrotu nadwyżki w poniesionej opłacie za przyłączenie oraz ustalenia, w tym samym terminie, kwot przypadających tym podmiotom do zwrotu,
- zwrotu podmiotom określonym w punkcie 1 b decyzji, ustalonych kwot nadwyżek wraz z ustawowymi odsetkami, w terminie dwóch miesięcy od uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

2. na podstawie art. 11 a ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów do:
- przekazania, w terminie dwóch tygodni od uprawomocnienia się decyzji, opisu systemu, o którym mowa w punkcie 1 a decyzji,

- przekazania, w terminie miesiąca od uprawomocnienia się decyzji, listy podmiotów przyłączonych do sieci w okresie od 21 listopada 1998 r. do 28 października 2000 r., które w związku z przyłączeniem podmiotu, do dnia wydania tej decyzji nabyły prawo do zwrotu nadwyżki w poniesionej opłacie za przyłączenie wraz ze wskazaniem kwoty nadwyżki,
- przekazania, w terminie trzech miesięcy od uprawomocnienia się decyzji, oświadczenia o zakończeniu wypłat nadwyżek dla podmiotów wskazanych w punkcie 1 b tej decyzji z załączeniem dokumentów w postaci pism zawiadamiających o ustaleniu i sposobie wypłaty nadwyżki oraz dokumentów potwierdzających wypłatę w odniesieniu do przynajmniej 10 % uprawnionych podmiotów,
- przekazania, do dnia 30 listopada 2005 r. listy podmiotów, które nabyły prawo do zwrotu nadwyżki w okresie od dnia wydania niniejszej decyzji do dnia 28 października 2005 r. zawierającej przynajmniej informacje o: dacie przyłączenia podmiotu uprawnionego, jego adresie, dacie przyłączenia drugiego podmiotu, wysokości ustalonej nadwyżki oraz dacie i sposobie jej wypłaty.

W związku z powyższym ENEA S.A zadeklarowała, że sporządzi zestawienia podmiotów zaliczonych do IV i V grupy, przyłączanych do sieci przewidzianej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, których przyłączenie zrealizowano pomiędzy 21.11.1998 r. a 28.10.2000 r. (według dowodów OT) i w okresie 5 lat od jego wybudowania przyłączono do niego inny podmiot. Jeżeli okaże się, że powstał obowiązek obliczenia nowej opłaty i zwrotu jej nadwyżki pierwszemu podmiotowi, nadwyżka zostanie wypłacona.

Wobec powyższych deklaracji UOKiK postanowił wezwać przedsiębiorcę do przedstawienia wyników postępowania, zaznaczając, iż analiza winna być sporządzona w formie pozwalającej na określenie w odniesieniu do każdego oddziału Spółki ilości przypadków, w których stwierdzono konieczność ponownego przeliczenia opłat, ogólnej kwoty przysługujących zwrotów oraz sposobu i terminu dokonania zwrotu. Urząd poprosił również o zobrazowanie konkretnymi przykładami, sposobu ustalenia wysokości nadwyżki, jednocześnie wskazując, iż zwrot ustalonych nadwyżek wraz z odsetkami powinien nastąpić bez zbędnej zwłoki.

Realizując wezwanie UOKiK, Enea S.A. przedstawiła wstępne zestawienie obejmujące 154 przypadki, w których zaistniała konieczność ponownego przeliczenia opłaty za

przyłączenie, zastrzegając jednocześnie, że zestawienie to nie zawiera jeszcze pełnych danych dotyczącej całej grupy.

Fakt naruszenia przez przedsiębiorcę art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez zaniechanie realizacji obowiązku określonego w § 17 pkt 1 rozporządzenia przyłączeniowego, był bezsporny i przez spółkę nie kwestionowany. ENEA S.A. podjęła ponadto działania zmierzające do usunięcia skutków naruszenia oraz stworzenia systemu monitorowania przypadków, gdzie może powstać obowiązek przeliczenia opłat i zwrotu nadwyżki, w celu zapobieżenia tym naruszeniom w przyszłości. W tych okolicznościach Prezes UOKiK uznał, iż zaistniały wszystkie przesłanki niezbędne do wydania decyzji na podstawie art. 11a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

II. Po wszczęciu z urzędu postępowania antymonopolowego przez Delegaturę UOKiK w Poznaniu, w sprawie naruszenia przez Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Spółkę z o.o. z siedzibą w Poznaniu (dalej: MPK) art. 8 ust. 2 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającego na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku świadczenia usług zbiorowego przewozu osób w obszarze aglomeracji miasta Poznań, poprzez uzależnianie zawarcia umowy przewozu od spełnienia innego świadczenia niemającego rzeczowego i zwyczajowego związku z przedmiotem umowy, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

1. na podstawie art. 11 a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, nałożył na Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Poznaniu Spółkę z o.o. obowiązek:

- zastąpienia opłat za imienne KOMkarty, pobieranych w ramach świadczonych usług, kaucjami w tej samej wysokości,
- bezwarunkowego i nie nakładającego żadnych dodatkowych obowiązków na dotychczasowych posiadaczy KOMkart imiennych, zwrotu opłat nabywcom tych kart w każdym przypadku, gdy osoby te wyrażą wolę zwrotu karty,
- złożenia publicznej deklaracji w zakresie ww. zobowiązań.

2. na podstawie art. 11a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów określił terminy wykonania zobowiązań.

3. na podstawie art. 11 a ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, nałożył na Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Poznaniu Spółkę z o.o., obowiązek złożenia sprawozdań o stopniu realizacji zobowiązań.

W początkowej fazie postępowania antymonopolowego, MPK kwestionowało zasadność zarzutu stosowania praktyk ograniczających konkurencję, wskazując na istniejący związek rzeczowy (funkcjonalny) pomiędzy uiszczeniem opłaty za imienną KOMkartę (względnie wniesieniem kaucji, w przypadku karty na okaziciela), a zawarciem umowy przewozu. MPK akcentowało również zalety wprowadzenia elektronicznych nośników biletów okresowych, wskazując, iż elektroniczna rejestracja sprzedaży biletów umożliwia na przykład sporządzenie pełnej statystyki przejazdów pasażerów (z uwzględnieniem podziału na przejazdy pełnopłatne, ulgowe i bezpłatne, z wyszczególnieniem odcinków tras najczęściej uczęszczanych). Sprzyja to właściwemu dostosowaniu oferty przewozowej do istniejącego zapotrzebowania. MPK wskazywało również na plany związane z fizyczną i taryfową integracją biletów w ramach całej aglomeracji poznańskiej. Jedną z najważniejszych przyczyn wprowadzenia elektronizacji systemu jest jednak konieczność wyeliminowania zjawiska fałszowania biletów. Uzasadniając fakt wycofania dotychczasowych nośników papierowych MPK argumentowało, iż „pozostawienie alternatywy, czyli zachowanie w sprzedaży biletów papierowych, które nie wymagały nabycia (wypożyczenia) odrębnego nośnika spowodowałoby niepowodzenie całej operacji wdrożenia systemu elektronicznego. Konsument, który nie ponosił kosztów nośnika biletu w uprzednim systemie, raczej nie byłby zainteresowany uiszczeniem opłaty za imienną KOMkarte lub wniesieniem kaucji za KOMkarte na okaziciela, mając możliwość wyboru."

W dalszym toku postępowania antymonopolowego MPK podejmowało działania dla wykazania, iż pobieranie opłat za karty elektroniczne stosowane przez operatorów transportu publicznego w różnych miastach świata ma charakter powszechny, a przeto można mówić o ukształtowaniu się zwyczaju w tym zakresie.

Ostatecznie jednak Prezes Zarządu MPK na podstawie art. 11a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zobowiązał się do:

1. zastąpienia opłat pobieranych za karty imienne pobierane w ramach świadczonych usług, kaucjami w tej samej wysokości,
2. zastosowania rozwiązań określonych w punkcie 1 automatycznie również wobec dotychczasowych posiadaczy kart imiennych,
3. złożenia publicznej deklaracji w zakresie zobowiązań określonych w punkcie 1 i 2.

Jednocześnie MPK wniosło o wyznaczenie terminu do wykonania podjętych zobowiązań do dnia 1.01.2005 r. w związku z koniecznością dokonania zmian w systemie informatycznym, przeprowadzeniem akcji informacyjnej i innych czynności, które związane są z wprowadzeniem nowego systemu.

Deklaracja MPK polegała na zobowiązaniu się do zastąpienia opłat za wydanie karty imiennej kaucjami, które konsumenci wnosili dotąd tylko za karty na okaziciela.

5.4. Nadużywanie pozycji dominującej.

Zgodnie z definicją zawartą w art. 4 pkt 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, pozycja dominująca to pozycja przedsiębiorcy, która umożliwia zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym, poprzez działanie w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów.

Ustawa wprowadza również domniemanie, w myśl którego przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%. Istotą tego domniemania jest to, że może być ono obalone zarówno przez przedsiębiorców, jak również przez organ antymonopolowy. Oznacza to, że przedsiębiorca może zostać uznany za posiadającego pozycję dominującą, w przypadku udziału w rynku na poziomie mniejszym niż 40 % (np. 30 %), jak również stwierdzone może zostać, iż przedsiębiorca nie posiada pozycji dominującej, pomimo dysponowania udziałem w rynku na poziomie powyżej 40 % (np. 50 %). Ostatecznie, w wypadku sporu co do posiadania pozycji dominującej, decydujący jest fakt posiadania odpowiedniej siły rynkowej. O ile jednak w pierwszym przypadku ciężar udowodnienia posiadania pozycji dominującej ciąży na UOKiK, to w drugim przypadku ten ciężar spoczywa na przedsiębiorcy dysponującym udziałem rynkowym większym niż 40 %.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów wprowadza zakaz nadużywania pozycji dominującej w art. 8 ust. 1. Ust. 2 tego przepisu zawiera natomiast katalog praktyk ograniczających konkurencje polegających na nadużyciu pozycji dominującej na rynku. Do wymienionych w ustawie przykładowych nadużyć należą:

- bezpośrednie lub pośrednie narzucanie nieuczciwych cen, w tym cen nadmiernie wygórowanych albo rażąco niskich, odległych terminów płatności lub innych warunków zakupu albo sprzedaży towarów;
- ograniczanie produkcji, zbytu lub postępu technicznego ze szkodą dla kontrahentów lub konsumentów;
- stosowanie w podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwych lub niejednolitych warunków umów, stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji;
- uzależnianie zawarcia umowy od przyjęcia lub spełnienia przez drugą stronę innego świadczenia, niemającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy;

- przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji;
- narzucanie przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści,
- stwarzaniu konsumentom uciążliwych warunków dochodzenia swoich praw,
- podziale rynku według kryteriów terytorialnych, asortymentowych lub podmiotowych.

Powyższy katalog jest otwarty i wskazane tam praktyki należy uznać za najczęściej występujące. Za istotę praktyki ograniczającej konkurencję, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej, należy bowiem uznać bezprawne zastosowanie (nadużycie) siły rynkowej przez przedsiębiorcę albo grupę przedsiębiorców, prowadzące do ograniczenia samodzielności pozostałych uczestników rynku (kontrahentów, konkurentów) oraz wymuszania uczestnictwa w rynku na zasadach narzuconych, z reguły mniej korzystnych, niżby to wynikało z działania mechanizmów rynkowych w warunkach istnienia konkurencji.

Podkreślić również należy, że ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie zawiera zakazu posiadania pozycji dominującej, a jedynie zakaz jej nadużywania.

W przypadku stwierdzenia nadużywania przez przedsiębiorcę pozycji dominującej, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaje decyzję o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję i nakazuje zaniechanie jej stosowania. Jeżeli natomiast zachowanie rynkowe przedsiębiorcy przestało naruszać zakazy określone w art. 8, Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję i stwierdza zaniechanie jej stosowania.

Najistotniejsze orzeczenia dotyczące nadużywania pozycji dominującej na przykładach postępowań prowadzonych przez Prezesa UOKiK w 2004 r.

1. Nadużywanie pozycji dominującej przez PKP Cargo S.A. z siedzibą w Warszawie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 17 czerwca 2004 roku wydał decyzję, w której uznał, że działania PKP Cargo S.A. z siedzibą w Warszawie, polegające na uzależnianiu zawarcia wieloletniej umowy przewozowej od zobowiązania kontrahenta do:

- powstrzymywania się od podejmowania działań konkurencyjnych (w grupach towarów objętych umową), zmierzających do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie wykonywania kolejowych przewozów towarowych,

- korzystania wyłącznie z usług PKP Cargo S.A przy przewozie koleją niektórych towarów,
- korzystania przy przewozie innych towarów, niż wymienione w załączniku nr 1 umowy, z usług transportowych oferowanych przez PKP Cargo S.A. na zasadzie preferowanego wyboru, tj. w każdym przypadku, kiedy warunki oferty złożonej przez PKP Cargo S.A. nie będą gorsze od warunków zaoferowanych przez innych przewoźników,
- akceptacji postanowienia, iż naruszenie postanowień umownych, będzie uzasadnieniem dla rozwiązania umowy przez PKP Cargo S.A. bez wypowiedzenia,

stanowią praktykę ograniczającą konkurencję określoną w art. 8 ust. 2 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku *o ochronie konkurencji i konsumentów* i nakazał jej zaniechania.

W toku postępowania antymonopolowego ustalono, że z jednej strony nie istnieje na krajowym rynku przewozów towarowych substytucja podaży, bowiem inni przewoźnicy, zarówno działający aktualnie, jak i potencjalne nowe podmioty, nie są w stanie rozpocząć, bądź rozwinąć konkurencyjnej działalności. Z drugiej strony nie istnieje również substytucja po stronie popytu. W wyniku podpisania przez PKP Cargo umów wieloletnich zawierających klauzule lojalnościowe, przedsiębiorca ten związał ze sobą znaczną część największych odbiorców usług przewozu towarów koleją, co nie pozwoliło jego konkurentom na zorganizowanie współpracy z taką liczbą podmiotów, która umożliwiałaby stworzenie skutecznej przeciwwagi rynkowej, kreującej konkurencyjne warunki w tej dziedzinie usług, zapobiegając tym samym wykorzystywaniu przez PKP Cargo swojej siły rynkowej.

Na krajowym rynku towarowych przewozów koleją, PKP Cargo ma możliwość działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów oraz kontrahentów, a zawarte umowy długoterminowe utrzymują, bądź zwiększają możliwości takiego działania w przyszłości, poprzez wyeliminowanie potencjalnej konkurencji.

Należy także wskazać, iż zakwestionowane przez UOKiK działania PKP Cargo mogą mieć pośrednio wpływ na finalne ceny przewożonych przez tego przedsiębiorcę towarów. Ma to szczególne znaczenie przy zawieraniu umów wieloletnich. Jedną z przesłanek podpisania takiej umowy w ogóle, jest zobowiązanie się do oddania do przewozu PKP Cargo określonej masy towarów. Umowy wieloletnie zawierane są zatem z podmiotami oddającymi do przewozu bardzo duże ilości takich towarów, jak węgiel, materiały budowlane, wyroby hutnicze, paliwa stałe, itp. Tym samym, postanowienia umów wieloletnich mogą w sposób pośredni wpłynąć na wzrost cen tych towarów w wyniku wzrostu kosztów ich transportu. W efekcie, skutki tych działań odczują również odbiorcy końcowi (nieograniczony krąg konsumentów) np. poprzez wzrost cen węgla lub energii cieplnej.

Z powyższych względów organ antymonopolowy uznał, że działania ze strony PKP Cargo mają charakter powszechny i dotyczą wszystkich kontrahentów PKP Cargo - zarówno

obecnych, jak i potencjalnych - a pośrednio również konsumentów, jako nabywców końcowych poszczególnych towarów i usług.

UOKiK ustalił również, że PKP Cargo swoim działaniem nie tylko hamuje swobodę podejmowania działalności gospodarczej przez jego konkurentów, ale także w sposób niedozwolony różnicuje pozycję swoich kontrahentów. W ocenie Urzędu, upusty powinny być przyznawane kontrahentowi w oparciu o obiektywne i transparentne przesłanki, takie jak ilość i wartość przewiezionych towarów oraz czynniki, które wpływają na koszty ponoszone przez PKP Cargo. Tych kryteriów nie spełniają natomiast upusty lojalnościowe, za które należy uznać korzyści otrzymywane przez kontrahentów PKP Cargo w ramach umów wieloletnich.

Obecny kształt umów wieloletnich zawieranych przez PKP Cargo sprawia, iż kontrahenci zlecający przewóz na tej samej trasie dokładnie takiej samej ilości takich samych towarów, wykorzystując również takie same rodzaje składów, mogą być traktowani niejednolicie. Jeżeli bowiem jeden z tych podmiotów korzysta wyłącznie z usług PKP Cargo, a drugi podmiot dodatkowo przewozi jeszcze pewną ilość towarów we własnym zakresie, to pierwszy podmiot uzyska większe korzyści ze strony PKP Cargo (gdyż będzie mógł korzystać z usług przewozowych w ramach umowy wieloletniej), niż podmiot drugi (który nie będzie mógł korzystać z usług przewozowych w ramach umowy wieloletniej), pomimo, że koszty ponoszone przez PKP Cargo w stosunku do przewozu towarów obu tych podmiotów będą identyczne.

PKP Cargo, podpisując wieloletnie umowy na przewóz towarów i zawierając w nich klauzule powstrzymywania się od podejmowania działań konkurencyjnych (w grupach towarów objętych umową), zmierzających do wykonywania działalności gospodarczej polegającej na wykonywaniu kolejowych przewozów towarowych, w efekcie pozbawiła podmioty prowadzące działalność konkurencyjną lub zamierzające taką działalność w przyszłości rozpocząć, możliwości konkurowania z podmiotem dominującym. Antykonkurencyjne postanowienia umowne wykluczają w szczególności możliwość stopniowego obejmowania pełną usługą przewozową kontrahentów, przez przewoźników niezależnych od PKP Cargo. Podmioty te muszą się zdecydować, bądź na całkowitą rezygnację z usług PKP Cargo i podjęcie działalności konkurencyjnej wobec tego podmiotu, bądź na rezygnację ze świadczenia usług transportowych koleją i korzystać wyłącznie z tego rodzaju usług przewozowych świadczonych przez PKP Cargo. W związku z tym, iż umowy wieloletnie podpisywane są na okres co najmniej 2 lat, PKP Cargo dzięki tym umowom skutecznie odkłada w czasie możliwość powstania i rozwoju konkurencji na rynku przewozów towarowych koleją.

Decyzja Prezesa UOKiK jest nieprawomocna. Na skutek odwołania się PKP Cargo, sprawa jest obecnie rozpoznawana przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

2. Nadużywanie pozycji dominującej przez Telekomunikację Polską S.A.

W przedmiotowej sprawie Netia S.A. zarzuciła Telekomunikacji Polskiej S.A. utrudnianie abonentom możliwości korzystania z usług połączeń międzystrefowych i międzynarodowych świadczonych przez Netia S.A. na zasadzie preselekcji oraz przeciwdziałanie kształtowaniu się warunków niezbędnych dla rozwoju konkurencji.

W trakcie przeprowadzonego postępowania ustalono, że TP S.A. żądała od abonentów, którzy złożyli w jej jednostkach organizacyjnych zlecenie preselekcji, kopii umowy zawartej z Netią, uzależniając od tego realizację zlecenia. Abonenci byli więc zmuszani do dopełnienia większej, niż wynikająca z obowiązujących przepisów prawa, liczby warunków determinujących możliwość skorzystania z preselekcji, zaś TP S.A. uzyskiwała w ten sposób informacje o treści umów o świadczenie usług telekomunikacyjnych zawieranych przez operatorów alternatywnych.

Należy zauważyć iż warunki, od spełnienia których uzależniona jest możliwość skorzystania przez abonenta z usług świadczonych na zasadzie preselekcji określają przepisy obowiązującego prawa i żaden operator (także TP S.A.) nie może nakładać na abonentów dodatkowych obowiązków, od realizacji których uzależnia uruchomienie preselekcji.

Zdaniem Prezesa UOKiK działanie TP S.A., utrudniało abonentom możliwość skorzystania z przysługującego im prawa do swobodnego wyboru operatora świadczącego usługi połączeń międzystrefowych oraz międzynarodowych. Ponadto wprowadzenie przez TP S.A. tego rodzaju, dodatkowych warunków zapewniło jej wgląd w treść umów zawieranych przez operatorów alternatywnych, co powodowało jeszcze większe uprzywilejowanie rynkowe Spółki – dając wiedzę o warunkach działania konkurencji oraz możliwość podejmowania czynności wymierzonych precyzyjnie w konkurentów.

Przedmiotowa decyzja jest obecnie nieprawomocna.

3. Nadużywanie pozycji dominującej przez Telekomunikację Polską S.A.

W wyniku postępowania antymonopolowego wszczętego na wniosek jednego z operatorów telewizji kablowych (Centrum Telewizji Kablowej „JIM-SAT" sp. z o.o. z siedzibą w Gorzowie Wlkp.), który dzierżawi od TP S.A. kanalizację teletechniczną na terenie Słubic, UOKiK ustalił, iż w Słubicach Telekomunikacja Polska S.A. jest jedynym

podmiotem, który posiada i udostępnia kanalizację teletechniczną. Zarzut postawiony przez Prezesa UOKiK obejmował nadużywanie przez TP S.A. pozycji dominującej na przedmiotowym rynku poprzez narzucanie nieuczciwych, nadmiernie wygórowanych cen dzierżawy oraz uciążliwych warunków umowy dzierżawy, przysparzających TP S.A. nieuzasadnionych korzyści.

Zastrzeżenie w standardowym projekcie nowej umowy zaproponowanej „JIM-SAT" sp. z o.o. przez TP S.A., na rzecz wydzierżawiającego, prawa do jednostronnej zmiany ceny przy nieokreśleniu czynników, które mają wpływ na tę zamianę (a zatem w każdym czasie i o dowolną wysokość) oraz zobowiązanie dzierżawcy do takiego wykorzystania przedmiotu umowy, które nie będzie prowadziło do utraty przychodów wydzierżawiającego na rzecz osób trzecich, stanowi praktykę ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz wynikający z art. 8 ust. 2 pkt 6 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*. Jednocześnie Prezes UOKiK stwierdził zaniechanie stosowania tej praktyki.

4. Nadużywanie pozycji dominującej przez Stowarzyszenie Autorów ZAiKS w Warszawie.

W dniu 16 lipca 2004r. Prezes UOKiK decyzją nr RWA-21/2004 uznał za praktykę ograniczającą konkurencję, nadużywanie przez Stowarzyszenie Autorów ZAiKS w Warszawie pozycji dominującej na krajowym rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów muzycznych m.in. poprzez:

- wymuszanie na autorach, oddających utwory pod ochronę, będących i niebędących członkami tego stowarzyszenia, udzielenia Stowarzyszeniu Autorów ZAiKS wyłącznego upoważnienia do zarządzania prawami do tych utworów (udzielania licencji na korzystanie z tych utworów) w zakresie publicznego wykonania oraz nagrań mechanicznych (co stanowi naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów),
- uzależnianie sprawowania zbiorowego zarządu tymi prawami na rzecz osób będących członkami tego stowarzyszenia, od oddania w zarząd łącznie prawa udzielania zezwoleń na wykonanie publiczne utworów, ich nagrywanie mechaniczne oraz nadania radiowo-telewizyjne (co stanowi naruszenie art. 8 ust 1 i 2 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów)

i nakazał zaniechanie stosowania tych praktyk.

Postępowanie antymonopolowe w tej sprawie zostało wszczęte na wniosek członków zespołu muzycznego „Brathanki", którzy zarzucili ZAiKS-owi stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję. Za takie – w ich opinii – należy uznać uzależnianie przyjęcia

przez ZAiKS utworów pod ochronę, od upoważnienia go, do wyłącznego udzielania licencji na ich wykonania publiczne, nagrywanie, a także emisję w radiu lub telewizji.

Rozwój technologii powoduje, że egzekwowanie praw autorskich do utworów muzycznych przez indywidualnego twórcę staje się niemożliwe lub co najmniej nieopłacalne na wielu polach eksploatacji, takich jak emisja w radiu i telewizji czy publiczne wykonanie itp. Ten sam utwór może być bowiem jednocześnie nadawany w wielu różnych mediach lub wykonywany publicznie przez wielu wykonawców w różnych miejscach. Stąd powstała potrzeba zaistnienia wyspecjalizowanych podmiotów zajmujących się zbiorowym zarządzaniem i ochroną praw autorskich. W imieniu twórców udzielają one licencji na korzystanie z ich utworów oraz egzekwują dla nich należności z tego tytułu. ZAiKS jest największą organizacją tego typu.

W trakcie postępowania ustalono, że twórcy oddający ZAiKS-owi swoje utwory pod ochronę, zmuszeni są przekazać mu na wyłączność udzielanie licencji na zarządzanie prawami do ich wykonywania publicznego oraz nagrywania. Stowarzyszenie nie dopuszcza sytuacji, w której to twórca wybiera, jakie pola eksploatacji swojego dzieła powierzy w zarząd ZAiKS-owi, jakie zaś innej organizacji. Autor nie może zatem bez pośrednictwa Stowarzyszenia realizować swoich praw w zakresie określonych pól eksploatacji i na przykład samodzielnie decydować o warunkach wykorzystania jego utworów w albumach z muzyką.

Na początku 2004 r. Stowarzyszenie częściowo zaprzestało stosowania zarzucanych mu praktyk w stosunku do tych autorów, którzy powierzają mu ochronę praw, nie będąc jego członkami. Od 1 stycznia wprowadzono możliwość wyboru przez te osoby powierzania ZAiKS-owi zarządu prawami autorskimi albo na wszystkich polach jego eksploatacji, albo z wyłączeniem tzw. praw do nagrań mechanicznych. Nadal jednak twórcy spoza Stowarzyszenia, muszą upoważniać ZAiKS na wyłączność, do zarządzania ich prawami w zakresie publicznego wykonywania utworu.

Stanowisko UOKIK jest zbieżne z orzecznictwem europejskim. Komisja Europejska wielokrotnie podkreślała, że zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi powinno być dla twórców tak mało restrykcyjne, jak to możliwe. W decyzjach dotyczących niemieckiej organizacji GEMA, Komisja uznała za nieuzasadnione uniemożliwianie autorom przekazywania w zarząd praw odnoszących się tylko do niektórych pól eksploatacji dzieła.

Decyzja jest nieprawomocna, ZAiKS odwołał się do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

5. Nadużywanie pozycji dominującej przez Miasto Stołeczne Warszawa.

W przedmiotowej sprawie, Prezes UOKiK zarzucił władzom Miasta Stołecznego Warszawy nadużywanie pozycji dominującej na lokalnym rynku organizowania usług przewozowych środkami gminnego transportu zbiorowego w Warszawie, polegające na uzależnianiu zawarcia umowy przewozu obejmującej okres 30 - i 90 – dniowy, od wykupienia Warszawskiej Karty Miejskiej, będącej jedynym dostępnym nośnikiem biletów długookresowych i nakazał zaniechanie jej stosowania.

Z dniem 1 lipca 2003 roku władze Warszawy wycofały z obiegu 30- i 90-dniowe kartonowe bilety komunikacji miejskiej, zastępując je Warszawską Kartą Miejską – rodzajem biletu elektronicznego w formie zbliżonej do karty kredytowej. Na skutek licznych skarg konsumentów, kwestionujących zasadność pobierania 5 zł tytułem opłaty za wydanie karty, (nabywanie biletów kartonowych odbywało się bez dodatkowych opłat).

Władze miasta argumentowały, że wprowadzenie karty miało na celu jedynie zapewnienie wygody pasażerów oraz uniknięcie fałszowania biletów oraz, że nie było spowodowane chęcią zwiększenia zysków kosztem konsumentów. W ocenie miasta, bezpłatna karta oznaczałaby dodatkowe koszty, gdyż pasażerowie wraz z każdym zakupem biletu mogliby żądać nowej karty.

Po przeprowadzeniu postępowania UOKiK uznał, że uzależnianie zawarcia umowy przewozu obejmującej okres 30- i 90-dniowy od wykupienia Warszawskiej Karty Miejskiej jest praktyką zabronioną przez ustawę antymonopolową. Opłata za wydanie karty stanowi bowiem dodatkowe i nieuprawnione obciążenie finansowe pasażerów. Ponadto następuje ono na podstawie umowy sprzedaży, a nie – odmiennej od niej – umowy przewozu. Podstawowym obowiązkiem pasażera zawierającego umowę z przewoźnikiem jest zapłata wynagrodzenia za przewóz, czyli wniesienie opłaty za bilet, a nie kupno karty. Ta ostatnia jest jedynie nośnikiem zapisanych na niej informacji, w tym przypadku o okresie ważności opłaty za przejazd.

W opinii UOKiK, Rada Miasta Stołecznego Warszawy nie miała także prawa do ustalania opłaty za kartę, gdyż jej wykupienie nie jest równoznaczne ze świadczeniem usługi przewozu, a tylko w tym zakresie władze miasta mają prawo ustalać opłaty.

Prezes UOKiK odstąpił w tej sprawie od nałożenia kary na Miasto Stołeczne Warszawę i jego władze, w związku ze złożoną deklaracją , że nowa, aktualnie projektowana taryfa przewozowa nie będzie przewidywać konieczności wnoszenia opłaty za Warszawską Kartę Miejską.

Decyzja jest prawomocna.

6. Nadużywanie pozycji dominującej przez Gminę Wartkowice.

Prezes UOKiK wszczął postępowanie w z związku z podejrzeniem nadużywania przez Gminę Wartkowice pozycji dominującej na rynku dostaw wody z sieci wodociągowej, polegające na narzucaniu uciążliwych warunków umów w zakresie dostawy wody odbiorcom indywidualnym, poprzez zobowiązanie ich, na mocy uchwały Rady Gminy w Wartkowicach do wnoszenia dodatkowej, nie przewidzianej przepisami prawa opłaty w wysokości 1000 zł za przyłączenie do sieci wodociągowej, co stanowiło naruszenie art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Na podstawie przedmiotowej uchwały, określającej zasady i tryb korzystania z wiejskich wodociągów zbiorowych na terenie Gminy Wartkowice, wprowadzono obowiązek wnoszenia przez konsumentów dodatkowej opłaty w wysokości 1000 zł. Gmina Wartkowice każdorazowo w przypadku wyrażania zgody na podłączenie się do istniejącej sieci wodociągowej nowego podmiotu zobowiązywała taki podmiot do wniesienia tej opłaty na rzecz Gminy.

Prezes UOKiK stwierdził, że wprowadzona przez Gminę opłata za podłączenie nieruchomości do istniejącej gminnej sieci wodociągowej nie znajduje żadnych podstaw prawnych i ma charakter jednostronnie narzuconej mieszkańcom daniny publicznej, ukrytej pod postacią udziału we wspólnej inwestycji.

W opinii UOKiK, przyjęte przez Gminę zasady wyrażania zgody na przyłączenie do istniejącej sieci wodociągowej nowego podmiotu były dla Gminy źródłem nieuzasadnionych korzyści. Tym samym Prezes Urzędu stwierdził nadużywanie przez Gminę pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw wody dla mieszkańców indywidualnych i nałożył na Gminę karę pieniężną.

Decyzja jest prawomocna.

7. Sprawa dotycząca zarzutu nadużywania pozycji dominującej przez Spółdzielnię Mieszkaniową w Stalowej Woli oraz Spółdzielnię Budownictwa Mieszkaniowego w Stalowej Woli.

Decyzję w niniejszej sprawie wydano po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego na wniosek Przedsiębiorstwa Energetyki Cieplnej Sp. z o.o. w Stalowej Woli przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej w Stalowej Woli oraz Spółdzielni Budownictwa Mieszkaniowego w Stalowej Woli, pod zarzutem nadużywania pozycji dominującej na lokalnym rynku odbiorców energii cieplnej otrzymywanej za pośrednictwem

sieci PEC. Wnioskodawca zarzucał ww. Spółdzielniom narzucanie mu odległych terminów płatności za dostarczoną energię.

W toku postępowania ustalono, iż pomimo, że obydwie Spółdzielnie są odbiorcami 50% sprzedawanego przez Wnioskodawcę ciepła, to jednak nie posiadają wystarczającej przewagi kontraktowej nad Wnioskodawcą, który jest jedynym dostawcą energii cieplnej do ich zasobów. W przedmiotowej sprawie pozycja rynkowa dostawcy energii cieplnej (Wnioskodawcy) po stronie podażowej lokalnego rynku ciepła jest co najmniej taka sama – o ile nie wyższa – jak wspólna (kolektywna) pozycja obu Spółdzielni po popytowej stronie tego rynku.

Wobec powyższego uznano, że nie została spełniona podstawowa przesłanka pozwalająca na postawienie Spółdzielniom zarzutu nadużywania pozycji dominującej, ponieważ Spółdzielnie tej pozycji dominującej – w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – nie posiadają.

W konsekwencji, w dniu 1 września 2004 r. Prezes UOKiK wydał, w której nie stwierdził stosowania przez ww. Spółdzielnie praktyk ograniczających konkurencję.

8. Nadużywanie pozycji dominującej przez Zakład Wodociągów i Usług Komunalnych „EKOWOD" Sp. z o.o. z siedzibą w Namysłowie.

W niniejszej sprawie, uznano za praktyki ograniczające konkurencję i naruszające zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 2 pkt 1 i pkt 5 ustawy, działanie Zakładu Wodociągów i Usług Komunalnych „EKOWOD" Sp. z o.o. (dalej: Zakład) polegające na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku usuwania odpadów komunalnych na terenie Gminy Namysłów poprzez narzucanie nieuczciwych, rażąco niskich cen usuwania odpadów oraz przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji oraz nakazano zaniechanie ich stosowania.

ZWiUK „EKOWOD" jest zarządcą i administratorem gminnego składowiska odpadów w Namysłowie. Najbliższe składowiska odpadów znajdują się w odległości ok. 30-40 km. Na przedmiotowe składowisko odpady dostarczają: Zakład, Wnioskodawca (postępowanie zostało bowiem wszczęte na wniosek przedsiebiorcy) oraz 2 innych przedsiębiorców. Poza administrowaniem i zarządzaniem gminnym składowiskiem odpadów, Zakład świadczy usługi usuwania (zbieranie, transport, dostarczanie na składowisko) odpadów komunalnych na terenie Namysłowa oraz pobliskich wsi.

Opłaty pobierane przez Zakład od poszczególnych kontrahentów różniły się istotnie od opłaty zaproponowanej Spółdzielni. Zaoferowana Spółdzielni cena była bowiem rażąco niska.

Zakład, będący monopolistą w zakresie składowania odpadów, posiadając pozycję dominującą na rynku usuwania odpadów - ujemne wyniki finansowe z prowadzenia działalności usuwania odpadów rekompensował wpływami z innych rodzajów działalności. Natomiast Wnioskodawca, aby utrzymać się na rynku usuwania odpadów, musiałby zmniejszyć swoją cenę usuwania odpadów i ustalić ją na poziomie narzuconym przez Zakład. Cena taka, narzucona przez podmiot dominujący, byłaby niższa od opłaty za składowanie odpadów, którą wnoszą wszyscy konkurenci Zakładu.

W związku z powyższym należało uznać, iż Zakład narzucił nieuczciwe, rażąco niskie ceny usuwania odpadów, a tym samym przeciwdziałał ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji na rynku usuwania odpadów komunalnych w Namysłowie.

5.5. Kontrola koncentracji przedsiębiorców

Do najważniejszych zadań Prezesa UOKiK należy kontrola koncentracji przedsiębiorców. Ma ona na celu przeciwdziałanie nadmiernej konsolidacji przedsiębiorców i uzyskiwania przez nich pozycji dominującej na rynku, powodującej istotne ograniczenie konkurencji. Kontrola organu antymonopolowego w tym zakresie jest niezbędna. Bardzo silna pozycja rynkowa jednego przedsiębiorcy może bowiem utrudniać innym przedsiębiorcom prowadzenie działalności konkurencyjnej w stosunku do dominanta, może też prowadzić do wyeliminowania z rynku innych przedsiębiorców lub utrudniania im dostępu do rynku – ze szkodą dla konkurencji i interesów konsumentów.

Koncentracja przedsiębiorców może być dokonywana w różnych formach – ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów wymienia jako podstawowe: połączenie przedsiębiorców (fuzja lub inkorporacja), przejęcie przez przedsiębiorcę bezpośredniej lub pośredniej kontroli nad innym przedsiębiorcą lub utworzenie wspólnego przedsiębiorcy. Jako koncentracje traktowane są również – w świetle przepisów ustawy – objęcie lub nabycie pakietu akcji lub udziałów, dające co najmniej 25% głosów na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników, i fuzje personalne.

Wstępną kontrolą Prezesa UOKiK objęte są jedynie te koncentracje, które wywierają lub mogą wywierać skutki na terytorium RP. Ich dokonanie wymaga zatem uzyskania

uprzedniej zgody Prezesa Urzędu. Powstanie obowiązku zgłoszenia zamiaru jest też uzależnione od wysokości obrotu uczestników koncentracji – zamiar koncentracji podlega obowiązkowi zgłoszenia, jeżeli łączny obrót przedsiębiorców jej dokonujących (oraz ich grup kapitałowych) w roku obrotowym poprzedzającym rok zgłoszenia przekracza równowartość 50 milionów euro.

Ustawa przewiduje jednak szereg sytuacji, w których (ze względu na potencjalnie niewielki wpływ planowanej koncentracji na rynek lub brak takiego wpływu) obowiązek zgłoszenia jest wyłączony. Dotyczy to m.in. przypadków, gdy:

- obrót przedsiębiorcy - nad którym przejmowana jest kontrola lub którego akcje lub udziały są nabywane lub obejmowane a także z którego akcji lub udziałów ma nastąpić wykonywanie praw - jest bardzo niski (nie przekroczył na terytorium RP w żadnym z dwóch lat obrotowych poprzedzających zgłoszenie równowartości 10 milionów euro),
- koncentracja jest dokonywana przez przedsiębiorców należących do tej samej grupy kapitałowej,
- koncentracji polegającej na czasowym nabyciu lub objęciu przez instytucję finansową akcji albo udziałów w celu ich odsprzedaży, jeżeli przedmiotem działalności gospodarczej tej instytucji jest prowadzone na własny lub cudzy rachunek inwestowanie w akcje albo udziały innych przedsiębiorców, pod warunkiem że odsprzedaż ta nastąpi przed upływem roku od dnia nabycia, oraz że:
  - instytucja ta nie wykonuje praw z tych akcji albo udziałów, z wyjątkiem prawa do dywidendy, lub
  - wykonuje te prawa wyłącznie w celu przygotowania odsprzedaży całości lub części przedsiębiorstwa, jego majątku lub tych akcji albo udziałów,
- koncentracji polegającej na czasowym nabyciu przez przedsiębiorcę akcji lub udziałów w celu zabezpieczenia wierzytelności, pod warunkiem że nie będzie on wykonywał praw z tych akcji lub udziałów, z wyłączeniem prawa do ich sprzedaży,
- koncentracji następującej w toku postępowania upadłościowego, z wyłączeniem przypadków, gdy zamierzający przejąć kontrolę jest konkurentem albo należy do grupy kapitałowej, do której należą konkurenci przedsiębiorcy przejmowanego;

Obecnie obowiązujące przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie przewidują już kryterium niskiego (do 20%) udziału w rynku jako przesłanki zwolnienia spod obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji. Ponadto, od 1 maja 2004 r. możliwość zastosowania wyłączenia spod obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji ze względu na

niski obrót przedsiębiorcy, nad którym jest przejmowana kontrola (którego akcje lub udziały są nabywane) nie dotyczy koncentracji, na skutek której powstanie lub umocni się pozycja dominująca przedsiębiorcy.

W postępowaniu dotyczącym zgłoszenia zamiaru koncentracji Prezes UOKiK może wydać następujące decyzje:

- zgoda na dokonanie koncentracji – jeżeli w wyniku koncentracji konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona, w szczególności przez powstanie lub umocnienie pozycji dominującej na rynku,
- zgoda warunkowa, jeżeli po spełnieniu określonych warunków spełnione zostaną ww. przesłanki,
- zakaz dokonania koncentracji – jeżeli w jej wyniku konkurencja na rynku zostanie istotnie ograniczona, w szczególności przez powstanie lub umocnienie pozycji dominującej na rynku,
- zgoda na dokonanie koncentracji - w wyniku której konkurencja na rynku zostanie istotnie ograniczona, w szczególności poprzez powstanie lub umocnienie pozycji dominującej na rynku, jeżeli wydanie zgody jest uzasadnione, a w szczególności:

  a) koncentracja przyczyni się do rozwoju ekonomicznego lub postępu technicznego,

  b) koncentracja może wywrzeć pozytywny wpływ na gospodarkę narodową.

Podkreślić należy, że obecne regulacje prawne w zakresie dotyczącym kontroli koncentracji oparte są na tzw. teście istotnego ograniczenia konkurencji. Oznacza to, że rozpatrując zgłoszenie zamiaru koncentracji Prezes UOKiK bada, czy planowana koncentracja nie spowoduje istotnego ograniczenia konkurencji, czego przejawem może być m.in. powstanie lub umocnienie się pozycji dominującej na rynku.

Decyzje wyrażające zgodę na dokonanie koncentracji wygasają, jeżeli koncentracja nie zostanie dokonana w terminie 2 lat od wydania zgody. Niemniej jednak możliwe jest przedłużenie zgody na kolejny roczny okres, jeżeli nie będzie to powodowało negatywnych skutków dla konkurencji.

Omówienie wybranych decyzji z zakresu kontroli koncentracji:

5.5.1. Koncentracje na rynku usług finansowych

1. W dniu 30 września 2004 r. Prezes UOKiK wyraził zgodę na przejęcie bezpośredniej kontroli (art. 12 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów) przez Quattro Management Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie nad spółką Trinity Management sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, która zarządza Jupiter Narodowym Funduszem Inwestycyjnym SA oraz nad spółką Pekao Usługi Korporacyjne SA z siedzibą w Warszawie, polegające na:

- nabyciu przez Quattro Management Sp. z o.o. od Banku Polska Kasa Opieki SA z siedzibą w Warszawie udziałów Trinity Management Sp. z o.o.,
- nabyciu przez Quattro Management Sp. z o.o. od Banku Polska Kasa Opieki SA z siedzibą w Warszawie akcji Pekao Usługi Korporacyjne S.A.

W ocenie organu antymonopolowego wpływ przedmiotowej koncentracji na pozycję rynkową uczestników koncentracji nie jest znaczący (brak rynków właściwych na które koncentracja wywiera wpływ), a ich pozycja rynkowa na każdym z rynków produktowych, na których prowadzą w Polsce działalność nie powinna ulec wzmocnieniu.

2. W dniu 15 września 2004 r. Prezes UOKiK wyraził zgodę, na podstawie art. 17 w związku z art. 12 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz na podstawie art. 104 kpa w związku z art. 25 ust. 1, art. 27 i 28a ustawy o NFI, na przejęcie bezpośredniej kontroli przez spółkę CA IB Fund Management SA z siedzibą w Warszawie („CA IB FM") nad spółkami: PZU NFI Fund Management Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie („PZU NFI FM"), Drugim Narodowym Funduszem Inwestycyjnym S.A. z siedzibą w Warszawie („Drugi NFI"), Narodowym Funduszem Inwestycyjnym Progress SA z siedzibą w Warszawie („NFI Progress") oraz Narodowym Funduszem Inwestycyjnym im. E. Kwiatkowskiego z siedzibą w Warszawie („NFI im. E. Kwiatkowskiego"), polegające na:

1. nabyciu przez CA IB FM udziałów w kapitale spółki PZU NFI FM,
2. nabyciu przez CA IB FM kontrolnego pakietu akcji Drugiego NFI oraz uzyskania przez CA IB FM decydującego wpływu na skład organów nadzorczych i zarządczych Drugiego NFI,
3. nabyciu przez CA IB FM kontrolnego pakietu akcji w kapitale zakładowym NFI Progress oraz uzyskania przez CA IB FM decydującego wpływu na skład organów nadzorczych i zarządczych NFI Progress,

4. nabyciu przez CA IB FM kontrolnego pakietu akcji w kapitale zakładowym NFI im. E. Kwiatkowskiego oraz uzyskania przez CA IB FM decydującego wpływu na skład organów nadzorczych i zarządczych NFI im. E. Kwiatkowskiego.

Zgodnie z brzmieniem art. 25 ust. 1 ww. ustawy o NFI, firma zarządzająca, nie może jednocześnie świadczyć usług zarządzania na rzecz dwóch lub więcej funduszy lub być akcjonariuszem funduszu, na którego rzecz świadczy usługi zarządzania, bez wcześniejszego uzyskania zgody Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Ponadto zgodnie z art. 27 ustawy o NFI, zakazy, o których mowa w art. 25 ust. 1 obejmują również podmioty dominujące i zależne w stosunku do firmy zarządzającej NFI. Dlatego też w przedmiotowym zgłoszeniu na CA IB FM, jako podmiocie, który stanie się podmiotem dominującym w stosunku do PZU NFI FM - firmy zarządzającej trzema NFI, spoczywał obowiązek wystąpienia do Prezesa UOKiK o wyrażenie zgody na uzyskanie statusu podmiotu dominującego wobec firmy świadczącej usługi zarządzania na rzecz ww. trzech NFI.

UOKiK ustalił, że ww. transakcje nie spowodują wzrostu koncentracji na rynkach, na których funkcjonują spółki z portfeli wiodących NFI, zarządzanych przez PZU NFI FM, wobec której CAIB FM zamierza stać się podmiotem dominującym, a CA IB FM nie wzmocni swojej pozycji rynkowej, ponieważ nie prowadzi aktualnie żadnej działalności. Natomiast zamierzone w przyszłości prowadzenie przez nią działalności w zakresie zarządzania funduszami typu private equity/venture capital w Polsce, w opinii organu antymonopolowego (wobec braku rynków właściwych, na które koncentracja wywiera wpływ) - nie spowoduje wzmocnienia pozycji żadnego z uczestników koncentracji.

5.5.2. Koncentracje na rynku medialnym

1. Niewykonanie obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji przez Polskapresse Sp z o.o.

Przedmiotowa sprawa dotyczyła niewykonania przez Polskapresse Sp z o.o. z siedzibą w Warszawie, obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji, o którym mowa w art. 12 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, polegającego na przejęciu bezpośredniej kontroli nad spółką Dolnośląskie Wydawnictwo Prasowe Sp. z o. o. z siedzibą we Wrocławiu – poprzez nabycie części majątku tej Spółki w postaci przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55^{1} k.c. oraz w inny sposób, tj. polegający na umieszczeniu w Umowie

Sprzedaży Przedsiębiorstwa zawartej pomiędzy Polskapresse Sp. z o.o. a Dolnośląskim Wydawnictwem Prasowym Sp. z o.o. z udziałem Orkla Media AS - klauzuli niekonkurowania pomiędzy ww. przedsiębiorcami przez okres 5 lat.

Dla wykazania skutków antykonkurencyjnych dokonanej koncentracji rynek prasy regionalnej został podzielony na dwa oddzielne rynki, tj,: rynek prasy w znaczeniu informacji oraz rynek prasy w znaczeniu powierzchni reklamowej.

Przeprowadzona analiza ilościowa i strukturalna skutków przedmiotowej koncentracji wskazuje jednoznacznie, iż Polskapresse Sp z o.o. na obu wskazanych powyżej rynkach, a zwłaszcza na rynku regionalnej prasy codziennej o charakterze ogólnoinformacyjnym na obszarze województwa dolnośląskiego, uzyskała silną pozycję dominującą.

Postępowanie zakończyło się wydaniem decyzji nr RWR 7/2004 z dnia 11.02.2004 r., nakazującej spółce Polskapresse Sp. z o.o. z tytułu niewykonania, wynikającego z art. 12 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ww. ustawy obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji, zbycie nabytego od Dolnośląskiego Wydawnictwa Prasowego Sp z o.o z siedzibą we Wrocławiu przedsiębiorstwa w terminie sześciu miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji.

Zbycie przedsiębiorstwa, z wyłączeniem praw do wydawania tytułu „Wieczór Wrocławia" sprowadza się w praktyce do sprzedaży tytułu prasowego „Słowo Polskie" i związanych z nim składników majątkowych i niemajątkowych. Kluczowe znaczenie dla przywrócenia konkurencji na rynku prasy regionalnej na obszarze Dolnego Śląska ma właśnie sprzedaż tego tytułu prasowego innemu wydawcy. W przedmiotowej decyzji po raz pierwszy zostały wykorzystane przepisy ww. ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, które pozwalają Prezesowi UOKiK, w drodze decyzji administracyjnej, nakazanie zbycia całości lub części majątku, jeżeli warunki efektywnej konkurencji na rynku w wyniku dokonania koncentracji nie mogą być przywrócone w inny sposób, tzn. gdy nie mogą tego uczynić samoczynnie siły rynkowe (art. 20 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy).

Decyzja nie jest prawomocna.

2. Niewykonanie obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji przez Oficynę Wydawniczą Głos Wielkopolski Spółka z o.o. z siedzibą w Poznaniu.

W dniu 11 lutego 2004 r. Prezes Urzędu Ochrony konkurencji i Konsumentów, na podstawie art. 20 ust. 2 pkt 2 i ust. 4 w związku z art. 19 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego z urzędu, w wyniku stwierdzenia:

- dokonania koncentracji, polegającej na przejęciu przez Oficynę Wydawniczą Głos Wielkopolski Spółka z o.o. z siedzibą w Poznaniu kontroli nad Prasą Poznańską Spółka z o.o. z siedzibą w Poznaniu, w drodze nabycia od tej Spółki części majątku, stanowiącego zorganizowany zespół składników materialnych i niematerialnych niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie redakcji i wydawania dziennika Gazeta Poznańska i innych publikacji oraz zawarcia umowy z tą Spółką, której przedmiotem jest stała współpraca, na zasadzie wyłączności, w zakresie pozyskiwania i zamieszczania ogłoszeń i reklam w tytułach wydawanych przez Oficynę Wydawniczą Wielkopolski, bez wymaganego, w świetle art. 12 ust. 1 i 2 pkt 2 w związku z art. 15 ww. ustawy, zgłoszenia zamiaru tej koncentracji,
- oraz braku możności przywrócenia konkurencji na rynku w inny sposób

wydał decyzję nakazującą Oficynie Wydawniczej Wielkopolski Spółka z o.o. z siedzibą w Poznaniu:

- niezwłocznie po uprawomocnieniu się decyzji, złożenie oświadczenia o rozwiązaniu umowy zawartej z Prasą Poznańską Spółka z o.o., której przedmiotem jest stała współpraca w zakresie pozyskiwania i zamieszczania ogłoszeń i reklam w tytułach wydawanych przez Oficynę Wydawniczą Wielkopolski Spółkę z o.o., w trybie określonym w § 8 ust. 2 tej umowy,
- oraz sprzedaż części majątku, nabytego na podstawie „Umowy sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa", stanowiącego zorganizowany zespół składników niematerialnych i materialnych niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie redakcji, wydawania oraz dystrybucji dziennika „Gazeta Poznańska" oraz innych publikacji określonych w załączniku 1.1.7 do tej umowy,

a także, na podstawie art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy nałożył na Oficynę Wydawniczą Wielkopolski Spółka z o.o. z siedzibą w Poznaniu karę pieniężną z tytułu niewykonania obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji określonej w art. 12 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy.

Na przestrzeni 2003 roku doszło do zawarcia kilku transakcji między Prasą Poznańską lub Polskapresse z jednej strony i Oficyną Wydawniczą Wielkopolski, z drugiej. Żadna z tych transakcji nie została zgłoszona Prezesowi UOKiK. Analizując wszystkie okoliczności faktyczne i prawne Prezes UOKiK doszedł do wniosku, iż dokonana koncentracja polegała na przejęciu przez Oficynę kontroli nad całym przedsiębiorcą – Prasa Poznańska Spółka z o.o..

Fakt nabycia przez Oficynę części redakcyjnej i uzyskania w ten sposób kontroli nad tą częścią Prasy Poznańskiej nie był przez przedsiębiorców kwestionowany. UOKiK ustalił, iż Oficyna przejęła kontrolę również nad częścią reklamową przedsiębiorstwa Prasy

Poznańskiej. W konsekwencji należało uznać, iż koncentracja polegała na przejęciu przez Oficynę kontroli nad całym przedsiębiorstwem Prasy Poznańskiej.

Art. 19 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wprowadza wyjątek od zasady wydania decyzji zakazującej dokonania koncentracji pomimo zaistnienia przesłanek określonych w ust. 1 tego przepisu, w przypadku, gdy odstąpienie od zakazu jest uzasadnione szczególnymi okolicznościami – koncentracja przyczyniłaby się do rozwoju ekonomicznego lub postępu technicznego albo mogłaby wywrzeć pozytywny wpływ na gospodarkę narodową. W niniejszej sprawie wykazanie ewentualnych korzyści społecznych byłoby niezwykle trudne. Ewentualne pozytywne skutki koncentracji, w szczególności uzyskane dzięki efektowi synergii usprawnienia w działaniu redakcji i ich zaplecza logistycznego, mogące prowadzić do oszczędności i redukcji kosztów, w ogólnym rozrachunku, niweczone byłyby jednak niebezpieczeństwem ograniczeń w zakresie swobody wyrażania opinii oraz demokratycznej kontroli publicznej. Niebezpieczeństwa tego nie zmniejsza fakt, że Oficyna kontynuuje, jak dotąd, wydawanie obu tytułów. Dokonana koncentracja doprowadziła bowiem do ograniczenia pluralizmu wydawców. Jej nieuchronnym skutkiem jest ograniczenie różnorodności opinii i poglądów. W bezpośredni sposób, z uwagi na szczególną pozycję, jaką zajmuje prasa w państwie prawnym, godzi to w interes publiczny, który winien podlegać ochronie.

Wziąwszy pod uwagę powyższe względy, w przypadku, gdyby dopełniono obowiązku zgłoszenia przedmiotowej koncentracji, podmioty zamierzające jej dokonać nie uzyskałaby zgody Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Nakazanie dokonania działań określonych w sentencji decyzji wynika ze stwierdzonej niemożności przywrócenia w inny sposób konkurencji na rynku regionalnej prasy ogólnoinformacyjnej w Wielkopolsce. Jedyną alternatywą tych działań byłaby realna możliwość zaistnienia, w perspektywie najbliższych dwóch – trzech lat, nowego wydawcy regionalnej prasy codziennej, będąca skutkiem samoistnego działania mechanizmów rynkowych. Z bardzo wysokim stopniem prawdopodobieństwa można obecnie wykluczyć, we wskazanej perspektywie czasowej, wejście nowego wydawcy na rynek. Przesądza o tym ekonomiczny charakter rynku prasy, w tym w szczególności regionalnej prasy codziennej.

Oficyna Wydawnicza Wielkopolski odwołała się od tej decyzji.

5.5.3 Koncentracje na rynku materiałów budowlanych

Na wniosek „SANPLAST" Spółka z o.o. z siedzibą w Wymysłowicach, Prezes UOKiK wyraził się zgodę na dokonanie koncentracji polegającej na nabyciu akcji

„CERAMIKA GRES” Spółka Akcyjna z siedzibą w Kopaninach przez „SANPLAST” Spółka z o.o. z siedzibą w Wymysłowicach, powodującej uzyskanie przez nabywcę akcji, bezpośredniej kontroli nad „CERAMIKA GRES” S.A. z siedzibą w Kopaninach. Zamierzona koncentracja prowadziła do połączenia w ramach grupy kapitałowej „SANPLAST” Spółka z o.o. przedsiębiorców należących do różnych sektorów, nie konkurujących ze sobą na rynku finalnym materiałów budowlanych i usług. Efektem zamierzonej koncentracji miało być dokapitalizowanie „CERAMIKA GRES” S.A. co pozwoli temu przedsiębiorstwu na dalsze konkurowanie na krajowym rynku płytek ceramicznych, jak również powiększy ofertę handlową grupy kapitałowej „SANPLAST” Spółka z o.o. Uczestnicy koncentracji nie posiadali pozycji dominującej na żadnym z rynków właściwych, jak równiej nie uzyskaliby pozycji dominującej na rynkach właściwych po jej dokonaniu.

Decyzja jest prawomocna.

5.5.4. Koncentracje na rynku farmaceutycznym

W dniu 28 czerwca 2004 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, na podstawie art. 17 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, wydał zgodę na dokonanie koncentracji, polegającej na przejęciu przez Polską Grupę Farmaceutyczną S.A. (PGF) z siedzibą w Łodzi kontroli nad spółką Apteki Polskie S.A. z siedzibą w Katowicach. Działalność grupy kapitałowej PGF koncentruje się na hurtowej dystrybucji wyrobów farmaceutycznych do aptek i szpitali, która prowadzona jest na terenie całego kraju. Poprzez posiadaną sieć 211 aptek grupa PGF prowadzi także działalność na rynku detalicznej sprzedaży farmaceutyków.

W niniejszej sprawie uznano, że obszarem o zbliżonych warunkach konkurencji dla działalności polegającej na detalicznej sprzedaży wyrobów farmaceutycznych mogą być rynki geograficznie ograniczone do obszaru poszczególnych miast i miejscowości. Na żadnym z rynków geograficznych, na których działają apteki należące do obu uczestników koncentracji, ich łączny udział w zakresie detalicznej dystrybucji wyrobów farmaceutycznych nie przekroczy 20%. Przejęcie przez PGF kontroli nad spółką Apteki Polskie nie spowoduje istotnego ograniczenia konkurencji na rynkach, na których prowadzą działalność jej uczestnicy, w szczególności poprzez powstanie lub umocnienie pozycji dominującej na tych rynkach.

5.5.5. Koncentracje na rynku półwyrobów stalowych

Postępowanie w sprawie koncentracji polegającej na przejęciu przez „Złomrex" Sp. z o.o. w Poraju bezpośredniej kontroli nad Ferrostal Łabędy Sp. z o.o. w Gliwicach, poprzez nabycie przez „Złomrex" Sp. z o.o. w Poraju udziałów Ferrostal Łabędy Sp. z o.o. w Gliwicach zostało zakończone wydaniem decyzji nr RKT-09/2004**.**

Przyczyną dokonania planowanej koncentracji było zwiększenie efektywności oraz wydajności produkcji. Przejęcie kontroli nad Ferrostal, miało umożliwić Złomrex poszerzenie skali działalności. Natomiast korzyścią dla Ferrostal miało być pozyskanie stałego dostawcy surowca. Złomrex działa na rynku hurtowej sprzedaży i zagospodarowania odpadów tj. złomów i metali kolorowych, sprzedaży hurtowej półwyrobów stalowych i wyrobów hutniczych tj. prętów dla budownictwa. Natomiast Ferrostal Sp. z o.o. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie produkcji i sprzedaży bezpośredniej stali tj. półwyrobów stalowych - kęsów, prętów stalowych walcowanych na gorąco, zagospodarowania odpadów złomu stalowego oraz sprzedaży hurtowej odpadów uzyskanych w procesie produkcji stali.

Z zebranych w tracie postępowania informacji wynikało, iż uczestnicy tej koncentracji działają na różnych rynkach produktowych. Na żadnym z tych rynków produktowych przedsiębiorcy ci nie posiadają pozycji dominującej w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy antymonopolowej. Tym samym uznano, iż dokonanie planowanej koncentracji nie spowoduje umocnienia pozycji dominującej na rynku oraz istotnego ograniczenia konkurencji

5.6. Orzecznictwo sądowe w sprawach antymonopolowych.

W związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 czerwca 2002 r. (sygn. P 13/01), który orzekł o niekonstytucyjności art. 479^{31} Kodeksu postępowania cywilnego, przewidującego wyłącznie jednoinstancyjny charakter postępowania w sprawach antymonopolowych (od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przysługiwał środek zaskarżenia w postaci kasacji do Sądu Najwyższego) – od dnia 18 sierpnia 2004 r. w związku z nowelizacją przepisów Kodeksu postępowania cywilnego - od wyroku SOKiK przysługuje apelacja do Sądu Apelacyjnego, a następnie kasacja do Sądu Najwyższego.

5.6.1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy wydał w 2004 r. **31** orzeczeń w sprawach antymonopolowych.

Wyroki

Ogólna liczba – **25,**

w tym:

a) Kasacje wniesione przez Prezesa UOKiK, uwzględnione przez Sąd Najwyższy – **9,**

- przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania – **6,**
- oddalające odwołanie – **3,**

b) Kasacje wniesione przez Prezesa UOKiK - oddalone – **2,**

c) Kasacje wniesione przez inną stronę postępowania - uchylające korzystny dla Prezesa UOKiK wyrok – **4,**

d) Kasacje wniesione przez inną stronę postępowania - uchylające niekorzystny dla Prezesa UOKiK wyrok – **4,**

e) Kasacje wniesione przez inną stronę postępowania, oddalone - utrzymujące korzystny dla Prezesa UOKiK wyrok – **6.**

Postanowienia

ogólna liczba: **6,**

w tym:

a) przekazanie kasacji do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu – **1,**

b) przedstawienie pytania prawnego powiększonemu składowi SN – **1,**

c) przyjęcie kasacji do rozpoznania – **1,**

d) inne rozstrzygnięcie – **3.**

Opis najistotniejszych wyroków SN:

1. Wyrok z dnia 7 kwietnia 2004 r. w sprawie z odwołania Krajowej Rady Notarialnej w Warszawie przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Sygn. akt III SK 28/04).

W wyniku odwołania Krajowej Rady Notarialnej od decyzji Prezesa UOKiK nr DDF - 31/2001 z dnia 20 maja 2002 r., w której uznał za praktykę ograniczającą konkurencję

zawarcie porozumienia, polegającego na zamieszczeniu w Kodeksie Etyki Zawodowej Notariusza (zwanym dalej Kodeksem Etyki), postanowienia § 26 pkt 2 uznającego przyciąganie klientów poprzez proponowanie niższego wynagrodzenia za usługi notarialne, za przejaw nieuczciwej konkurencji i szczególnie rażący jej przypadek i nakazał zaniechanie tej praktyki, SOKiK wyrokiem z 14 maja 2003 r. (Wyrok z 14 maja 2003 r., sygn. akt XVII Ama 55/02) zmienił zaskarżoną decyzję Prezesa UOKiK w ten sposób, że umorzył postępowanie administracyjne. W wyniku rozpoznania kasacji wniesionej przez UOKiK, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Zgodnie ze stanowiskiem Prezesa UOKiK, Krajowa Rada Notarialna uznając w Kodeksie Etyki przyciąganie przez notariusza klientów, poprzez proponowanie niższego wynagrodzenia za świadczone usługi za przejaw nieuczciwej konkurencji wewnątrz korporacji, zagrożonej użyciem kar dyscyplinarnych ograniczyła w ten sposób możliwość ustalenia wysokości wynagrodzenia w drodze negocjacji. Dla uniknięcia zarzutu działania niezgodnie z Kodeksem Etyki, notariusz nie powinien bowiem proponować klientom opłaty za dokonaną czynność, niższą niż maksymalna. W konsekwencji uchwała Rady uniemożliwia klientom swobodny wybór notariusza, który oferowałby usługi po cenie niższej niż jego konkurenci.

Kodeks Etyki określa obowiązki ogólne notariusza, jego obowiązki wobec stron czynności, a także w rozdziale 4 nakłada na niego obowiązki w stosunku do innych notariuszy. Prezes UOKiK uznał, że notariusze są przedsiębiorcami w rozumieniu art. 4 pkt 1 lit. b ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i konkurują ze sobą na rynku usług notarialnych. Podlegają zatem rygorom tej ustawy. Jednocześnie Krajowa Rada Notarialna jako organizacja zrzeszająca przedsiębiorców wymienionych w art. 4 pkt 1 lit. b ustawy o ochronie konkurencji jest w świetle treści art. 4 pkt 2 tej ustawy związkiem przedsiębiorców, którego uchwały podlegają ocenie, na podstawie jej przepisów.

W § 25 Kodeksu Etyki zapisano, że notariusz powinien wystrzegać się jakichkolwiek form nieuczciwej konkurencji zawodowej. Zgodnie zaś z § 26 pkt 2 przejawem tego rodzaju zabronionego postępowania wewnątrz korporacji notariuszy jest "przyciąganie klientów poprzez zaproponowanie niższego wynagrodzenia, co jest szczególnie rażącym przypadkiem nieuczciwej konkurencji". Jednocześnie w § 43 wskazano, że obowiązkiem notariusza jest przestrzeganie postanowień zawartych w uchwałach organów samorządu, a w § 1 przyjęto nakaz respektowania przez członków korporacji zasad etyki zawodowej objętych Kodeksem. W myśl § 4 naruszenie tych zasad stanowi uchybienie powadze i godności zawodu, za które notariusz odpowiada dyscyplinarnie na podstawie art. 50 ustawy Prawa o notariacie. Według

art. 5 tejże ustawy, notariuszowi za dokonanie czynności notarialnych przysługuje wynagrodzenie określone na podstawie umowy ze stronami czynności, nie wyższe jednak, niż maksymalna stawka taksy notarialnej właściwe dla danej czynności. Stawki te, określone zostały rozporządzeniem z dnia 12 kwietnia 1991 r. Ministra Sprawiedliwości w sprawie taksy notarialnej.

Nadanie stawkom taksy notarialnej charakteru stawek maksymalnych, umożliwia klientom notariuszy negocjowanie opłat za czynności niższych niż maksymalne, dlatego też wprowadzenie w § 26 pkt 2 Kodeksu Etyki tego zapisu („przyciąganie klientów poprzez zaproponowanie niższego wynagrodzenia, co jest szczególnie rażącym przypadkiem nieuczciwej konkurencji") było niezgodne, w ocenie Prezesa UOKiK, zarówno z art. 5 Prawa o notariacie, jak również z art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Uwzględniając odwołanie Krajowej Rady Notarialnej, SOKiK wyraził pogląd, że uznanie wynagrodzenia notariusza za cenę „ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności decyzji zakazującej Radzie stosowania ograniczającego konkurencję promowania, polegającego na ustalaniu cen sprzedaży towarów (usług notarialnych).” Sąd stwierdził , że w ramach usługi notarialnej (czynności notarialnej) sporządzane są dokumenty urzędowe stanowiące przedmiot obrotu między notariuszem a jego klientem, natomiast „rynek usług notarialnych nie jest rynkiem w pełni konkurencyjnym, gdyż w pewnej mierze jest regulowany przepisami Prawa o notariacie(…) i dlatego też „zarzut stosowania cenowej praktyki monopolistycznej związany przedmiotowo z cenami regulowanymi występującymi w badanym sektorze nie mógł być skutecznie postawiony bez dokonania szczegółowej wykładni językowej budzącego wątpliwości konkretnego przepisu Kodeksu Etyki oraz wykładni całości unormowania z nim związanego, pod kątem celu jego wprowadzenia”. SOKiK w przeciwieństwie do Prezesa UOKiK uznał, że zapis § 26 pkt 2 Kodeksu Etyki nie funkcjonuje "w próżni" - w oderwaniu od całości wyraźnie wyodrębnionego w tym akcie uregulowania obowiązków notariusza wobec innych notariuszy, ponieważ właśnie podstawowym obowiązkiem w tej dziedzinie spoczywającym na notariuszu jest wystrzeganie się jakichkolwiek form nieuczciwej konkurencji zawodowej. Ponadto w ocenie SOKiK-u wszystkie omawiane postanowienia kodeksu Etyki mają na celu nie likwidowanie czy utrudnianie konkurencji wśród notariuszy, ale zabezpieczenie tego środowiska zawodowego przed nieuczciwą konkurencją i ochroną jakości świadczonych usług (…) zwłaszcza w kontekście obowiązku nie przekraczania przy obliczaniu wynagrodzenia za czynność notarialną, maksymalnej stawki z taksy notarialnej. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał również, że wynagrodzenie to jest oderwane od kalkulacji kosztów uzasadnionych, a często też od nakładu pracy notariusza.

Poddając analizie zapis § 23 pkt 2 Kodeksu Etyki SOKiK stwierdził, iż zwrot „przyciąganie klientów” jest niedookreślony i jest „normą pustą”. W związku z tym obojętna dla ustalenia jej treści jest jakakolwiek interpretacja nawiązująca do "wynagrodzenia wyższego", skoro ono samo nie jest elementem tej treści i jednocześnie brak jest odesłania do pojęcia, „wynagrodzenia wyższego" do innych aktów prawa. Bez znaczenia jest również powołanie się przez organ antymonopolowy na zagrożenie odpowiedzialnością dyscyplinarną nieprzestrzegania zawartego w nim zakazu.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że gdyby nawet brzmienie § 26 pkt 2 Kodeksu Etyki nawiązywało do "wynagrodzenia wyższego" to i tak sąd nie odczytuje go tak jak uczyniono to w zaskarżonej decyzji. Zaproponowanie niższego wynagrodzenia jest możliwe przed dokonaniem konkretnej czynności notarialnej. Trudno więc bronić poglądu, że taka propozycja ma na celu przyciąganie klientów. Są oni już bowiem niejako "na miejscu", gotowi do zlecenia czynności po negocjacjach cenowych lub bez ich prowadzenia. Tymczasem w ocenie Sądu przyciąganie klientów kojarzy się z aktywnym działaniem notariusza poprzez reklamowanie swojej oferty cenowej. Oferta taka z założenia kierowana jest nie do klienta już zdecydowanego co najmniej do negocjacji cenowych z notariuszem, ale do wiadomości publicznej, a więc do klienta potencjalnego, wpływając na dokonanie przez niego wyboru notariusza w sposób sprzeczny z uczciwą konkurencją.

Odmienne stanowisko zajął natomiast Sąd Najwyższy, uznając, że sformułowana w § 26 pkt 2 Kodeksu Etyki norma zakazująca proponowanie przez notariuszy niższego wynagrodzenia za dokonanie czynności notarialnej nie jest „normą pustą”. Stanowi w istocie nakaz traktowania maksymalnych stawek taksy notarialnej, „tak jak gdyby w danym wypadku wchodziły w grę tzw. ceny sztywne”, co jest natomiast sprzeczne z art. 5 Prawa o notariacie. Wynika z tego (z art. 5 Prawa o notariacie), że notariusz może pobrać cenę niższą za wykonanie określonej czynności notarialnej niż cena określona w stawce taksy notarialnej, nie może natomiast pobrać kwoty wyższej niż cena maksymalna ustalona w tej stawce.

Według Sądu Najwyższego brak możliwości zaproponowania niższego wynagrodzenia (zgodnie z Kodeksem Etyki – jako szczególnie rażącego przypadku nieuczciwej konkurencji) jest sprzeczne z zasadami wolnego rynku. Ustalenie maksymalnych stawek taksy notarialnej, wyklucza już możliwość wprowadzenia do Kodeksu Etyki generalnego zakazu proponowania wynagrodzenia niższego, aniżeli kwota wynikająca z maksymalnej stawki taksy notarialnej. Interpretacja zwrotu „przyciąganie klientów” dokonana przez SOKiK, według SN była niezgodna z literalnym brzmieniem zarówno § 26 pkt 2 jak i § 27 Kodeksu Etyki.

Norma § 26 pkt 2 została uznana przez SN nie tylko za nieetyczną i niezgodną z obowiązującym porządkiem prawnym, ale za niezgodną z pozostałymi postanowieniami

Kodeksu Etyki (np. z § 26 pkt 3). SN zgodził się równocześnie ze stanowiskiem Prezesa UOKiK, że „takie sformułowanie § 26 pkt 2 powoduje, że notariusz w obawie przed działaniami niezgodnymi z Kodeksem i w celu uniknięcia ewentualnego postępowania dyscyplinarnego, nie będzie proponował klientom opłaty za czynność notarialną niższej niż maksymalna, określona w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości".

W uzasadnieniu wyroku, SN powołał się także na najnowsze orzecznictwo, dotyczące praktyki organów samorządu notarialnego zmierzające do wyeliminowania oferowania przez notariuszy stawek niższych, aniżeli maksymalne.

W rezultacie Sąd Najwyższy uznał zasadność zarzutów Prezesa UOKiK, dotyczących min. pominięcia rozstrzygnięcia merytorycznego sprawy przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, poprzez umorzenie postępowania administracyjnego, gdy tymczasem „uzasadnienie wyroku wskazuje, iż Sąd de facto nie stwierdził stosowania praktyki ograniczającej konkurencję, co miało wpływ na wynik postępowania". W związku z powyższym SN przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

2. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r. w sprawie z odwołania Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu przeciwko Prezesowi UOKiK (Sygn. akt III SK 22/04).

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nałożył w drodze decyzji, karę pieniężną na Wyższą Szkołę Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu (zwana dalej: WSNHiDz) z tytułu niewykonania obowiązku udzielenia danych i informacji na wezwanie Prezesa UOKiK, niezbędnych do ustalenia zasad i warunków prowadzenia działalności edukacyjnej przez publiczne i niepubliczne szkoły wyższe funkcjonujące w Wielkopolsce. Szkoła nie udzieliła informacji, stwierdzając, iż nie istnieją podstawy prawne do nałożenia na nią takiego zobowiązania, gdyż uczelnia nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 lit. a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Od decyzji Prezesa UOKiK, WSNHiDz wniosła odwołanie, żądając uchylenia zaskarżonej decyzji w całości. W uzasadnieniu WSNHiDz podniosła, iż właściwą ustawą, która jako jedyna ma zastosowanie do jej działalności, jest ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, na której gruncie pojęcie usług użyteczności publicznej w ogóle nie występuje. Podkreśliła, że w świetle art. 2 Konstytucji RP niedopuszczalne jest rozciąganie podmiotowego zakresu ustawy antymonopolowej w drodze wykładni rozszerzającej.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie. W ocenie SOKiK, przedmiotem działania powódki są usługi o charakterze użyteczności publicznej. Powodowa

WSNHiDz prowadzi działalność zbliżoną do działalności gospodarczej, funkcjonuje na rynku w sposób zarobkowy z nastawieniem na osiąganie zysku. Cechy te, zdaniem SOKiK, prowadzą do przekonania, że WSNHiDz prowadzi działalność o charakterze użyteczności publicznej, podlega zatem ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Sąd Najwyższy rozpatrując sprawę uznał, że stosownie do art. 45 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przedsiębiorcy lub związki przedsiębiorców są obowiązani do udzielania wszelkich koniecznych informacji na żądanie Prezesa UOKiK. Odpowiadające temu obowiązkowi uprawnienie Prezesa UOKiK dotyczy jego zadań; może być wykonywane w określonej przez ustawę formie (art. 45 ust. 2 ustawy). SN uznał, że stanowisko WSNHiDz nie ma uzasadnionych podstaw.

SOKiK nie zaliczył WSNHiDz do grupy przedsiębiorców sensu stricto, to jest tych, do których stosuje się wprost przepisy ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej, ale do kategorii przedsiębiorców rozszerzonej (sensu largo), w tym wypadku chodziło o „osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej". Stąd wynika, zdaniem SN, że to nie SOKiK dokonał rozszerzającej wykładni pojęcia przedsiębiorcy, ale sama ustawa zdefiniowała - na użytek tej ustawy – pojęcie „przedsiębiorcy" bardzo szeroko, obejmując nim, oprócz podmiotów definiowanych jako przedsiębiorcy w innych ustawach, także podmioty, których działalność nie kojarzy się z typową działalnością gospodarczą.

Wnioski z wykładni art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów dodatkowo wzmacnia zawarta w wyroku interpretacja zakresu tej ustawy oraz zakresu działania Prezesa UOKiK. Dla podkreślenia trafności oceny prawnej zaskarżonego wyroku, SN zwrócił uwagę na to, że do celów ustawy należy określenie m.in. zasad podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów, określenie zasad i trybu przeciwdziałania praktykom ograniczającym konkurencję oraz zbiorowe interesy konsumentów. Konsumentami w rozumieniu ustawy są osoby, które zawierają umowy z przedsiębiorcą w celu bezpośrednio nie związanym z działalnością gospodarczą. W związku z tym, studenci, którzy korzystają z usług szkoły wyższej niepublicznej odpłatnie, stosownie do zawieranych w tym zakresie umów, są konsumentami w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Niezależnie od niewyjaśnionego w sprawie aspektu rynku konkurencyjnego w odniesieniu do powodowej WSNHiDz, ochrona jej studentów mieści się w zakresie działania Prezesa UOKiK.

SN nie zgodził się z argumentacją wnoszącego kasację, jakoby działalność polegająca na świadczeniu przez uczelnię niepaństwową odpłatnych usług edukacyjnych nie miała, ani charakteru działalności gospodarczej, ani użyteczności publicznej. Biorąc pod uwagę art. 70 ust. 4 Konstytucji RP, należy uznać, zdaniem SN, iż zapewnienie edukacji należy do władz publicznych. Na poziomie szkolnictwa wyższego zadanie to realizują publiczne i niepubliczne szkoły wyższe. W świetle ustawy o szkolnictwie wyższym te ostanie mogą podobnie jak uczelnie państwowe, otrzymywać dotacje, są również zwolnione z podatków. Ponadto, jak podkreślił SN, w orzecznictwie wielokrotnie kwalifikowano uczelnię niepaństwową jako przedsiębiorcę lub podmiot prowadzący działalność gospodarczą. W uzasadnieniu uchwały z 3 lipca 2003 r., III CZP 38/03 (Prok. i Pr. 2004/1/39) SN wyraził pogląd, że odpłatne i systematyczne wykonywanie przez uczelnię niepaństwową zajęć dydaktycznych jest wykonywaniem przez osobę prawną we własnym imieniu, zawodowo, działalności usługowej w sposób zorganizowany i ciągły, jest zatem wyraźnym uczestnictwem w obrocie gospodarczym. „Wobec powyższego działalność polegająca na świadczeniu przez uczelnię niepaństwową odpłatnych usług edukacyjnych w sposób spełniający wymogi uznania tej działalności za działalność gospodarczą w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy Prawo działalności gospodarczej pozwala na uznanie takiego podmiotu za przedsiębiorcę."

Powodowa WSNHiDz podlega zatem podmiotowemu zakresowi ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co najmniej według rozszerzonej w art. 4 pkt 1 tej ustawy definicji przedsiębiorcy.

W związku z powyższym, SN oddalił kasację WSNHiDz, jako bezzasadną.

3. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 roku, w sprawie z odwołania Telekomunikacji Polskiej S.A. przeciwko Prezesowi UOKiK (Sygn. Akt III SK 31/04).

Prezes UOKiK decyzją z dnia 24 lipca 2002 r. (nr DDI-56/02) wydaną na podstawie art. 101 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nałożył na Telekomunikację Polską S.A. karę pieniężną, za nieudzielenie w terminie informacji, o których udzielenie zwrócił się do przedsiębiorcy Prezes UOKiK.

W wyroku z 27 kwietnia 2004 r. Sąd Najwyższy (dalej: SN) przedstawił rozważania na temat charakteru prawnego kary pieniężnej nakładanej na przedsiębiorcę na podstawie art. 101 ust. 2 pkt 2 lit. b ustawy.

Przepis art. 101 ust. 2 pkt 2 lit. b odwołuje się bezpośrednio do art. 45 ustawy. Odwołanie obejmuje cały przepis art. 45 a nie jego jednostki redakcyjne. Ustęp 2 art. 45 ustawy nie jest adresowany jedynie do organu antymonopolowego jako przepis określający

warunki formalne żądania kierowanego przez Prezesa UOKiK do przedsiębiorcy. Przepis art. 45 ustawy powinien być traktowany całościowo – w ust. 1 ma miejsce sformułowanie generalnej zasady, zgodnie z którą przedsiębiorca ma obowiązek przekazać Prezesowi UOKiK wszelkie konieczne informacje, niezbędne do wszczęcia i prowadzenia postępowania antymonopolowego. Z kolei w ust. 2 następuje skonkretyzowanie obowiązku informacji, zwłaszcza przez wskazanie zakresu żądanej informacji oraz terminu jej udzielenia.

Sankcja za nieudzielenie informacji lub udzielenie informacji nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd nie jest karą w rozumieniu prawnokarnym, a skoro nie ma charakteru sankcji prawnokarnej, to stosowanie do niej reguł interpretacyjnych prawa karnego nie jest właściwe. Nie każda sankcja nazwana karą pieniężną jest karą (grzywną) w rozumieniu prawa karnego. Kary pieniężne nakładane w drodze decyzji Prezesa UOKiK są karami związanymi z naruszeniami proceduralnymi strony postępowania antymonopolowego. Są to sankcje za naruszenie (niedotrzymanie) obowiązku natury procesowej, w administracyjnym stadium postępowania antymonopolowego. Mają one charakter represyjny (nakładane są za naruszenie ustawowego obowiązku udzielenia informacji na żądanie Prezesa UOKiK), prewencyjny (mają zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości i zniechęcać do naruszenia prawa), a zagrożenie nimi (potencjalna możliwość nałożenia kary przez Prezesa UOKiK) – nadaje im charakter dyscyplinujący. Funkcje te są zbliżone do funkcji kar pieniężnych w prawie karnym – nie mają jednak charakteru prawnokarnego, który w decydujący sposób miałby wpływać na sposób wykładni przepisów regulujących ich stosowanie (nakładanie) przez Prezesa UOKiK. Kara o jaką chodzi w rozpoznawanej sprawie, nie jest też „grzywną w celu przymuszenia."

Obowiązek udzielenia informacji jest możliwy do zrealizowania tylko wówczas, gdy skierowane do przedsiębiorcy żądanie określa te wszystkie elementy, o których mowa w art. 45 ust. 2 ustawy, a zatem gdy precyzuje zakres żądanych informacji i okres, którego mają dotyczyć, cel żądania, a także termin udzielenia informacji. Obowiązek jest sprecyzowany tylko wtedy, gdy żądanie określa termin jego wykonania. Termin udzielenia informacji jest istotnym elementem konstrukcyjnym ustawowego obowiązku przedsiębiorcy. Ustawa nie precyzuje tego terminu, pozostawiając jego określenie Prezesowi UOKiK – z tego punktu widzenia termin ten jest zbliżony do procesowych terminów sądowych, czyli terminów dokonania czynności procesowych, które wyznacza stronie postępowania cywilnego sąd lub przewodniczący w odróżnieniu od procesowych terminów ustawowych określonych bezpośrednio przez ustawę – jednak nie ulega wątpliwości, że bez sprecyzowania terminu udzielenia informacji nie można mówić o rzeczywistym obowiązku sankcjonowanym karą pieniężną.

Naruszenie wyznaczonego terminu stanowi przesłankę nałożenia kary pieniężnej jako sankcji za naruszenie obowiązku procesowego. W związku z tym kara pieniężna może być nałożona po udzieleniu przez przedsiębiorcę żądanych od niego informacji. Przyjęcie punktu widzenia prezentowanego przez stronę, iż kara pieniężna nie może być nałożona po udzieleniu przez przedsiębiorcę żądanych od niego informacji oznaczałoby, że nakładanie kar pieniężnych stałoby się fikcją, ponieważ w każdej sytuacji, w której przedsiębiorca udzieliłby informacji już po wszczęciu przez Prezesa UOKiK postępowania w sprawie nałożenia kary pieniężnej, nie byłoby możliwe penalizowanie jego niezgodnych z prawem zachowań tylko z tej przyczyny, że informacja – choć rażąco spóźniona – zostałaby jednak udzielona. Interpretacja powódki prowadziłaby do sytuacji, w której nigdy nie byłoby właściwego momentu na ukaranie przedsiębiorcy naruszającego obowiązek udzielenia w terminie informacji, ponieważ zawsze mogłoby dojść do udzielenia żądanej informacji, co czyniłoby nałożenie kary bezprzedmiotowym.

„Nieudzielenie informacji" oznacza w kontekście celu tego przepisu, jego istotnego sensu normatywnego, zarówno nieudzielenie informacji w ogóle, jak i udzielenie informacji po wyznaczonym przez Prezesa UOKiK terminie. Nieudzielenie informacji w terminie stanowi taką samą przeszkodę w osiągnięciu celu jak nieudzielenie jej w ogóle.

Kara pieniężna ma charakter nie tylko represyjny, ale także prewencyjny – ma zniechęcić przedsiębiorcę do naruszania obowiązków podlegających penalizacji. Możliwość (fakultatywna) nałożenia kary pieniężnej stanowi swoiste przymuszenie do wykonania obowiązku. Ma zniechęcać przedsiębiorców do nieprzestrzegania obowiązku udzielania informacji na żądanie Prezesa UOKiK. Cel ten wymaga przyjęcia możliwości nałożenia na przedsiębiorcę kary nie tylko wówczas, gdy do chwili wydania przez Prezesa UOKiK i doręczenia przedsiębiorcy decyzji o nałożeniu kary nie została udzielona jakakolwiek informacja, ale także wówczas, gdy żądana informacja została udzielona ze znacznym opóźnieniem, już po wszczęciu postępowania w sprawie nałożenia kary pieniężnej. Odmienne założenie osłabiłoby znaczenie prewencyjną, represyjną i dyscyplinującą funkcję

4. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2004 roku w sprawie z powództwa Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Cieplnej Sp. z o.o. we Włocławku przeciwko Prezesowi UOKiK (Sygn. akt III SK 50/04).

Decyzją z dnia 28 października 2002 r., Prezes UOKiK zmienił wydaną decyzję z dnia 21 czerwca 2002 r. i uznał za ograniczającą konkurencję praktykę Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Cieplnej Sp. z o.o. we Włocławku (dalej: MPEC) polegającą na

narzucaniu zainteresowanej Spółdzielni Mieszkaniowej „Południe” we Włocławku (dalej: Spółdzielnia) nieuczciwej ceny zakupu energii cieplnej, poprzez stosowanie jednolitej stawki opłat za energię cieplną wobec odbiorców, którzy eksploatują węzły cieplne na własny koszt oraz wobec pozostałych odbiorców, którzy odbierają energię cieplną za pośrednictwem węzłów cieplnych eksploatowanych na koszt MPEC oraz stwierdził zaniechanie jej stosowania. Jednocześnie Prezes UOKiK uznał za ograniczającą konkurencję praktykę MPEC polegającą na narzucaniu Spółdzielni uciążliwych warunków umowy.

Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i nie stwierdził stosowania praktyk ograniczających konkurencję. Kasację od wyroku SOKiK wniosła Spółdzielnia oraz Prezes UOKiK.

Sąd Najwyższy stwierdził, że zarzuty obydwu kasacji są trafne, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę SOKiK do ponownego rozpoznania. SN uznał że, sporna między przedsiębiorstwem energetycznym a zainteresowanym odbiorcą ciepła, kwestia własności węzłów cieplnych nie stanowiła zagadnienia wstępnego (prejudycjalnego), determinującego wynik postępowania antymonopolowego. Istotą sprawy było nie to, kogo powinny doraźnie obciążać koszty eksploatacji węzłów cieplnych, ale to czy i w jaki sposób ponoszenie tych kosztów powinno wpływać na kalkulację ceny dostarczanego ciepła.

Zainteresowana Spółdzielnia płaciła za dostawę ciepła cenę taką samą jak ci odbiorcy ciepła, którzy nie eksploatowali na własny koszt węzłów cieplnych. Przedsiębiorstwo energetyczne przerzuciło koszty prowadzonej działalności, dotyczące tylko części odbiorców, na wszystkich bez różnicy odbiorców, również na tych, których te koszty nie dotyczyły. Praktyka stosowana przez powoda odpowiadała subsydiowaniu skrośnemu zabronionemu przez prawo energetyczne.

Prezes UOKiK, wydając decyzję, stwierdził, że odbiorca energii cieplnej, który w okresie przed wejściem w życie taryf dla ciepła, dostosowanych do wymogów Prawa energetycznego eksploatował na własny koszt elementy sieci ciepłowniczej (węzły cieplne), ma prawo domagać się z tego tytułu zastosowania obniżonej stawki opłat za energię cieplną. SOKiK nie rozpoznał sprawy w tym zakresie.

SN stwierdził, że zaskarżony wyrok nie zawiera w istocie własnych ustaleń faktycznych Sądu, nie odwołuje się także wprost do ustaleń faktycznych zawartych w zaskarżonej decyzji Prezesa UOKiK. SN przypomniał, że postępowanie przed sądem antymonopolowym jest postępowaniem pierwszoinstancyjnym i SOKiK powinien dokonać własnych ustaleń faktycznych na podstawie własnej oceny zgromadzonych dowodów, a zakres rozpoznania sprawy sądowej wyznaczają wnioski, żądania i argumenty podniesione w odwołaniu. Zakres rozpoznania sprawy przed SOKiK determinowany przez zakres żądania,

jest wyznaczany przez zakres odwołania (wnioski i zawarte w odwołaniu zarzuty). Zakresem tym związany jest Sąd, który wyrokować może tylko co do przedmiotu, który objęty był żądaniem, określonym w odwołaniu.

SN podzielił stanowisko Prezesa UOKiK, stwierdzając, że jednoinstancyjne postępowanie antymonopolowe uniemożliwia Prezesowi UOKiK (przez wniesienie apelacji do drugiej instancji merytorycznej) ustosunkowanie się do argumentacji Sądu skierowanej przeciwko jego decyzji, która objęła zarzuty niezgłoszone przez powoda w odwołaniu ani niepodniesione w toku postępowania do chwili zamknięcia rozprawy, lecz ujawnione dopiero w motywach wyroku Sądu. Z uwagi na jednoinstancyjność merytorycznego postępowania antymonopolowego Prezes UOKiK nie miał faktycznej możliwości przytoczenia okoliczności faktycznych i dowodów na poparcie swych twierdzeń.

SN podkreślił, że skoro odwołanie od decyzji Prezesa UOKiK wszczyna kontradyktoryjne pierwszoinstancyjne postępowanie cywilne, to niewątpliwie SOKiK powinien osądzić sprawę od początku. Charakter postępowania administracyjnego w zasadzie wyklucza możliwość oparcia orzeczenia sądowego na ustaleniach organu administracyjnego. Sąd powinien dokonać własnych ustaleń z powołaniem dowodów, na których się oparł i omówić także dowody przeciwstawne.

SN stwierdził, że sytuacja, w której powód stosował jednolitą cenę energii cieplnej bez względu na zakres świadczonych usług i ponoszonych kosztów na rzecz poszczególnych grup odbiorców różniących się między sobą sytuacją faktyczną, może być potraktowana jako narzucanie kontrahentom nieuczciwych cen. Przed wprowadzeniem taryf na ciepło zatwierdzonych decyzją Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki stosowane przez dostawców ciepła ceny były cenami umownymi a ujednolicenie cen w całej grupie odbiorców mogło być ocenione jako narzucenie kontrahentom nieuczciwych cen. Racjonalnie uzasadnione a przez to uczciwe jest ujednolicenie cen w ramach pewnej grupy odbiorców energii, składającej się z podmiotów znajdujących się w podobnej (zbliżonej) sytuacji faktycznej lub prawnej. Pełna indywidualizacja stawek byłaby trudna do osiągnięcia w obrocie, dlatego stosuje się uśrednianie stawek uwzględniające kalkulację średnich, przeciętnych kosztów. Pewne zróżnicowanie grupowe stawek opłat między różnymi grupami odbiorców jest konieczne i uczciwe, gdy dokonuje się w oparciu o obiektywne kryteria.

W okresie poprzedzającym wejście w życie taryf dla ciepła zatwierdzanych zgodnie z regulacjami Prawa energetycznego nie istniał ustawowy zakaz stosowania przez przedsiębiorstwo energetyczne różnych stawek (dyferencjacji stawek) opłat za ciepło w stosunku do różnych grup odbiorców. Funkcjonował „wolny rynek” cen, ale nie oznacza to, że ceny nie powinny były być kalkulowane uczciwie, w sposób równo traktujący odbiorców

znajdujących się w jednakowej sytuacji i różniących tych, których sytuacja jest różna. SN podzielił opinię Prezesa UOKiK, iż rozwiązanie przez powoda umowy w sprawie refundacji kosztów eksploatacji węzłów cieplnych może być potraktowane jako źródło praktyki ograniczającej konkurencję, której istotą było narzucenie zainteresowanej Spółdzielni uciążliwych warunków umowy. Z chwilą rozwiązania przez powoda umowy o refundację zainteresowany odbiorca ciepła został poddany działaniu ceny nieuczciwej, bo skalkulowanej z uwzględnieniem kosztów eksploatacji węzłów cieplnych, które sam ponosił. Sam fakt rozwiązania umowy o refundację mógł zostać uznany za przejaw praktyki polegającej na narzucaniu uciążliwych warunków umów. Narzucanie uciążliwych warunków umów oznacza narzucanie uciążliwych warunków całego stosunku umownego istniejącego między dostawcą i odbiorcą ciepła. Kwestia narzucania uciążliwych warunków umowy powinna być oceniona z uwzględnieniem istnienia długoterminowego umownego stosunku prawnego, na który składało się wiele elementów. Treść tego stosunku umownego była determinowana przez zespół wzajemnych praw i obowiązków kontrahentów. Wymuszenie zmiany treści stosunku umownego może być ocenione jako narzucenie uciążliwych warunków umowy. Narzucenie uciążliwych warunków umów może polegać na różnych zachowaniach monopolisty, może być bezpośrednie lub pośrednie. W omawianej sprawie nastąpiło pośrednie narzucenie uciążliwych warunków umowy poprzez wypowiedzenie umowy o refundacji kosztów. Narzucenie uciążliwych warunków umowy nastąpiło dopiero w chwili wypowiedzenia umowy o refundacji kosztów.

SN dokonał również wykładni pojęcia „nieuczciwa cena". „Nieuczciwa cena" może być odniesiona także do przypadku, w którym przedsiębiorca, kalkulując cenę, uwzględnia koszt, który nie został przez niego poniesiony w związku ze sprzedażą towaru lub świadczeniem usługi na rzecz konkretnego kontrahenta, przy czym nie ma w tym przypadku znaczenia, czy w taki sposób skalkulowana cena jest „nadmiernie wygórowana", wystarczy, że jest nieuczciwa. SOKiK, zdaniem SN, zawęził stosowanie zakazu z art. 8 ust. 2 pkt 1 do przypadków stosowania cen nadmiernie wygórowanych, co nie znajduje podstaw w treści wskazanego przepisu. Narzucenie nieuczciwych cen może przybrać postać wprowadzenia jednolitego systemu ustalania cen dostawy, nieuwzględniającego różnic kosztów dotyczących różnych odbiorców (grup odbiorców). Naruszenie zasady ekwiwalentności oznacza złamanie zakazu z art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy.

SN stwierdził, że o narzucaniu uciążliwych warunków można mówić również wówczas, gdy w wyniku jednostronnych działań przedsiębiorcy dojdzie do zmiany umowy wcześniej zawartej, która dopiero przez zmianę jej treści nabiera cech uciążliwości. Jest to narzucanie uciążliwych warunków całego stosunku umownego jaki istnieje pomiędzy

dominantem i podmiotem eksploatowanym. Dopiero łączna ich ocena pozwala na przyjęcie, że konkretny warunek jest uciążliwy. SN zakwalifikował fakt rozwiązania przez powoda umowy w sprawie refundacji kosztów eksploatacji węzłów cieplnych jako elementu praktyki ograniczającej konkurencję, której istotą było narzucenie zainteresowanej uciążliwych warunków umowy. Sąd nie uwzględnił specyfiki funkcjonowania tzw. monopolisty naturalnego, do którego zalicza się powód.

5. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2004 roku w sprawie z odwołania Narodowego Funduszu Zdrowia Wielkopolskiego Oddziału Wojewódzkiego w Poznaniu przeciwko Prezesowi UOKiK (Sygn. akt III SK 24/04).

Decyzją z dnia 30 listopada 2001 r., Prezes UOKiK uznał, że Wielkopolska Regionalna Kasa Chorych z siedzibą w Poznaniu (dalej: Kasa Chorych) stosuje praktyki ograniczające konkurencję, polegające na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku organizowania świadczeń zdrowotnych w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, poprzez narzucanie uciążliwych, przynoszących tej Kasie Chorych nieuzasadnione korzyści, warunków umów na udzielanie ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych należących do kompetencji lekarza rodzinnego, poprzez wprowadzanie do ich treści postanowień dotyczących: a) nieopłacania oraz opłacania w niepełnej wysokości stawki kapitacyjnej usług wykonywanych przez świadczeniodawców w sytuacji, gdy usługi te wykraczają ponad ustalony limit pacjentów; b) zobowiązania świadczeniodawców do zwrotu kwoty stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą 15% wartości kontraktu a kwotą wydatkowaną na badania diagnostyczne, przy równoczesnym niezagwarantowaniu świadczeniodawcom refundacji kosztów badań przekraczających kwotę, która zgodnie z umową powinna zostać przeznaczona na finansowanie kosztów tych badań.

Od powyższej decyzji Kasa Chorych złożyła odwołanie, wnosząc o niestwierdzenie stosowania praktyk ograniczających konkurencję, polegających na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku organizowania świadczeń zdrowotnych. Zakwestionowała zakwalifikowanie Kasy Chorych jako podmiotu organizującego usługi o charakterze użyteczności publicznej.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów na skutek odwołania Kasy Chorych od decyzji Prezesa UOKiK, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że nie stwierdził praktyk ograniczających konkurencję polegających na nadużywaniu pozycji dominującej poprzez narzucenie uciążliwych warunków umów. Kasację od wyroku SOKiK wniosła Kasa Chorych, zaskarżając powyższy wyrok, w części oddalającej jej

odwołanie od decyzji Prezesa UOKiK, to znaczy w zakresie stwierdzenia stosowania przez Kasę Chorych praktyk ograniczających konkurencję.

Sąd Najwyższy, uzasadniając wyrok, stwierdził przede wszystkim, że z urzędu należało uwzględnić zmianę stanu prawnego, wynikającą z ustawy z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. U. Nr 45, poz. 391 ze zm.), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 2003 r. Z tym dniem regionalne kasy chorych przekształciły się z mocy prawa w oddziały wojewódzkie Narodowego Funduszu Zdrowia (art. 206 ustawy), przy czym Narodowy Fundusz Zdrowia stał się z mocy prawa podmiotem wszelkich praw i obowiązków kas chorych (art. 202 ust. 1 ustawy), w szczególności wstąpił w prawa i obowiązki kas chorych wynikające z umów o udzielanie świadczeń zdrowotnych zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy między kasami chorych a świadczeniodawcami. Z tego względu SN przyjął, że w postępowaniu kasacyjnym występowała już nie Kasa Chorych, lecz Narodowy Fundusz Zdrowia -Wielkopolski Oddział Wojewódzki w Poznaniu, jako jej następca prawny.

Zdaniem SN, stwierdzenie przez Sąd Okręgowy, że postanowienia umów dotyczące nieopłacania lub opłacania w niepełnej wysokości stawki kapitacyjnej usług wykraczających ponad ustalony limit pacjentów, nastąpiło bez uwzględnienia szeregu okoliczności. Przede wszystkim, umowy zawierane przez Kasę Chorych ze świadczeniodawcami nie nakładały na lekarzy rodzinnych obowiązku przyjmowania pacjentów ponad określony w umowie limit. Ponadto umowy zawierane ze świadczeniodawcami przewidywały pełną odpłatność za ambulatoryjne świadczenia zdrowotne należące do kompetencji lekarza rodzinnego także w przypadku przekroczenia limitu ubezpieczonych zadeklarowanych do jednego lekarza, jednak pod pewnymi warunkami. Spełnienie tych warunków – zatrudnienie dodatkowego lekarza do pomocy w niepełnym wymiarze czasu pracy albo na podstawie umowy prawa cywilnego; lub zwrócenie się z wnioskiem do Zarządu Kasy Chorych o możliwość renegocjowania umowy – nie było możliwe ani znacznie utrudnione, a w każdym razie tego rodzaju ustaleń Sąd Okręgowy nie poczynił. Stworzenie przez Kasę Chorych realnych możliwości płacenia 100% stawki kapitacyjnej za świadczenia zdrowotne także w przypadku przekroczenia limitu pacjentów określonego w umowie powinno być uwzględnione przy ocenie, czy rzeczywiście doszło do narzucenia przez Kasę Chorych świadczeniodawcom uciążliwych warunków umów, przynoszących jej nieuzasadnione korzyści. Niekorzystanie przez lekarzy rodzinnych ze sposobności uzyskania odpłatności w wysokości 100% stawki kapitacyjnej nie może stanowić uzasadnienia dla oceny, że doszło ze strony Kasy Chorych do działań, które „przyniosły i zapewniły Kasie nieuzasadnione, wymienne korzyści majątkowe”.

Prezes UOKiK prezentował pogląd, że limit pacjentów, którzy mogą zostać wpisani na listę jednego lekarza rodzinnego, powinien być konkretnie określony w umowie, a jego przekroczenie powinno być sankcjonowane w inny sposób, chociażby przez możliwość nałożenia kary umownej i w ostateczności rozwiązania umowy. Nie jest to jednak, w ocenie SN, stanowisko możliwe do bezkrytycznego zaaprobowania. Indywidualne określenie tego limitu w poszczególnych umowach ze świadczeniodawcami było oczywiście możliwe, ale nie rozwiązałoby sprawy z punktu widzenia określenia warunków odpłatności za świadczenia zdrowotne, ponieważ liczba pacjentów zadeklarowanych do jednego lekarza rodzinnego zmienia się z miesiąca na miesiąc, a zatem również przy indywidualnym umownym określeniu limitu pacjentów mogłoby dochodzić do szczególnych sytuacji uzasadniających przekroczenie przez lekarza rodzinnego również tego indywidualnie wynegocjowanego limitu. Nałożenie kary umownej lub rozwiązanie umowy za przekroczenie ustalonej maksymalnej liczby podopiecznych zadeklarowanych do jednego lekarza nie rozwiązałoby tego dylematu w sposób zdecydowanie lepszy niż metoda przyjęta przez Kasę Chorych w umowach ze świadczeniodawcami. Efekt ekonomiczny wprowadzenia kary umownej byłby taki sam jak w przypadku przyjętej w umowie niepełnej odpłatności za usługi świadczone pacjentom ponad przyjęty w umowie limit.

SN uznał, że sankcja odstąpienia od umowy oznaczałaby rozwiązanie umowy na udzielanie abmbulatoryjnych świadczeń zdrowotnych należących do kompetencji lekarza rodzinnego w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, czyli natychmiastowe pozbawienie ubezpieczonych pacjentów opieki wybranego przez nich lekarza rodzinnego.

W związku z powyższym, SN stwierdził, że rozwiązanie przyjęte przez Kasę Chorych nie może być jednoznacznie ocenione jako nadużywanie pozycji dominującej przez narzucanie uciążliwych warunków umów przynoszących nieuzasadnione korzyści przedsiębiorcy. System rozliczeń przyjęty przez Kasę Chorych powinien być oceniany przede wszystkim z punktu widzenia dobra pacjentów. Konkurencja jest bowiem chroniona przede wszystkim ze względu na ochronę interesu konsumentów. To konsumenci są ostatecznymi beneficjentami tej ochrony. W przypadku świadczeń zdrowotnych konsumentami są pacjenci i ich dobro powinno być uwzględniane w pierwszej kolejności przy ocenie, czy w działaniach Kasy Chorych można się doszukać przesłanek z art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. System rozliczeń za świadczone przez lekarzy rodzinnych usługi zdrowotne powinien zatem uwzględniać z jednej strony dobro ubezpieczonego, z drugiej strony interes lekarza.

W ocenie SN, przyjęty system odpłatności miał zapewnić respektowanie przyjętych ograniczeń liczby pacjentów, którzy mogli być poddani opiece zdrowotnej jednego lekarza

rodzinnego, a przez to realizację założonego celu – dostępności do lekarza rodzinnego. Uciążliwość warunków umowy musi być oceniana w kontekście celu, jakiemu miały służyć zakwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienia umowne. Przestrzeganie limitu pacjentów mogło być zapewnione w różny sposób: limit mógł być sztywno narzucony przez Kasę Chorych albo jedynie zalecony, mógł być obwarowany karą umowną albo zmniejszeniem odpłatności za świadczenia na rzecz „ponadlimitowych" pacjentów. Wybór metody musiał uwzględniać założony cel umownej regulacji.

Zdaniem SN, Sąd Okręgowy nie ustalił także i nie rozważył, czy istniała możliwość indywidualnego negocjowania warunków umów w chwili ich zawierania. Stąd przypisanie Kasie Chorych narzucania uciążliwych warunków umów jest co najmniej przedwczesne.

6. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r. w sprawie z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej w Wieliczce przeciwko Prezesowi UOKiK (Sygn. akt III SK 27/ 04).

Decyzją z 23 maja 2002 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej: Prezesem UOKiK) odmówił wszczęcia postępowania antymonopolowego w sprawie warunków umów stosowanych przez „SKT" Spółkę z o.o. we Wrocławiu w zakresie dostaw energii cieplnej na terenie miasta Wieliczki. Wniosek dotyczył nadużywania przez dostawcę ciepła pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw energii cieplnej na terenie miasta Wieliczki, poprzez narzucanie nadmiernie wygórowanych cen za dostawę energii cieplnej, stosowanie uciążliwych i niejednolitych warunków umów oraz przeciwdziałanie kształtowaniu się warunków rozwoju konkurencji.

Prezes UOKiK uznał, że Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (zwany dalej: Prezesem URE) posiada wyłączne kompetencje regulujące działalność przedsiębiorstw energetycznych, w tym kontrolowania i zatwierdzania taryf, zaś stawki i opłaty za ciepło zatwierdzone przez Prezesa URE nie mogą być poddane ocenie Prezesa UOKiK jako ceny nadmiernie wygórowane lub nieuczciwe, ponieważ podważałoby to prawomocne rozstrzygnięcie innego organu w tym zakresie. W ocenie Prezesa UOKiK, nie jest możliwe wszczęcie postępowania antymonopolowego co do zarzutu narzucania przez dostawcę ciepła uciążliwych lub niejednolitych warunków umów z uwagi na upływ terminu wskazanego w art. 93 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Spółdzielnia Mieszkaniowa w Wieliczce (zwana dalej jako: Spółdzielnia) odwołała się od decyzji Prezesa UOKiK wnosząc o jej zmianę. W odwołaniu spółdzielnia zarzuciła, że to nie decyzja administracyjna Prezesa URE powinna być przedmiotem analiz w tym procesie,

ale pozycja dominująca dostawcy ciepła i stosowane przez niego praktyki naruszające zasady konkurencji z innymi dostawcami. Zarzuciła także niezasadność postawionego w decyzji zarzutu przedawnienia.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z 23 kwietnia 2003 r., sygn. Ama 64/02, oddalił odwołanie Spółdzielni od decyzji Prezesa UOKiK.
Wyrok SOKiK zaskarżyła kasacją Spółdzielnia. Skarżąca wniosła o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez SOKiK.

Sąd Najwyższy stwierdził, że postępowanie przed sądem antymonopolowym było i jest postępowaniem pierwszoinstancyjnym. Skoro zatem odwołanie Spółdzielni jako odbiorcy ciepła od negatywnej dla niej decyzji Prezesa UOKiK wszczęło dopiero kontradyktoryjne postępowanie cywilne, gdyż poprzedzające je postępowanie administracyjne warunkowało jedynie dopuszczalność drogi sądowej, to niewątpliwie SOKiK powinien osądzić sprawę od początku. Charakter postępowania administracyjnego wyklucza możliwość oparcia orzeczenia sądu antymonopolowego na ustaleniach organu administracyjnego. SOKiK powinien zatem, w ramach realizacji swoich zadań jurysdykcyjnych, rozważając całokształt materiału dowodowego, dokonać własnych ustaleń z powołaniem dowodów, na których się oparł i omówić także dowody przeciwstawne.

W ocenie SN, przepis art. 47 prawa energetycznego, z którego wynika obowiązek przedsiębiorcy energetycznego poddania się procedurze zatwierdzenia taryfy, wyłącza jako *lex specialis* stosowanie do taryf ciepła przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zarówno Prezes UOKiK, jak i SOKiK w postępowaniu odwoławczym od decyzji organu antymonopolowego, nie mogą kwestionować wysokości stawek opłat za dostawę ciepła wynikających z zatwierdzonej taryfy jako materii będącej przedmiotem ostatecznej decyzji Prezesa URE. Przedmiotem oceny w postępowaniu o zatwierdzenie taryfy jest nie tylko to, czy taryfa zapewnia pokrycie uzasadnionych kosztów działalności przedsiębiorstw energetycznych w zakresie: wytwarzania, przetwarzania, magazynowania, przesyłania, dystrybucji lub obrotu paliwami lub energią, kosztów modernizacji, rozwoju i ochrony środowiska, ale także to, czy taryfa uwzględnia ochronę interesów odbiorców przed nieuzasadnionym poziomem cen. Możliwość kwestionowania w postępowaniu antymonopolowym prowadzonym przez Prezesa UOKiK taryfy zatwierdzonej przez Prezesa URE oznaczałaby, że Prezes UOKiK kontrolowałby prawidłowość decyzji Prezesa URE. Sytuację taką należy wykluczyć. Możliwość kwestionowania przez jeden organ administracji publicznej – poza zakresem jego kompetencji – ostatecznej decyzji innego organu administracji publicznej naruszałoby konstytucyjne zasady praworządności i zaufania obywatela do państwa. Stosowanie przez przedsiębiorstwo energetyczne taryfy zatwierdzonej

przez Prezesa URE w trybie art. 47 Prawa energetycznego nie uzasadnia postawienia temu przedsiębiorstwu zarzutu nadużycia pozycji dominującej, stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Obowiązek przedsiębiorcy energetycznego poddania się procedurze zatwierdzenia taryfy, w trybie art. 47 prawa energetycznego jest powinnością o charakterze publicznoprawnym, której przedsiębiorca musi się podporządkować, chyba że uzyska decyzję wydaną w trybie art. 49 tej ustawy. Przepis art. 47 Prawa energetycznego jest bezwzględnie obowiązujący.

Taryfa dla paliwa lub energii, o której mowa w art. 3 pkt 17 Prawa energetycznego, stanowi wzorzec umowny podlegający przepisom prawa cywilnego dotyczącym umów. Rodzajem wzorca umownego, przewidzianego przez tę ustawę, jest taryfa oznaczająca, jak wynika z treści art. 3 pkt 17 ustawy, zbiór cen i opłat oraz warunków ich stosowania, opracowany przez przedsiębiorstwo energetyczne i wprowadzony jako obowiązujący dla określonych w nim odbiorców w trybie określonym ustawą. Taryfa dla ciepła, wydawana jest przez przedsiębiorstwo energetyczne z upoważnienia ustawowego i z tego też upoważnienia jest wiążąca dla drugiej strony umowy. Druga strona umowy jest związana wzorcem wydanym w czasie trwania stosunku prawnego o charakterze ciągłym. Przepisy Prawa energetycznego nie zawierają odmiennych uregulowań, zatem opracowane przez przedsiębiorstwo energetyczne i zatwierdzone przez Prezesa URE taryfy mają zastosowanie także do umów o charakterze ciągłym zawartych przed jej wejściem w życie. Zgodnie z art. 384^1 kc, wzorzec wydany w trakcie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym wiąże drugą stronę, jeżeli zostały zachowane wymagania określone w art. 384 kc, a strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia.

SN uznał, że nie są również uzasadnione zarzuty naruszenia prawa materialnego. Uzasadniając swe stanowisko, SN stwierdził, że celem ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie jest ochrona indywidualnego, prywatnoprawnego interesu przedsiębiorcy bądź konsumenta. W postępowaniu antymonopolowym dotyczącym nadużywania przez przedsiębiorcę pozycji dominującej na rynku właściwym ocenie podlega bowiem relacja między przedsiębiorcą (w tym przypadku dostawcą energii cieplnej) jedynie w kontekście nakazu nadużywania pozycji dominującej. Okoliczność, że powodowa Spółdzielnia Mieszkaniowa ma na uwadze interes pięciu tysięcy mieszkańców Wieliczki, nie jest równoznaczne z przyjęciem, że kilka tysięcy osób – docelowych odbiorców energii cieplnej – jest kontrahentami przedsiębiorcy będącego dostawcą energii cieplnej. Porównanie warunków umowy zawartej przez dostawcę i odbiorcę energii cieplnej z warunkami umów o dostawę ciepła zawartych przez dostawcę z innymi odbiorcami z terenu miasta Wieliczki doprowadziło SOKiK do prawidłowego wniosku, że dostawca ciepła nie narzucał

kontrahentom (odbiorcom ciepła) uciążliwych warunków umów niekorzystnych dla nich, ponieważ terminy, na jakie zawierano te umowy, były zróżnicowane, różne były także warunki ich rozwiązania, a zatem w przypadku umowy zawartej z powodową Spółdzielnią musiały istnieć szczególne względy, które przesądziły o zawarci umowy na dwadzieścia lat z możliwością jej wcześniejszego rozwiązania jedynie za obopólną zgodą, po zaspokojeniu wzajemnych roszczeń. Nie sposób zatem twierdzić, że dostawca ciepła narzucił wszystkim swoim kontrahentom (odbiorcom ciepła) uciążliwe i niekorzystne warunki. W związku z powyższym, SN oddalił kasację.

7. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2004 r. w sprawie z odwołania Katowickich Zakładów Wyrobów Metalowych S.A. w Siemianowicach Śląskich przeciwko Prezesowi UOKiK (sygn. akt III SK 44/04)

Decyzją z dnia 14 sierpnia 2002 r. po rozpatrzeniu sprawy wszczętej z urzędu przeciwko Katowickim Zakładom Wyrobów Metalowych S.A. w Siemianowicach Śląskich (zwane dalej: KZWM S.A.), Grotkowskim Zakładom Wyrobów Metalowych S.A. w Grodkowie oraz Wytwórni Sprzętu pożarniczego „Ogniochron" S.A. w Andrychowie, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, iż działania wymienionych przedsiębiorców stanowią praktykę ograniczającą konkurencję polegającą na zawarciu porozumienia ograniczającą konkurencję poprzez ograniczenie dostępu do rynku lub eliminowanie z rynku przedsiębiorców nieobjętych porozumieniem poprzez utworzenie wspólnej sieci autoryzowanych serwisów połączonego sprzętu przeciwpożarowego. Jednocześnie stwierdził zaniechanie stosowania wskazanej praktyki.

Na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, Prezes UOKiK ustalił, iż na skutek zawarcia porozumienia doszło do naruszenia interesu publicznego na krajowym rynku producentów i serwisantów podręcznego sprzętu gaśniczego. Ustalono, że porozumienie wymierzone było przeciw innym producentom sprzętu gaśniczego. Producenci nie będący uczestnikami porozumienia utracili możliwość sprzedaży swoich produktów za pośrednictwem autoryzowanych serwisantów producentów uczestniczących w porozumieniu, możliwość pozyskania do swoich sieci serwisowych części serwisantów (objętych autoryzacją i porozumieniem). Porozumienie to zmierzało także do wyeliminowania z rynku nieautoryzowanych serwisantów poprzez odcięcie im dostępu do oryginalnych części.

Od powyższej decyzji odwołanie wniosły KZWM S.A., wnosząc o zmianę decyzji i stwierdzenie, że zawarte porozumienie nie naruszyło ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2003 r., Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zmienił decyzję Prezesa UOKiK w całości w ten sposób, że ją uchylił. Sąd stwierdził, iż z językowej wykładni wynika, że decyzja chroni interesy innych producentów, a na rynku występuje tylko jeden konkurent niezadowolony z porozumienia i decyzja chroni w istocie jego interesy. Sąd przychylił się także do zarzutów, iż decyzja została wydana z naruszeniem przepisów prawa dowodowego i art. 233 kpc. SOKiK uznał, że wad decyzji nie można konwalidować w postępowaniu przed sądem, gdyż żadna ze stron nie wniosła wniosków dowodowych.

Powyższy wyrok Prezes UOKiK zaskarżył kasacją, zarzucając naruszenie prawa materialnego oraz naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Sąd Najwyższy uznał, że zaskarżony wyrok opiera się na dwóch wadliwych założeniach. Pierwsze z nich, o charakterze procesowym, dotyczy określenia jurysdykcyjnej funkcji SOKiK. Sąd Najwyższy podzielił ugruntowany w orzecznictwie pogląd, iż SOKiK nie może ograniczać rozpoznania sprawy wynikającej z odwołania od decyzji Prezesa UOKiK tylko do funkcji sprawdzającej prawidłowość postępowania administracyjnego, które poprzedza postępowanie sądowe. Celem postępowania sądowego nie jest przeprowadzenie kontroli postępowania administracyjnego, ale merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy, której przedmiotem jest spór między stronami powstający dopiero po wydaniu decyzji przez Prezesa UOKiK. Do SOKiK ostatecznie należy zastosowanie odpowiedniej normy prawa materialnego, na podstawie wyjaśnienia podstawy faktycznej, obejmującej wszystkie elementy faktyczne przewidziane w hipotezie tej normy. W przeciwnym razie nie sposób twierdzić, że przepis prawa został prawidłowo zastosowany. W ocenie SN, istota naruszeń art. 233 § 1 oraz art. 232 kpc polegała na tym, że z jednej strony SOKiK w zaskarżonym wyroku przyjął ocenę co do wadliwości administracyjnego postępowania w zakresie dowodów, a z drugiej – na tym poprzestał, ani nie oceniając zebranego w sprawie materiału, ani nie przeprowadzając żadnych innych dowodów, jeżeli dotychczasowe dowody miałyby być niewystarczające dla wyjaśnienia sprawy.

Drugie z budzących zastrzeżenia, głównych założeń zaskarżonego wyroku, wiąże się z określeniem warunków zastosowania art. 1 ust. 1 i art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w oderwaniu od oceny treści porozumienia, o którym mowa w zaskarżonej decyzji. SOKiK niesłusznie ograniczył ocenę przesłanek zastosowania wskazanych przepisów prawa materialnego tylko do ustalenia bezpośrednich skutków porozumienia wobec określonego przedsiębiorstwa. Nie zostały natomiast wzięte pod uwagę

elementy porozumienia dotyczące jego celu ograniczenia konkurencji na rynku właściwym w odniesieniu do:

1) przedsiębiorstw biorących udział w porozumieniu,

2) potencjalnych uczestników rynku producentów,

3) przedsiębiorstw spełniających usługi serwisowe („serwisantów”),

4) potencjalnych serwisantów.

Sąd Najwyższy wykazał, że ochrona konkurencji nie ogranicza się do sytuacji, kiedy doszło już do pokrzywdzenia kontrahenta przez monopolistę, lecz obejmuje także istnienie samego stanu realnego zagrożenia dla zasad swobodnej konkurencji. Stan takiego potencjalnego zagrożenia jest bowiem oceniany z punktu widzenia interesu publicznego jako stan niedopuszczalny; przy dokonywaniu oceny czy doszło do naruszenia lub zagrożenia zasady wolnej konkurencji na rynku relewantnym nie można poprzestać na zbadaniu sytuacji ewentualnego pokrzywdzenia bezpośrednich kontrahentów przedsiębiorcy dominującego na tym rynku.

Sąd Najwyższy stwierdził, że zakazane w art. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów porozumienia obejmują nie tylko oceniane przez SOKiK, ale także inne sytuacje. Pierwsza, gdy strony porozumienia stawiają sobie za cel ograniczenie konkurencji; nie ma tu znaczenia, czy cel został osiągnięty, wystarczające jest, aby zamiarem przedsiębiorców była rezygnacja ze swej suwerenności decyzyjnej lub jej części. Druga, gdy naruszenie konkurencji jest skutkiem porozumienia. Trzecia, obejmująca zarówno pierwszą, jak i drugą z ww. sytuacji, tj. gdy przedsiębiorcy działający z zamiarem wyłączenia konkurencji między nimi, cel ten osiągnęli.

Z przedstawionych względów, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i zwrócił sprawę do ponownego rozpatrzenia przez SOKiK.

8. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2004 r., w sprawie z odwołania Górnośląskiego Zakładu Elektroenergetycznego S.A. w Gliwicach (Sygn. akt III SK 46/04)

Decyzją z dnia 9 sierpnia 2002 r. Prezes UOKiK uznał praktykę Górnośląskiego Zakładu Energetycznego S.A. w Gliwicach (dalej GZE), polegającą na uzależnieniu zawarcia umowy przyłączeniowej od spełnienia przez odbiorców świadczenia niemającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy w postaci zawarcia w składanym przez odbiorcę „oświadczeniu”, którego treścią było wyrażenie woli wykonania własnym kosztem i staraniem przyłącza energetycznego, a następnie nieodpłatne przekazanie przyłącza na

majątek GZE, zapisu przewidującego odmowę przyłączenia do sieci, podania napięcia i zawarcia umowy na dostawę energii elektrycznej w razie niewywiązania się przez składającego oświadczenie z treści w nim zawartych, za ograniczającą konkurencję

Prezes UOKiK uznał, że działania GZE stanowią praktykę ograniczającą konkurencję polegającą na narzucaniu uciążliwych warunków umów przynoszących mu nieuzasadnione korzyści z naruszeniem zasady ekwiwalentności świadczeń.

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2003 r. zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że nie stwierdził stosowania przez GZE praktyk monopolistycznych. W uzasadnieniu Sąd uznał, że decyzja narusza zasady postępowania dowodowego.

Sąd Najwyższy (dalej: SN) stwierdził brak niezbędnej spójności pomiędzy treścią merytorycznego rozstrzygnięcia co do istoty sprawy, a jego podstawami wyrażonymi w uzasadnieniu wyroku. Sentencja wyroku, zdaniem SN, rozstrzyga kwestię stosowania praktyk monopolistycznych przez GZE, natomiast z uzasadnienia wyroku Sądu wynika, że jego podstawą było niewyjaśnienie istotnego stanu faktycznego. SOKiK za zasadę rozstrzygnięcia przyjął, że materiał dowodowy sprawy, zebrany w postępowaniu poprzedzającym wniesienie rozpatrywanego odwołania, jest nieodpowiedni albo niewystarczający. Pomimo takiego stwierdzenia, nie dokonując wyjaśnienia stanu faktycznego, ani nie orzekając kasacyjnie, rozstrzygnął jednak co do istoty sprawy w sposób, który byłby odpowiedni dla subsumpcji prawa materialnego do ustalonych okoliczności faktycznych.

SN przedstawił krytyczną ocenę zaskarżonego wyroku co do procesowego zadania Sądu wynikającego z rozpoznania odwołania od decyzji. Art 479^{31} k.p.c. był przepisem wymuszającym rozstrzygnięcie merytoryczne Sądu, nawet przy niedostatku postępowania dowodowego w sprawie. Przepis art. 479^{31} k.p.c. stracił moc z dniem 30 listopada na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Jednakże, także pod rządem tego przepisu, w jego brzmieniu wynikającym z art. 107 ustawy z dnia 15 grudnia 200 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, nie mógł on stanowić podstawy dla stosowania ograniczeń czynności Sądu, w porównaniu z ogólnymi zasadami postępowania sądu pierwszej instancji w zakresie wyjaśnienia sprawy. Zasady te trzeba było stosować w kierunku większej aktywności Sądu, skoro nie wchodziło w rachubę uchylenie zaskarżonej decyzji w celu postępowania wyjaśniającego przed organem antymonopolowym.

SN podkreślił ponadto, że funkcja jurysdykcyjna Sądu w sprawie z odwołania od decyzji Prezesa UOKiK nie jest ograniczona tylko do kontroli legalności, ale obejmuje także swym zakresem – zasadność i celowość decyzji, przy czym jest to postępowanie

rozpoznawcze, pierwszoinstancyjne. Nie należy uważać, że SOKiK może ograniczyć rozpoznanie sprawy tylko do funkcji sprawdzającej prawidłowość – poprzedzającego postępowanie sądowe – postępowania przed Prezesem UOKiK. Postępowanie przed sądem antymonopolowym nie zmierza bezpośrednio do przeprowadzenia kontroli postępowania administracyjnego, lecz do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. Przedmiotem postępowania sądowego jest spór powstający po wydaniu decyzji przez Prezesa UOKiK. Sąd ma rozstrzygnąć sprawę merytorycznie i zastosować odpowiednią normę prawa materialnego, to wszystkie elementy faktyczne przewidziane w hipotezie tej normy muszą być wyjaśnione. W przeciwnym razie nie sposób twierdzić, że przepis prawa materialnego został prawidłowo zastosowany.

Jak stwierdził SN, w rozpatrywanej sprawie SOKiK przyjął nieuprawnioną pozycję sądu kasacyjnego, a także nieodpowiednią i w oczywisty sposób niekonsekwentną rolę sądu merytorycznie orzekającego tak jakby sprawa została wyjaśniona. Zawarte w zaskarżonym wyroku oceny co do niedostatków dowodowych sprawy, niezależnie od wskazanej wyżej podstawy kasacyjnej, nie zostały uzasadnione. Uzasadnienie wyroku nie ujawnia przyczyn, dla których Sąd pominął zebrany w postępowaniu administracyjnym materiał.

Naruszenie art. 232 k.p.c. widzieć należy na tle wyżej przedstawionej funkcji jurysdykcyjnej Sądu. Możliwość dopuszczenia przez SOKiK dowodów niewskazanych przez strony winna być szerzej ujmowana zwłaszcza w sytuacji, gdy brak jest ustaleń co do przesłanki, której istnienie warunkuje dokonanie oceny, czy zastosowanie danej normy prawa materialnego było w okolicznościach faktycznych sprawy uzasadnione, czy też normę tę zastosowano niewłaściwie.

9. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2004 r. w sprawie z odwołania Sławomira S. przeciwko Prezesowi UOKiK (sygn. akt III SK 35/04)

Wyrokiem z dnia 7 maja 2004 r., Sąd Najwyższy oddalił kasację powoda Sławomira S. od wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 11 sierpnia 2003 r., (sygn. akt XVII Ama 130/02).

Na podstawie art. 103 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, decyzją z dnia 27 września 2002 r. Prezes UOKiK nałożył na Sławomira S. – Prezesa PTK Centertel Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie – karę pieniężną, w związku z brakiem współdziałania w toku kontroli prowadzonej w siedzibie PTK Centertel. Powód odmówił udzielenia kontrolującym dostępu do sieci komputerowej firmy w zakresie plików zawierających oferty i prezentacje klientów biznesowych podnosząc, że dokonanie tych czynności jest

przeszukaniem, a nie kontrolą i jako takie wymaga formalnego nakazu Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Podtrzymał on takie stanowisko mimo propozycji kontrolujących, aby dostęp do plików komputerowych polegał na możliwości wglądu w pliki otwarte bezpośrednio przez pracownika Centertel, tj. bez wskazywania przez kontrolujących, które pliki pracownik powinien otworzyć.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie Sławomira S. od powyższej decyzji Prezesa UOKiK argumentując, iż czynności, których dokonania uniemożliwił kontrolującym Sławomir S., mieściły się w zakresie „kontroli" w rozumieniu art. 57 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Sąd Najwyższy stwierdził, że przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów odróżniają wyraźnie typowe (rutynowe) czynności kontrolne, podejmowane w toku kontroli przez kontrolującego (art. 57) od „przeszukania", jako szczególnego środka w ramach realizowanych czynności kontrolnych (art. 58 oraz odpowiednio art. 219 i art. 224 k.p.k). Prowadząc kontrolę, kontrolujący (upoważniony pracownik UOKiK lub Inspekcji Handlowej) ma między innymi prawo do „żądania udostępnienia akt, ksiąg, wszelkiego rodzaju dokumentów i nośników informacji związanych z przedmiotem kontroli oraz ich odpisów i wyciągów, a także sporządzania z nich notatek" (art. 57 ust. 5 pkt 2). Uprawnieniu temu odpowiada po stronie kontrolowanego obowiązek współdziałania z kontrolującym, polegający zarówno na zapewnieniu kontrolującemu wglądu do wszelkich dokumentów związanych z przedmiotem kontroli, jak też na sporządzaniu kopii dokumentów wskazanych przez kontrolującego (§5 pkt 2 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 września 2001 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu przeprowadzania kontroli przedsiębiorców i związków przedsiębiorców w toku postępowania przed Prezesem UOKiK). Ewentualne niewywiązywanie się przez kontrolowanego z tego obowiązku zagrożone jest sankcją nałożenia kary pieniężnej (art. 103 ust. 2).

W rozpatrywanej sprawie Sąd Najwyższy odrzucił zarzut podniesiony w kasacji, jakoby odmowa udostępnienia wglądu do żądanych przez kontrolujących plików uzasadniona była tym, że żądanie to miało znamiona „przeszukania" w rozumieniu art. 58 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a zatem konieczne było w tym przypadku uzyskanie zgody Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w formie postanowienia. W przedmiotowej sprawie, kontrolujący wyraźnie zaproponował kontrolowanemu, aby to upoważniony pracownik PTK Centertel sam odszukiwał na dysku sieciowym tego przedsiębiorstwa pliki zawierające oryginały dokumentów objętych zakresem prowadzonej kontroli, a następnie – dopiero po ich otworzeniu i stwierdzeniu, iż odnaleziono poszukiwany plik – udostępniał go do wglądu na ekranie komputera osobie kontrolującej. Czynności

dokonywane w ten sposób nie wykraczałyby poza ustawową definicję kontroli. Mimo to, kontrolowany (na polecenie powoda) odmówił w tym zakresie współdziałania z kontrolującym.

Ponadto Sąd Najwyższy zauważył, że w przedmiotowej sprawie bezsporny jest fakt, iż kontrolowany poprzez odmowę okazania dokumentów przechowywanych na dysku sieciowym nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku okazania kontrolującemu ich „oryginałów" (§ 5 pkt 2 przywoływanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 września 2001 r.). Za takie bowiem należałoby uznać dokumenty przechowywane na tym dysku, a udostępnione do wglądu osobie kontrolującej na ekranie komputera. Nie czyni zadość wymaganiom ww. rozporządzenia dostarczenie kontrolującemu plików, o które ten się zwracał, nagranych na nośnik CD-ROM 10 dni po nieskutecznej próbie przeprowadzenia kontroli, ponieważ kontrolujący nie miał możliwości sprawdzenia zgodności przekazanych mu kopii plików z oryginałem.

10. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2004 r. w sprawie z powództwa Huty Łaziska S.A. przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Sygn. akt III SK 48/04).

Decyzją z dnia 30 września 2002 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie stwierdził, że Górnośląski Zakład Energetyczny stosuje praktykę ograniczającą konkurencję. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie Huty Łaziska S.A. od powyższej decyzji. Od wyroku SOKiK, Huta Łaziska S.A. wniosła kasację do Sądu Najwyższego.

W omawianym orzeczeniu, Sąd Najwyższy przypomniał, że ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo Energetyczne (dalej jako: Prawo energetyczne) stanowi, że w postępowaniu administracyjnym prowadzonym przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (dalej jako: Prezes URE) należy stosować przepisy postępowania administracyjnego. Odwołanie od decyzji Prezesa URE służy do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a postępowanie w sprawie tego odwołania toczy się według przepisów kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu w sprawach gospodarczych. Z powyższego wynika więc, że ceny i stawki opłat taryfy ustalonej przez przedsiębiorstwo energetyczne, obowiązujące w wyniku ich zatwierdzenia decyzją Prezesa URE, a następnie prawidłowego ogłoszenia, nie mogą być przedmiotem kontroli w postępowaniu prowadzonym na podstawie przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów przez Prezesa UOKiK.

Sąd Najwyższy nie zgodził się z argumentacją skarżącego dotyczącą statusu odbiorcy energii w postępowaniu. Skarżący podniósł bowiem w kasacji, że skoro taryfa ustalana jest dla grupy odbiorców, a odbiorca nie ma statusu strony w postępowaniu o zatwierdzenie taryfy, to „w tych warunkach, jedynym instrumentem prawnym, jakim może się posłużyć się odbiorca, jest poddanie kontroli Prezesa UOKiK jednostkowych cen stosowanych przez przedsiębiorstwo energetyczne". Sąd Najwyższy stwierdził, że to właśnie ochrona interesów odbiorców przed nieuzasadnionym poziomem cen jest jedną z przesłanek prawnych oceny zgodności taryfy z wymaganiami Prawa energetycznego i równocześnie jednym z podstawowych celów prowadzonego przez Prezesa URE postępowania w sprawie zatwierdzenia taryfy.

Poza tym, SN podkreślił, że indywidualny odbiorca energii, w konkretnej sytuacji faktycznej, w razie sporu dotyczącego zawierania przez niego indywidualnej umowy z przedsiębiorstwem energetycznym może wystąpić do Prezesa URE z wnioskiem o wszczęcie postępowania w celu rozstrzygnięcia sporu. Natomiast odbiorcy energii nie przysługuje roszczenie o sprzedaż energii elektrycznej przez przedsiębiorstwo energetyczne po cenie niższej, aniżeli „cena maksymalna" określona w obowiązującej w taryfie. Stosowanie przez zakład energetyczny cen i stawek opłat zatwierdzonych przez Prezesa URE i prawidłowo ogłoszonej taryfie, traktowanych jako ceny maksymalne, w żadnym razie nie może być oceniane jako nadużywanie pozycji dominującej polegające na narzucaniu nieuczciwej ceny.

Ponadto, SN odniósł się do problemu rozdziału zakresu stosowania przepisów antymonopolowych oraz przepisów prawa energetycznego. Postępowanie przed Prezesem URE oraz postępowanie przed Prezesem UOKiK nie mają charakteru alternatywnych i równorzędnych, służących w każdym wypadku realizacji ochrony tych samych prawnie chronionych interesów (interesu publicznego lub interesu odbiorcy) odbiorcy energii, który w konkretnej sytuacji faktycznej sam miałby decydować o wyborze jednej z tych dróg ochrony prawnej. Kompetencje Prezesa URE oraz Prezesa UOKiK są prawnie rozgraniczone, choć są względem siebie komplementarne. Prezes UOKiK jest w zakresie spraw ochrony konkurencji i konsumentów organem, któremu przysługuje kompetencja ogólna, o ile wyraźne przepisy nie zastrzegły w tym zakresie określonych kompetencji na rzecz innego organu – w tym na rzecz Prezesa URE. Niezależnie jednak od tego, w zakresie nie uregulowanym przepisami Prawa energetycznego, odbiorca energii elektrycznej może korzystać ze środków ochrony prawnej określonych przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – w tym wypadku z przepisów dotyczących praktyk ograniczających konkurencję w wyniku nadużywania pozycji dominującej.

5.6.2. Orzecznictwo Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w roku 2004 r. wydał ogółem orzeczeń.

Wyroki

Ogólna liczba: **131**,

w tym:

a) uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolony – **76**, w tym Sąd uznał postanowienia zakwestionowane przez Prezesa UOKiK za niedozwolone w **70** orzeczeniach,

b) oddalenie odwołania od decyzji Prezesa UOKiK – **38**,

c) zmiana decyzji Prezesa UOKiK – **17.**

Postanowienia

Ogólna liczba: **68**,

w tym:

a) odrzucenie odwołania od decyzji Prezesa UOKiK – **28**,

b) umorzenie postępowania – **4.**

c) oddalenie wniosku – **13,**

d) odrzucenie zażalenia – **8,**

e) uzupełnienie postanowienia – **1,**

f) odrzucenie apelacji – **1,**

g) zwolnienie od wpisu do zażalenia - **2,**

h) inne – **11**.

Opis najistotniejszych orzeczeń Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

1. **Wyrok z dnia 21 stycznia 2004 r. w sprawie z odwołania Przedsiębiorstwa Energetyki Cieplnej w Dąbrowie Górniczej przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów** (Sygn. akt XVII Ama 85/03).

Decyzją z dnia 31 marca 2000 r., nr RKT-13/00, Prezes UOKiK nakazał Przedsiębiorstwu Energetyki Cieplnej w Dąbrowie Górniczej zaniechania stosowania praktyki monopolistycznej, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku dostaw energii cieplnej przez narzucanie Spółdzielni uciążliwych warunków umowy, przejawiających się w tym, że Przedsiębiorstwo odmawia dokonywania comiesięcznych rozliczeń za zimną wodę, podgrzewaną w należących do niego stacjach wymienników ciepła, według wskazań

wodomierzy głównych zamontowanych na granicy rozdziału własności urządzeń i sieci w budynkach Spółdzielni.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (uprzednio Sąd Antymonopolowy) wyrokiem z dnia 6 czerwca 2001 r. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł, że postępowanie powoda nie nosi znamion praktyki monopolistycznej. W uzasadnieniu stwierdził, że w rozpoznawanej sprawie brak przesłanki konieczności ochrony interesu publicznego. Sprawa ma bowiem charakter jednostkowy, dotyczy jednego z wielu kontrahentów powodowego przedsiębiorstwa. Nie ma na natomiast znaczenia, że pośrednio treść umowy pomiędzy powodem a spółdzielnią wywiera wpływ na interesy członków, gdyż nie nadaje to sprawie charakteru publicznego, a tylko grupowy.

Rozpoznając kasację od tego orzeczenia Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 lipca 2003 r. przesądził, odmiennie niż Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, że przy prawidłowo ustalonym rynku relewantnym, którym jest lokalny rynek zaopatrzenia w energię cieplną, działania powoda naruszają interes o charakterze ogólniejszym - publicznoprawnym, a nie odnoszą się najwyżej do interesu grupy konsumenckiej. W ocenie Sądu Najwyższego uzasadniony okazał się zarzut naruszenia art. 5 ust. 6 ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym, a obecnie art. 8 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Umowa o dostawę ciepłej wody obarcza zainteresowaną Spółdzielnię całym ryzykiem wystąpienia ubytków wody na odcinku instalacji znajdującym się w gestii powoda, a jak wynika z opinii biegłego Jana G. nie chodzi tylko o ubytki mieszczące się w granicach dopuszczalnego błędu pomiarowego, ale także o ubytki powstałe wskutek ewentualnych przecieków instalacji należących do powoda. Utrzymywanie takiej regulacji umownej mimo protestu Spółdzielni, stanowi narzucenie jej uciążliwej treści umowy, która przynosi powodowi nieuzasadnione korzyści, a tym samym jest przejawem nieuzasadnionej praktyki monopolistycznej. Sąd Najwyższy przekazał SOKiK sprawę do ponownego rozpoznania.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że odwołanie powoda nie jest uzasadnione. Sąd Najwyższy, przekazując wyrokiem z dnia 24 lipca 2003 r. sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, uznał za trafny zarzut naruszenia art. 5 ust. 6 ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym, a obecnie art. 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W motywach wskazał, że obciążenie przez powoda zainteresowanej Spółdzielni całym ryzykiem wystąpienia potencjalnych ubytków wody na odcinku znajdującym się w jego gestii jest przejawem praktyki monopolistycznej, o której mowa w przytoczonym przepisie. Oceną tą Sąd Okręgowy jest związany.

Sąd Najwyższy zaaprobował ustalenia stanu faktycznego poczynione przez Sąd Okręgowy opierając się, między innymi, na treści opinii biegłego sądowego Jana G. zatem, w niezmienionym stanie faktycznym sprawy zbędne jest dalsze prowadzenie postępowania dowodowego z opinii kolejnego biegłego sądowego dla ustalenia, że zainstalowane przez Spółdzielnię wodomierze nie nadają się do rozliczania ilości przesłanej ciepłej wody.

Niezależnie od tego, odnosząc się do zarzutów powoda, co do prawidłowości pomiarów zużycia wody przez wodomierze zainteresowanej Spółdzielni, należy zauważyć, że istoty sporu nie można zawęzić jedynie do sposobu rozliczeń dokonywanych w sposób dotychczasowy i opisany w zaskarżonej decyzji. Strony mogą bowiem dowolnie ukształtować swoje stosunki w ramach swobody kontraktowania, w tym techniczne warunki rozliczania zużytego ciepła. Niedopuszczalna jest tylko sytuacja, w której całe ryzyko mogących powstać w instalacji powoda ubytków wody będzie obciążać zainteresowaną wbrew jej woli.

W rozpoznawanej sprawie ma miejsce właśnie taka sytuacja, ponieważ powód odmawia rozliczeń za przesłaną wodę według wskazań wodomierzy zainstalowanych na styku jego sieci z siecią Spółdzielni.

Zdaniem Sądu, skoro powód powinien wliczać w ciężar własnej działalności ubytki wody powstałe w jego sieci, to urządzenie pozwalające obliczyć ilość przesłanej wody powinno się znajdować na końcu jego sieci.

Wodomierze Spółdzielni znajdujące się na końcówkach sieci PEC spełniają ten wymóg oraz według jednoznacznych stwierdzeń opinii biegłego Jana G. spełniają wymagania metrologiczne i mogą być stosowane w obrocie do wyznaczania ilości przechodzącej przez nie wody.

Wyrażona przez biegłego opinia nie budzi wątpliwości Sądu. Dlatego prowadzenie dowodu z kolejnej opinii biegłego nie było potrzebne. Z tej samej przyczyny Sąd nie uznał też za miarodajny dowodu z dokumentu. Z tej samej przyczyny Sąd nie uznał też za miarodajny dowodu z dokumentu prywatnego - opinii Marii D. (k-172), za pomocą którego powód zamierzał wykazać, że wodomierze Spółdzielni nie mogą być stosowane do pomiaru ilości pobranej wody. Ponadto dokument ten dotyczy innej sprawy sądowej, gdzie jak się można domyślać ocenianym zagadnieniem były ubytki wody cyrkulacyjnej. Problem ten nie ma istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy zawisłej przed tutejszym Sądem.

Z tych względów Sąd oddalił odwołanie na podstawie art. 479^{31} § 1 Kpc.

2. Wyrok z dnia 24 marca 2004 r. w sprawie z odwołania STALEXPORT-TRANSROUTE Autostrada S.A., przedsiębiorcy Lidii K. - Pomoc Drogowa, Auto Naprawa, Złomowanie Samochodów w C., przedsiębiorcy Rajmunda K. - Ratownictwo Drogowe RAJ - HOL „TiR" Przedsiębiorstwo Usługowo - Handlowe w C., przedsiębiorców Andrzeja P. i Tomasza L. - Pomoc Drogowa SOS w K. przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Sygn. akt XVII Ama 40/02)

Decyzją nr RKT-6/03 z dnia 23 stycznia 2003 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za praktyki ograniczające konkurencję zawarcie przez powodów:

1. STALEXPORT-TRANSROUTE Autostrada S.A. w M.,
2. przedsiębiorcę Lidię K. - Pomoc Drogowa, Auto Naprawa, Złomowanie Samochodów w C.,
3. przedsiębiorcę Rajmunda K. - Ratownictwo Drogowe RAJ - HOL „TiR" Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowe w C.,
4. przedsiębiorców Andrzeja P. i Tomasza L. - Pomoc Drogowa SOS w K.,

oraz zainteresowanego - przedsiębiorcę Romana M. - Auto - Złom i Wypożyczalnia Samochodów w M. porozumienia polegającego na:

- ustalaniu cen za korzystanie z usług pomocy drogowej, co stanowi naruszenie art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319 ze zm.);
- podziale rynku usług pomocy drogowej na płatnym odcinku autostrady A-4, co stanowi naruszenie art. 5 ust 1 pkt 3 ww. ustawy;
- ograniczaniu dostępu do rynku właściwego przedsiębiorcom nie objętym porozumieniem, co stanowi naruszenie art. 5 ust 1 pkt 6 ww. ustawy.

STALEXPORT - TRANSROUTE Autostrada S.A. zawierał trzykrotnie, umowy o usługi pomocy drogowej z wybranymi w drodze konkursu podmiotami. Umowy te były zawierane na czas określony. W wyniku ich zawarcia uniemożliwiono ubieganie się o dostęp do rynku właściwego przedsiębiorcom nie objętym porozumieniem, prowadzącym działalność pomocy drogowej.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołania złożone w tej sprawie, twierdząc, że okoliczność zawarcia umów przez STALEXPORT - TRANSROUTE Autostrada S.A. w M. z pozostałymi uczestnikami porozumienia a także zawarcie w § 3 tych umów klauzuli wyłączności nie jest sporne. Nie jest także sporne, że na powodzie 1. ciążył wynikający z koncesji obowiązek zapewnienia zorganizowania świadczenia usług pomocy drogowej, wynikający z ogólnego prawnego obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa na administrowanej drodze publicznej, zwłaszcza w kontekście zakazu zawartego w art. 3 ust. 2

pkt 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym. Ponieważ autostrada A-4 jest autostradą płatną, należy uznać, że obowiązki koncesyjne koncesjonariusz obowiązany jest finansować ze środków własnych, pochodzących m.in. z pobieranych opłat za przejazd. Obowiązkiem powoda 1. było więc utrzymywanie w gotowości do świadczenia usług własnych pojazdów pomocy drogowej lub też zlecenie tego innym podmiotom. Dla oceny działania STALEXPORT-TRANSROUTE Autostrada S.A. z punktu widzenia naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie ma znaczenia, czy zawarcie takich umów poprzedził przetarg i czy miał on charakter ograniczony czy nie. Brak jest, zdaniem Sądu, podstaw dla przyjęcia, że nie jest możliwe z przyczyn technicznych lub organizacyjnych, świadczenie usług pomocy drogowej na poszczególnych odcinkach przez nieokreśloną liczbę przedsiębiorców, a zatem przetarg nie stanowi wyłącznej formy konkurowania na tym rynku. Okoliczność, że taka forma wynikała z treści koncesji nie ma dla powyższej oceny żadnego znaczenia, gdyż nadzór nad wykonaniem obowiązków koncesyjnych należy do Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, stosownie do art. 60 ustawy z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych.

Oceniając sens ekonomiczny umów zawartych przez STALEXPORT - TRANSROUTE Autostrada S.A. z powodami 2 - 4 i zainteresowanym należy stwierdzić, że na ich podstawie operator autostrady nie pobiera żadnych opłat od przedsiębiorców świadczących usługi drogowe za akwizycję usług i nie płaci na rzecz tych przedsiębiorców żadnych opłat za pozostawanie w gotowości do świadczenia usług przez 24 godziny przez 7 dni w tygodniu. W kontekście tak ukształtowanych stosunków, zawarta w § 3 umów klauzula wyłączności stanowi logiczną konsekwencję przerzucania kosztów na konsumentów usług pomocy drogowej.

STALEXPORT - TRANSROUTE Autostrada S.A. przyznając wyłączność grupie przedsiębiorców świadczących usługi pomocy drogowej umożliwił pobieranie wyższych stawek za świadczone usługi, kompensując im, nieopłacane przez siebie, pozostawanie w stanie gotowości. W ten sposób ceny powodów 2 - 4 i zainteresowanego bywają niekiedy ponad dwukrotnie wyższe od oferowanych przez konkurentów.

Jest oczywistym, że poszczególne usługi może różnić ich jakość, jednak skoro w myśl art. 31 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym, holować na autostradzie może każdy pojazd przeznaczony do holowania, to faktyczny wybór kontrahenta w relacji cena/jakość należy do konsumenta. Jest zatem, w ocenie Sądu, wątpliwym, aby konsument mając do wyboru usługę świadczoną po cenie oferowanej przez jednego z powodów i dwukrotnie niższą wybrał ich ofertę, nawet jeśli oferowali oni znacznie wyższą jakość. Utrzymanie takiego poziomu cen było możliwe, zatem wyłącznie w warunkach

ograniczenia konkurencji ze strony podmiotów, które nie są obowiązane do pozostawania w 24 - godzinnej gotowości i świadczą usługi w wybranych przez siebie porach.

W tym kontekście logiczne jest umowne zastrzeżenie wyłączności oraz działania STALEXPORT - TRANSROUTE Autostrada S.A. w celu jej wyegzekwowania m. in. w formie uzgodnień z przedstawicielami Policji w dniu 4 grudnia 2000 r. (okoliczność niekwestionowana).

W rezultacie zawarte umowy prowadziły do ograniczenia (a docelowo wyeliminowania) konkurencji w zakresie świadczenia usług pomocy drogowej na autostradzie A-4 poprzez ustalenie cen, podział rynku pomiędzy powodów 2 - 4 i zainteresowanego i eliminowanie z rynku przedsiębiorców nieobjętych porozumieniem. Powodowie 2 - 4 akceptowali taki stan rzeczy, mając świadomość, że umowa z powodem 1 umożliwia im uzyskiwanie wyższych cen, a ponadto faktyczny monopol na wydzielonej części rynku. Wbrew zarzutom powodów 4 ich rola nie ograniczała się do „przyjęcia do wiadomości" skoro zabiegali o zawarcie przedmiotowej umowy, a następnie zawarli ją świadomi jej warunków.

Należy również podnieść, że stosownie do treści art. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zakazane jest samo porozumienie, którego celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym. Nie jest więc koniecznym, aby wystąpił zamierzony skutek w całości lub w części. Nie ma, zatem znaczenia, że po zawarciu umowy konkurenci, którzy nie mieli umowy z powodem 1, świadczyli swoje usługi na autostradzie A-4.

Z powyższych względów SOKiK oddalił odwołania jako bezzasadne.

3. Wyrok z dnia 24 marca 2004 r. w sprawie z odwołania Zamojskiej Korporacji Energetycznej S.A. w Zamościu przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Sygn. akt XVII Ama 29/03)

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał decyzję z dnia 28 listopada 2002 r., nr RLU-22/02, w której:

- w pkt I.1. nakazał Zamojskiej Korporacji Energetycznej S.A. (ZKE S.A.) zaniechanie narzucania w umowach sprzedaży energii elektrycznej dla odbiorców indywidualnych uciążliwych dla nich zapisów, iż obowiązki i prawa stron umowy określa, między innymi, Taryfa dla energii elektrycznej ZKE S.A. bez jednoczesnego poinformowania o jej postanowieniach,
- w pkt I.2. nakazał ZKE S.A. zaniechanie narzucania w wyżej wymienionych umowach zapisu uciążliwego dla odbiorców indywidualnych w postaci wyłączenia swojej

odpowiedzialności z tytułu prowadzenia prac eksploatacyjnych lub usuwania awarii na terenie odbiorcy,

- w pkt II nałożył na ZKE S.A. karę pieniężną w wysokości 35.000 zł.

Od tej decyzji odwołała się ZKE S.A. domagając się jej zmiany w całości poprzez niestwierdzenie stosowania zarzucanych praktyk i w konsekwencji odstąpienia od nałożonej kary pieniężnej.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie, twierdząc iż taryfa energetyczna jest aktem prawa administracyjnego wywierającym skutki w sferze prawa cywilnego w sytuacji, gdy oprócz zbioru cen i stawek opłat określa warunki ich stosowania. Przesłanki zastosowania określonych cen i stawek taryfowych uszczegóławiają, konkretyzują treść wzorca umownego, którego dotyczą. W takim wypadku treść normy mającej wiązać dostawcę i odbiorcę energii wyprowadzać trzeba z dwóch źródeł: prawa cywilnego oraz prawa administracyjnego - prawa energetycznego. Jeżeli więc taryfa normuje w jakimkolwiek zakresie prawa bądź obowiązki stron w umowie cywilnoprawnej, to stanowi część takiej umowy niezależnie od woli stron. Jak wynika z treści zaskarżonej decyzji opisane w niej praktyki ograniczające konkurencję dotyczą obrotu konsumenckiego. Dlatego wzorce umów energetycznych przeznaczone do wykorzystania w tym obrocie wiążą odbiorcę indywidualnego - konsumenta na zasadach określonych w art. 384 – 385^3 Kpc. W rozpoznawanej sprawie Prezes Urzędu zasadnie zwrócił uwagę na konieczność doręczania w obrocie konsumenckim wzorca umownego wraz z odpowiednimi postanowieniami taryfy. Pogląd taki oparty art. 384 § 1 i 2 Kc znajduje, w ocenie Sądu oparcie w konieczności zapewnienia konsumentowi możliwości zapoznania się ze wszystkimi normami umowy energetycznej do jakiej zamierza on przystąpić w drodze adhezji. W świetle treści powołanego przepisu ustalony przez stronę wzorzec umowy wiąże drugą stronę, jeżeli został jej doręczony przy zawarciu umowy. Gdy posługiwanie się wzorcem w danych stosunkach jest zwyczajowo przyjęte wiąże on także wtedy, gdy druga strona mogła z łatwością dowiedzieć się o jego treści. Nie dotyczy to jednak umów zawieranych z udziałem konsumentów, z wyjątkiem umów powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego.

W ocenie Sądu zwyczajem nie tylko odwołującej się, ale i innych przedsiębiorców energetycznych jest adhezyjny sposób zawierania umów sprzedaży i przesyłu energii. Jednocześnie nie podlega dyskusji, że umowy takie nie należą do zawieranych powszechnie w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego oraz, że w rozpatrywanej sprawie zawierane są z konsumentami w rozumieniu art. 22^1 Kc. ZKE S.A. miała więc obowiązek doręczyć drugiej stronie wszystkie postanowienia wzorca umowy przy jej zawieraniu. Tego

obowiązku nie dopełniła, skoro w odniesieniu do części klauzul umownych jedynie powołała się na treść swojej Taryfy zawierającej również postanowienia niezbędne do odczytania treści wzorca i odtworzenia mającej obowiązywać obie strony normy. Taryfy tej odwołująca się nie doręcza drugiej stronie umowy (konsumentowi) uznając za wystarczające jej opublikowanie i dostępność we własnych jednostkach organizacyjnych.

W obrocie z konsumentami takie postępowanie słusznie uznane zostało za nielegalne i nie spełniające kryterium jasności i zrozumiałości wzorca umownego (art. 385 § 2 Kc). Nierespektowanie w obrocie z konsumentami wymogu dołączania do wzorca umowy tej części taryfy (np. w postaci wyciągu), do której wzorzec odsyła wywiera nie tylko skutek cywilnoprawny w postaci niezwiązania konsumenta warunkami umowy, ale także skutek administracyjnoprawny związany z reżimem odpowiedzialności na podstawie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Z faktu istnienia utrudnień w zapoznaniu się z całokształtem uprawnień odbiorcy wynikających z zawartej umowy sprzedaży i przesyłu energii elektrycznej wynika również ten wniosek, że z powodu niepełnej ich znajomości, z przyczyn leżących po stronie odwołującej się, uciążliwe, a nawet niemożliwe może okazać się dochodzenie ich przez konsumenta. Sytuacja taka w zakresie praw, choć nie obowiązków odbiorcy energii, wyczerpuje nie tylko treść klauzuli generalnej nienazwanej praktyki ograniczającej konkurencję, ale daje się określić również jako nadużycie pozycji dominującej na podstawie art. 8 ust. 1 pkt 7 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez stwarzanie konsumentom uciążliwych warunków dochodzenia ich praw.

Oceniając praktykę z pkt I.2 zaskarżonej decyzji pod kątem zarzutów odwołania Sąd uznał, że uzasadnione były zastrzeżenia Prezesa Urzędu co do zapisu § 3 pkt 4 w części o brzmieniu: „Odbiorca zobowiązuje się do umożliwienia Sprzedawcy wstępu na teren, przez który przebiega przyłącze lub linia energetyczna, celem dokonania przez przedsiębiorców eksploatacyjnych mających doprowadzić do utrzymania urządzeń zgodnie z PN/E-05100 i PN-05125 i nie będzie rościł pretensji z tytułu prowadzenia tych prac (np. wycinki drzew w pobliżu przyłącza, odkopania kabla w celu jego napraw)…”. Sąd przyłącza się w tej mierze do stanowiska zaskarżonej decyzji, według którego przy prowadzeniu określonych wyżej prac istnieje duże prawdopodobieństwo wyrządzenia szkód w majątku odbiorcy. Brzmienie przytoczonego fragmentu § 3 pkt 4 umowy nie pozostawia wątpliwości, że odbiorca energii nie ma możliwości dochodzenia roszczeń z tytułu szkód wyrządzonych mu przez ZKE S.A. w wyniku prowadzenia prac na jego terenie. Odmienna interpretacja analizowanego postanowienia nie oparta na jego literalnym brzmieniu, za to powołująca się na inny cel wprowadzenia go do obrotu, jak też wskazanie, że w praktyce odbiorcy dochodzili skutecznie

odszkodowań za szkody na gruncie, nie mogła zostać uwzględniona, ponieważ Sąd w sprawie antymonopolowej ma obowiązek oceniać postępowanie przedsiębiorcy od strony skutków jakie mogą one nawet hipotetycznie wywołać na rynku (art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów). W konkretnej sprawie skutkiem tym mogło być odstąpienie przez konsumenta od dochodzenia swoich praw właśnie na podstawie § 3 ust. 4 umowy. Sytuacja ta została prawidłowo określona jako nienazwana praktyka ograniczająca konkurencję z art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym Sąd oddalił odwołanie.

4. **Wyrok z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie z odwołania Polskiej Izby Finansowej „Skarbiec" Sp. z o.o. w Gliwicach przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów** (Sygn. akt XVII Ama 66/2003)

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów po rozpoznaniu w dniu 23 czerwca 2004 r. w Warszawie na rozprawie sprawy z odwołania Polskiej Izby Finansowej „Skarbiec" Sp. z o.o. w Gliwicach przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o ochronę zbiorowych interesów konsumentów na skutek odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 21 lipca 2003 r. nr RPZ-12/2003 – odwołanie oddalił.

Polska Izba Finansowa Skarbiec Sp. z o.o. w Gliwicach wniosła odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 21 lipca 2003 r. W zaskarżonej decyzji pozwany stwierdził, że powód stosuje praktykę polegającą na prowadzeniu reklamy prasowej w sposób wprowadzający w błąd i uznając, iż narusza to zbiorowe interesy konsumentów nakazał zaniechania jej stosowania zobowiązując powoda do publikacji prawomocnej decyzji w prasie. Decyzja pozwanego oparta została na ustaleniu, że powód prowadząc w rzeczywistości w postaci organizowania grupy samofinansującej się prowadził reklamę oferty spółki podając w niej wprowadzające w błąd informacje mówiące o możliwości uzyskania kredytu bądź pożyczki nie informując o rzeczywistym przedmiocie umowy - członkostwie w konsorcjum kapitałowym o charakterze samofinansującym się.

Po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego opierając się na zebranych informacjach Prezes Urzędu uznał, że działania powoda wyczerpują znamiona czynu nieuczciwej konkurencji określone w art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. Nr 47, poz. 211 ze zm.). Na podstawie art. 23c ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2003 r. Nr 86, poz. 804 ze zm.) nakazał zaniechanie stosowanej przez powoda praktyki jako naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

W złożonym odwołaniu powód zarzucił, że decyzja wydana została z pominięciem istotnych okoliczności sprawy w oparciu o błędne ustalenia faktyczne. Podniósł, że oferowane usługi mieszczą się w przedmiocie działalności określonym w umowie spółki. Wyjaśnił, że zawarł umowę z firmą „Conectic Credit" w Knurowie (pośrednikiem przy zawieraniu umów kredytowych) i opublikowana reklama służyła do pozyskiwania dla tej firmy klientów zainteresowanych otrzymywaniem kredytu. Uwzględniając wskazaną umowę wywodził, że zarzut o prowadzeniu praktyki reklamy wprowadzającej w błąd potencjalnych klientów nie jest zasadny. Powołując się na art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanął na stanowisku, że stosowana przez niego praktyka reklamowa nie jest bezprawna i nie narusza zbiorowych interesów konsumentów. Wobec powyższego wniósł o uchylenie Decyzji pozwanego. Ponadto powód zarzucił, że zaskarżona decyzja opiera się na działalności reklamowej prowadzonej przez podmiot o innej nazwie.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, że Polska Izba Finansowa „Skarbiec" Sp. z o.o. w G. (zwana dalej P.I.F. „Skarbiec" Sp. z o.o.) zamieszczała w prasie ogłoszenia reklamujące jej działalność, przy czym w treści publikowanych reklam pominięto informację, że prowadzona przez spółkę działalność polega na organizowaniu grupy finansowej. W reklamie znajdowały się natomiast sformułowania i informacje sugerujące możliwość uzyskania za pośrednictwem ogłoszeniodawcy kredytu lub pożyczki.

W związku z podejrzeniem stosowania przez P.I.F. „Skarbiec" Sp. z o.o. reklamy wprowadzającej w błąd, co narusza art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów delegatura w Poznaniu przeprowadziła z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Z uzasadnienia decyzji o wszczęciu postępowania wynika, że w publikowanych przez spółkę reklamach oferowane były kredyty i pożyczki, podczas gdy Urząd posiadał informację, iż produktem proponowanym przez P.I.F. „Skarbiec" Sp. z o.o. w wyniku podpisywanej umowy jest uczestnictwo w organizowanym programie finansowym, przy czym środki na jego działanie pochodziły z terminowych wpłat uczestników programu. Takie działanie, zdaniem Urzędu, wywoływał u adresatów reklamy mylne wyobrażenie o rodzaju działalności spółki, co uzasadniało wszczęcie postępowania administracyjnego. W odpowiedzi na decyzję o wszczęciu postępowania administracyjnego P.I.F. „Skarbiec" Sp. z o.o. przesłała dokumentację, z której wynikało, że jej pracownicy mają obowiązek rzetelnego informowania klientów o warunkach podpisanej umowy. Spółka przedstawiła też formularz wniosku o przystąpienie do programu, zawierający informację, że przystąpienie jest inną formą nabycia środków finansowych niż kredyt nie precyzując, że środki pochodzą z terminowych wpłat uczestników programu. Spółka przesłała również

dokumenty celem wykazania, że prowadzi szkolenia pracowników dotyczące zasad informowania klientów o przedmiocie umowy przed jej podpisaniem oraz kserokopię zmodyfikowanej reklamy prasowej, w której pojawiła się nazwa firmy Conectic Credit. W reklamie nie zamieszczono jednak nadal informacji o rzeczywistym przedmiocie działania spółki, co powodowało, że konsument zapoznający się z reklamą mógł odnieść mylne wrażenie, iż spółka zajmuje się udzielaniem kredytów i pożyczek. Na podstawie zebranego materiału Prezes Urzędu, uznając stosowaną przez spółkę praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, nakazał zaniechania jej stosowania.

Przedmiotem oceny w prowadzonym postępowaniu było, czy stosowana przez powoda praktyka w rzeczywistości naruszała zbiorowe interesy konsumentów przez reklamowanie oferty spółki w sposób wprowadzający w błąd. W myśl art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów polega na godzącym w nie bezprawnym działaniu przedsiębiorcy. Definicja ta została sprecyzowana w art. 23a ust. 2 ustawy, który zawiera przykłady praktyk uważanych za naruszenie zbiorowych interesów konsumentów. Wymieniono wśród nich nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę. Taki właśnie zarzut postawiony powodowi był podstawą decyzji wydanej przez pozwanego.

Jak wynika z powołanych przepisów do postawienia przedsiębiorcy takiego zarzutu konieczne jest spełnienie dwóch przesłanek: bezprawności działania oraz naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji określa bezprawność działania jako czyn nieuczciwej konkurencji w zakresie reklamy wprowadzającej w błąd klienta i mogący przez to wpłynąć na jego decyzję co do nabycia towaru lub usługi. Podstawowym kryterium oceny jest tutaj przydatność i możliwość zastosowania reklamowanego towaru. Jeżeli więc wbrew treści reklamy konsument nie ma możliwości zastosowania reklamowanego produktu np. dlatego, że reklamodawca nie posiada go w swojej ofercie - reklama jest bezprawna. Wprowadzenie w błąd polegać może na pominięciu w reklamie istotnych dla konsumenta informacji lub zawarciu w reklamie sformułowań kłamliwych.

Stwierdzić należy, że w działaniu powoda można dostrzec występowanie wszystkich wymienionych cech. Treść publikowanej reklamy, w której nie zawarto wszystkich informacji na temat przedmiotu rzeczywistej działalności powoda jak i umieszczono informację o produktach, które nie znajdowały się w ofercie, świadczy o trafności oceny, która legła u podstaw zaskarżonej decyzji. Przemawia za tym również sposób oraz zakres udzielanych konsumentom przed podpisaniem umowy informacji, a także sama treść umowy, w której nie ma mowy o kredycie lub pożyczce tylko o przydziale towaru lub dobra. Reklama wskazuje

jednak wyraźnie swą treścią na możliwość uzyskania kredytu lub pożyczki i skierowana jest do konkretnej kategorii osób czy podmiotów gospodarczych. Jednocześnie reklama sprawia wrażenie, że kredyt lub pożyczka zostaną udzielone bez konieczności spełnienia szczególnych, wymaganych przez banki warunków i w krótkim czasie. Stwarza to okoliczności sprzyjające wyrobieniu u jej adresatów mylnej opinii o treści reklamowanego produktu. Dopiero w trakcie czynności przygotowawczych do podpisania umowy konsument, który podjął już decyzję o skorzystaniu z reklamowanej oferty w błędnym przeświadczeniu, że dotyczy ona kredytu, dowiadywał się o rzeczywistych zasadach systemu. Nie można wykluczyć, że osoby nie posiadające wiedzy koniecznej do prawidłowej oceny sytuacji pozostając w mylnym przeświadczeniu przystępowały do umowy przekonane, że niezwłocznie otrzymają kredyt lub pożyczkę. Nawet umieszczenie w reklamie nazwy firmy, z którą powód współpracuje nie zmienia oceny co do jej bezprawności. Należy mieć na uwadze, że firma Conectic Credit sama też nie udziela kredytów, a jedynie pośredniczy w zawieraniu umów z bankami. Właściciel ww. firmy jest jak wynika z aktualnego wypisu z rejestru jednocześnie wspólnikiem pozwanej spółki, a do niedawna był także członkiem jej zarządu. Świadczy to o bliskiej współpracy obu firm lecz nie gwarantuje uzyskania kredytu, co sugeruje reklama. Wszak w zarządzeniu dla kierowników Biura Sprzedaży zarząd P.I.F. „Skarbiec" zabrania powoływania się w rozmowach z klientami na współpracę z jakimkolwiek bankiem, co wskazuje na wykluczenie na tym etapie postępowania możliwości uzyskania produktu w postaci kredytu. Ponadto zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665) udzielanie kredytów poza kredytami konsumenckimi należy do czynności, które mogą być wykonywane wyłącznie przez podmioty gospodarcze działające w formie banków. Art. 12 ww. ustawy ustala zasadę, że banki mogą działać wyłącznie w formie banków państwowych, spółdzielczych lub spółek akcyjnych. Skarżący działa w formie prawnej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i nawet jego przedmiot działania nie obejmuje udzielania kredytów. Jest to dodatkowa okoliczność świadcząca o bezprawności zamieszczonej reklamy, która mogła wywoływać mylne przeświadczenie o poważnym - równym bankom - zapleczu finansowym firmy oraz skutkach przystąpienia do umowy takich jak w przypadku zawarcia umowy z bankiem. Reklama powoda zamieszczana była w gazecie dostępnej dla każdego konsumenta, który potencjalnie mógł się z nią zetknąć. Oznacza to, że była skierowana do nieokreślonej zbiorowości, której interes naruszano poprzez publikację reklamy, wypełniając tym samym ustawowe przesłanki bezprawności działania. W świetle powyższego oceny Sądu o słuszności zaskarżonej decyzji nie zmienia również zarzut o błędnych ustaleniach faktycznych, które jak to zostało wyjaśnione w odpowiedzi na odwołanie był skutkiem pomyłki zaistniałej w

uzasadnieniu, co potwierdza treść pozostałego materiału dowodowego.

Wobec powyższego wniesione odwołanie jako nieuzasadnione oddalono na podstawie przepisu art. 479^{53} § 1 Kpc.

5. Wyrok z dnia 19 lutego 2004 r. w sprawie z odwołania Miasta Łomża przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Sygn. akt XVII Ama 20/03).

W dniu 31 stycznia 2003 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, decyzją nr RLU-3/03 odmówił wszczęcia postępowania na wniosek Prezydenta Miasta Łomży w sprawie uznania za ograniczającą konkurencję, praktykę polegającą na nadużywaniu przez PGNiG S.A. pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw gazu poprzez wymuszanie nieodpłatnego przekazywania na jego własność wybudowanych sieci gazowych.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie bowiem zarówno pozwany, jak i powód zgodnie potwierdzali fakt zawarcia w dniu 18 maja 1998 r. pomiędzy PGNiG S.A. i Prezydentem Miasta Łomży umowy przekazania sieci gazowej, zawierającej w § 4 zasady rozliczenia kosztów budowy sieci gazowej. Z analizowanego stanu faktycznego wynika, że Prezydent Miasta Łomży kilkakrotnie wymieniał korespondencję z PGNiG (stroną przedmiotowej umowy), lecz dopiero po kilku latach, w dniu 8 stycznia 2003 r. złożył wniosek o wszczęcie postępowania. Niezależnie od cywilnoprawnego rozstrzygnięcia sporu pomiędzy stronami umowy z dnia 18 maja 1998 r. podjęcie postępowania w sprawie przez Prezesa Urzędu uniemożliwiało przedawnienie. Pomiędzy stronami nie istnieje więc zasadniczo spór co do faktów, lecz co do interpretacji przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów dotyczących przedawnienia. Zgodnie bowiem z przepisem art. 93 ww. ustawy nie wszczyna się postępowania w sprawie stosowania praktyk ograniczających konkurencję, jeżeli od końca roku, w którym zaprzestano ich stosowania, upłynął rok.

Sąd podzielił zatem argumentację Prezesa Urzędu zaprezentowaną zarówno w wydanej decyzji z dnia 31 stycznia 2003 r., jak i w odpowiedzi na odwołanie z dnia 10 kwietnia 2003 r. i stwierdził, że w świetle art. 93 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów początek biegu przedawnienia dla wszczęcia administracyjnego postępowania antymonopolowego opartego na zarzucie stosowania praktyki ograniczającej konkurencję, polegającej na wymuszeniu przez podmiot dominujący na rynku zawarcia umowy uciążliwej dla kontrahenta, rozpoczyna się w dacie zawarcia takiej umowy, chociażby nawet skutki praktyk ograniczających konkurencję miały miejsce w następnych latach.

Skutki te mogą być znacznie rozciągnięte w czasie i gdyby uznać je za istotę

stosowania praktyk, strona pokrzywdzona mogłaby w każdym czasie żądać zaniechania ich stosowania, co prowadziłoby do uznania umowy lub jej części za nieważną, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, nawet w znacznym czasie od jej wykonania. Naruszałoby to zasadę pewności obrotu gospodarczego i wypaczałoby sens przedawnienia antymonopolowego wyrażonego w treści art. 93 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Biorąc pod uwagę wszystkie ww. okoliczności sprawy, Sąd odwołanie oddalił.

6. Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 1 września 2004 roku, w sprawie z powództwa Zjednoczonego Przedsiębiorstwa Rozrywkowego S.A. w W. i Bingo Centrum Sp. z o.o. w Katowicach (Sygn. akt XVII Ama 13/03)

Prezes UOKiK decyzją nr RŁO 30/2002 z dnia 31.12.2002 r. nie stwierdził stosowania praktyk ograniczających konkurencję w zakresie sprzedaży automatów do gry przez Novo Poland Sp. z o.o. (dalej Novo), American Poker (dalej automaty Poker) oraz Austrian Gaming Industries GmbH (dalej: AGI).

Prezes UOKiK przyjął, że rynkiem właściwym w sprawie jest światowy rynek automatów do gier losowych video w pokera. Na tym rynku działa co najmniej 22 przedsiębiorców oferujących do sprzedaży automaty do gier losowych video w pokera. Brak pozycji dominującej stanowił przesłankę odmowy stwierdzenia praktyk dotyczących zarzutu nadużywania pozycji dominującej.

Od powyższej decyzji powodowie wnieśli odwołanie, wnosząc o jej zmianę w całości i zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów podzielił pogląd Prezesa UOKiK w zakresie ustalania rynku właściwego.

Produkowane przez AGI automaty Poker służą do prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na prowadzeniu salonów gier losowych. Działalność ta regulowana jest ustawą z dnia 29 lipca 1992 r. o grach i zakładach wzajemnych, która wprowadziła podział na grę na automatach i grę na automatach o niskich wygranych. AGI produkuje pierwszą grupę automatów. Ze względu na rodzaj i właściwości, substytutem jest każdy automat służący do gier o wysokich wygranych, który stosowanie do art. 15 b) powołanej ustawy zostanie dopuszczony do eksploatacji i użytkowania przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

Nie zostało dowiedzione w toku postępowania antymonopolowego ani odwoławczego, że inne cechy tej grupy automatów, a zwłaszcza cena lub jakość były znaczącymi wyróżnikami poszczególnych typów automatów lub ich grup. Nie zostało w szczególności udowodnione, aby brak automatów Poker produkcji AGI wpływał na działalność w zakresie prowadzenia salonów gier, a więc by przedsiębiorcy bez tych automatów tracili część klientów.

Część przedsiębiorców na rynku polskim nie używa w ogóle automatów zainteresowanego, co dowodzi, że ich brak nie stanowi przeszkody.

Gry typu video poker posiadają na niektórych rynkach znaczącą popularność, jednak jest to udział dość stały i niezwiązany z żadnym konkretnym typem tej gry.

Zdaniem Sądu, nie zostały wskazane żadne racjonalne przesłanki, które przemawiałyby za ograniczeniem geograficznym rynku, wyłącznie do rynku polskiego. Automaty mają stosunkowo wysoką cenę w relacji do ich wagi i objętości co sprawia, że koszty transportu stanowią ich nieznaczną część. Opłacalne jest więc ich transportowanie nawet na duże odległości. Nie wykazano także istnienia żadnej bariery, która uniemożliwiałaby lub znacząco utrudniała zakup automatów na rynku światowym. Potwierdza to fakt eksploatowania w Polsce automatów producentów ze Stanów Zjednoczonych Ameryki i Japonii.

5.7. Kary pieniężne

Rejestr kar pieniężnych w Urzędzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów w 2004 roku zawierał **114** pozycji.

1. UOKiK nałożył w 2004 r. kar pieniężnych na kwotę **174.207.474,59 zł**
2. Podmioty wpłaciły **2.144.046,38 zł**

z tego:

- Wpłaty dotyczące 1997 roku **600 zł**
- Wpłaty dotyczące 1998 roku **50.000 zł**
- Wpłaty dotyczące 1999 roku **11.544 zł**
- Wpłaty dotyczące 2000 roku **5.000 zł**
- Wpłaty dotyczące 2001 roku **121.708,80 zł**
- Wpłaty dotyczące 2002 roku **1.509.892,30 zł**
- Wpłaty dotyczące 2003 roku **320.661,88 zł**

- Wpłaty dotyczące 2004 roku **124.639,40 zł**

3. Różnica: **174.082.835,19 zł**
(kary nałożone w 2004 r. – wpłaty dotyczące decyzji wydanych w 2004 r.)
z tego:

- UOKiK obniżył kary we własnym zakresie **9.580.227,00 zł**
- Sprawy w toku załatwienia lub oczekujące na rozstrzygnięcie w postępowaniu odwoławczym **164.159.538,69 zł**
- Decyzje nakładające kary prawomocne na dzień 31 grudnia 2004 r.:
  Kary nie zapłacone **343.069,50 zł**

4. Ponadto w rejestrze kar pieniężnych istnieją należności Skarbu Państwa wynikające z prawomocnych decyzji wydanych w latach poprzednich (z wyłączeniem 2004 r.), które uprawomocniły się do końca grudnia 2004 r., w wysokości : **263.641,10 zł**
z tego:

- spłata przypadnie w kolejnych ratach na skutek rozłożenia kar na raty: **22.774,24 zł**
- odroczenie uiszczenia kary pieniężnej do dnia 31.12.2004 r.: **7000,00 zł**
- umorzenie postępowania egzekucyjnego: **21.474,06 zł**
- ogłoszenie upadłości podmiotu: **191.198,00 zł**
- pozostałe do zapłaty: **21.194,80 zł**

6. Realizacja ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

W związku z nowelizacją ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 5 lipca 2002 r. (Dz. U. Nr 129, poz. 1102) wprowadzono przepisy regulujące postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Natomiast w wyniku implementacji *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 maja 1998 r. 98/27/WE w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk wydawanych w celu ochrony interesów konsumentów*, dodano do polskiej ustawy dział IIIa oraz Rozdział 4 do działu V, które określiły przedmiot i procedurę postępowania przed Prezesem UOKiK w tym zakresie. W art. 23 a zostało zdefiniowane nieznane dotąd polskiemu ustawodawstwu pojęcie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zgodnie z tym przepisem są to praktyki polegające na bezprawnych działaniach przedsiębiorców, które godzą w zbiorowe interesy konsumentów. W szczególności dotyczy to stosowania: niedozwolonych postanowień

wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone a także naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Podkreślić należy, że zgodnie z *dyrektywą 98/27/WE w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk wydawanych w celu ochrony interesów konsumentów*, ochrona ta nie dotyczy zbiorowych interesów konsumentów rozumianych jako suma indywidualnych interesów. Niemniej jednak, przedmiotowe postępowanie ma charakter abstrakcyjny tzn., że jest podejmowane m.in. w przypadkach gdy na rynku obserwuje się potencjalne ryzyko, że dana praktyka może naruszyć interesy nieograniczonej liczby konsumentów – czyli wszystkich potencjalnych (aktualnych i przyszłych) klientów danego przedsiębiorcy. Dużą rolę odgrywa także aktywność konsumentów, którzy przekazują informacje do UOKiK o naruszaniu ich praw przez nieuczciwych przedsiębiorców – wskazując w ten sposób bardzo często skalę i zakres nieuczciwej praktyki. Informacje te stanowią również dowód na występowanie nieprawidłowości.

Postępowanie w sprawach dotyczących naruszania zbiorowych interesów konsumentów wszczyna się na wniosek lub z urzędu. Poprzedzać je może także wszczęcie postępowania wyjaśniającego. Z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów może wystąpić: Rzecznik Praw Obywatelskich, rzecznik ubezpieczonych, rzecznik konsumentów, organizacja konsumencka a także zagraniczna organizacja wpisana na listę organizacji uprawnionych w państwach Unii Europejskiej do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania.

Nakaz zaniechania naruszeń orzeczony decyzją Prezesa UOKiK skierowany jest do przedsiębiorców, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przepisy ustawy antymonopolowej mają więc m.in. zastosowanie do przedsiębiorców w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r., Nr 173, poz. 1807 ze zm.), a także do osób fizycznych, osób prawnych oraz niemających osobowości prawnej jednostek organizacyjnych świadczących usługi o charakterze użyteczności publicznej, ale które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej.

Prezes UOKiK w decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, nakazuje zaniechanie jej stosowania (może nadać decyzji w całości lub w części rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli wymaga tego ważny interes konsumentów). Ponadto posiada uprawnienie do wskazania sposobu usunięcia trwających skutków bezprawnych działań przedsiębiorcy, w szczególności może zobowiązać

przedsiębiorcę do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji.

Natomiast w przypadku, gdy w toku postępowania okaże się, że przedsiębiorca nie naruszył przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK wydaje decyzję, w której stwierdza, że dana praktyka nie narusza zbiorowych interesów konsumentów. Podkreślić należy, że nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (i nakazującej zaniechanie jej stosowania), jeżeli przedsiębiorca zaprzestał jej stosowania. Od 1 maja 2004 r. uzupełniono katalog decyzji, które może wydawać Prezes UOKiK, o decyzję o uznaniu praktyki naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania. Jest to decyzja analogiczna do wydawanej na podstawie art. 10 w sprawach praktyk ograniczających konkurencję i umożliwia wydanie przez Prezesa UOKiK orzeczenia w przypadku, kiedy przedsiębiorca wprawdzie stosował praktykę, ale zaprzestał tego przed wydaniem decyzji.

Novum wprowadzonym przy okazji ostatniej nowelizacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest możliwość przyjęcia przez Prezesa UOKiK - w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, jeżeli zostanie uprawdopodobnione na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych we wniosku lub będących podstawą wszczęcia postępowania z urzędu, że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 23a – zobowiązanie tego przedsiębiorcy do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom. Prezes UOKiK może wówczas w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań oraz określić termin ich wykonania.

Od decyzji Prezesa UOKiK przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji. Od wyroku sądu przysługuje stronom apelacja do Sądu Apelacyjnego, a od wyroku tego sądu - kasacja do Sądu Najwyższego.

W przypadku, gdy przedsiębiorca nie wykonuje prawomocnej decyzji Prezesa UOKIK orzekającej nakaz zaniechania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów lub wyroku sądu utrzymującego taką decyzję, podlega karze grzywny. Na podstawie art. 102 ustawy Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości stanowiącej równowartość od 500 do 10 000 euro za każdy dzień zwłoki w wykonaniu decyzji.

Postępowanie w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów można wszcząć w trakcie ich stosowania przez przedsiębiorcę oraz w ciągu roku od zaprzestania ich stosowania. Takie rozwiązanie ma m.in. na celu ochronę

konsumentów, którzy nabywają towary i korzystają z usług przedsiębiorcy w okresie następującym po zakończeniu nieuczciwej kampanii promocyjnej.

Postępowania nakazowe w sprawie ochrony zbiorowych interesów konsumentów				
Komórka organizacyjna UOKiK	**Ogólna liczba prowadzonych postępowań**	**Liczba postępowań zakończonych wraz z podaniem sposobu ich zakończenia**		
		Decyzja stwierdzająca	**Decyzja niestwierdzająca**	**Umorzenie postępowania**
DDK	**9**	**7**	**0**	**0**
Bydgoszcz	**24**	**15**	**1**	**1**
Gdańsk	**65**	**43**	**0**	**5**
Katowice	**30**	**23**	**0**	**1**
Kraków	**24**	**14**	**1**	**0**
Lublin	**24**	**21**	**1**	**0**
Łódź	**16**	**1**	**1**	**1**
Poznań	**8**	**2**	**1**	**1**
Warszawa	**21**	**9**	**1**	**3**
Wrocław	**43**	**19**	**2**	**3**
Ogółem	**264**	**154**	**8**	**15**

Nakazy wydawane przez Prezesa UOKiK w celu eliminowania z rynku praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów są instrumentem bardzo efektywnym. Z pewnością wielką zaletą systemu jest jego szybkość w porównaniu ze standardową drogą sądową oraz – z uwagi na niejako abstrakcyjny, oderwany od konkretnych skarg i indywidualnych naruszeń charakter – względną łatwość w udowodnieniu przyjętych przez Prezesa założeń. Ponadto efektywność tych działań wzmacnia uprawnienie Prezesa UOKiK, polegające na możliwości podawania do publicznej wiadomości informacji o działaniach podjętych w interesie konsumentów (z pominięciem informacji stanowiących tajemnicę

przedsiębiorstwa lub innych tajemnic podlegających ochronie na podstawie odrębnych przepisów). W ten sposób szerokie rzesze konsumentów są informowane i ostrzegane przed nieuczciwymi praktykami, z jakimi mogą się spotkać na rynku, a także stanowi to swoistego rodzaju dodatkową sankcję dla przedsiębiorcy oraz wywiera efekt prewencyjny i edukacyjny na pozostałych przedsiębiorców poprzez wskazywanie im praktyk, których nie należy stosować w obrocie z udziałem konsumentów.

Niemniej jednak należy zauważyć, stanowisko SOKiKu prezentowane w niektórych sprawach dotyczących stosowania klauzul niedozwolonych, iż za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów może być uznane jedynie dalsze stosowanie przez tego samego przedsiębiorcę postanowienia wpisanego uprzednio do rejestru postanowień uznanych za niedozwolone, wydaje się przekreślać główne założenie leżące u podstaw wprowadzenia do polskiego porządku prawnego zarówno abstrakcyjnej kontroli wzorców umownych, jak i dalszego efektu stosowania przez przedsiębiorców klauzul uznanych za niedozwolone.

Najistotniejsze postępowania dotyczące praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów prowadzone przez Prezesa UOKiK w 2004 r.

1. Sprawa dotycząca stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Klub Wakacyjny Sp. z o.o.

Prezes UOKiK wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem naruszenia zbiorowych interesów konsumentów przez Klub Wakacyjny Sp. z o.o. działający w systemie „usług timesharingowych". Spółka oferowała swoje usługi, wysyłając na prywatne numery telefonów komórkowych sms-y o treści: *„Wygrałeś tygodniowy wypoczynek. Sprawdź gdzie. Zadzwoń nr telefonu (...) + odpowiedni kod (...)"*.Numer abonenta pozyskiwany był w sposób losowy tzn. komputer wybierał przypadkową sekwencję cyfr. Tego typu technika marketingowa spełniała przesłanki pozwalające uznać ją za informację handlową w rozumieniu art. 2 pkt 2 *ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną* tzn. za informację przeznaczoną bezpośrednio bądź pośrednio do promowania towarów, usług lub wizerunku przedsiębiorcy.

Polskie przepisy nie dopuszczają przekazywania informacji w sposób przedstawiony powyżej, bez uprzedniej zgody odbiorcy (obowiązek taki został nałożony na przedsiębiorców zarówno w ustawie o ochronie niektórych praw konsumentów oraz odpowiedzialności

wyrządzonej przez produkt niebezpieczny- art. 6 ust. 3, jak również ustawie o świadczeniu usług drogą elektroniczną – art. 10 ust. 2)

W przedmiotowej sprawie nie można mówić o „zgodzie odbiorcy" w rozumieniu wskazanych wyżej przepisów. Odbiorca nie udostępniał bowiem identyfikującego go numeru telefonu (wielokrotnie kontakt następuje również z numerem zastrzeżonym), a wiadomość, którą otrzymywał stanowiła ingerencję w sferę jego prywatności. Tego typu praktyka stanowi czyn nieuczciwej konkurencji, w świetle art. 10 ust. 1 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Zakazane jest bowiem przesyłanie niezamówionej informacji handlowej skierowanej do oznaczonego odbiorcy za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Działania Spółki wypełniały również przesłanki czynu określonego w art. 16 ust. 1 pkt 1 i 5 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (uznk) w zakresie reklamy, która stanowi ingerencję w sferę prywatności konsumenta poprzez nadużywanie technicznych środków przekazu informacji, jak też reklamy wprowadzającej w błąd.

W toku postępowania ustalono, że Spółka Klub Wakacyjny może wprowadzać konsumentów w błąd informując ich, że mają do czynienia z wygraną tj. zwolnieniem od kosztów pobytu w ośrodkach wypoczynkowych. W rzeczywistości okazywało się, że wiadomość przekazywana za pośrednictwem sms-ów, stanowi jedynie promocję Spółki. Proponowane wyjazdy łączyły się bowiem się z kosztami, o których informowano konsumenta w sposób niezrozumiały i niejednoznaczny.

Decyzja Prezesa UOKiK nie jest prawomocna. Klub Wakacyjny wniósł odwołanie od tej decyzji. Sprawa toczy się obecnie przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

2. Sprawa dotycząca stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Banki Zachodni WBK S.A.

Z powodu licznych skarg konsumentów na tryb wprowadzenia nowych usług dla posiadaczy kart płatniczych Banku Zachodniego WBK SA, Prezes UOKiK wszczął w tej sprawie postępowanie wyjaśniające, a następnie – w sierpniu 2004 r. – postępowanie antymonopolowe. W 2004 roku bank uruchomił nową usługę: „Pakiet Ubezpieczeń Finansowych" dla osób korzystających z kart debetowych oraz analogiczną usługę – pod nazwą „Twoje Bezpieczeństwo" – dla posiadaczy kart kredytowych. W tym celu umowa przedstawiana do podpisu nowym klientom przewidywała możliwość wyboru odpowiedniej usługi, bądź rezygnacji z niej, natomiast dotychczasowi posiadacze kart mieli do niej przystąpić w sposób dorozumiany. Jak ustalił UOKiK, poza ulotką zawierającą ogólne dane o ubezpieczeniu – konsumenci nie uzyskali żadnych informacji o zmianie umowy. Podkreślić

należy, że obie usługi wiązały się z pobieraniem opłat. Taki tryb wprowadzenia nowej oferty uznany został przez Prezesa UOKiK za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Zgodnie bowiem z przepisami ustawy z dnia 17 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny, nowy wzorzec umowny wydany w czasie trwania umowy o charakterze ciągłym (a z takimi mamy do czynienia w przypadku usług bankowych) wiąże konsumenta, jeżeli został mu doręczony i nie wypowiedział on umowy w najbliższym terminie. Zasada ta dotyczy także taryfy opłat i prowizji. Jednocześnie w umowach WBK S.A. zastrzeżono, że zmiany ich treści dokonywane będą w formie aneksu. W związku z powyższym wprowadzenie pakietu ubezpieczeń, a co za tym idzie zmiana umowy mogła zostać wprowadzona jedynie na podstawie aneksu do umowy. Z kolei nałożenie na konsumentów opłat związanych z ubezpieczeniem (zmiana taryfy) mogło nastąpić jedynie przez wysłanie konsumentom odpowiedniej informacji z pozostawieniem terminu do wypowiedzenia umowy. Bank nie spełnił żadnego z wyżej wymienionych warunków. Nie można za jego wypełnienie uznać rozesłania ulotek, które przez konsumenta traktowane są raczej jako zachęta do korzystania z nowych usług, a nie wiążąca informacja o zmianach w umowie.

3. Sprawa dotycząca stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Telekomunikację Polską S.A.

Podstawą do podjęcia działań przez Prezesa UOKiK były ogromne ilości otrzymywanych skarg od konsumentów (ok. 500 skarg), wskazujących iż po likwidacji przez TP S.A. punktów obsługi klienta, jak też w konsekwencji wprowadzenia w życie nowego systemu zarządzania dotyczącego sposobu kontaktów z klientami, konsumenci nie mogą oni w pełni realizować usług oraz uzyskać jakiejkolwiek rzetelnej i pełnej informacji. Jedynym źródłem kontaktu z operatorem była linia telefoniczna, tzw. „Błękitna Linia”, która została wprowadzona w miejsce wszystkich zlikwidowanych biur obsługi klienta. Nowe rozwiązania w założeniu miały za zadanie wprowadzić wyłącznie telefoniczny system kontaktów z klientami TP S.A. Zgodnie z wyjaśnieniami operatora, system został przygotowany z należytą starannością, przy uwzględnieniu wzorców postępowania przez operatorów zachodnich, jednakże praktyka pokazuje zupełnie inną rzeczywistość.

W toku postępowania ustalono, że system nie funkcjonuje poprawnie. Biorąc pod uwagę aktywność operatora oraz fakt obsługiwania ponad 10 mln abonentów, należy zauważyć że sposób zorganizowania tego typu przedsięwzięcia ma ogromny wpływ na sytuację abonentów operatora. Kumulacja połączeń telefonicznych prowadziła bardzo często do blokady linii telefonicznych. Ponadto operator nie nadążał z realizacją zamawianych przez abonentów na

bieżąco usług. Konsumenci nie mieli także możliwości m.in. udowodnienia opłacenia zaległych faktur, co prowadziło do nieuzasadnionego przerwania świadczenia usług przez operatora. Konsekwencją tego stanu rzeczy było nieterminowe reagowanie przez Telekomunikację Polską S.A. na pisemne i telefoniczne skargi oraz reklamacje abonentów.

4. Sprawa dotycząca stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Telekomunikację Polską S.A.

W niniejszej sprawie przedmiotem postępowania były tak zwane *dialery* (*dialing program)* – programy instalowane w komputerze podczas wizyt na niektórych stronach internetowych. W rezultacie klienci otrzymywali od Telekomunikacji Polskiej S.A. wysokie rachunki telefoniczne za świadczenia, których nie zamawiali. TP S.A. świadczyła tego typu usługi bez zawarcia umowy z abonentem. Oznaczało to więc przede wszystkim brak stosownych wzorców umownych oraz określenia zasad, na jakich było spełniane świadczenie. Usługi videotextowe oraz oferowanie dialerów należą do usług świadczonych na odległość. W związku z tym niedopuszczalne jest nakładanie na abonentów sankcji np. w postaci przerwania świadczenia usług telekomunikacyjnych przez TP S.A. czy rozwiązania umowy w przypadku niepłacenia za usługi świadczone przez podmioty trzecie. Operator nie powinien również pobierać opłat za blokowanie dostępu do usługi dodatkowej. W swojej decyzji Prezes UOKiK odniósł się również do utrudniania przez TP S.A. dochodzenia roszczeń, uznając za niedopuszczalną praktykę, m.in. pomijanie przez spółkę danych dotyczących dostawców usług audiotekstowych, a także uchylanie się przez Telekomunikację od udzielania konsumentom informacji na ich temat.

Prezes UOKiK nakazał zaniechania opisywanych powyżej praktyk, nakładając jednocześnie na TP S.A. określone w decyzji obowiązki, tj.:

- opracowanie wzorców bądź postanowień umownych określających zasady świadczenia usług dostępu do Internetu i usług audiotekstowych (zawierających między innymi definicję dialera i zasady jego działania),
- udzielanie informacji na temat prawa odstąpienia od umowy przez konsumenta w terminie 10 dni oraz wskazania trybów reklamacyjnych,
- uporządkowanie treści informacji handlowej lub reklamy w sposób pozwalający konsumentom na rozeznanie, jakie podmioty i w jakim zakresie są odpowiedzialne za świadczenie usług audiotekstowych oraz jaki jest przedmiot świadczenia, opłata i droga dochodzenia roszczeń.

Decyzja nie jest prawomocna. Sprawa jest obecnie rozpoznawana przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

5. **Sprawa dotycząca stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Suwałkach.**

Prezes UOKiK uznał za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę Przedsiębiorstwa Państwowej Komunikacji Samochodowej w Suwałkach, polegającą na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, poprzez nie zamieszczanie na tablicach rozkładów jazdy autobusów wszystkich, niezbędnych dla osób podróżujących informacji, co stanowiło naruszenie art. 23a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, oraz nakazał zaniechania jej stosowania.

Jednocześnie zobowiązano Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Suwałkach do złożenia w dzienniku „Gazeta Olsztyńska w terminie 30 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, jednokrotnego oświadczenia w w/w sprawie.

6. **Sprawa dotycząca stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Stoen S.A. z siedzibą w Warszawie**

W dniu 2 lutego 2004r. Prezes UOKiK w Warszawie decyzją Nr RWA-3/2004 uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23a ust. 2 w związku z art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającą na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, zamieszczanie przez STOEN S.A. z siedzibą w Warszawie na odwrocie rachunków za dostawę energii elektrycznej informacji o następującej treści: „Nieopłacenie należności w wyznaczonym terminie (...) może również spowodować wstrzymanie dopływu energii elektrycznej bez uprzedzenia”, wskazującej tryb wstrzymywania dostarczania energii elektrycznej naruszający dyspozycję art. 6 ust. 3a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. Nr 54, poz. 348 z późn. zm.) – i w ten sposób wprowadzanie konsumentów będących odbiorcami energii elektrycznej dostarczanej przez STOEN S.A. w Warszawie w błąd co do uprawnień STOEN S.A. z siedzibą w Warszawie w tym zakresie – i nakazał jej zaniechania.

Postępowanie w powyższej sprawie zostało wszczęte w związku z licznymi zasadnymi skargami konsumentów, kierowanymi UOKiK, iż STOEN świadczący usługi dostarczania energii elektrycznej odbiorcom z terenu Warszawy zamieszcza na odwrocie rachunków

informację o treści: „Nieopłacenie należności w wyznaczonym terminie może (…) spowodować wstrzymanie dopływu energii bez uprzedzenia”.

Tymczasem, ustawa z dnia 10 kwietnia 1997r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2003r. Nr 153, poz. 1504) stanowi, iż przedsiębiorstwo energetyczne może wstrzymać dostarczanie energii elektrycznej jedynie w przypadku, gdy odbiorca zwleka z zapłatą co najmniej miesiąc po upływie terminu płatności, pomimo uprzedniego powiadomienia na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy i wyznaczenia dodatkowego, dwutygodniowego terminu do zapłaty zaległych i bieżących należności (art. 6 ust. 3a). Tym samym ustawodawca jednoznacznie określił tryb, w jakim może nastąpić wstrzymanie przez zakład energetyczny dostarczania energii z powodu zadłużenia odbiorcy, nie przewidując od tak sformułowanej zasady żadnych wyjątków.

Zdaniem UOKiK, informacja zamieszczana przez STOEN na odwrocie rachunku, która przewidywała możliwość wstrzymania dopływu energii bez uprzedzenia – a zatem w sposób niezgodny z przepisami ww. ustawy, ewidentnie wprowadzała odbiorców w błąd co do warunków, na jakich może nastąpić wstrzymanie dostawy. Po zapoznaniu się z treścią informacji odbiorca mógł bowiem powziąć błędne przekonanie, iż w przypadku nieopłacenia należności powinien liczyć się z możliwością natychmiastowego wstrzymania dostawy energii – nawet po upływie jednego czy dwóch dni od terminu wskazanego na rachunku – gdy tymczasem takie działanie zakładu energetycznego byłoby w sposób oczywisty bezprawne. Według Delegatury, w wyniku wskazanych powyżej działań podejmowanych przez STOEN, naruszony został obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, co stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów na podstawie art. 23a ust. 2 w związku z art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Działania podejmowane przez STOEN S.A. godziły w interesy konsumentów. Dotyczyły one ogółu odbiorców korzystających z usług świadczonych przez STOEN S.A. w zakresie dostarczania energii elektrycznej – a zatem nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zindywidualizować, a których prawo do rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji naruszane jest przez zakład energetyczny na szeroką skalę.

Decyzja jest prawomocna.

7. **Sprawa dotycząca stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Telekomunikację Polską S.A. w Warszawie**

Prezes UOKiK wszczął przeciwko Telekomunikacji Polskiej S.A. z siedzibą w Warszawie postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

w związku z zarzutem stosowania czynu nieuczciwej konkurencji, jakim jest wykorzystywanie w reklamach telewizyjnych prowadzonych przez Telekomunikację Polską S.A. w Warszawie pod nazwą „Serwis informacyjny Telekomunikacji Polskiej", następujących środków:

1. nazwa „Serwis informacyjny Telekomunikacji Polskiej", która nawiązuje do nazwy „serwis informacyjny" używanej przez ustawę z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji dla oznaczenia telewizyjnej audycji pochodzącej od nadawcy, o przeznaczeniu informacyjnym („dziennik" w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe);
2. osoba Krystyny Czubównej, która odgrywa w filmach reklamowych rolę dziennikarza prowadzącego serwis informacyjny w rozumieniu ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji;
3. wystrój studia wykorzystanego w filmach reklamowych, które jest urządzone na podobieństwo studia serwisu informacyjnego w rozumieniu ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji;
4. wyodrębnienie filmów reklamowych z serii „Serwis informacyjny Telekomunikacji Polskiej" z telewizyjnych bloków reklamowych;
5. sondy konsumenckie, które sprawiają wrażenie spotkań przypadkowych, nie zaaranżowanych przez reklamodawcę, prezentujących prawdziwe opinie indagowanych osób,

co łącznie zmierzało do wywołania wśród konsumentów wrażenia, że przekaz reklamowy jest informacją neutralną, tj. do ukrycia promocyjnego charakteru kampanii reklamowej „Serwis informacyjny Telekomunikacji Polskiej" (art. 16 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji).

Po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, w dniu 30.07.2004 r. wydano decyzję Nr RBG 23/2004, w której uznano określoną powyżej praktykę operatora za naruszającą zbiorowy interes konsumentów oraz stwierdzono zaniechanie jej stosowania. W szczególności podkreślono, że udział w reklamach Pani Krystyny Czubówny, jak również innych prezenterów informacyjnych oraz szerszej kategorii „osób, które prowadziły audycje informacyjne i publicystyczne", jest dopuszczalny, ale w granicach obowiązującego prawa, co oznacza, iż nie może wprowadzać odbiorców w błąd co do charakteru przekazu.

Celem działań podjętych przez UOKiK w niniejszej sprawie było przede wszystkim zapobieżenie ewentualnym, ponownym próbom wykorzystywania przez przedsiębiorców niedozwolonej formy reklamy, jaką jest wierne i wiarygodne upodobnienie jej do serwisu informacyjnego w rozumieniu ustawy o radiofonii i telewizji.

8. **Sprawa dotycząca stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Kompanię Węglową S.A. z siedzibą w Katowicach.**

W dniu 15.06.2004r. Prezes UOKiK wydał decyzję nr RKT-31/2004, w której uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie Kompanii Węglowej S.A. z siedzibą w Katowicach polegające na podejmowaniu bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na ograniczeniu terminu na zgłoszenie przez konsumenta reklamacji jakościowej węgla do 30-dni kalendarzowych liczonych od następnego dnia po dacie załadunku węgla przy transporcie samochodowym, co narusza art. 11 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. z 2002r. 141, poz. 1176) w związku z art. 10 tej ustawy, i co stanowi naruszenie art. 23a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz nakazał zaniechanie jej stosowania. Decyzji nadano rygor natychmiastowej wykonalności.

Delegatura UOKiK w Katowicach, w związku z otrzymaną skargą konsumenta dotyczącą sposobu załatwienia przez Kompanię Węglową S.A. reklamacji jakościowej węgla, przeanalizowała „*Zasady postępowania reklamacyjnego jakościowego dla odbiorców węgla produkowanego przez kopalnie KW S.A.*” stosowane przez tego przedsiębiorcę. Wątpliwości wzbudził 30-dniowy termin na zgłoszenie przez konsumenta reklamacji jakościowej. Stwierdzenie takiej wady jak np. zbyt niska kaloryczność węgla jest możliwe dopiero po rozpoczęciu spalania zakupionego węgla. Dopóty dopóki konsument nie zacznie korzystać z węgla dopóty nie jest w stanie zorientować się co do jego jakości. Tymczasem po upływie 30 dni od daty załadunku węgla reklamacja jakościowa nie może być skutecznie złożona i pozostaje bez rozpatrzenia, o czym Kompania Węglowa S.A. informowała konsumentów, którzy przekroczyli ten termin.

Mając powyższe na uwadze, okoliczności sprawy zostały poddane analizie na gruncie ustawy z dnia 27 lipca 2002r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego regulującej zasady odpowiedzialności sprzedawcy wobec kupującego za niezgodność towaru z umową. W myśl art. 8 ust. 1 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej (…) jeżeli towar konsumpcyjny jest niezgodny z umową, kupujący może żądać doprowadzenia go do stanu zgodnego z umową przez nieodpłatną naprawę albo wymianę na nowy, chyba że naprawa albo wymiana są niemożliwe lub wymagają nadmiernych kosztów. Jeżeli zatem konsument stwierdzi, że zakupiony przez niego węgiel nie spełnia wymagań jakościowych, co do zasady może żądać jego wymiany na nowy. Art. 11 tej ustawy stanowi, iż uprawnień unormowanych w ustawie nie można wyłączyć ani ograniczyć w drodze umowy zawartej przed zawiadomieniem sprzedawcy o niezgodności

towaru konsumpcyjnego z umową. Przyjęty przez Kompanię Węglową S.A. termin, w którym konsument może skutecznie zgłosić reklamację jakościową węgla, prowadzi do ograniczenia jego prawa do zgłoszenia niezgodności towaru z umową, z którego, w świetle art. 10 w/w ustawy może korzystać w ciągu 2 lat od daty wydania mu towaru. Termin ten zarazem ogranicza odpowiedzialność Kompani Węglowej S.A. za złą jakość węgla jedynie do 30-dni kalendarzowych liczonych od następnego dnia po dacie załadunku węgla przy transporcie samochodowym, gdy zgodnie z w/w art. 10 ustawy powinna ponosić tą odpowiedzialność przez 2 lata od wydania towaru kupującemu.

9. **Sprawa dotycząca stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Fiat Auto Poland S.A. z siedzibą w Bielsku- Białej.**

W dniu 09.08.2004r. Prezes UOKiK wydał decyzję Nr RKT 46/2004 uznającą za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie Fiat Auto Poland S.A. z siedzibą w Bielsku- Białej, polegające na bezprawnym działaniu godzącym w zbiorowe interesy konsumentów, w ten sposób, że naprawa gwarancyjna pojazdów samochodowych Fiat dokonywana jest za pomocą odnowionych części zamiennych niezgodnie z warunkami gwarancji pojazdów samochodowych marki Fiat zawartych w książce gwarancyjnej, które przewidują, że gwarancja polega na przywróceniu prawidłowego funkcjonowania samochodu poprzez bezpłatną naprawę lub wymianę części nie nadających się do użycia lub niepełnowartościowych na skutek ujawnionej wady produkcyjnej, na nowe wolne od wad części zamienne Fiat oraz nakazano zaniechanie jej stosowania.

Fiat zobowiązał się w gwarancji udzielonej konsumentom przed dniem 01.01.2003r. do przywrócenia prawidłowego funkcjonowania samochodu poprzez bezpłatną naprawę lub wymianę części na nowe wolne od wad części zamienne. Następnie jednostronnie zmienił jej warunki i wprowadził zasadę, że naprawa gwarancyjna pojazdów samochodowych dokonywana jest za pomocą odnowionych części zamiennych. W opinii organu antymonopolowego dokument gwarancyjny (w przedmiotowym przypadku „Książka gwarancyjna FIAT”) stanowi wzorzec umowy w rozumieniu art. 384 § 1 k.c. Zgodnie z treścią art. 384(1) k.c. – wzorzec wydany w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym wiąże drugą stronę, jeżeli zostały zachowane wymagania określone w art. 384 k.c., tj. jeżeli wzorzec ten został doręczony stronie, a strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. W związku z niedoręczeniem przez przedsiębiorcę nowych wzorców umowy gwarancyjnej i nie poinformowaniem uprawnionych do korzystania z gwarancji o zmianie jej zasad uznano, że nowe warunki w żaden sposób nie wiążą konsumentów, którzy

przed dniem 01.01.2003r zawarli umowy kupna-sprzedaży samochodów, na który Fiat udzielił gwarancji w oparciu o wcześniejszą wersję tego dokumentu. Narzucone, stosowane i jednostronnie zmienione przez przedsiębiorcę zasady gwarancji korzystne są tylko dla przedsiębiorcy, kosztem konsumentów, a także godzą w interesy konsumentów. Tym samym przenoszenie na konsumentów ciężaru niewykonania zobowiązania przez przedsiębiorcę jest działaniem bezprawnym i stanowi naruszenie art. 23 a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

10. **Sprawa dotycząca stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez TELE2 Polska Sp. z o.o. w Warszawie.**

W związku z otrzymaniem licznych skarg konsumentów na działalność TELE2 Polska Sp. z o.o. w Warszawie wszczęto postępowanie w związku z podejrzeniem naruszenia przez TELE2 Polska zbiorowych interesów konsumentów. Postępowanie dotyczyło działalności TELE2 POLSKA Sp. z o.o. w Warszawie w zakresie świadczenie usług telekomunikacyjnych poprzez PRESELEKCJĘ na rzecz Konsumentów.

Ocenie poddano treści umów zawieranych z konsumentami pod kątem przestrzegania ustawy z dnia 2 marca 2000r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny w sprawie umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa. W ramach postępowania uznano za naruszające zbiorowe interesy konsumentów działania przedsiębiorcy ograniczające prawa konsumentów do odstąpienia od umów zawartych poza lokalem przedsiębiorcy w terminie 10 dni, poprzez przerwanie tego terminu w sytuacji skorzystania w tym okresie z połączenia za pośrednictwem sieci TELE2 oraz poprzez przyjęcie, iż termin 10 dni na odstąpienie jest zachowany, gdy odpowiednie oświadczenie zostanie doręczone przedsiębiorcy do 10 dnia licząc od kolejnego dnia po zawarciu umowy.

Biorąc pod uwagę przedmiot umowy sprawdzono przestrzeganie przepisów ustawy z dnia 21 lipca 2000r. Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. Nr 73, poz. 852 z późn. zm.). Analiza treści umowy wykazała, iż sposób sformułowania jej postanowień mógł umożliwiać przedsiębiorcy odmienne postępowanie względem konsumenta niż wynika to z samej ustawy. Treść umowy przewidywała odpłatność z tytułu wystawionego billingu w każdych okolicznościach. Uznano to za niewłaściwe biorąc pod uwagę, iż ustawa przewiduje, iż w sytuacji gdy reklamacja zostanie uwzględniana, wystawiony billing jest nieodpłatny. Sama umowa nie gwarantowała ewentualnego zwrotu opłaty z tytułu wystawionego billingu w sytuacji uznania reklamacji. Natomiast w trakcie postępowania TELE2 Polska dokonało

zmiany treści Regulaminu w taki sposób, iż gwarantuje on konsumentowi rzetelną informacje o przysługujących mu prawach w zakresie okoliczności, w których musi pokryć koszt billingu, tak więc stwierdzono zaniechanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w tym zakresie.

Ze względu na treść skarg konsumentów, którzy mieli trudności z przywróceniem przekierowywania ich rozmów przez Telekomunikację Polską SA., a nie przez sieć TELE2, za uzasadnione uznano wszczęcie postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, które polega na nie informowaniu Konsumenta przy zawarciu przez niego umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych poprzez PRESELEKCJĘ o tym, że dla zaprzestania realizacji usługi preselekcji, tj. kierowania wskazanych rodzajów połączeń poprzez sieć TELE2 POLSKA Sp. z o.o. bez konieczności wybierania NDS, Konsument musi samodzielnie złożyć w Telekomunikacji Polskiej S.A. nowe zlecenie preselekcji na rzecz innego operatora lub wycofać zlecenie poprzez złożenie pisemnego wniosku. W związku z przedmiotowym zakresem wszczęcia, przedsiębiorca wprowadził odpowiednie zmiany w treści Regulaminu, co spowodowało stwierdzenie zaniechania stosowania przedmiotowej praktyki.

11. Sprawa dotycząca stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Górnośląską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. w Zabrzu.

W toku postępowania wszczętego w związku z podejrzeniem podejmowania przez Górnośląską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. w Zabrzu, bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, Pezes UOKiK ustalił, że w zawieranych z konsumentami *umowach sprzedaży gazu ziemnego* nie określono wszystkich elementów określonych w § 11 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 24 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci gazowych, obrotu paliwami gazowymi, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci gazowych oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców takich jak:

- terminu odczytów wskazań urządzeń pomiarowych,
- szczegółowych warunków ustalania terminów przerywania dostarczania paliw gazowych **i** rozpoczynania dostarczania tych paliw po przerwie w dostarczaniu,
- odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności standardów jakościowych obsługi odbiorców.

Umowy zawierane przez przedsiębiorstwa gazownicze z konsumentami powinny zawierać elementy określone w art. 5 ustawy Prawo energetyczne oraz w § 11 rozporządzenia

przyłączeniowego. Wspomniane przepisy szczegółowo regulują obowiązki dostawcy gazu w stosunku do klientów korzystających z jego usług. Ponadto w/w przepisy określają niezbędne elementy umowy sprzedaży paliwa gazowego. Określają one obowiązki i prawa stron takiej umowy. Celem wprowadzenia do przedmiotowej ustawy i rozporządzeń wykonawczych szczegółowych zapisów nakładających na dostawców gazu określone obowiązki było zapewnienie konsumentom (odbiorcom) należytej ochrony przed silniejszą stroną umowy, jaką jest dostawca paliwa gazowego.

Zawieranie przez GSG Sp. z o.o. umów z konsumentami, które nie zawierają wszystkich informacji, o których mowa w rozporządzeniu przyłączeniowym jest działaniem bezprawnym i narusza zbiorowe interesy konsumentów. GSG Sp. z o.o. naruszyła art. 6 ust. 3a ustawy Prawo energetyczne zgodnie z którym przedsiębiorstwa energetyczne mogą wstrzymać dostarczanie paliwa gazowego w przypadku, gdy odbiorca zwleka z zapłatą za pobrane paliwo gazowe albo świadczone usługi co najmniej miesiąc po upływie terminu płatności, pomimo uprzedniego powiadomienia na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy i wyznaczenia dodatkowego, dwutygodniowego terminu do zapłaty zaległych i bieżących należności.

Spółka gazownicza wprowadziła zapisy umowy umożliwiające jej wstrzymanie dostaw gazu z powodu nieuregulowania należności, które były bardziej rygorystyczne w stosunku do odbiorców niż bezwzględnie obowiązujące przepisy ustawy Prawo energetyczne w tym zakresie. Spółka w przedmiotowych umowach zagwarantowała sobie możliwość przerwania dostawy gazu ziemnego do odbiorcy w sytuacji, gdy nie uiści on należności za gaz w terminie 14 dni od dnia płatności określonego w umowie, przy czym przerwa nie może nastąpić wcześniej niż po upływie 14 dni roboczych od powiadomienia odbiorcy o zamiarze przerwania dostaw gazu. Ustawodawca przewidział możliwość wstrzymania dostaw gazu w sytuacji, gdy odbiorca zwleka z zapłatą co najmniej miesiąc po upływie terminu płatności. Stąd też należy stwierdzić, że Spółka w umowach z konsumentami w znaczny sposób skróciła termin zwłoki konsumenta z zapłatą po upływie którego jest uprawniona do przerwania dostaw gazu. Ponadto ustawa Prawo energetyczne wymaga, aby przerwa w dostawie gazu poprzedzona była powiadomieniem odbiorcy na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy i wyznaczenia dodatkowego, dwutygodniowego terminu do zapłaty zaległych i bieżących należności. Tak więc, konieczne jest pisemne powiadomienie kupującego i nie może ono być dokonane w innej formie. Spółka w umowach z konsumentami nie wskazała na fakt, iż poinformowanie odbiorcy o zamiarze wstrzymania dostaw gazu powinno nastąpić w formie pisemnej i umożliwiła sobie powiadamianie konsumentów w inny sposób, wbrew woli ustawodawcy.

Ponadto Spółka Gazownicza stosowała w *umowach o przyłączenie do sieci gazowej* zawieranych z konsumentami postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} k.p.c. Przedmiotowe niedozwolone postanowienia umowne zdefiniowane zostały w art. 385^{3} pkt 23 k.c., za które uważa się postanowienie narzucające rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy. Zapisy te wyłączały rozpoznanie sprawy przez sąd właściwy według właściwości przemiennej zgodnie z K.p.c.

12. **Sprawa dotycząca stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Gminę Katowice**.

W 2004r. Prezes UOKiK przeprowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy Gmina Katowice poprzez działania polegające na: demontażu indywidualnych anten radiowo-telewizyjnych mieszkańców zasobów mieszkaniowych Gminy, odmowie ich ponownej instalacji, braku zgody na montaż na koszt Gminy zbiorczych anten radiowo-telewizyjnych, oraz na zmuszaniu konsumentów do zawarcia umowy na dostawę programu telewizyjnego z operatorem telewizji kablowej, stosuje praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów o jakich mowa art. 23a w/w ustawy.

W trakcie w/w postępowania wyjaśniającego ustalono, iż w przypadku wykonywania remontów kapitalnych budynków oraz remontów pokryć dachowych, kominów oraz elewacji budynków, w budynkach tych demontowane są indywidualne anteny telewizyjne i satelitarne. W budynkach tych Gmina Katowice nie wyraża zgody na powtórny montaż indywidualnych anten radiowo-telewizyjnych i satelitarnych z uwagi na ponowne niszczenie przez montujących anteny, wyremontowanych pokryć dachowych, kominów i elewacji oraz ze względu na bezpieczeństwo osób i estetykę obiektu. Ponadto Gmina nie wyraża zgody na montaż na swój koszt zbiorczej anteny telewizyjnej. W budynkach tych, aby zapewnić odbiór programów telewizji publicznej w przypadku istnienia lub możliwości doprowadzenia sygnału przez operatora telewizyjnej sieci kablowej, Gmina proponuje najemcom odbiór programów TV przekazywanych przez operatora. Koszt odbioru TV kablowej ponosi w tym przypadku najemca. O ile nie ma możliwości montażu sieci TV kablowej, Gmina wyposaża budynek w zbiorczą antenę telewizyjną. Natomiast w przypadku remontów kapitalnych budynki są wyposażane w wewnętrzną sieć RTV.

W trakcie postępowania wyjaśniającego ustalono, iż zgodnie z art. 684 k.c., najemca może założyć w najętym lokalu oświetlenie elektryczne, gaz, telefon, radio i inne podobne urządzenia chyba, że sposób ich założenia sprzeciwia się obowiązującym przepisom albo

zagraża bezpieczeństwu nieruchomości. Jeżeli do założenia urządzeń potrzebne jest współdziałanie wynajmującego, najemca może domagać się tego współdziałania za zwrotem wynikłych stąd strat.

Wyliczenie urządzeń jakie najemca może założyć w lokalu należy uznać za przykładowe. Do urządzeń takich będzie z pewnością należeć instalacja do odbioru telewizji. Założenie ulepszenia wymaga zgody wynajmującego jednakże nie wyrażenie zgody musi być uzasadnione np. obowiązującymi przepisami np. techniczno-budowlanymi, zagrażaniu bezpieczeństwu nieruchomości. Brak zgody wynajmującego na wydawanie ulepszeń nie może być sprzeczny z zasadami współżycia społecznego wynikającymi z art. 5 k.c. Z powyższego wynika, iż powoływany powyżej przepis art. 684 k.c. może znaleźć zastosowanie w niniejszej sprawie. Montaż indywidualnej anteny telewizyjnej na elewacji budynku (balkonie, oknie, elewacji) na koszt najemcy, należy uznać za ulepszenie w rozumieniu art. 684 k.c. Dlatego też w niniejszej sprawie wynajmujący tj. Gmina Katowice nie powinna zabraniać montażu w/w anten o ile nie stanowi to naruszenia obowiązujących przepisów albo nie zagraża bezpieczeństwu nieruchomości.

Biorąc powyższe pod uwagę, Prezes UOKiK wszczął w przedmiotowej sprawie postępowanie.

13. Sprawa dotycząca stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez Unię Rozwoju i Wspierania Finansowego Sp. z o.o. we Wrocławiu.

Przedmiotowa sprawa dotyczyła naruszania zbiorowych interesów konsumentów, o których mowa w art. 23a ust.1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* przez Unię Rozwoju i Wspierania Finansowego Sp. z o.o. we Wrocławiu, polegających na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, pełnej i prawdziwej informacji we wzorcu umownym pod nazwą „*Kontrakt nr ... o udzielenie pożyczki cywilnoprawnej*" w zakresie dotyczącym wysokości oprocentowania pożyczki oraz terminu uzyskania przez konsumenta pożyczki.

Postępowanie zostało wszczęte na wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Bielsku-Białej, który odbierał od konsumentów skargi dotyczące wprowadzania w błąd przez Unię Rozwoju i Wspierania Finansowego (URiWF) co do oprocentowania udzielanej pożyczki oraz terminu jej uzyskania na skutek niezrozumiałych i niejednoznacznych postanowień umownych.

Jak ustalił UOKiK, we wzorcu umownym stosowanym przez URiWF brak jest jednoznacznej informacji na temat rocznej stopy oprocentowania jaka rzeczywiście obowiązuje „pożyczkobiorcę". Podpisujący umowę konsument, nie znający fachowej terminologii wskaźników finansowych mógł odczytać podaną na umowie pozycję „Odsetki w skali roku WiBOR+" umieszczoną bez żadnych dodatkowych wyjaśnień – jako informację na temat faktycznego oprocentowania udzielanej przez Spółkę pożyczki. Ma to istotne znaczenie z uwagi na to, iż stopy procentowe WiBOR są ustalane na znacznie niższym poziomie niż stopy procentowe pożyczek i kredytów bankowych dla ludności. Może to prowadzić do sytuacji, w której konsument przystąpi do umowy w przeświadczeniu, iż koszt kredytu z tytułu odsetek odpowiada stopie procentowej podanej w punkcie „Odsetki w skali roku WiBOR+", co nie odpowiada rzeczywistości.

Decyzja jest prawomocna.

6. Realizacja przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej.

Z dniem 1 maja 2004 r. nastąpiły zasadnicze zmiany w regulacjach prawnych z zakresu pomocy publicznej. W związku z akcesją uchylona została ustawa z dnia 27 lipca 2002 roku o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz. U. Nr 141, poz. 1177 ze zm.), która określała warunki dopuszczalności pomocy oraz zasady jej nadzorowania. Od dnia akcesji, Polska zobowiązana jest bowiem stosować przepisy wspólnotowe dotyczące pomocy publicznej, w szczególności przepisy określające warunki dopuszczalności pomocy oraz tryb postępowania przed Komisją Europejską. Warunki dopuszczalności pomocy publicznej zawarte są w ponad 40 aktach prawnych i dokumentach przyjmowanych przez Komisję Europejską tworzących tzw. miękkie prawo. Istotny wpływ w tym zakresie wywiera również orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości oraz Sądu Pierwszej Instancji.

W związku ze wspomnianą zmianą przepisów należy przypomnieć, iż do momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej postępowanie w sprawie udzielenia pomocy publicznej miało charakter wyłącznie krajowy (toczyło się pomiędzy krajowymi organami administracji publicznej). Wynika z tego również, iż przy ocenie dopuszczalności udzielanej pomocy publicznej, pod uwagę brano jej wpływ przede wszystkim na konkurencję na rynku

krajowym. Przejęcie prawa wspólnotowego w zakresie pomocy publicznej skutkuje tym, iż przy ocenie, czy uzyskanie określonych środków finansowych stanowi pomoc publiczną, należy wziąć pod uwagę jego ewentualny negatywny wpływ na konkurencję pomiędzy Państwami Członkowskimi. Oznacza to, iż dokonanie takiej oceny jest bardziej skomplikowane i wymaga większego nakładu pracy. Ponadto wyniki takiej oceny mogą być zawsze podważone przez Komisję Europejską. Z tego względu, w przypadku wątpliwości, co do zgodności danego środka ze wspólnym rynkiem, należy kierować zapytania do Komisji Europejskiej lub występować z formalną notyfikacją.

Zgodnie z art. 88 ust. 3 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE), Państwo Członkowskie ma obowiązek zgłaszać Komisji Europejskiej, co do zasady, każdy zamiar udzielenia pomocy (z wyjątkiem pomocy *de minimis* i pomocy udzielanej w ramach wyłączeń grupowych) i powstrzymać się od jej udzielenia do czasu podjęcia w tej sprawie decyzji przez Komisję Europejską. Procedurę notyfikacyjną w sprawach pomocy publicznej określa rozporządzenie Rady Nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 roku w sprawie szczegółowych zasad stosowania art. 93 Traktatu WE (Dz. Urz. WE L 83 z 27.03.1999). W postępowaniu wstępnym Komisja Europejska podejmuje decyzję w ciągu dwóch miesięcy w sprawie pomocy notyfikowanej przez określone Państwo Członkowskie, przy czym termin dwumiesięczny jest obliczany - od momentu uzyskania przez Komisję wszystkich wymaganych informacji - do oceny zgodności planowanej pomocy ze wspólnym rynkiem. W przypadku wątpliwości, co do zgodności planowanej pomocy ze wspólnym rynkiem, Komisja wszczyna postępowanie wyjaśniające. W trybie tego postępowania, Komisja powinna wydać decyzję w ciągu 18 miesięcy.

W dniu 31 maja 2004 r. weszła w życie ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. Nr 123, poz. 1291), która reguluje tryb postępowania w sprawach związanych z pomocą publiczną na szczeblu krajowym.

Na podstawie ww. ustawy wydanych zostało 8 rozporządzeń, które określają głównie obowiązki sprawozdawcze podmiotów udzielających pomocy publicznej, jak i jej beneficjentów, a także informacje przekazywane Prezesowi UOKiK w celu wydania opinii o planowanej pomocy publicznej oraz dokonania notyfikacji tej pomocy do Komisji Europejskiej. Od dnia akcesji rolę organu kontrolującego udzielanie pomocy publicznej w Polsce pełni Komisja Europejska. Przed akcesją funkcję tę pełnił Prezes UOKiK, który obecnie posiada kompetencje organu monitorującego udzielanie pomocy publicznej. Zgodnie z ustawą o postępowaniu w sprawach pomocy publicznej, Prezes Urzędu opiniuje projekty

programów pomocowych oraz pomocy indywidualnej przed formalnym ich notyfikowaniem do Komisji Europejskiej. Prezes Urzędu w opinii wyraża swoje stanowisko między innymi co do zgodności proponowanych działań pomocowych ze wspólnym rynkiem, a w przypadku ich niezgodności, proponuje określone rozwiązania mające na celu ich usunięcie. Opinia Prezesa UOKiK nie jest wiążąca.

Akty prawne, które są podstawą udzielania pomocy i zawierają jednocześnie warunki dopuszczalności tej pomocy, mogą funkcjonować jako programy pomocowe. Według stanu na koniec stycznia 2005 r. w Polsce obowiązuje 37 ogólnokrajowych programów pomocowych, które są zgodne z przepisami wspólnotowymi. Jednocześnie 23 kolejne projekty programów oraz 20 projektów pomocy indywidualnej zostało zgłoszonych do KE i oczekuje na jej decyzję.

1. Monitorowanie pomocy publicznej

Ustawa o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej reguluje kwestie związane z postępowaniem w sprawach związanych z pomocą publiczną na szczeblu krajowym. Zgodnie z powyższą ustawą, do zadań Prezesa UOKiK należy:

a) opiniowanie projektów programów pomocowych oraz pomocy indywidualnej,

b) notyfikacja projektów programów pomocowych oraz pomocy indywidualnej do Komisji Europejskiej za pośrednictwem Stałego Przedstawicielstwa RP przy Unii Europejskiej,

c) prowadzenie postępowania notyfikacyjnego przed Komisją Europejską – realizując to zadanie Prezes UOKiK współpracuje z właściwymi organami administracji publicznej odpowiedzialnymi za przygotowanie projektu programu pomocowego, a w przypadku pomocy indywidualnej z organami udzielającymi pomocy oraz beneficjentami pomocy,

d) reprezentowanie Rzeczypospolitej Polskiej przed Trybunałem Sprawiedliwości i Sądem Pierwszej Instancji,

e) monitorowanie pomocy publicznej.

Postępowanie w sprawie udzielenia pomocy, w szczególności w przypadkach pomocy indywidualnej, z uwagi na konieczność uzyskania zgody Komisji Europejskiej wydłuża się i wymaga znacznie większych nakładów pracy po stronie UOKiK i innych organów administracji publicznej niż w okresie przedakcesyjnym. Wynika to z konieczności

formalnego wystąpienia do Komisji, a także przygotowania odpowiednich formularzy notyfikacyjnych, przygotowywania wyjaśnień i materiałów na prośbę Komisji, prowadzenia uzgodnień z Komisją, odbywania spotkań roboczych z Komisją, z reguły w Brukseli.

Przedstawiciele UOKiK uczestniczą lub są członkami określonych zespołów, komisji, takich jak: zespół do spraw finansowego wspierania inwestycji, zespół do spraw inwestycji zagranicznych, zespół do spraw restrukturyzacji sektora stoczniowego, zespół do spraw kontroli wykorzystania środków publicznych w procesie restrukturyzacji PKP czy zespół do spraw polityki energetycznej.

Pozbawienie Prezesa UOKiK kompetencji organu nadzorującego nie spowodowało zmniejszenia ilości realizowanych przez Urząd zadań. Określona w ustawie o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej rola Prezesa Urzędu jako organu opiniującego projekty programów pomocowych, projekty pomocy indywidualnej lub projekty pomocy indywidualnej na restrukturyzację podlegające notyfikacji powoduje, iż każdy taki projekt trafia do UOKiK z wnioskiem o wydanie stosownej opinii. Ponadto, duża ilość podmiotów udzielających pomocy występuje do Urzędu z zapytaniami, czy określone działania będą zgodne z prawem wspólnotowym oraz z prośbą o wskazanie sposobu postępowania w danej sprawie. Stąd też, po 1 maja 2004 r. zwiększyła się ilość pytań telefonicznych oraz zapytań interpretacyjnych kierowanych do UOKiK pisemnie i w formie elektronicznej.

W zakresie pomocy publicznej UOKiK zajmował się w 2004 r. następującymi sprawami:

- restrukturyzacja sektora hutnictwa żelaza i stali,
- restrukturyzacja podmiotów sektora wielkiej syntezy chemicznej,
- restrukturyzacja przemysłu stoczniowego,
- restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego,
- restrukturyzacja podmiotów w ramach ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji (podmiot udzielający pomocy – Minister Skarbu Państwa), ustawy o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych, ustawy o restrukturyzacji przedsiębiorstw o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy (podmiot udzielający pomocy – Agencja Rozwoju Przemysłu) oraz w ramach ustawy Ordynacja podatkowa,
- restrukturyzacja kontraktów długoterminowych,
- finansowe wspieranie inwestycji,
- pomoc publiczna udzielana podmiotom działającym na terenie specjalnych stref ekonomicznych,
- pomoc publiczna udzielana zakładom pracy chronionej,
- pomoc publiczna udzielana przez powiatowe urzędy pracy,

- pomoc publiczna udzielana publicznym jednostkom radiofonii telewizji,
- pomoc publiczna udzielana w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (kinematografia, instytucje kultury, zabytki),
- pomoc publiczna udzielana przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości,
- partnerstwo publiczno – prawne,
- pomoc publiczna udzielana na ochronę środowiska,
- pomoc publiczna udzielana w ramach funduszy strukturalnych.

W 2004 roku UOKiK wydał ok. **540 opinii**, w tym 471 przed akcesją. Po akcesji wydano 79 opinii, z czego 70 dotyczyło programów pomocowych, a 9 projektów pomocy indywidualnej.

Ponadto, pracownicy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przygotowali analizy i opracowania dotyczące udzielonej pomocy publicznej. Najważniejszym dokumentem w tym zakresie opracowanym w 2004 r. był „Raport o pomocy publicznej w Polsce udzielonej przedsiębiorcom w 2003 r."

W 2004 roku UOKiK kontynuował prace nad wdrożeniem efektywnego systemu kontrolowania pomocy publicznej, poprawiającego przejrzystość oraz przepływ danych dla zapewnienia wiarygodnego rejestru udzielonej pomocy. Prowadzone były prace nad systemem komputerowym SHRiMP służącym dokładniejszemu monitorowaniu i usprawnieniu procedur kontroli pomocy publicznej w Polsce oraz zapewnieniu koordynacji działań podejmowanych przez podmioty udzielające pomocy i inne podmioty podlegające przepisom ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej.

Pracownicy UOKIK przygotowywali również materiały i wyjaśnienia przeznaczone do zamieszczenia na stronie internatowej Urzędu, która w związku z ww. zmianą przepisów w zakresie pomocy publicznej wymagała całkowitej przebudowy.

8. Realizacja przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Nadrzędnym celem ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153 poz. 1503), zwanej dalej ustawą o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, jest zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji w działalności gospodarczej w interesie publicznym, przedsiębiorców oraz klientów.

Ustawa zawiera klauzulę generalną (art. 3 ust. 1), stanowiącą, iż czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta.

Ponadto przepisy określają szczegółowo, jakie zachowanie może stanowić czyn nieuczciwej konkurencji, tj.:

- wprowadzające w błąd oznaczenie przedsiębiorstwa (art. 5 – 7 uznk),
- fałszywe lub oszukańcze oznaczenie pochodzenia geograficznego towarów albo usług (art. 8-9 uznk),
- wprowadzające w błąd oznaczenie towarów lub usług (art. 10 uznk),
- naruszenie tajemnicy przedsiębiorstwa (art. 11 uznk),
- nakłanianie do rozwiązania lub niewykonania umowy (art. 12 uznk),
- naśladownictwo produktów (art. 13 uznk),
- pomawianie lub nieuczciwe zachwalanie (art.14 uznk),
- utrudnianie dostępu do rynku (art.15 uznk),
- przekupstwo osoby pełniącej funkcje publiczną (art. 15a uznk),
- nieuczciwa lub zakazana reklama (art. 16 uznk).

Katalog określonych w ustawie czynów nie ma charakteru wyczerpującego. Są to najczęściej spotykane w praktyce czyny naruszające prawo i reguły uczciwości w prowadzonej przez przedsiębiorców działalności gospodarczej. O tym, że określone w ustawie czyny nieuczciwej konkurencji stanowią jedynie przykłady zachowań niezgodnych z uczciwą konkurencją, świadczy art. 3 ust. 2 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Nieuczciwe praktyki, określane mianem czynów nieuczciwej konkurencji, które Prezes UOKiK może zwalczać, są określone w ustawie dość szeroko.

W większości przypadków, w których Prezes Urzędu zwracał się do przedsiębiorstw przed wystąpieniem na drogę sądową o zaniechanie działań noszących znamiona czynów nieuczciwej konkurencji, czyny te zostały zaniechane.

Przykładowe sprawy z zakresu ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji prowadzone przez Urząd w 2004 r.

1. Sprawa dotycząca naruszenia przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji przez Zakłady Górniczo-Metalowe „Zębiec" S.A

Postępowanie to dotyczyło zarzutu postawionego Zakładom Górniczo-Metalowym „Zębiec" S.A. w związku ze stosowaniem reklamy mogącej stanowić czyn nieuczciwej konkurencji, określony w art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 1993 Nr 47, poz. 211 ze zm.). Reklama kotłów grzewczych typu „Zębiec" SWK umieszczona na stronie internetowej przedsiębiorstwa oraz na ulotkach reklamowych, wskazująca na dziesięcioletni okres gwarancji na ww. produkt mogła wprowadzać w błąd konsumentów, ponieważ w karcie gwarancyjnej dziesięcioletni okres dotyczył szczelności połączeń spawanych korpusu wodnego kotła. Natomiast na trwałość i sprawne działanie kotła producent zapewniał dwudziestoczteromiesięczny okres gwarancji, nie zamieszczając tej informacji w reklamach. Taki sposób prezentowania oferty mógł wprowadzać w błąd konsumentów, sugerując im, że okres dziesięciu lat dotyczy sprawności całego kotła. Przeciętny konsument może bowiem oczekiwać, iż produkt taki jak kocioł grzewczy będzie mógł być wykorzystywany przez okres wielu lat. Tym samym, tak wyraźne wskazanie na dziesięcioletni okres gwarancji, sugerujące iż dotyczy on działania całego kotła, może wpływać na decyzję o zakupie ww. urządzenia.

W tej sprawie UOKiK na podstawie art. 26 pkt 11 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 16 ust. 1 pkt 2 i art. 19 ust. 1 pkt 3 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji wystąpił do przedsiębiorcy z wezwaniem przedsądowym. W toku postępowania przedsiębiorca zaniechał stosowania opisanej wyżej reklamy.

2. Sprawa wszczęta na wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Międzyrzeczu w związku z podejrzeniem dotyczącym naruszenia przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji przez spółkę Karls & Swenson – Kancelaria Finansowa Sp. z o.o. w Warszawie.

W dniu 29 grudnia 2004r. Prezes UOKiK decyzją Nr RWA-38/2004 odmówił wszczęcia, na wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Międzyrzeczu, postępowania w sprawie uznania działania spółki Karls & Swenson – Kancelaria Finansowa Sp. z o.o. w Warszawie za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w

rozumieniu art. 23 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającego na stosowaniu wprowadzającej w błąd reklamy – i nakazał jej zaniechania.

Zdaniem Wnioskodawcy, reklama usług świadczonych przez Spółkę Karls & Swenson – Kancelaria Finansowa Sp. z o.o. w Warszawie, jest reklamą wprowadzającą konsumentów w błąd. W reklamie bowiem, pomiędzy informacją o treści: *„Na całym świecie specjaliści Kancelarii Finansowych pomagają swoim klientom”* a informacją *„z nami spłacisz swoje kredyty*”, zawarty jest rzucający się w oczy zapis – „*KREDYT*”. W opinii Wnioskodawcy, reklama działalności Spółki o przywołanej powyżej treści, sformułowana jest w sposób sugerujący konsumentowi, iż Spółka prowadzi działalność polegającą na udzielaniu kredytów. W rzeczywistości przedsiębiorca nie udziela kredytów, lecz prowadzi działalność polegającą na świadczeniu usług pośrednictwa i doradztwa w zakresie uzyskania kredytów i pożyczek. W opinii Wnioskodawcy treść reklamy – ze względu na rzucający się w oczy, centralnie umieszczony napis *„KREDYT”* - wywołuje jednak u odbiorców błędne przekonanie, iż Spółka świadczy usługi polegające na udzielaniu kredytów. Wobec powyższego, Wnioskodawca wskazał we wniosku naruszenie przez Spółkę art. 23 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Wnioskodawca na poparcie swoich twierdzeń, powołał się w treści wniosku na konsumenta, który w błędnym przeświadczeniu, iż Spółka udziela kredytów na warunkach preferencyjnych w stosunku do oferowanych przez banki komercyjne, udał się do siedziby Spółki celem uzyskania kredytu. Dopiero na miejscu konsument przekonał się, iż Spółka nie udziela kredytów, lecz prowadzi działalność polegającą na indywidualnym reprezentowaniu interesów klientów przed bankami i innymi instytucjami finansowymi.

Treść reklamy Spółki w opinii UOKiK w sposób jednoznaczny wskazuje, że Spółka prowadzi działalność polegającą na świadczeniu usług pośrednictwa. Wyobrażenie konsumenta, iż Spółka prowadzi działalność polegającą na udzielaniu kredytów jest mylne, a co więcej, nie można uznać, iż mylne wyobrażenie rzeczywistości powstało pod wpływem poszczególnych elementów treści reklamy. Nawet jeśli przyjąć, iż nie każdy konsument posiada wiedzę, zgodnie z którą udzielanie kredytów jest czynnością zastrzeżoną dla banków, to z samego brzmienia zapisu reklamy nie można wywnioskować, iż pomoc Spółki w uzyskaniu kredytu oznacza uzyskanie kredytu od Spółki. Ponadto, nie można zgodzić się z twierdzeniem, iż wprowadzenie w błąd polega na dowolnym skojarzeniu przez odbiorcę rzucającego się w oczy zapisu *„KREDYT”* z zawartą w treści reklamy nazwą przedsiębiorcy. W opinii UOKiK, rzucający się w oczy zapis *„KREDYT”* ma na celu jedynie zwrócenie uwagi odbiorcy na reklamę. Nie jest to jednak tożsame z chęcią wprowadzeniem konsumenta

w błąd co do faktycznego przedmiotu działalności Spółki. Przedsiębiorca bowiem świadczy usługi związane z możliwością uzyskania kredytów, sam jednak kredytów nie udziela.

W ocenie Delegatury, z treści reklamy nie wynika, iż Spółka świadczy usługi polegające na udzielaniu kredytów. Już z samego literalnego brzmienia reklamy wynika, iż pracownicy Spółki jedynie pomagają swoim klientom - jak się można domyślić - w uzyskaniu kredytu. Fakt, iż słowo „kredyt" zostało wytłuszczone czy też zapisane większą czcionką niż pozostała część tekstu nie oznacza, iż reklama wprowadza konsumenta w błąd przez samo użycie słowa „kredyt" w odniesieniu do działalności Spółki, która nie polega na udzielaniu kredytów. Nigdzie bowiem nie jest napisane, iż Spółka udziela kredytów. Ponadto w treści reklamy zawarty został zapis o treści: *„z nami spłacisz swoje kredyty"*. W ocenie Delegatury, zapis ten dodatkowo wzmacnia znaczenie zapisu *„na całym świecie pracownicy Kancelarii Finansowych pomagają swoim klientom"*.

Oceniając czy dana reklama wprowadza konsumenta w błąd należy mieć na względzie – stosownie do zapisów art. 16 ust. 2 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – również zachowanie się klienta podejmującego na podstawie reklamy decyzje o zakupie towaru lub usługi. Jednak kryteria mające kształtować wzorzec przeciętnego klienta nie mogą pomijać możliwości samodzielnej weryfikacji przez konsumenta uzyskanych informacji i wyobrażeń dotyczących reklamowanego towaru czy usługi. Ocena zachowania klienta nie powinna następować również w oderwaniu od warunków panujących na określonym segmencie rynku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2003 r., sygn. akt I CK 358/02).

Tym samym, w ocenie Prezesa Urzędu, nie bez znaczenia jest fakt, iż obecnie, w związku z wejściem w życie w dniu 3 sierpnia 2004 r. ustawy o zmianie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji oraz ustawy o kredycie konsumenckim silnie nagłośniane zostało w środkach masowego przekazu zdelegalizowanie działalności w tzw. systemie argentyńskim. Świadczenie usług w systemie konsorcyjnym związane było bowiem m.in. z naruszeniem przez przedsiębiorcę przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, poprzez wprowadzenie konsumentów w błąd co do charakteru prowadzonej działalności, jak również postanowień ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.), poprzez oferowanie konsumentom kredytów przez podmioty nieposiadające wymaganych przez prawo zezwoleń. Dzięki ciągłej obecności w mediach publikacji i programów dotyczących działających na rynku przedsiębiorców oferujących kredyty, konsumenci zostali poinformowani o charakterze prowadzonej niezgodnie z prawem działalności, co z kolei nie pozostało bez wpływu na zwiększenie świadomości konsumentów, w szczególności jeśli chodzi o fakt, iż udzielanie kredytu jest czynnością bankową, do wykonywania której podmiotem uprawnionym jest bank.

Ponadto, w ocenie Delegatury, należy mieć na względzie wykształcony w prawie wspólnotowym model konsumenta, którym jest osoba świadoma i krytyczna, „oświecona", korzystająca z możliwości stwarzanych jej przez akcje informacyjne i edukacyjne do niej adresowane. W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości koncepcje świadomego konsumenta należy uznać za utrwaloną (por. E. Łętowska: *Europejskie prawo umów konsumenckich*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004)

W decyzji podkreślono, iż przedstawiony powyżej wzorzec nie jest tworzony abstrakcyjnie, w oderwaniu od istniejących realiów, lecz ma uzasadnienie w rzeczywiście przekazywanych konsumentowi informacjach i poziomie wiedzy ukształtowanej m.in. przez zainteresowanie tymi kwestami mediów. Chodzi zatem o konsumenta, który jest w stanie prawidłowo zrozumieć kierowane do niego informacje. Tym samym, ujęcie europejskie określa wymagania stawiane względem konsumenta, domagając się od niego rozsądku i uwagi, lecz jednocześnie akcentuje, iż chodzi o rzeczywiście kierowane do konsumenta informacje i ostrzeżenia.

W związku z powyższym Prezes UOKiK uznał, iż ciągła obecność w mediach problematyki związanej z nielegalnie działającymi na rynku przedsiębiorcami oferującymi konsumentom kredyty sprawia, iż konsument jest w tym zakresie odpowiednio przygotowany i wyedukowany, a fakt udzielania kredytów wyłącznie przez banki powinien być coraz powszechniej znany.

Decyzja jest prawomocna.

3. Sprawa dotycząca naruszenia przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji przez Zakład Handlowy „EDA" Sp. j. w Lubinie.

Organ antymonopolowy otrzymał od Dolnośląskiego Wojewódzkiego Inspektora Inspekcji Handlowej we Wrocławiu protokół kontroli przeprowadzonej w hurtowni Zakład Handlowy „EDA" Sp. j. w Lubinie przez Delegaturę WIIH w Legnicy. W toku kontroli m.in. pobrano do badań laboratoryjnych próbki konserwy rybnej „Karp faszerowany" à 125 g. (z partii 74 szt. – z oznaczoną datą minimalnej trwałości „najlepiej spożyć przed 13.02.2005r.") produkowanej przez PPHU „BMC", Jerzy S. we Władysławowie. W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych zakwestionowano użycie nazwy Karp faszerowany" dla wyrobu, który stanowi drobnoziarnistą masę rybno warzywną z nieznacznym dodatkiem kawałków ryby.

Poprzez stosowanie nieuczciwego i niezgodnego z prawdą oznaczenia wyrobu, PPHU „BMC" dopuściła się czynu nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, zgodnie z którym czynem nieuczciwej konkurencji

jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes klienta.

Po wezwaniu przez Prezesa UOKiK, przedsiębiorca zaprzestał stosowania czynów nieuczciwej konkurencji oraz zobowiązał się, iż w przyszłości nie będzie rozpowszechniał wprowadzających w błąd informacji reklamowych.

4. Sprawa dotycząca naruszenia przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji przez Reader's Digest Przegląd.

Organ antymonopolowy otrzymał skargę od Pana Kazimierza R z Pruszcza Gdańskiego dotyczącą zamieszczenia na płytach wydawanych przez Reader's Digest Przegląd błędnej informacji o autorze utworu muzycznego „Wien du Stadt meiner Traume". Prezes UOKiK uznając, iż działania wydawcy stoją w sprzeczności z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 1993r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. Nr 47, poz. 211, z późn. zm.), wystąpił z wezwaniem do zaniechania czynów nieuczciwej konkurencji, polegających na stosowaniu reklamy wprowadzającej w błąd, uniemożliwiającej dokonanie właściwej identyfikacji kompozytora utworu.

W odpowiedzi na wezwanie wydawca przyznał, iż w istocie w książeczce opisującej produkt muzyczny „150 niezapomnianych melodii" pojawił się błędny opis utworu, jednakże w pozostałych materiałach zawierających informacje o kompozytorze, tj. obwolucie do kasety znalazł się prawidłowy opis wspomnianego wyżej utworu.

Odnośnie działań podjętych w celu wyeliminowania błędu w opisie, Wydawca poinformował, że wszystkie egzemplarze pozostające w magazynie oraz wprowadzane w przyszłości do obrotu zostaną uzupełnione o notę korygującą błąd w opisie kompozycji, o której tu mowa. Podobnie w opisie zamieszczonym na stronie internetowej Wydawnictwa wprowadzono korektę.

Mając na uwadze, że deklaracje Reader's Digest czynią zadość oczekiwaniom Prezesa UOKiK, sprawę zakończono.

Zestawienie zbiorcze spraw prowadzonych w ramach realizacji ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji za 2004 rok.

Lp.	Jednostki organizacyjne UOKiK	Ogólna liczba postępowań w roku 2004	Ilość spraw zakończonych
1.	Delegatura w Bydgoszczy	**0**	**0**
2.	Delegatura w Gdańsku	**16**	**14**
3.	Delegatura w Katowicach	**0**	**0**
4.	Delegatura w Krakowie	**2**	**2**
5.	Delegatura w Lublinie	**6**	**6**
6.	Delegatura w Łodzi	**1**	**1**
7.	Delegatura w Poznaniu	**17**	**13**
8.	Delegatura we Wrocławiu	**1**	**1**
9.	Delegatura w Warszawie	**15**	**15**
10.	Departament Polityki Konsumenckiej – Centrala w Warszawie	**108**	**86**
11.	**RAZEM**	**166**	**138**

9. Realizacja przepisów z zakresu niedozwolonych postanowień umownych.

9.1. Informacje ogólne.

Podstawowymi aktami prawnymi w Polsce regulującymi kwestie niedozwolonych postanowień umownych są:

- kodeks cywilny,
- kodeks postępowania cywilnego.

Przy ocenie ogólnych warunków umów lub regulaminów zastosowanie mają przepisy kodeksu cywilnego w zakresie niedozwolonych postanowień umownych. Niedozwolonymi

postanowieniami umownymi są postanowienia nieuzgodnione indywidualnie z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Postanowienia takie nie są dla konsumenta wiążące. Nie dotyczy to jednak postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności dotyczy to postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Listę przykładowych 23 niedozwolonych postanowień zawiera art. 385^3 kodeksu cywilnego. Jako niedozwolone postanowienia umowne, które zostały wskazane w przepisach, a które pojawiają się w analizowanych wzorcach umownych stosowanych przez przedsiębiorców w stosunku do konsumentów, wskazać można na następujące:

1. postanowienia, które wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania,
2. postanowienia, które przewidują postanowienia, z którymi konsument nie miał możliwości zapoznać się przed zawarciem umowy,
3. postanowienia, które zezwalają kontrahentowi konsumenta na przeniesienia praw i przekazanie obowiązków wynikających z umowy bez zgody konsumenta,
4. postanowienia, które uprawniają kontrahenta konsumenta do jednostronnej zmiany umowy bez ważnej przyczyny wskazanej w tej umowie,
5. postanowienia, które przewidują uprawnienie kontrahenta konsumenta do określania lub podwyższania ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy,
6. postanowienia, które przewidują warunki, z którymi konsument nie miał możliwości zapoznać się przed zawarciem umowy,
7. postanowienia, które przyznają kontrahentowi konsumenta uprawnienia do dokonywania wiążącej interpretacji umowy.

Przepis art. 385^3 jest ujęty jako klauzula interpretacyjna, wg której wątpliwości co do dopuszczalności posłużenia się klauzulą w obrocie konsumenckim mają być rozstrzygnięte w kierunku uznania ocenianego postanowienia za niedozwolone postanowienie umowne.

Podkreślić należy, że jest to lista przykładowych niedozwolonych postanowień. Oznacza to, że jako niedozwolone mogą być kwalifikowane inne jeszcze postanowienia, jeżeli spełniają wskazane w art. 385^1 §1 k.c. warunki, tzn. nie są uzgodnione indywidualnie,

kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jego interesy.

Powództwo w sprawie może wytoczyć każdy, kto według oferty pozwanego mógłby zawrzeć z nim umowę zawierającą kwestionowane postanowienie. Do wytoczenia powództwa uprawnione są także organizacje konsumenckie, powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów, a także Prezes UOKiK.

W 2004 roku UOKiK podjął szereg działań mających na celu skuteczne egzekwowanie prawa konsumenckiego. Eliminacja nieuczciwych praktyk rynkowych dotyczących niedozwolonych klauzul umownych następowała poprzez regularne kontrole stosowanych wzorców umownych. W ramach realizacji zadań z zakresu niedozwolonych postanowień umownych wzorców umownych UOKiK przeprowadził krajowe kontrole całych segmentów rynku. W roku 2004 skontrolowano działalności przedsiębiorców w branży:

• ubezpieczeń komunikacyjnych,
• umów zawieranych on- line,
• importu samochodów,
• dealerów samochodowych
• świadczenia usług edukacyjnych przez szkoły niepaństwowe

Kontrole przeprowadzane były na terenie całej Polski za pośrednictwem 9 delegatur UOKiK. Kontrolami objęta została reprezentatywna grupa przedsiębiorców działających w danej branży – od największych i najbardziej znanych, do małych firm operujących na rynkach lokalnych. Na podstawie uzyskanych informacji zidentyfikowano grupę najczęściej stosowanych postanowień umownych pozostających w sprzeczności z przepisami artykułu 384 – 385^3 kodeksu cywilnego. Następnie wystosowano wystąpienia do przedsiębiorców zawierające wskazanie naruszeń i wezwanie do zaniechania stosowania zakwestionowanych postanowień, a w przypadku niezastosowania się przedsiębiorcy do wniosku UOKiK – kierowano do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pozwy o uznanie zakwestionowanych postanowień umownych za klauzule abuzywne.

9.2. Zestawienie zbiorcze spraw prowadzonych w ramach realizacji przepisów dotyczących niedozwolonych postanowień umownych za 2004 rok.

Postępowania w sprawie uznania postanowień wzorca umowy za niedozwolone (z uwzględnieniem pozwów złożonych do SOKiK)				
	Ogólna liczba postępowań	**Liczba postępowań zakończonych w związku z dostosowaniem się przedsiębiorcy do zarzutów Urzędu i zmianą kwestionowanych postanowień**	**Liczba pozwów złożonych do SOKiK**	**Liczba klauzul uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru klauzul abuzywnych**
Departament Polityki Konsumenckiej W Centrali UOKiK	39	60	0	19
Bydgoszcz	29	12	11	6
Gdańsk	86	9	17	35
Katowice	169	57	28	13
Kraków	115	60	1	0
Lublin	132	26	19	16
Łódź	48	30	0	53
Poznań	67	16	2	1
Warszawa	122	34	1	0
Wrocław	74	44	3	0
Ogółem	**881**	**348**	**82**	**143**

9.3. Przykłady spraw z zakresu niedozwolonych postanowień umownych prowadzonych przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w 2004 r.:

I. Analiza regulaminów bankowych – prowadzenie rachunków bankowych

1. Sprawa dotycząca stosowania niedozwolonych postanowień umownych przez PKO S.A.

Przedmiotowa sprawa dotyczyła uznania postanowień umownych z umów kredytu studenckiego za niedozwolone w zakresie obowiązku posiadania rachunku bankowego (odpłatnego) w PKO S.A. dla uzyskania i spłaty kredytu studenckiego. Zdaniem UOKiK postanowienia zobowiązujące konsumentów do posiadania rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego w Banku, w którym chcą uzyskać kredyt są sprzeczne z dobrymi obyczajami, rażąco naruszają interesy konsumentów i jako takie powinny zostać uznane za niedozwolone. Można je także uznać za niedozwolone postanowienie umowne wymienione w art. 385^3 pkt. 7 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. nr 16, poz. 93 ze zm.). Zgodnie z tym artykułem niedozwolonym postanowieniem umownym jest m.in. uzależnienie zawarcia lub wykonania umowy od zawarcia innej umowy, nie mającej bezpośredniego związku z umową zawierającą oceniane postanowienia.

Sprawa jest obecnie rozpoznawana przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

2. Sprawa dotycząca stosowania niedozwolonych postanowień umownych przez Bank Millenium.

Niniejsza sprawa dotyczyła uznania przez Prezesa UOKiK za niedozwolone następujących postanowień umownych:

- jednostronnego obowiązku doręczenia (listem poleconym lub składania w siedzibie TU) korespondencji przez klienta przy jednoczesnym domniemaniu doręczenia pism kierowanych przez TU do klienta,
- nieuzasadnionego wyłączenia swojej odpowiedzialności przez Amplico Life TU „*Wypłata nie zostanie dokonana, jeżeli obrażenia fizyczne powstały bezpośrednio lub pośrednio, całkowicie lub częściowo: (……) b) w wyniku podróży łodzią podwodną, lotu samolotem lub jakimkolwiek powietrznym środkiem transportu w charakterze pasażera lub innym, z wyjątkiem lotu w charakterze pasażera samolotem pasażerskich linii lotniczych odbywanego na ustalonej trasie i według zaplanowanego rozkładu”),*

- postanowienia o zwrocie przez TU pobranych od klienta a nienależnych opłat tylko na żądanie klienta.

3. Sprawa dotycząca stosowania niedozwolonych postanowień umownych przez Polską Izbę Finansową Skarbiec Sp. z o.o. w Gliwicach.

PIF Skarbiec Sp. z o.o. (dalej jako Spółka) w Gliwicach prowadziła działalność gospodarczą w tzw. systemie argentyńskim, który funkcjonował na zasadzie zrzeszenia się klientów w wieloosobowe grupy wzajemnie finansujących się osób. System ten zakładał, iż jego uczestnicy wnoszący regularnie wpłaty otrzymywali określony w umowie towar według tzw. aktów operacyjnych. Spółka zawierała umowę indywidualnie z każdą z przystępujących osób. Integralną częścią tych umów są Ogólne Warunki Umowy. Ogólne Warunki Umowy stanowią wzorzec umowy ustalony przez Spółkę, który każda z wstępujących do systemu osób była obowiązana podpisać i zaakceptować. W toku postępowania wszczętego z urzędu uzyskano wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami przez Spółkę. Ustalono również, że przy zawieraniu umów z konsumentami Spółka często korzysta z pośrednictwa „Alter–Finans - Polska" Sp. z o.o. (dalej jako AFP).

W pozwie skierowanym do Sadu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Prezes UOKiK wniósł o uznanie za niedozwolone i zakazanie stosowania przez pozwanego przedsiębiorcę w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umownego o nazwie „Ogólne Warunki Umowy" (zwany dalej OWU) o treści, które naruszają art. 385^1 § 1 k.c. w następującym zakresie:

A/ *:„Inwestor Funduszu może dokonać za zgodą SPÓŁKI zmiany wartości świadczenia z niższej na wyższą (nie odwrotnie, pod warunkiem uzupełnienia różnic: w opłacie przygotowawczej i w ratach kompletnych wynikających z różnicy między nowo wybraną wartością świadczenia, a wartością świadczenia, na którą została zawarta umowa [...]",*który nosi znamię niedozwolonego postanowienia umownego określonego w art. 385^3 pkt 20 k.c., który stanowi, że niedozwolone są postanowienia umowne uprawniające kontrahenta konsumenta do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez prawa przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy;

B/ „Brak wpłaty pierwszej raty kompletnej oraz kolejnych nie pozbawia Inwestora Funduszu prawa do uczestnictwa w pierwszym akcie operacyjnym (przyznawaniu wartości świadczenia) pod warunkiem, że rata wraz z należnymi odsetkami w wysokości 0,10 % za każdy dzień zwłoki zostanie wpłacona nie później niż na trzy dni przed (aktem operacyjnym (dniem przyznawania wartości świadczenia)", który jest sprzeczny z art. 385^3 pkt 17 k.c. zgodnie z którym za niedozwolone postanowienie umowne, uważa się w szczególności te, które

nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego,

C/ „Skarbiec (*Spółka) zastrzega sobie prawo decydowania o sposobie kompletowania zestawów kwotowych(wartości świadczeń) oraz łączenia Inwestorów biorących udział w aktach operacyjnych(przyznawaniu wartości świadczenia)",* który narusza art. 385^3 pkt 8 k.c., zgodnie z którym za niedozwolone postanowienia umowne uważa się w szczególności te, które uzależniają spełnienia świadczenia od okoliczności zależnych tylko od woli kontrahenta konsumenta.

D/ „*Podczas aktu operacyjnego (przyznawania wartości świadczenia) Skarbiec (Spółka) będzie przydzielać dobra (świadczenia) do wysokości posiadanego Funduszu Inwestorów utworzonego z rat podstawowych wpłaconych przez Inwestorów w danym miesiącu',* który narusza art. 385^1 § 1 k.c. stanowiący, iż postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

E/ „*1. SPÓŁKA bierze na siebie odpowiedzialność za spłatę rat kompletnych w wypadku tragicznej śmierci lub trwałego kalectwa z wyłączeniem przypadku samobójstwa lub wystąpienia kataklizmów w ramach posiadanego funduszu zabezpieczenia NNW Funduszu Inwestorów.*

2. Powiadomienie SPÓŁKI o zaistniałej sytuacji musi nastąpić w ciągu 48 (czterdziestu ośmiu) godzin od zaistnienia takiego faktu, w przeciwnym razie SPÓŁKA nie bierze odpowiedzialności, o której mowa w art. X pkt 1."

który narusza art. 385^1 § 1 k.c.

F/ „*Z tytułu dokonania, cesji pobierana jest opłata cesyjna w wysokości 1,5% aktualnej wartości świadczenia.*", który jest sprzeczny z art. 385^3 pkt 17 k.c. zgodnie, z którym za niedozwolone postanowienie umowne uważa się w szczególności te, które nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego.

G/ *„Inwestor Funduszu, o którym mowa w pkt 4 uzyska zwrot wpłaconych rat podstawowych (oprocentowanych wg stóp rynkowych, zgodnie z umową o obsługę rachunku zawartą przez Spółkę) w czasie likwidacji Funduszu określonego w art. XVI, po potrąceniu należnych Skarbiec (Spółce) kosztów administracyjnych, zgodnie z art.6 pkt 6 (IV pkt 6) oraz opłaty przygotowawczej.",* który jest sprzeczny z art. 385^3 pkt 12 i 13 k.c. zgodnie, z którymi za niedozwolone postanowienie umowne uważa się w szczególności te, które wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonej zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub części, jeżeli konsument zrezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania oraz przewidują

utratę prawa żądania zwrotu świadczenia konsumenta spełnionego wcześniej niż świadczenie kontrahenta, gdy strony wypowiadają, rozwiązują lub odstępują od umowy, a także może naruszać art. 385^3 pkt 17 k.c., który zabrania nakładania na konsumenta który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązku zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego.

H/ Pkt 1: *Jeżeli powstanie zaległość w płaceniu rat Inwestor Funduszu zobowiązuje się do wpłacenia na rzecz Skarbiec (Spółki) zaległości wraz z należnymi odsetkami w wysokości 0,10 % za każdy dzień zwłoki tj. od powstania zaległości do dnia zapłaty.*

Pkt 3: *W stosunku do Inwestora Funduszu, któremu nie przydzielono jeszcze dobra (świadczenia), a który:*

a/ nie dokona w terminie wpłaty jednej raty miesięcznej zostaną naliczone odsetki w wysokości 0, 10 % za każdy dzień zwłoki (...),

pkt 5: *W stosunku do Inwestora Funduszu, któremu przydzielono dobro (świadczenie), a nie wpłacił w terminie zaoferowanej ilości rat kompletnych zgodnie z art. 9 pkt 8 art. VII pkt 9) zostaną naliczone odsetki w wysokości 0, 10 % za każdy dzień zwłoki (...).*

który jest sprzeczny z art. 385^3 pkt 17 k.c. zgodnie z którym za niedozwolone postanowienie umowne, uważa się w szczególności te, które nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego:

I/ „1. *W ciągu trzech (3) miesięcy licząc od terminu zakończenia planu ratalnego, Skarbiec (Spółka) dokona ostatecznej likwidacji grupy.*

2. Fundusze jakie ewentualnie pozostaną po likwidacji Funduszu zostaną przeznaczone na:

a) pokrycie strat powstałych w grupie z powodów niezawinionych przez Skarbiec (Spółkę) (np. niemożliwość wyegzekwowania zadłużenia od Inwestorów Funduszu lub poręczycieli),

b) wypłatę rat podstawowych Inwestorom Funduszu, którym nie zostało przydzielone dobro(świadczenie), a którzy zrezygnowali lub zostali wykluczeni, zgodnie z zasadami określonymi w art. 14 pkt 2 i 3 i art. 15 (XII pkt 4 i art. XIII."

3. *Jeżeli będące w dyspozycji Skarbiec (Spółki) środki finansowe będą niewystarczające dla całkowitego zaspokojenia wierzytelności w powyższej kolejności płatności należności będą dokonywane proporcjonalnie do wysokości wpłat każdego Inwestora Funduszu.*

4. Jakiekolwiek zmniejszenie Funduszu Inwestorów, wywołane przez zdarzenia nie uwzględnione w tej umowie , a nie zależne od Skarbiec , będzie obciążało proporcjonalnie Inwestorów Funduszu (...)", które to zapisy naruszają art. 385^3 pkt 2, 11, 12 i 21 k.c.,

J/ *„Oświadczam, że zapoznałem się z powyższymi Ogólnymi Warunkami Umowy P.I.F. „Skarbiec" Sp. z o.o. Zostały mi one wyjaśnione przez pracownika w sposób jasny i zrozumiały.",* który narusza art. 385 § 2 k.c. i jest sprzeczny z art. 385^1 §1 k.c.,

K/ *„Korzystając z prawa do indywidualnego uzgodnienia warunków umowy wnoszę o zmianę następujących elementów umowy: …….. poprzez nadanie im brzmienia jak w załączniku do umowy. Pozostałe nie wymienione wyżej postanowienia umowy uważam za indywidualnie uzgodnione, akceptuję je bez zastrzeżeń co potwierdzam własnoręcznym podpisem, znając skutki prawne postanowień umowy.",* który narusza art. 385^1 §1 k.c. przewidujący, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne).

II. Analiza umów zawieranych z konsumentami przez Zakłady Energetyczne.

1. Sprawa dotycząca stosowania niedozwolonych postanowień umownych przez ENERGA- Gdańską Kompanię Energetyczna S.A. w Gdańsku.

Prezes UOKiK wniósł w dniu 10 grudnia 2003r. do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pozew o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie jego stosowania przez przedsiębiorcę ENERGA- Gdańska Kompania Energetyczna S.A. w Gdańsku, w umowach zawieranych z konsumentami o treści: *„Upoważnionym przedstawicielem odbiorcy jest każda osoba pełnoletnia zajmująca lokal"* jako sprzecznego z art. 385^1 § 1 K.c. oraz 385^3 pkt 9 K.c. W kwestionowanym zapisie umowy kontrahentowi konsumenta przyznane zostało de facto prawo do jednostronnego wskazania za drugą stronę umowy, odbiorcę usługi – osoby ja reprezentującej. Takie kompetencje dostawcy nie wynikają w żaden sposób, zarówno z ogólnych przepisów prawa, jak też ustawy Prawo energetyczne oraz z przepisów wykonawczych do tej ustawy. Wyrokiem z dnia 26 stycznia 2005r. SOKiK uznał ww. klauzulę za niedozwoloną. (XVII Amc 136/03).

2. Sprawa dotycząca stosowania niedozwolonych postanowień umownych przez Zakład Energetyczny Koszalin S.A. w Koszalinie.

W niniejszej sprawie Prezes UOKiK wystąpił do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o uznanie za niedozwolone i zakazanie stosowania przez przedsiębiorcę Zakład Energetyczny Koszalin S.A. w Koszalinie, w umowach z konsumentami, postanowienia wzorca umowy sprzedaży energii elektrycznej typ A § 10 ust. 1 pkt b o treści *„Sprzedawca może wypowiedzieć umowę bez zachowania terminu wypowiedzenia w*

przypadku: ....b/ stwierdzenia nielegalnego poboru energii elektrycznej" jako sprzecznego z art. 385^1 § 1 K.c. oraz 385^3 pkt 15 K.c.

Postanowienia umowy sprzedaży energii elektrycznej nie powinny naruszać przepisów ustawy Prawo energetyczne. Stosownie do art. 6 ust. 3 pkt 2 tej ustawy, sankcja jaką może zastosować dostawca w przypadku nielegalnego poboru energii, polega na wstrzymaniu dostaw energii. Ustawa Prawo energetyczne, jak również wydane na jej podstawie akty wykonawcze, nie przewidują natomiast żadnych innych, dodatkowych sankcji, w tym polegających na natychmiastowym rozwiązaniu umowy sprzedaży z powodu stwierdzenia nielegalnego poboru.

Wyrokiem z dnia 6 stycznia Sąd uznał ww. klauzulę za niedozwoloną. (XVII Amc 135/03).

III. Analiza umów zawieranych z konsumentami przez organizatorów turystyki

1. Sprawa dotycząca stosowania niedozwolonych postanowień umownych przez JET TOURISTIC POLSKA Sp. z o.o. z siedzibą w Szczecinie.

Przedmiotem analizy UOKiK w przedmiotowej sprawie był wzorzec umowny pt. „Warunki uczestnictwa" stosowany przez w/w przedsiębiorcę prowadzącego działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług turystycznych i organizacji imprez turystycznych. Stwierdzono, iż wzorzec ten zawiera 10 postanowień, które mogą być uznane za niedozwolone.

Zakwestionowane postanowienia dotyczą:

- rozliczeń pomiędzy organizatorem turystyki a klientem,
- prawa organizatora do jednostronnej zmiany programu imprezy turystycznej(nawet możliwość jej skrócenie bez odszkodowania),
- rozliczeń na wypadek odstąpienia klienta od umowy,
- wyłączenia odpowiedzialności organizatora turystyki za działania jego podwykonawców i ich kontrahentów,
- wyłączenia odpowiedzialności organizatora turystyki za szkody poniesione przez klienta z tytułu kradzieży, zniszczenia lub uszkodzenia bagażu lub utraty zdrowia,
- wskazania sądu właściwego do rozpoznania spraw spornych.

Postanowienia te wyłączają w zasadzie odpowiedzialność organizatora turystyki za jakiekolwiek szkody poniesione przez turystów – konsumentów podczas uczestnictwa w imprezie turystycznej. Wyłączona jest odpowiedzialność z niewykonanie lub nienależyte wykonanie usługi przez organizatora- np. za skrócenie pobytu za granicą, za działania

kontrahentów organizatora i ich podwykonawców. Ponadto postanowienia te zezwalają organizatorowi na dowolne zmienianie przedmiotu usługi i warunków umowy, jak również utrudniają konsumentowi odstąpienie od umowy oraz ograniczają możliwość składania reklamacji.

Sprawa jest obecnie rozpatrywana przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

IV. Analiza umów zawieranych z konsumentami przez operatorów telekomunikacyjnych

1. Sprawa dotycząca stosowania niedozwolonych postanowień umownych przez TELE 2 POLSKA Sp. z o.o.

Prezes UOKiK wytoczył powództwo przed Sądem Okręgowym w Warszawie – Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów o uznanie niektórych postanowień wzorca umownego stosowanego przez Tele 2 Polska Sp. z o.o. w Warszawie za niedozwolone i zakazanie ich stosowania w obrocie z konsumentami, o nazwie *„Regulamin świadczenia przez TELE 2 POLSKA Sp. z o.o. usług telekomunikacyjnych”* przy zawieraniu umów o świadczenie usług telekomunikacyjnych poprzez PRESELEKCJĘ.

Umieszczenie postanowienia o treści: *„Operator zastrzega sobie prawo przeniesienia wymagalnych wierzytelności wobec Abonenta, wynikających z tytułu zawarcia i realizacji Umowy, na wybranych przez siebie podmiot”* pozwala dowolnie dysponować Operatorowi wierzytelnościami wobec Abonenta, bez jego zgody i wiedzy. Operator na podstawie przedmiotowego Regulaminu otrzymuje zupełną swobodę decydowania o posiadanych wierzytelnościach względem Abonenta. Zakwestionowany zapis nosi znamiona niedozwolonego postanowienia umownego określonego w art. 385^3 pkt 5 k.c., gdyż pozwala na przeniesienie prawa żądania zapłaty wymagalnych roszczeń na inną osobę, bez zgody konsumenta na tą cesję i narusza art. 385^1 § 1 k.c. stanowiący, iż postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne).

W ocenie UOKiK treść zapisu: *„Operator nie ponosi odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie Usług wynikłe z faktu niewłaściwego funkcjonowania sieci telekomunikacyjnych innych operatorów telekomunikacyjnych”* może wyłączyć odpowiedzialność za spowodowane szkody z tytułu niemożliwości skorzystania z usługi w każdym przypadku, bez względu na winę i zakres odpowiedzialności. Spółka w zakresie umowy świadczy swoje usługi w oparciu o wykorzystanie sieci komunikacyjnych Telekomunikacji Polskiej S.A., która na rzecz Tele 2 udostępnia swoją sieć telekomunikacyjną

przy wykonywaniu usług preselekcji. Konsument nie będąc stroną umowy z TP S.A. nie może w stosunku do niej wnosić roszczeń z tytułu niewłaściwego funkcjonowania sieci, natomiast uprawnienie to przysługuje Tele 2 jako stronie umowy ze swoim podwykonawcą.

Zapis powyższy nosi znamię niedozwolonego postanowienia umownego określonego w art. 385^3 pkt 2 k.c. stanowiącego, iż za niedozwolone postanowienie umowne uważa się w szczególności te, które wyłącza lub istotnie ogranicza odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, w przedmiotowym przypadku z tytułu wyłączenia odpowiedzialności za okoliczności, za które pozwana spółka winna odpowiedzialność ponosić, tj. np. za działania swojego podwykonawcy. Dodatkowo przedmiotowy zapis może naruszać art. 385^1 § 1 k.c.

V. Analiza umów związana z organizacją przyjęć okolicznościowych

1. Sprawa dotycząca stosowania niedozwolonych postanowień umownych przez „Farmacol" S.A.

Prezes UOKiK przeprowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie działalności „Farmacol" S.A. z siedzibą w Katowicach w zakresie świadczenia przez przedsiębiorcę usług polegających na organizacji przyjęć okolicznościowych w restauracji „Bourbon" w Katowicach. W toku przedmiotowego postępowania ustalono, iż istnieje podejrzenie posługiwania się przez „Farmacol" S.A. postanowieniami, które mogą zostać uznane za niedozwolone postanowienia umowne. W związku z powyższym Prezes UOKiK skierował do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów powództwo o uznanie postanowień stosowanych przez przedsiębiorcę za niedozwolone postanowienia umowne.

W złożonym pozwie wskazano, iż następujące zapisy zawarte w „Umowie" mogą nosić znamiona niedozwolonych postanowień umownych:

a) Postanowienie regulujące kwestię wysokości kary umownej, do zapłaty której zobowiązany jest każdorazowo konsument rozwiązujący umowę o zorganizowanie przyjęcia okolicznościowego. Na mocy zapisów zawartych w umowie, kara ta została określona procentowo i zależy od chwili, w której następuje rezygnacja. Przedsiębiorca nie tylko nie uwzględnia faktycznego stopnia zaawansowania przygotowań tj. zakresu rzeczywiście poczynionych wydatków, ale także określa wysokość kary umownej na takim poziomie, że zachodzi podejrzenie, iż jest to kara rażąco wygórowana. Powyższe mogło doprowadzić do naruszenia art. 385^3 pkt 17 K.c.

b) Zapis mówiący o tym, że w razie znacznego wzrostu cen towarów i usług cena usługi może zostać podwyższona, a jednocześnie wskazano, ze przedsiębiorca może wskazać

samodzielnie nową cenę usługi. W takim przypadku konsument może odstąpić od umowy tylko na zasadach ogólnych, tj. za zapłatą wysokiej kary umownej obliczanej proporcjonalne do nowej ceny określonej przez Spółkę. W związku z tym zachodzi przypuszczenie, że postanowienie to narusza art. 385^1 § 1 k.c. oraz art. 385^3 pkt 20 k.c.

c) Zapis, na mocy którego spory wynikające na tle umowy pomiędzy Spółką „Farmacol" a konsumentem, rozstrzygane mają być przez sąd właściwy ze względu na siedzibę przedsiębiorcy, co może prowadzić do narzucenia jurysdykcji sądu, który nie jest miejscowo właściwy według ustawy.

9.4 Wyniki ogólnopolskiej kontroli przeprowadzonej przez UOKiK w 2004 r. w zakresie dotyczącym stosowania niedozwolonych postanowień umownych, przedstawiają poniższe zestawienia.

1. <u>Usługi edukacyjne – niepaństwowe szkolnictwo wyższe.</u>

Badaniem objęto **214** niepublicznych szkół wyższych. W przypadku **151** podmiotów stwierdzono nieprawidłowości.

Poszczególne jednostki UOKiK zbadały odpowiednio:

1. Delegatura UOKiK w Bydgoszczy – 16 niepublicznych szkół wyższych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 11,
2. Delegatura UOKiK w Gdańsku – 34 niepubliczne szkoły wyższe; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 16,
3. Delegatura UOKiK w Katowicach – 29 niepublicznych szkół wyższych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 27,
4. Delegatura UOKiK w Krakowie - 26 niepublicznych szkół wyższych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 13,
5. Delegatura UOKiK w Łodzi – 27 niepublicznych szkół wyższych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 21,
6. Delegatura UOKiK w Lublinie – 26 niepublicznych szkół wyższych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 13,
7. Delegatura UOKiK w Poznaniu – 13 niepublicznych szkół wyższych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 11,
8. Delegatura UOKiK we Wrocławiu – 20 niepublicznych szkół wyższych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 19,
9. Delegatura UOKiK w Warszawie – 23 niepublicznych szkół wyższych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 20,

2. Usługi edukacyjne – nauka języków obcych.

Badaniem objęto **382** przedsiębiorców organizujących kursy języków obcych. W przypadku **223** podmiotów stwierdzono nieprawidłowości.

Poszczególne jednostki UOKiK zbadały odpowiednio:

1. Delegatura UOKiK w Bydgoszczy – 16 organizatorów kursów języków obcych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 12,
2. Delegatura UOKiK w Gdańsku – 59 organizatorów kursów języków obcych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 27,
3. Delegatura UOKiK w Katowicach – 36 organizatorów kursów języków obcych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 12,
4. Delegatura UOKiK w Krakowie - 79 organizatorów kursów języków obcych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 76,
5. Delegatura UOKiK w Łodzi – 78 organizatorów kursów języków obcych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 42,
6. Delegatura UOKiK w Lublinie – 25 organizatorów kursów języków obcych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 7,
7. Delegatura UOKiK w Poznaniu – 19 organizatorów kursów języków obcych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 11,
8. Delegatura UOKiK we Wrocławiu – 42 organizatorów kursów języków obcych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 14,
9. Delegatura UOKiK w Warszawie – 28 organizatorów kursów języków obcych; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 22,

3. Usługi internetowe

Badaniem objęto **64** przedsiębiorców świadczących usługi internetowe. W przypadku **37** podmiotów stwierdzono nieprawidłowości.

Poszczególne jednostki UOKiK zbadały odpowiednio:

1. Delegatura UOKiK w Bydgoszczy – 1 przedsiębiorca świadczący usługi internetowe; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 1,
2. Delegatura UOKiK w Gdańsku – 0,
3. Delegatura UOKiK w Katowicach – 0,
4. Delegatura UOKiK w Krakowie - 8 przedsiębiorców świadczących usługi internetowe; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 7,

5. Delegatura UOKiK w Łodzi – 33 przedsiębiorców świadczących usługi internetowe; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 14,
6. Delegatura UOKiK w Lublinie – 21; przedsiębiorców świadczących usługi internetowe nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 14,
7. Delegatura UOKiK w Poznaniu – 0,
8. Delegatura UOKiK we Wrocławiu – 0
9. Delegatura UOKiK w Warszawie – 1 przedsiębiorca świadczący usługi internetowe; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 1,

4. Handel detaliczny – sprzedaż samochodów osobowych

Badaniem objęto **45** dealerów samochodów. W przypadku **29** podmiotów stwierdzono nieprawidłowości.

Poszczególne jednostki UOKiK zbadały odpowiednio:

1. Delegatura UOKiK w Bydgoszczy – 2 dealerów samochodów; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 2,
2. Delegatura UOKiK w Gdańsku – 3 dealerów samochodów; nieprawidłowości nie stwierdzono,
3. Delegatura UOKiK w Katowicach – 3 dealerów samochodów; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 0,
4. Delegatura UOKiK w Krakowie - 5 dealerów samochodów; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 5,
5. Delegatura UOKiK w Łodzi – 13 dealerów samochodów; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 11,
6. Delegatura UOKiK w Lublinie – 9 dealerów samochodów; nieprawidłowości stwierdzono w 1,
7. Delegatura UOKiK w Poznaniu – 2 dealerów samochodów; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 2 ,
8. Delegatura UOKiK we Wrocławiu – 3 dealerów samochodów; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 3,
9. Delegatura UOKiK w Warszawie – 5 dealerów samochodów; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 5,

5. Usługi turystyczne

Badaniem objęto **97** organizatorów turystyki. W przypadku **35** podmiotów stwierdzono nieprawidłowości.

Poszczególne jednostki UOKiK zbadały odpowiednio:

1. Delegatura UOKiK w Bydgoszczy – 0;
2. Delegatura UOKiK w Gdańsku – 0,
3. Delegatura UOKiK w Katowicach – 2 organizatorów turystyki; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 2,
4. Delegatura UOKiK w Krakowie - 20 organizatorów turystyki; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 15,
5. Delegatura UOKiK w Łodzi – 24 organizatorów turystyki**;** nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 1,
6. Delegatura UOKiK w Lublinie – 17 organizatorów turystyki; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 11,
7. Delegatura UOKiK w Poznaniu – 31 organizatorów turystyki; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 3,
8. Delegatura UOKiK we Wrocławiu –0,
9. Delegatura UOKiK w Warszawie – 3 organizatorów turystyki; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 3,

6. energetyka, dystrybucja gazu, usługi komunalne

Badaniem objęto **91** przedsiębiorców. W przypadku **83** podmiotów stwierdzono nieprawidłowości.

Poszczególne jednostki UOKiK zbadały odpowiednio:

1. Delegatura UOKiK w Bydgoszczy – 0,
2. Delegatura UOKiK w Gdańsku – 0,
3. Delegatura UOKiK w Katowicach – 1 przedsiębiorca; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 1,
4. Delegatura UOKiK w Krakowie -2 przedsiębiorców; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 2,
5. Delegatura UOKiK w Łodzi – 0,
6. Delegatura UOKiK w Lublinie – 0,
7. Delegatura UOKiK w Poznaniu – 1 przedsiębiorca; nieprawidłowości nie stwierdzono,

8. Delegatura UOKiK we Wrocławiu – 86 przedsiębiorców; nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 80,
9. Delegatura UOKiK w Warszawie – 1 przedsiębiorca; nieprawidłowości nie stwierdzono,

Ponadto UOKiK w 2004 r. skontrolował przedsiębiorców działających m.in. w pośrednictwie obrotu nieruchomościami, usług holowania pojazdów, operatorów telewizji kablowej, usług finansowych, organizacji przyjęć okolicznościowych, wywozu nieczystości.

10. Realizacja przepisów ustawy o języku polskim

Ustawa o języku polskim nakłada na Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Inspekcję Handlową obowiązek kontrolowania przestrzegania przepisów ustawy. Zgodnie z nowelizacją ustawy, obowiązującą od 1 maja 2004 r. obok wyżej wymienionych instytucji obowiązek kontrolowania przestrzegania przepisów ustawy mają również powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów oraz Państwowa Inspekcja Pracy. Od momentu wejścia w życie przepisów ustawy, UOKiK oraz Inspekcja Handlowa, jako organy kontrolne, rozpoczęły akcję informacyjną i edukacyjną, mającą na celu upowszechnianie przepisów ustawy i wyjaśnianie wątpliwości interpretacyjnych. Ponadto Inspekcja Handlowa z inicjatywy Urzędu włączyła przepisy ustawy do swoich planów kontroli.

W roku 2003 UOKiK udzielił 20 odpowiedzi pisemnych w sprawie interpretacji przepisów ustawy. W 2004 r. żaden z podmiotów nie zgłosił się z zapytaniem.

Ponadto obok kontroli dokonywanych przez IH, Urząd przeprowadzając kontrolę wzorców umownych stosowanych w obrocie z konsumentami, badał przedmiotowe wzorce umowne również pod kątem ich zgodności z ustawą o języku polskim. W toku dokonanych kontroli wzorców umownych UOKiK nie stwierdził naruszeń ustawy o języku polskim.

Prezes UOKiK wystosował w 2004 r. pięć wezwań do podmiotów nieprzestrzegających przepisów ustawy o języku polskim na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji /Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm./, kwalifikując nieprzestrzeganie przepisów ustawy o języku polskim jako czyn nieuczciwej konkurencji, polegający na działaniu sprzecznym z prawem lub dobrymi obyczajami, zagrażający lub naruszający interes konsumenta). Wystąpienia UOKiK

zainicjowane zostały skargami, które wpłynęły do UOKiK od konsumentów. Wezwania te dotyczyły niedołączenia do sprzętu RTV instrukcji obsługi w języku polskim.

Podobnie jak w latach poprzednich również Inspekcja Handlowa na bieżąco w toku działań kontrolnych realizowała zadania wynikające z art.7 i 7a ustawy o języku polskim.

Główny Inspektorat Inspekcji Handlowej podejmował działania polegające na inspirowaniu i koordynowaniu w tym obszarze kontroli wykonywanych przez wojewódzkie inspektoraty IH. W opracowywanych planach kontroli o znaczeniu krajowym oraz szczegółowych programach kontroli zamieszczono zalecenie, aby w trakcie prowadzonych kontroli, badaniem objąć przestrzeganie przepisów ustawy o języku polskim. Tak więc niemal w każdej kontroli inspektorzy zwracali uwagę na respektowanie przez przedsiębiorców obowiązków polegających min. na znakowaniu towarów w języku polskim, sporządzaniu instrukcji obsługi oraz informacji o właściwościach towarów w języku polskim.

W 2004 r. Inspekcja Handlowa przeprowadziła **15177** kontroli, których przedmiotem było m.in. sprawdzanie przestrzegania przez przedsiębiorców postanowień ustawy o języku polskim. W toku przeprowadzonych kontroli w 357 przypadkach stwierdzono naruszenie przez kontrolowanych przedsiębiorców obowiązków określonych w przepisach ustawy o języku polskim, co stanowi ok. 2,4% kontrolowanych placówek.

Stwierdzone nieprawidłowości można pogrupować następująco:

1. brak nazewnictwa towarów w języku polskim,
2. stosowanie wyłącznie obcojęzycznych opisów towarów,
3. brak instrukcji obsługi w języku polskim,
4. stosowanie tylko obcojęzycznej wersji napisów ostrzegawczych.

UOKiK w 2004 r. w związku z ujawnionymi nieprawidłowościami wystosował 162 wnioski o ukaranie, dotyczące zarzutu naruszenia przepisów ustawy o języku polskim.. W 38 przypadkach odstąpiono od skierowania wniosku do sądu, poprzestając na zastosowaniu art. 41 Kodeksu wykroczeń. Należy wskazać, iż oprócz działań kontrolnych Inspekcja Handlowa podejmowała także inne kroki majce na celu wyeliminowanie nieprawidłowości oraz zapobiegające ich powstawaniu w przyszłości.

Ponadto pracownicy UOKiK udzielali przedsiębiorcom i konsumentom porad prawnych w zakresie obowiązującego stanu prawnego. UOKiK podjął również działania informacyjne związane z szerzeniem wśród wskazanych wyżej podmiotów wiedzy na temat przepisów ustawy o języku polskim m.in. w prasie, radiu i telewizji.

11. Realizacja przepisów ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów

Zgodnie z art. 13 ustawy z dnia 12 grudnia 2003r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. z 2003 r., Nr 229, poz. 2275), Prezes UOKiK pełni funkcję organu nadzoru nad ogólnym bezpieczeństwem produktów. Swoje zadania realizuje we współpracy z Inspekcją Handlową.

Nadzór nad ogólnym bezpieczeństwem produktów obejmuje w szczególności:

1. okresowe monitorowanie i ocenę skuteczności kontroli spełniania przez produkty ogólnych wymagań bezpieczeństwa,
2. zatwierdzanie okresowych planów kontroli produktów w zakresie spełniania ogólnych wymagań bezpieczeństwa i monitorowanie ich realizacji,
3. prowadzenie postępowań w zakresie ogólnego bezpieczeństwa produktów,
4. prowadzenie rejestru produktów niebezpiecznych i gromadzenie danych o produktach, które nie spełniają szczegółowych wymagań bezpieczeństwa,
5. gromadzenie informacji dotyczących bezpieczeństwa produktów i przekazywanie ich właściwym organom,
6. gromadzenie przekazywanych przez producentów i dystrybutorów powiadomień o produktach, które nie są bezpieczne.

Do zadań Prezesa UOKiK należy prowadzenie czynności wyjaśniających i postępowań administracyjnych w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów. Głównym źródłem informacji o produktach są ustalenia kontroli przeprowadzane przez Inspekcję Handlową.

W 2004r. Prezes UOKiK podjął działania w **106** przypadkach, co oznacza znaczny wzrost ilości podjętych czynności wyjaśniających w stosunku do lat poprzednich (np. w 2003 r. przeprowadzono **69** czynności wyjaśniających).

W 2004 r. do UOKiK napływały informacje o produktach niebezpiecznych z następujących źródeł:

1. powiadomienia Głównego Inspektora Inspekcji Handlowej – **65** powiadomień o produktach niebezpiecznych, co stanowiło 62% całkowitej liczby powiadomień,
2. informacje od konsumentów – **19** (18% całkowitej liczby powiadomień),
3. informacje od przedsiębiorców – **10** (9% całkowitej liczby powiadomień),

4. informacje przekazane przez powiatowowych rzeczników konsumentów - **2** (2% całkowitej liczby powiadomień),
5. produkty zbadane w ramach projektu NETWORK – **8**,
6. inne źródła - **2**.

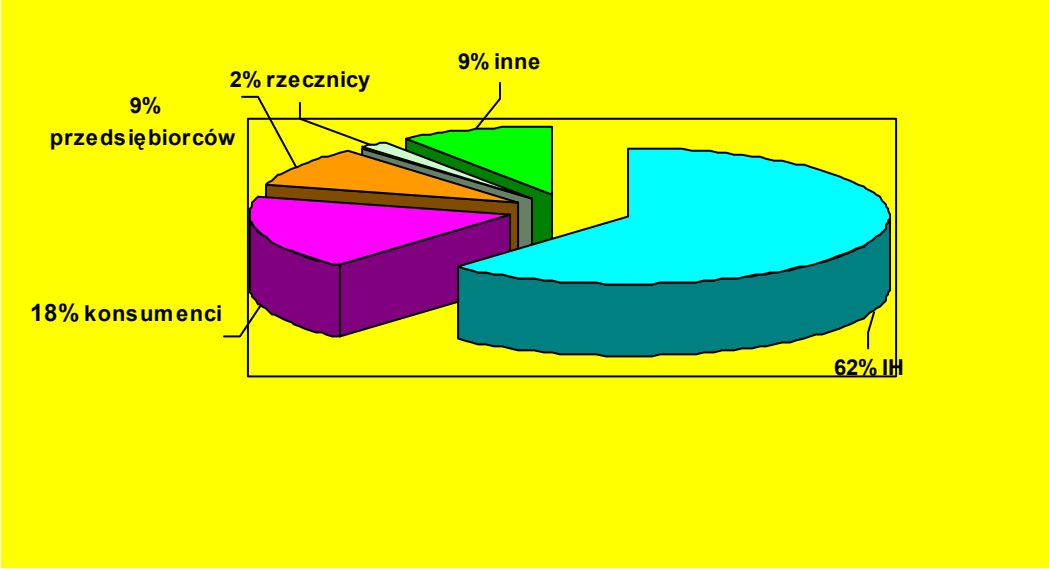

Wśród produktów, w stosunku do których Prezes UOKiK podjął działania znalazły się:

1. meble i artykuły dla dzieci – **24**,
2. zapalniczki – **14**,
3. meble – **13**,
4. produkty elektryczne – **8**,
5. artykuły motoryzacyjne – **8**,
6. wyroby budowlane – **7**,
7. płyny do spryskiwaczy – **6**.

W **63** przypadkach Prezes UOKiK wszczął postępowania administracyjne. Oznacza to wzrost liczby postępowań w stosunku do lat poprzednich (w roku 2003 wszczęto **44** postępowania, a w roku 2002 – **28** postępowań).

W przypadku stwierdzenia, że produkt może stwarzać zagrożenie w określonych warunkach, dla określonych kategorii konsumentów lub że produkt nie jest bezpieczny, Prezes UOKiK może nałożyć w drodze decyzji na producenta lub dystrybutora określone obowiązki. Decyzja taka nie jest wydawana, jeśli przedsiębiorca dobrowolnie podejmie

działania mające na celu wyeliminowanie zagrożeń stwarzanych przez produkty i przedstawi Prezesowi UOKiK dowody potwierdzające podjęcie tych działań. W 2004 r. dobrowolne działania zostały podjęte przez przedsiębiorców w przypadku **55** prowadzonych przez Prezesa UOKiK postępowaniach.

Ponadto ustawa o ogólnym bezpieczeństwie produktów nakłada na przedsiębiorców obowiązek informowania Prezesa UOKiK o wprowadzonych przez nich na rynek produktach niebezpiecznych. W 2004r. przedsiębiorcy przekazali **15** dobrowolnych powiadomień.

Zgodnie z art. 25 ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów, decyzja nakładająca na przedsiębiorcę obowiązki stanowi postawę do wpisania produktu do rejestru produktów niebezpiecznych.

W 2004r. do rejestru wpisano **10** nowych produktów. Były to:

1. zabawki jo jo (5),
13. zabawki i artykuły pielęgnacyjne przeznaczone do opieki nad dziećmi zawierające ftalany,
14. zestaw „zabawka maskotka + wyroby z czekolady”,
15. zasilacz UPS,
16. chodziki dziecięce,
17. ochronnik przepięciowy.

W 2004r. Prezes UOKiK skierował do prokuratury (na podstawie art. 302 § 2 kodeksu postępowania karnego) **3** powiadomienia o popełnieniu przez przedsiębiorców przestępstw polegających na niewykonaniu decyzji Prezesa UOKiK.

W 2004r. Wojewódzki Sąd Administracyjny rozpatrywał **2** skargi przedsiębiorców na decyzje wydanie przez Prezesa UOKiK – w jednym przypadku umorzył postępowanie w związku z wycofaniem skargi przez przedsiębiorcę, natomiast w drugim skargę oddalił.

Współpraca międzynarodowa w zakresie ogólnego bezpieczeństwa produktów

W ramach współpracy międzynarodowej w zakresie ogólnego bezpieczeństwa produktów, UOKiK reprezentuje Polskę w *Komitecie Dyrektywy 2001/95/WE w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów*. Komitetowi Dyrektywy 2001/95/WE podlega grupa robocza „Network”, w której uczestniczą wszystkie państwa członkowskie UE. Zadaniem

grupy jest koordynacja prowadzenia wspólnych projektów kontroli oraz porównywanie ich wyników.

W 2004r. Polska uczestniczyła w kontrolach dotyczących:

1. świeczek,
2. wysokich krzesełek dla dzieci,
3. łóżeczek dziecięcych.

1. W projekcie **kontroli bezpieczeństwa świeczek** uczestniczyło 10 państw (Polska, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Grecja, Islandia, Norwegia, Słowacja i Wielka Brytania). Koordynatorem projektu była Wielka Brytania. W ramach projektu inspektorzy 10 wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej skontrolowali prawie 80 tysięcy świeczek w 87 placówkach handlowych. Wyniki badań organoleptycznych oraz testów laboratoryjnych wybranych próbek produktów nie odbiegały od rezultatów osiągniętych w innych państwach uczestniczących w tym przedsięwzięciu.

Większość przebadanych w Polsce świeczek nie stwarza zagrożenia w prawidłowych warunkach użytkowania i nie zawiera szkodliwych substancji chemicznych w ilościach, które mogą mieć wpływ na zdrowie lub życie ludzi. Jednocześnie stwierdzono jednak, że do ok. 93 % skontrolowanych produktów nie załączono oznaczeń i instrukcji dotyczących bezpiecznego użytkowania. Zarówno IH, jak i UOKiK skierowały wystąpienia do przedsiębiorców informujące o konieczności dokonania zmian w tym zakresie. Przygotowano również wykaz informacji i ostrzeżeń, jakie powinny się znaleźć na świeczkach, który znajduje się na stronie internetowej UOKiK.

2. Polska wspólnie z organami nadzoru rynku z Francji, Portugalii, Szwecji, Węgier i Włoch uczestniczyła w projekcie kontroli bezpieczeństwa **wysokich krzesełek dla dzieci**. W ramach tej akcji IH skontrolowała 155 partii krzesełek. Do badań porównawczych państwa biorące udział w projekcie wybrały 7 modeli krzesełek, które zostały zbadane przez wszystkie państwa, a dodatkowo każdy z uczestników mógł przeprowadzić badania innych modeli według swojego uznania. Wyniki testów laboratoryjnych wyrobów pobranych do badań w Polsce wykazały niezgodność z wymaganiami bezpieczeństwa w przypadku dwóch krzesełek polskich i dwóch włoskich. We wszystkich tych sprawach UOKiK podjął działania przewidziane w przepisach ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów.

3. Polska uczestniczyła również w projekcie kontroli bezpieczeństwa **łóżeczek dziecięcych**. Koordynatorem projektu była Dania, udział w projekcie brała również Hiszpania, Irlandia i Belgia. W I kwartale 2004r. IH skontrolowała 578 partii łóżeczek, z czego zakwestionowała 67 partii. Skierowała również do Prezesa UOKiK 12 powiadomień o produktach, które nie spełniały wymagań bezpieczeństwa. W ramach tego projektu UOKiK przebadał 4 modele łóżeczek. W związku z tym, że żadne z nich nie spełniało wymagań bezpieczeństwa, Prezes UOKiK wszczął w stosunku do producentów tych produktów postępowania administracyjne na podstawie ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów.

UOKiK uczestniczy również w pracach organizacji **PROSAFE** (Europejskie Forum Egzekwowania Bezpieczeństwa), związanej ze współpracą międzynarodową w zakresie nadzoru rynku, w szczególności zaś w zakresie zabawek oraz sprzętu ochrony osobistej. PROSAFE jest współautorem wielu projektów inicjowanych przez Komisję Europejską. W 2004r. UOKiK wraz z IH aktywnie uczestniczył w tworzeniu projektu poświęconego szacowaniu zagrożeń stwarzanych przez produkty.

Od 1 maja 2004r. Polska stała się członkiem systemu **RAPEX**. Jest to system wymiany informacji o produktach niebezpiecznych pomiędzy KE a państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Podstawą prawną funkcjonowania systemu RAPEX jest Dyrektywa 2001/95/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 3 grudnia 2001 r. w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów.

W systemie RAPEX gromadzone są informacje o działaniach państw członkowskich dotyczących wszystkich produktów nieżywnościowych przeznaczonych dla konsumentów oraz produktów, co do których istnieje prawdopodobieństwo, że mogą być użyte przez konsumentów w możliwych do przewidzenia warunkach, nawet jeżeli nie były dla nich przeznaczone. Rejestr nie zawiera informacji na temat środków farmaceutycznych, wyrobów medycznych, pasz ani żywności – ta ostatnia grupa produktów posiada własny system RASFF.

Podstawowym celem istnienia systemu RAPEX jest zapewnienie szybkiej wymiany informacji pomiędzy państwami członkowskimi UE i Komisją Europejską odnośnie podjętych środków mających na celu wykluczenie, ograniczenie lub ustalenie warunków wprowadzania na rynek lub użytkowania określonych produktów z racji stwarzanego przez nie zagrożenia.

Polska notyfikuje do systemu informacje na temat decyzji Prezesa UOKiK uznających dany produkt za niebezpieczny oraz środków podjętych dobrowolnie przez przedsiębiorców

odnośnie wprowadzonych przez nich produktów niebezpiecznych. Natomiast Komisja Europejska zarządzająca systemem RAPEX, informuje nas o produktach niebezpiecznych, znalezionych na terenie innych państw członkowskich UE. Zadaniem władz polskich jest kontrola rynku w celu ustalenia, czy notyfikowany produkt znajduje się w Polsce, a jeśli tak – podjęcie odpowiednich działań, mających na celu ustalenie, czy produkt rzeczywiście nie jest bezpieczny, ewentualne wyeliminowanie go z rynku i przekazanie takiej informacji Komisji Europejskiej. W 2004r. Polska w ramach systemu RAPEX przekazała **8** notyfikacji i dokonała **202** reakcji.

Komisja Europejska publikuje na swoich stronach notyfikacje przekazywane przez państwa członkowskie o produktach niebezpiecznych. Konsumenci mogą się z nimi zapoznać pod adresem:
http://europa.eu.int/comm/consumers/cons_safe/prod_safe/gpsd/rapex_weekly/archives.htm .

Opis niektórych spraw

1. Postępowanie w sprawie zasilacza typu ORVALDI 300

Pismem z dnia 6 czerwca 2003 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów został poinformowany o wprowadzonym do obrotu przez ORVALDI Power Protection sp. z o.o. produkcie niebezpiecznym – zasilaczu typ ORVALDI 300. Z przekazanych informacji wynikało, że pomimo posiadania certyfikatu zgodności na znak bezpieczeństwa „B" produkt nie spełnia wymagań normy PN – EN 60950 w zakresie odporności części termoplastycznych na przegrzanie, przez co zagraża bezpieczeństwu użytkowników.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za zasadne wszczęcie postępowania administracyjnego w tej sprawie. W piśmie z dnia 7 października 2003 r., zgodnie z art. 61 § 4 Kodeksu postępowania administracyjnego Prezes UOKiK powiadomił o wszczęciu postępowania ORVALDI Power Protection sp. z o.o. Jednocześnie nakazał ORVALDI Power Protection sp. z o.o.:

1) podanie do publicznej wiadomości ostrzeżenia o cofnięciu dla produktu zasilacz typ ORVALDI 300 certyfikatu zgodności na znak bezpieczeństwa „B" z jednoczesnym podaniem powodów jego cofnięcia tj.: niespełnianiu przez produkt wymagań normy PN – EN 60950 w zakresie odporności części termoplastycznych na przegrzanie oraz informacji o gotowości ORVALDI Power Protection sp. z o.o. do odkupienia produktu od osób, które faktycznie nim władają; ostrzeżenie wraz z informacją należało niezwłocznie opublikować w trzech kolejnych wydaniach gazety o zasięgu ogólnopolskim, nie później jednak niż w ciągu 14 dni od otrzymania w/w pisma, a jego kopie przekazać do UOKiK oraz

2) wycofanie z obrotu produktu zasilacz typ ORVALDI 300 i podjęcie działań mających na celu odkupienie go od osób, które faktycznie nim władają oraz udokumentowanie tego faktu w ciągu 30 dni od otrzymania tego pisma.

Na podstawie analizy zgromadzonego w toku postępowania materiału dowodowego Prezes UOKiK uznał, że pomimo dwukrotnie skierowanego do ORVALDI Power Protection sp. z o.o. nakazu zamieszczenia ogłoszenia określonego w piśmie z dnia 7 października 2003 r. ORVALDI Power Protection sp. z o.o. nie zamieściła takiego ogłoszenia, ponieważ mimo nakazu kopia tego ogłoszenia nie została przekazana Prezesowi UOKiK. Strona nie podjęła również innych działań, mających na celu odkupienie niebezpiecznego produktu od konsumentów. ORVALDI Power Protection sp. z o.o. nie wywiązała się z obowiązków określonych w art. 8 oraz art. 9 ust. 1 pkt 3 ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów i w związku z tym Prezes UOKiK nakazał ORVALDI Power Protection sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie na podstawie art. 17 ust. 2 w związku z art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów podanie do publicznej wiadomości informacji o niespełnianiu przez produkt wymagań normy PN – EN 60950 w zakresie odporności części termoplastycznych na przegrzanie, wraz z informacją o gotowości ORVALDI Power Protection sp. z o.o. do odkupienia produktu od osób, które faktycznie nim władają.

Pismem z dnia 19 sierpnia 2004 r. ORVALDI Power Protection spółka z ograniczoną odpowiedzialnością poinformowała UOKiK o zastosowaniu się do decyzji z dnia 30 czerwca 2004 r., przekazując jednocześnie kopie trzech ogłoszeń opublikowanych w gazecie o zasięgu ogólnopolskim.

W dniu 27 października 2004 r. Prezes UOKiK otrzymał informację, że członek zarządu ORVALDI Power Protection spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wprowadza na rynek produkt – zasilacz ups, typ ORVALDI 300PL, który jest urządzeniem identycznym do zasilacza ups, typ ORVALDI 300, umieszczonego w rejestrze produktów niebezpiecznych. Produkt ten jest oferowany do sprzedaży na internetowej aukcji „ALLEGRO".

W związku z powyższym, UOKIK podjął czynności wyjaśniające w tej sprawie. Przekazany przez powiadamiającego zasilacz ups, typ ORVALDI 300PL został poddany badaniom w laboratorium DAMIS CERT – LABORATORY. Przedmiotem badania było stwierdzenie czy zasilacz ups, typ ORVALDI 300PL spełnia wymagania normy PN-EN 60950 w zakresie odporności części termoplastycznych na przegrzanie, a tym samym sprawdzenie, czy produkt ten stwarza te same zagrożenia, co wpisany do rejestru produktów niebezpiecznych, identycznie wyglądający, zasilacz ups, typ ORVALDI 300.

Na podstawie sprawozdania z badań przekazanego do UOKiK w dniu 6 grudnia 2004 r. stwierdzono, że zasilacz ups, typ ORVALDI 300PL nie spełnia wymagań normy PN-EN

60950 w zakresie odporności części termoplastycznych na przegrzanie, a także w zakresie trwałości oznakowania. Zgodnie z treścią tego sprawozdania, oznaczenia na obudowie zasilacza wskazują, że został on wyprodukowany w grudniu 2002 r.

Powyższe badania wykazały zatem, że zasilacz ups, typ ORVALDI 300PL stwarza te same zagrożenia dla zdrowia i życia konsumentów, co uznany przez Prezesa UOKiK za niebezpieczny, wpisany do rejestru produktów niebezpiecznych, zasilacz ups, typ ORVALDI 300 oraz potwierdziły przypuszczenie, że zasilacz ups typ ORVALDI 300PL jest w rzeczywistości zakwestionowanym typem ORVALDI 300, wprowadzanym na rynek pod zmienioną nazwą.

Wprowadzanie na rynek przez ORVALDI Power Protection spółka z ograniczoną odpowiedzialnością produktu umieszczonego w rejestrze produktów niebezpiecznych wyczerpuje znamiona przestępstwa z art. 36 ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów. W związku z powyższym, działając na podstawie art. podstawie art. 304 § 2 Kodeksu postępowania karnego, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 2 lutego 2005r. zawiadomił prokuraturę rejonową Warszawa-Ochota o popełnieniu przestępstwa przez członka zarządu ORVALDI Power Protection spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

2. Postępowanie w sprawie „ ochronnika przepięciowego”

W dniu 24 listopada 2003 r. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów otrzymał informacje wskazujące, że produkty oznaczone na opakowaniu nazwą „ochronnik przepięciowy”, a w instrukcji opisane jako „organizator wielogniazdowy z ochroną przeciwprzepięciową” o numerach na tabliczkach znamionowych: BS 1363/A 0304 (modele czteorogniazdowy i sześciogniazdowy) oraz BS 1363/A 0210 (model dwugniazdowy) produkcji chińskiej, wprowadzone do obrotu przez Fellowes Polska S.A. stwarzają zagrożenie dla życia i zdrowia konsumentów. Z informacji wynikało, że wymienione produkty nie spełniały wymagań normy PN-EN 60950:2000 w zakresie odporności części termoplastycznych na przegrzanie oraz nie posiadały wszystkich wymaganych przez normę oznaczeń, natomiast zaciski przeznaczone do podłączenia przewodu uziemienia nie były oznaczone odpowiednim symbolem. Jako dowody przekazano załączone do pisma sprawozdania z badań przeprowadzonych przez jednostki akredytowane: Centrum Badań i Rozwoju Sprzętu Elektronicznego i Elektrotechnicznego ELTEST oraz Laboratorium Elektrotechniczne Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji S.A.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za zasadne wszcząć w tej sprawie postępowanie administracyjne. Pismem z dnia 11 grudnia 2003 r., zgodnie z art. 61 § 4 Kodeksu postępowania administracyjnego powiadomił o

wszczęciu postępowania Fellowes Polska S.A., jednocześnie nakazując spółce – zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów – przekazanie informacji na temat zagrożeń związanych z wyrobami oznaczonymi na opakowaniu nazwą „ochronnik przepięciowy", a w instrukcji opisanych jako „organizator wielogniazdowy z ochroną przeciwprzepięciową" o numerach na tabliczkach znamionowych: BS 1363/A 0304 (modele czteorogniazdowy i sześciogniazdowy) oraz BS 1363/A 0210 (model dwugniazdowy) produkcji chińskiej. Prezes UOKiK nakazał również przekazanie dokumentów potwierdzających spełnianie przez wprowadzane do obrotu produkty wymogów bezpieczeństwa oraz wszelkich dołączonych do nich informacji (w tym instrukcji obsługi), a także ze względu na odmienne nazwy produktów podane na opakowaniu i w załączonej instrukcji, przekazanie informacji dotyczących zakwalifikowania tych produktów według SWW lub PKWiU oraz kodu PCN.

Na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego Prezes UOKiK uznał, że produkty oznaczone na opakowaniu nazwą „ochronnik przepięciowy", a w instrukcji opisane jako „organizator wielogniazdowy z ochroną przeciwprzepięciową" o numerach na tabliczkach znamionowych: BS 1363/A 0304 (modele czteorogniazdowy i sześciogniazdowy) oraz BS 1363/A 0210 (model dwugniazdowy) produkcji chińskiej, wprowadzone do obrotu przez Fellowes Polska S.A. stwarzają zagrożenie dla życia i zdrowia konsumentów. Potwierdziły to badania tych urządzeń wykonane przez jednostki akredytowane: Centrum Badań i Rozwoju Sprzętu Elektronicznego i Elektrotechnicznego ELTEST oraz Laboratorium Elektrotechniczne Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji S.A.

Ponadto Prezes UOKiK uznał, że zastosowany sposób znakowania nie pozwala na identyfikację produktów. Ponieważ sposób znakowania produktów wprowadzanych do obrotu przez stronę nie pozwala ustalić, które partie tych produktów są niebezpieczne, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na podstawie art. 17 ust. 2 i art. 15 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów nakazał Fellowes Polska S.A. z siedzibą w Warszawie:

1. podanie do publicznej wiadomości ostrzeżenia o zagrożeniu, jakie mogą powodować produkty oznaczone na opakowaniu nazwą „ochronnik przepięciowy", a w instrukcji opisane jako „organizator wielogniazdowy z ochroną przeciwprzepięciową" o numerach na tabliczkach znamionowych: BS 1363/A 0304 (modele czteorogniazdowy i sześciogniazdowy) oraz BS 1363/A 0210 (model dwugniazdowy) produkcji chińskiej

2. umieszczanie na wprowadzanych do obrotu ochronnikach przepięciowych lub na ich opakowaniach odpowiednich oznaczeń umożliwiających identyfikację partii produktu.

Decyzja została wykonana - przedsiębiorca przedstawił dowody potwierdzające jej wykonanie Prezesowi UOKiK.

12. Realizacja przepisów ustawy o systemie oceny zgodności

Przepisy ustawy o systemie oceny zgodności były realizowane przez UOKiK w 2004 r. zgodnie z *„Programem Wykonawczym wdrażania sytemu nadzoru rynku w zakresie dyrektyw nowego podejścia”*, który został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 maja 2003 r. Głównym celem Programu Wykonawczego było przygotowanie sprawnego i efektywnego systemu kontroli zgodności wyrobów z zasadniczymi wymaganiami. Dokument ten określał podstawowe kierunki działań oraz zawierał harmonogram prac zaplanowanych na 2004 r. i podejmowanych przez organy tworzące system kontroli wyrobów objętych dyrektywami nowego podejścia. Środki finansowe na budowę systemu nadzoru rynku zostały zapewnione poprzez utworzenie rezerwy celowej w ustawie budżetowej. Środki z tej rezerwy były uruchamiane etapami od marca 2004 r.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności, system kontroli zgodności wyrobów z zasadniczymi wymaganiami tworzą:

- Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz
- organy wyspecjalizowane:
    1) Inspekcja Handlowa,
    2) Państwowa Inspekcja Pracy,
    3) Prezes Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty,
    4) organy Inspekcji Ochrony Środowiska,
    5) Prezes Urzędu Transportu Kolejowego,
    6) organy nadzoru budowlanego,
    7) Prezes Wyższego Urzędu Górniczego,
    8) dyrektorzy urzędów morskich.

Z systemem nadzoru rynku współpracują też organy celne podległe Ministrowi Finansów.

Prezes UOKiK jest organem monitorującym system kontroli. Do jego zadań należy między innymi opiniowanie okresowych planów kontroli przeprowadzanych przez organy wyspecjalizowane, prowadzenie rejestru wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami oraz gromadzenie informacji dotyczących działania systemu kontroli. Organy

wyspecjalizowane kontrolują spełnianie przez wyroby zasadniczych wymagań oraz prowadzą postępowania administracyjne w sprawie wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami.

W 2004 roku realizowano działania w następujących obszarach i kierunkach, określonych w Programie Wykonawczym:

- przygotowanie prawnych i instytucjonalnych podstaw działania systemu nadzoru rynku,
- skuteczna i efektywna kontrola wyrobów wprowadzonych do obrotu,
- organizacja współpracy pomiędzy organami tworzącymi system nadzoru rynku,
- eliminowanie zagrożeń stwarzanych przez wyroby niezgodne z zasadniczymi wymaganiami,
- stworzenie systemu gromadzenia i wymiany informacji dla nadzoru rynku.

Formalne podstawy do współpracy organów tworzących system nadzoru rynku, znalazły się w opracowanych w UOKiK projektach porozumień. 24 lutego 2004 r. Prezes UOKiK podpisał porozumienia z 7 organami wyspecjalizowanymi, a 21 października - z Głównym Inspektorem Nadzoru Budowlanego.

Z uwagi na konieczność szczególnej współpracy systemu z organami celnymi, UOKiK przygotował projekt porozumienia pomiędzy Szefem Służby Celnej a Prezesem UOKiK i Głównym Inspektorem Inspekcji Handlowej, które zostało podpisane 19 października 2004 r.

Dla zapewnienia efektywnej współpracy organów tworzących system nadzoru rynku, utworzono na podstawie zarządzenia Prezesa UOKiK z dnia 8 października 2004 r. stałą komisję o charakterze opiniodawczym i doradczym o nazwie *Komitet Sterujący do Spraw Nadzoru Rynku*. Pierwsze posiedzenie Komitetu odbyło się w grudniu 2004 r. Komitet stanowi także forum stałej współpracy organów uczestniczącymi w systemie.

W celu zapewnienia odpowiedniego przygotowania pracowników organów wyspecjalizowanych do realizacji działań przewidzianych przez ustawę o systemie oceny zgodności UOKiK przeszkolił podczas 24 szkoleń ponad 1000 pracowników tych organów. Szkolenia były organizowane w taki sposób, aby umożliwić nawiązanie współpracy inspektorom z różnych organów wyspecjalizowanych pracującym w tym samym regionie.

W 2004 roku rozpoczęto prace nad nową wersją systemu informatycznego nadzoru rynku HERMES 2. System ten umożliwia zarządzanie przepływem danych i informacji pomiędzy UOKiK a organami wyspecjalizowanymi. Do czasu uruchomienia pełnej wersji systemu organy wyspecjalizowane przekazują do UOKiK dane na formularzach określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 kwietnia 2004 r. w sprawie przepływu informacji dotyczących systemu kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu.

Dyrektywy Nowego Podejścia

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie odpowiada w sposób bezpośredni za implementację przepisów dyrektyw nowego podejścia do polskiego prawa. Prace te prowadzone były przez resorty odpowiedzialne za poszczególne obszary rynku objęte dyrektywami nowego podejścia tj. Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Ministerstwo Infrastruktury (sprawujące nadzór nad 4 z 8 organów wyspecjalizowanych), Ministerstwo Środowiska oraz Ministerstwo Zdrowia (dyrektywy nowego podejścia znajdujące się poza systemem monitorowanym przez Prezesa UOKiK).

Wszystkie 23 dyrektywy nowego podejścia związane z ustawą o systemie oceny zgodności zostały w 2004 roku implementowane do polskiego prawa i są stosowane.

Pracownicy UOKiK uczestniczyli w 2004 roku w pracach organów UE i spotkaniach Państw Członkowskich dotyczących dyrektyw nowego podejścia tj. w obradach Komitetów, spotkaniach Grup Współpracy Administracyjnej do spraw poszczególnych dyrektyw (ADCO) oraz spotkaniach Grup Roboczych. Dzięki udziałowi w tych spotkaniach możliwe było zapoznanie się z organizacją i działaniem nadzoru rynku w poszczególnych krajach członkowskich, propozycjami zmian w prawodawstwie Unii w tym zakresie oraz praktycznymi problemami związanymi z realizacją zadań odnoszących się do nadzoru rynku, jakie pojawiają się na poszczególnych rynkach krajowych.

UOKiK uczestniczył również w pracach nad przewodnikiem do dyrektywy 89/686/EWG dotyczącej środków ochrony indywidualnej, w ramach Grupy Współpracy Administracyjnej (ADCO). Z uwagi na fakt, że dyrektywa obejmuje dużą grupę produktów (zarówno sprzęt ochronny używany podczas uprawiania sportów jak i środki ochrony używane w miejscu pracy), przewodnik ma duże znaczenie zarówno dla przedsiębiorców jak i organów wdrażających dyrektywę.

UOKiK wspólnie z Urzędem Regulacji Telekomunikacji i Poczty zorganizował też spotkanie Grupy Współpracy Administracyjnej (ADCO) w zakresie Dyrektywy 89/336 dot. kompatybilności elektromagnetycznej (EMC). Spotkanie to odbyło się w Warszawie w dniach 9-10 września 2004 r. Było to pierwsze spotkanie tego typu organizowane przez polskie organy nadzoru rynku. Poza dyskusją nad bieżącymi sprawami z zakresu nadzoru rynku realizowanymi przez Państwa Członkowskie, spotkanie było okazją do prezentacji zasad funkcjonowania polskiego systemu nadzoru rynku.

Od 2004 roku UOKiK wspólnie z Inspekcją Handlową uczestniczy w programie **„Inicjatywa Bałtycka”**, którego celem jest zintensyfikowanie współpracy organów nadzoru rynku w regionie Morza Bałtyckiego i stworzenie trwałych struktur organizacyjnych wspierających kontakty organów odpowiadających za nadzór rynku w tej części Europy. W projekcie tym uczestniczą Kraje Związkowe Północnych Niemiec, Dania, Estonia, Finlandia i Polska. Działania przewidziane w ramach tego projektu polegają na skoordynowanej kontroli rynku wyrobów podlegających dyrektywie w sprawie urządzeń elektrycznych niskiego napięcia (LVD).

UOKiK i poszczególne organy wyspecjalizowane nawiązują współpracę z organami nadzoru rynku działającymi w innych krajach Unii Europejskiej. Pozwala to poznać i zgromadzić doświadczenia innych krajów w dziedzinie, która jest nowa dla Polski. Współpraca ta daje bardzo dobre efekty i jest ceniona przez organy wyspecjalizowane i UOKiK.

System monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych

System monitorowania i kontrolowania jakości paliw został zorganizowany w celu zebrania informacji niezbędnych do przygotowania dla Komisji Europejskiej raportu na temat jakości paliw w Polsce, a także w celu eliminowania z rynku paliwa niewłaściwej jakości. Został on uruchomiony 1 maja 2004 r. i składa się z dwóch części: tzw. europejskiej i krajowej. Kontrola jakości paliwa prowadzona jest w obydwu zakresach, różnice dotyczą:

a) celu:

- w ramach części europejskiej monitorowana jest pod względem statystycznym jakość paliw w Polsce (na podstawie kontroli prowadzonych w ramach tej części systemu zostanie sporządzony raport dla Komisji Europejskiej),

- w ramach części krajowej dąży się do wykrycia paliwa niewłaściwej jakości oraz wyeliminowania takiego paliwa z rynku;

b) kontrolowanych podmiotów:

- w ramach części europejskiej Inspekcja Handlowa kontroluje tylko stacje paliwowe i zakładowe,
- w ramach części krajowej IH kontroluje stacje paliwowe, zakładowe oraz hurtownie;

c) kryteriów wyboru stacji do kontroli:

- w ramach części europejskiej stacje przeznaczone do kontroli są losowane z wykazu stacji prowadzonego przez zarządzającego systemem,
- w ramach części krajowej Inspekcja Handlowa wybiera stacje do kontroli na podstawie dodatkowych kryteriów, takich jak skargi konsumentów lub wyniki poprzedniej kontroli;

d) ilości badanych parametrów:

- w ramach części europejskiej badane są zawsze wszystkie parametry wymienione w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 16 sierpnia 2004 r. w sprawie wymagań jakościowych dla paliw ciekłych (Dz. U. Nr 192, poz. 1969);
- w ramach części krajowej mogą być badane tylko niektóre parametry określone w rozporządzeniu.

Pierwszy raport dla Komisji Europejskiej będzie zawierał informacje o jakości paliwa w Polsce oparte na wynikach kontroli prowadzonych przez Inspekcję Handlową w okresie od 1 maja 2004 r. do 31 grudnia 2004 r.

Ustawa o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych powierzyła Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów funkcję zarządzającego systemem monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych. W ramach zarządzania systemem monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych UOKiK realizował w 2004 r. następujące zadania:

2. Sporządzenie i prowadzenie wykazu przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie obrotu paliwami (w tym stacji paliwowych) i nadawanie numerów identyfikacyjnych tym podmiotom**.**

W celu prowadzenia przez Inspekcję Handlową efektywnej kontroli jakości paliw oraz realizowania zadań nałożonych przez ustawę, opracowano wykazy przedsiębiorców oraz stacji paliwowych. Przygotowując bazę danych korzystano z różnych źródeł - przede wszystkim analiz prowadzonych przez UOKiK oraz informacji pochodzących między innymi z kontroli prowadzonych przez Inspekcję Handlową. Aktualnie w bazie danych znajduje się

blisko 1500 przedsiębiorców i 8000 stacji paliwowych. Dane te ulegają zmianom, gdyż baza jest stale aktualizowana i uzupełniana.

Ponadto opracowano wzór numerów identyfikacyjnych, a następnie nadano numery wszystkim podmiotom znajdującym się w bazie danych. Numery zawierają elementy pozwalające na identyfikację miejsca i rodzaju podmiotu (stacja, hurtownia).

3. Prowadzenie wykazu akredytowanych laboratoriów

Powyższy wykaz prowadzony jest na podstawie listy przekazywanej Zarządzającemu systemem przez Polskie Centrum Akredytacyjne. Wykaz ten jest aktualizowany przed rozpoczęciem kolejnego okresu kontroli, a dane dotyczące laboratoriów posiadających akredytację na badanie jakości paliwa są przekazywane Inspekcji Handlowej, która zleca przeprowadzenie badań próbek z paliwem konkretnym laboratoriom.

4. Obliczanie liczby stacji przeznaczonych do kontroli w ramach tzw. „europejskiej" części sytemu monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych, wylosowanie stacji przeznaczonych do kontroli i przekazanie listy Inspekcji Handlowej

Liczba stacji przeznaczonych do kontroli w ramach „europejskiej" części systemu została obliczona na podstawie posiadanych danych statystycznych, m.in. dotyczących ilości stacji w poszczególnych województwach. Losowy wybór stacji do kontroli jest wymogiem normy europejskiej, zgodnie z którą zorganizowany jest polski system monitorowania jakości paliw. W 2004 r. losowanie przeprowadzono dwukrotnie – dla okresu letniego (maj – wrzesień) i zimowego (październik – kwiecień). Wylosowane stacje z numerami i adresami przekazano następnie Inspekcji Handlowej w celu zaplanowania kontroli.

5. Przygotowywanie programów kontroli jakości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych oraz akceptowanie przedkładanych przez Inspekcję Handlową Planów kontroli

W 2004 r. w Urzędzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów opracowane zostały Programy kontroli jakości paliw - dla okresu letniego (maj – wrzesień 2004 r.) i okresu zimowego (październik 2004 r. – kwiecień 2005 r.). W programach tych zostały zawarte informacje dotyczące w szczególności:

- podziału zadań pomiędzy UOKiK a IH,
- podmiotowego i przedmiotowego zakresu kontroli,
- kryteriów wyboru stacji do kontroli w systemie krajowym,
- sposobu przygotowania i przeprowadzenia kontroli,
- zasad współpracy z laboratoriami,

- kryteriów wyboru laboratorium do przeprowadzenia badań próbki,
- zasad zawierania umów z laboratoriami na wykonywanie badań,
- zasad sprawozdawczości Inspekcji Handlowej.

Na podstawie Programów kontroli Inspekcja Handlowa przygotowała szczegółowe Plany kontroli, które wymagały przeanalizowania pod względem zgodności z wytycznymi zawartymi w Programie kontroli i zatwierdzenia przez Prezesa UOKiK.

6. Opracowanie sposobu oznaczania próbki paliwa

Ustalono sposób oznaczania pobranych ze stacji i hurtowni próbek paliwa tak, aby uniemożliwiona była identyfikacja przedsiębiorcy, stacji paliwowej lub hurtowni w trakcie przeprowadzania badań laboratoryjnych. Dane zostały przekazane Głównemu Inspektorowi Inspekcji Handlowej, który zgodnie z tym sposobem i przy zachowaniu zasady tajności nadaje numery kolejnym próbkom paliwa pobieranym przez inspektorów w trakcie kontroli.

7. Zbieranie danych niezbędnych do sporządzenia rocznych zbiorczych raportów o jakości paliw w Polsce

Ustawa *o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych* nakłada na Zarządzającego obowiązek corocznego sporządzenia i przedstawienia Radzie Ministrów (do 31 maja 2005 r.) i Komisji Europejskiej (do 30 czerwca 2005 r.) raportu na temat jakości paliw sprzedawanych w kraju. Polska po raz pierwszy sporządzi takie raporty w 2005 r. Zawierać one będą wyniki monitorowania za rok 2004.

8. Współpraca z Inspekcją Handlową

Zgodnie z ustawą, Prezes UOKiK zarządza systemem monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych przy pomocy Inspekcji Handlowej. Rola tej instytucji w systemie polega przede wszystkim na podejmowaniu i prowadzeniu działań kontrolnych. Współpraca pomiędzy UOKiK a IH w tym zakresie obejmuje przede wszystkim wymianę informacji o przebiegu kontroli, jak również pojawiających się problemach, które dla efektywniejszego prowadzenia kontroli muszą być rozwiązywane na bieżąco. UOKiK otrzymuje ponadto z IH regularne sprawozdania z wynikami kontroli, które wykorzystywane są w celu uzupełniania istniejących baz danych, przekazywania wyników kontroli opinii publicznej oraz przygotowania raportów o jakości paliwa.

9. Współpraca z innymi resortami, organizacjami, ekspertami

UOKiK współpracuje z innymi resortami i organizacjami w sprawach wynikających z ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych. Współpraca dotycząca podstaw prawnych systemu monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych była prowadzona w 2004 r. przede wszystkim z Ministerstwem Gospodarki jako resortem odpowiedzialnym za przygotowanie aktów prawnych w zakresie polityki energetycznej państwa. Ponadto przedstawiciele UOKiK brali udział w konferencjach organizowanych przez organizacje zrzeszające przedsiębiorców zajmujących się obrotem paliwami ciekłymi, których tematem była poprawa jakości paliwa sprzedawanego na polskim rynku.

Działalność UOKiK w zakresie systemu monitorowania i kontrolowania jakości paliw jest wspierana wiedzą ekspercką, w szczególności w kwestiach związanych z procesami chemicznymi czy technologią wytwarzania bądź komponowania paliw. Z tego względu w 2004 r. UOKiK zorganizował szkolenie o tej tematyce, w którym udział wzięli przedstawiciele Inspekcji Handlowej oraz Ministerstwa Finansów (specjaliści od podatku akcyzowego).

10. Współpraca z Komisją Europejską i IFQC w ramach systemu monitorowania i kontrolowania jakości paliw

Przedstawiciele UOKiK brali udział w spotkaniach Working Group w Komisji Europejskiej, która zajmuje się dyrektywą 2003/17/WE z dnia 3 marca 2003 r. zmieniającą dyrektywę 98/70/WE, odnoszącą się do jakości benzyny i olejów napędowych. Komisja Europejska przekazuje informacje, jak monitorować jakość paliw oraz w jaki sposób przygotowywać raporty. UOKiK nawiązał także kontakt z międzynarodową organizacją International Fuel Quality Center, która działa na rzecz poprawy jakości paliw na całym świecie.

11. Zbieranie informacji od konsumentów

Za pośrednictwem strony internetowej do UOKiK napływają skargi konsumentów na stacje benzynowe sprzedające paliwo niewłaściwej jakości. Wszystkie informacje przekazywane są do Inspekcji Handlowej, która uwzględnia je, planując kolejne kontrole.

13. . Inne zadania realizowane przez Prezesa UOKiK

13.1. Współpraca z organizacjami konsumenckimi

Ramy prawne współpracy UOKiK i organizacji pozarządowych wyznaczają: ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2003 r., Nr 86, poz. 804 ze zm.) oraz ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 873 ze zm.). Na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie UOKiK w 2004 r. wspierał (lub powierzał) organizacjom konsumenckim realizację zadań publicznych, których celem było upowszechnianie i ochrona praw konsumentów.

Przy współudziale Federacji Konsumentów UOKiK:

1. prowadził ogólnopolskie bezpłatne poradnictwo i pomoc prawną w zakresie uprawnień konsumentów oraz możliwości dochodzenia przez nich roszczeń,
2. udzielał pomoc prawną przy prowadzeniu spraw przed sądami powszechnymi i polubownymi, w tym w zakresie pisania pozwów dla konsumentów.

Przy współudziale Stowarzyszenia Konsumentów Polskich UOKiK:

1. opracował Biuletyn oraz prowadził konsultacje prawne dla powiatowych (miejskich) rzeczników konsumentów,
2. organizował szkolenia dla powiatowych (miejskich) rzeczników konsumentów (m.in. na temat prawa telekomunikacyjnego i prawa turystycznego i finansowego),
3. opracowywał i drukował publikacje konsumenckie,
4. wspierał przeprowadzanie ekspertyzy żywności.

Przy współudziale Polskiego Towarzystwa Ekonomiki Gospodarstwa Domowego, UOKiK:

1. wspierał przeprowadzanie testów porównawczych dwóch rodzajów produktów – realizowane przez Polskie Towarzystwo Ekonomiki Gospodarstwa Domowego.

Przy współudziale Centrum Konsumenckiego, UOKiK:

1. wspierał przeprowadzanie ogólnopolskiej edukacji młodego konsumenta,
2. wspierał opracowanie i druk broszury zawierającej zbiór przepisów prawa konsumenckiego wzory wystąpień do przedsiębiorców, a także wzory pozwów.

W celu skoordynowania działań na rzecz ochrony interesów konsumentów powstała koncepcja powołania Rady Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zakładająca utworzenie dwóch zespołów: konsumenckiego i przedsiębiorców. Rada Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest organem opiniodawczo-doradczym Prezesa UOKIK. Jej formalne powołanie nastąpiło na mocy zarządzenia Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Posiedzenie inauguracyjne ROKiK odbyło się 19 marca 2003 r. W 2004 r. Rada Ochrony Konkurencji i Konsumentów (ROKiK) została przekształcona w Radę ds. Dobrych Praktyk Gospodarczych. Dokonane przekształcenie miało na celu wzmocnienie pozycji tego organu opiniodawczego Prezesa UOKiK.

Do zadań ROKiK należy:

1. przedstawianie propozycji dotyczących zmian legislacyjnych w zakresie ochrony konkurencji i konsumentów, technik i form prowadzenia edukacji konsumenckiej, prowadzenia polityki konsumenckiej,
2. przygotowywanie opracowań oraz informacji na temat stanu ochrony konkurencji i ochrony interesów konsumentów w poszczególnych sektorach gospodarki,
3. rozpatrywanie spraw i wyrażanie opinii w sprawach przedłożonych przez Prezesa Urzędu.

Ponadto zgodnie z założeniem przyjętym w dniu 27 lipca 2004 r. Rada Ochrony Konkurencji i Konsumentów (ROKiK) została przekształcona w Radę ds. Dobrych Praktyk Gospodarczych. Dokonane przekształcenie miało na celu wzmocnienie pozycji organu opiniodawczego Prezesa, jakim jest Rada ds. Dobrych Praktyk Gospodarczych. Wyrazem tego było uregulowanie kompetencji Rady w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 93 Poz. 891). Rada jako organ opiniodawczy Prezesa rozpoczęła działalność pod koniec 2004 r.

Realizując zadania z zakresu współpracy z organami samorządu terytorialnego, do których zadań statutowych należy ochrona interesów konsumentów (art. 26 pkt 15 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów) UOKiK zorganizował w 2004r., podobnie jak w roku

2003, dwa spotkania z miejskimi i powiatowymi rzecznikami konsumentów z województwa mazowieckiego. Pierwsze spotkanie poświęcone zostało podsumowaniu działalności rzeczników w 2003 r. oraz omówieniu wymogów formalnych wniosku o wszczęcie postępowania antymonopolowego i postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W dniach 22-24 września 2004r. w Kozienicach miały natomiast miejsce II Doroczne Warsztaty Szkoleniowe mazowieckich rzeczników konsumentów. Spotkanie to dotyczyło Roli Rzecznika Konsumentów w zakresie kształtowania świadomości prawnej konsumentów i działań podejmowanych przeciwko naruszeniom ich praw – doświadczenia z województwa mazowieckiego.

13.2. Na podstawie art. 147 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi, do Prezesa UOKiK wpłynęło w 2004 r. w okresie od 1 stycznia do 1 maja **345** zawiadomień o nabyciu lub zbyciu akcji spółek publicznych. W związku z nowelizacją ustawy Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi z dnia 12 marca 2004 r. przedsiębiorcy nie mają już obowiązku przekazywać tych informacji do Prezesa UOKiK.

13.3. W 2004 r. przedstawiciele UOKiK uczestniczyli w pracach różnych zespołów międzyresortowych m.in.: Zespołu do spraw Rozwoju Strategii Radiofonii i Telewizji, Zespołu do spraw wprowadzenia radiofonii i telewizji w Polsce, Zespołu dotyczącego programu „Rozwój telekomunikacji i poczty w dobie społeczeństwa informacyjnego", Zespołu do spraw Środków Taryfowych.

14. Badania i analizy rynku

14.1. Natura badań i analiz rynku prowadzonych przez komórki UOKiK

Badania konkurencji na polskim rynku prowadzone są zarówno przez centralę UOKiK, jak i przez delegatury. W roku 2004 w Centrali badaniami konkurencji zajmował się Departament Analiz Rynku (DAR) oraz jeden departament orzeczniczy - Departament Ochrony Konkurencji (DOK).

Badaniom konkurencji prowadzonym przez UOKiK przyświecają dwa podstawowe cele, które determinują ich przebieg, dobór stosowanych narzędzi badawczych oraz ilość i zakres pozyskanych informacji. Te cele to:

a. gromadzenie materiału dowodowego do prowadzonych postępowań,
b. gromadzenie informacji o procesach koncentracyjnych i konkurencji, które pozwalają zapoznać się ze sposobem funkcjonowania poszczególnych rynków oraz występowaniem ewentualnych zniekształceń konkurencji lub groźby ich zaistnienia.

Badania prowadzone w związku z konkretnymi postępowaniami, z racji wąskich ram czasowych wynikających z procedur towarzyszących postępowaniu oraz nastawieniu na weryfikację postawionych hipotez, rzadko dostarczają wniosków daleko wykraczających poza ramy postępowania.

Drugi typ badań, zwany tutaj również „analizami rynku", a mianowicie badania niezwiązane bezpośrednio z postępowaniem antymonopolowym, mają charakter szerszy. Są to badania, które pozwalają poznać stopień koncentracji rynku oraz pozycję rynkową poszczególnych przedsiębiorstw, a ponadto zidentyfikować siły kształtujące konkurencję w badanym sektorze, jak również zachowania konkurencyjne kluczowych przedsiębiorstw. Materiały, zebranie których było podyktowane głównie celem poznawczym, stwarzają znacznie szersze możliwości, jeśli chodzi o dalszą analizę i późniejsze wykorzystanie jej wyników.

Badania realizowane w ramach postępowań są prowadzone przez komórki zajmujące się daną sprawą. Badania o charakterze szerszym, niż tylko na potrzeby postępowania, są alokowane ze względu na ich geograficzny zasięg. Badania dotyczące rynków o charakterze lokalnym są realizowane przez delegatury.

W sprawozdaniu pominięto badania, które były wyłącznie związane z realizacją pierwszego ze wspomnianych celów, tzn. gromadzeniem materiału dowodowego do postępowań antymonopolowych i skoncentrowano się na badaniach o szerszym zasięgu, które były wykonane w ramach monitoringu konkurencji w sektorach i na rynkach znajdujących się w przedmiotowym i geograficznym zakresie działania departamentów orzeczniczych i delegatur, oraz na analizach rynków wykonanych przez Departament Analiz Rynku.

14.2. Badania rynkowe przeprowadzane w ramach monitoringu rynków.

14.2.1. Analizy tynku przeprowadzone przez delegatury w 2004 r.

Delegatury UOKiK przeprowadziły w 2004 roku łącznie **67** badań rynku. **53** badania dotyczyły wąskopojętych rynków lokalnych. Pozostałe **14** badań dotyczyło rynku ogólnokrajowego. Spośród przeprowadzonych badań, na koniec roku 2004, **12** analiz było w toku, pozostałe zakończono. Tabela poniżej prezentuje dane dotyczące badań rynków przeprowadzonych przez poszczególne delegatury UOKiK.

Badania rynku przeprowadzone przez delegatury UOKiK w 2004 roku

Lp.	**Delegatura**	**Badania Ogółem**	**Badania ogólnokrajowe**	**Badania lokalne**	**Badania zakończone**	**Badania w toku**
1	Warszawa	6	1	5	2	4
2	Bydgoszcz	4	0	4	4	0
3	Kraków	4	2	2	4	0
4	Gdańsk	14	3	11	11	3
5	Katowice	7	4	3	3	1
6	Lublin	8	0	8	8	0
7	Wrocław	5	0	5	4	1
8	Łódź	12	2	10	10	2
9	Poznań	7	2	5	6	1
Razem		**67**	**14**	**53**	**52**	**12**

Przedmiotem zainteresowania delegatur UOKiK były w 2004 roku głównie te sektory gospodarki, w których najczęściej występują nieprawidłowości wskazywane przez konsumentów i przedsiębiorców. Większość badań prowadzona była w związku ze wszczęciem postępowania w danej sprawie. Delegatury UOKiK prowadziły analizy następujących rynków:

1. **Delegatura w Bydgoszczy**

- badanie lokalnego rynku paliwa LPG obejmującego swym zasięgiem obszar miasta Bydgoszcz,
- badanie lokalnego rynku usuwania odpadów komunalnych (obszar miasta Bydgoszczy),
- badanie lokalnego ryku stacji paliw w Elblągu,
- badanie rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie województw warmińsko-mazurskiego i kujawsko-pomorskiego.

2. **Delegatura w Gdańsku:**

- rynek usług wywozu i usług składowania odpadów komunalnych stałych w woj. zachodniopomorskim.
- rynek wywozu niebezpiecznych odpadów medycznych na Tereni woj. pomorskiego i zachodniopomorskiego.
- rynek usług prosektoryjnych (badanie zasad rozliczania rodzin osób zmarłych w szpitalu za usługi przechowywania zwłok w chłodni oraz przygotowanie ich do wydania z prosektorium).
- rynek usług pogrzebowych i cmentarnych (wysokość opłat - Gdańsk, Gdynia, Koszalin i Szczecin).
- rynek usług cmentarnych (opłaty) na terenie Gdańska i Szczecina.
- rynek usług nagrobkowych (zasady pobierania opłat za postawienie kamiennych nagrobków, ich modernizacja lub naprawa na cmentarzach komunalnych woj. pomorskiego i zachodniopomorskiego).
- rynek dystrybucji filmów w kinach w Polsce.
- rynek prasowy woj. pomorskiego i zachodniopomorskiego.
- rynek usług piekarniczych (Słupsk).
- rynek usług przewozowych (wykonywanych taksówkami).
- rynek usług krematoryjnych.

3. **Delegatura w Katowicach:**

- krajowy rynek produkcji i sprzedaży papieru,
- krajowy rynek kotłów parowych,
- krajowy rynek karbidu,
- krajowy rynek wód mineralnych,
- rynek wysokości opłat na cmentarzach parafialnych,

- rynek składowisk odpadów stałych na terenie Delegatury.

4. Delegatura w Krakowie

- badanie stanu koncentracji na krajowym rynku przewozu towarów wodnym transportem śródlądowym,
- badanie stanu koncentracji branży produkcji szkła przemysłowego i żaroodpornego,
- badanie lokalnych rynków składowania odpadów komunalnych (woj. małopolskie i podkarpackie) w zakresie stosowanych cen przyjmowania odpadów na wysypiskach,
- badanie stanu koncentracji branży wydawniczej gazet regionalnych w woj. małopolskim i podkarpackim,
- badanie wysokości i terminów zmian cen paliw płynnych na terenie Stalowej Woli i Niska,
- badanie wysokości opłat za przewóz osób transportem samochodowym na terenie Tarnowa i powiatu tarnowskiego,
- badanie wysokości opłat za przewóz osób taksówkami i terminów ich wprowadzenia na terenie miasta Tarnowa,
- badanie wysokości opłat za przewóz osób taksówkami na terenie miasta Krakowa,
- badanie wysokości opłat za korzystanie z parkingów na terenie miasta Wieliczka,
- ustalanie ilości wywożonych stałych odpadów komunalnych z gminy Kraków.

5. Delegatura w Lublinie:

- badanie rynku drukarni i wydawców prasy w tym określenie jego struktury i stopni koncentracji na terenie woj., lubelskiego i podlaskiego,
- badanie Spółdzielni Mleczarskich z terenu woj. Lubelskiego pod względem osiągniętych wartości przychodów oraz ilości skupionego mleka w latach 2002 i 2003,
- badanie rynku sprzedaży hurtowej artykułów konsumpcyjnych codziennego użytku. Badaniem objęto hurtownie z terenu woj. Mazowieckiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego,
- badanie rynku skupu i przetwórstwa truskawek na rynku lokalnym woj. Lubelskiego pod kątem panującej na nim konkurencyjności,

- badanie rynku skupu i przetwórstwa malin na rynku lokalnym woj. Lubelskiego pod kątem panującej na nim konkurencyjności,
- badanie poziomu cen paliw płynnych stosowanych na stacjach benzynowych na rynku lokalnym – Białystok,
- badanie poziomu cen odbitek XERO na rynku lokalnym przejść granicznych w Terespolu i Sławatyczach,
- badanie rynku usług weterynaryjnych na terenie woj. Lubelskiego pod względem stosowanych cen przez poszczególnych lekarzy.

6. Delegatura w Łodzi:

- badanie stanu konkurencji na lokalnym rynku usług wodno-kanalizacyjnych,
- badania zachowań przedsiębiorców prowadzących działalność na lokalnych rynkach usług edukacyjnych w zakresie nauczania języków obcych,
- badanie zachowań przedsiębiorców prowadzących działalność na lokalnych rynkach usług edukacyjnych w zakresie niepublicznego szkolnictwa wyższego,
- badanie zachowań rynkowych wybranych przedsiębiorców prowadzących działalność na lokalnym rynku usług turystycznych,
- badanie zachowań rynkowych dealer'ów prowadzących działalność na lokalnym rynku sprzedaży samochodów osobowych,
- badanie zachowań rynkowych przedsiębiorców prowadzących działalność na lokalnym rynku usług dostarczania sygnału internetowego,
- badanie zachowań rynkowych przedsiębiorców prowadzących działalność na ogólnokrajowym rynku sprzedaży odzieży drogą elektroniczną,
- badanie zachowań rynkowych przedsiębiorców prowadzących działalność na lokalnym rynku skupu owoców miękkich,
- badanie zachowań rynkowych przedsiębiorców prowadzących działalność na ogólnokrajowym rynku dostarczania urządzeń służących do pomiaru zużytej energii cieplnej,
- badanie lokalnego rynku usług w systemie argentyńskim,
- badanie zachowań rynkowych przedsiębiorców prowadzących działalność na lokalnych rynkach usług przewozu osób środkami komunikacji publicznej.

7. Delegatura w Poznaniu:

- handel detaliczny artykułami spożywczymi i artykułami powszechnego użytku, ze szczególnym uwzględnieniem handlu sieciowego,

- produkcja i handel termoizolacyjnymi materiałami budowlanymi,
- badanie lokalnego rynku wysypisk komunalnych,
- badanie lokalnego rynku cmentarzy,
- badanie lokalnego rynku regionalnych wydawnictw prasowych,
- badanie lokalnego rynku zasobów mieszkaniowych,
- badanie lokalnego rynku sieci obsługi klientów TP S.A.

8. Delegatura w Warszawie

- rynek dostarczania programów telewizyjnych na terenie Warszawy i okolic,
- badanie opłat pobieranych za udostępnianie gruntu pod uzbrojenie pobieranych przez spółki kolejowe na terenie Polski,
- badanie opłat pobieranych za usługi pośrednictwa w obrocie nieruchomościami na terenie Warszawy i okolic,
- badanie opłat pobieranych za usługi lekarsko-weterynaryjne na terenie Warszawy i okolic,
- badanie rynku sprzedaży detalicznej gazu LPG na ternie Radomia i okolic,
- badanie rynku świadczenia usług zarobkowego przewozu osób taksówkowych w Warszawie.

9. Delegatura we Wrocławiu

- badanie stanu koncentracji i konkurencji na lokalnym rynku hurtowego obrotu lekami na terenie województwa dolnośląskiego i lubuskiego,
- badanie stanu koncentracji i konkurencji na lokalnym rynku produkcji przetworów owocowo – warzywnych na terenie województwa dolnośląskiego i lubuskiego,
- badanie stanu konkurencji na lokalnym rynku zamówień publicznych w zakresie zakupu sprzętu medycznego na terenie województwa dolnośląskiego i lubuskiego,
- badanie stanu koncentracji i konkurencji na lokalnym rynku sprzedaży mas bitumicznych na terenie województwa dolnośląskiego,
- badanie stanu koncentracji i konkurencji na lokalnym rynku prasy regionalnej na terenie województwa dolnośląskiego.

Opis przykładowych rynków, które były przedmiotem analiz przeprowadzonych przez Delegatury w 2004 r.

1. Badanie stanu koncentracji i konkurencji na lokalnym rynku hurtowego obrotu lekami na terenie województwa dolnośląskiego i lubuskiego.

Lokalne rynki handlu hurtowego wyrobami farmaceutycznymi na terenie województwa dolnośląskiego oraz lubuskiego są rynkami konkurencyjnymi o strukturze oligopolistycznej.

Porównując sytuację na obu rynkach lokalnych, można stwierdzić, iż rynek dolnośląski jest mniej skoncentrowany niż lubuski. Jest to spowodowane znaczną różnicą pomiędzy największymi hurtowniami w zakresie udziałów w rynku. CEFARM Zielona Góra jest zdecydowanym liderem na rynku lubuskim – w 2003 r. posiada udział w rynku niemal trzykrotnie wyższy niż udziały następnych pod względem wielkości hurtowni. Na obszarze województwa dolnośląskiego lider nie odstaje aż tak bardzo od następnych w kolejności przedsiębiorców. Zarówno w województwie dolnośląskim jak i lubuskim widoczna jest tendencja spadkowa wskaźnika poziomu koncentracji HHI, co oznacza iż na badanych rynkach panuje efektywna konkurencja.

Rynek sprzedaży hurtowej wyrobów farmaceutycznych, jest rynkiem o niskiej substytucyjności, co w istotny sposób ogranicza możliwości małych hurtowni, a pozwala umacniać siłę rynkową największych dostawców wyrobów farmaceutycznych.

2. Badanie stanu konkurencji na lokalnym rynku zamówień publicznych w zakresie zakupu sprzętu medycznego na terenie województwa dolnośląskiego i lubuskiego.

Podstawowym trybem udzielania zamówienia publicznego w niniejszym badaniu był przetarg nieograniczony. Na 51 postępowań przetargowych na zakup sprzętu medycznego zdecydowana większość (41) była przetargami nieograniczonymi. Jedynie w 6 przypadkach zastosowano negocjacje z zachowaniem konkurencji, w 3 przypadkach tryb zapytania o cenę a w 1 przypadku – po otrzymaniu zgody Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych – zastosowano tryb z wolnej ręki. Podstawowymi kryteriami wyboru dostawców sprzętu medycznego przez Szpitale objęte badaniem były :

a) cena (od 40% do 100%),
b) parametry techniczne (0%-30%),
c) jakość (0% -20%),
d) warunki płatności (0% - 30%),
e) okres i zakres gwarancji (0- 20%).

Analizując zebrane w badaniu dane i informacje dotyczące przeprowadzonych przetargów na zakup sprzętu medycznego, UOKiK stwierdził, iż w jednym przypadku – w przetargu na dostawę sprzętu jednorazowego do zabiegów angioplastycznych zorganizowanym przez Wojskowy Szpital Kliniczny we Wrocławiu w dniu 28.03. 2003 r. - mogło dojść do wcześniejszego uzgodnienia oferowanych cen przez spółki: Boston i Medtronic oraz przez spółki Johnson &Johnson i Jomed. Spółki Boston i Medtronic zaoferowały w pakietach nr 1, 3 i 4 identyczne ceny. Podobna sytuacja dotyczy spółek Johnson &Johnson i Jomed które zaoferowały w ww. pakietach identyczną cenę, a ponadto podały ten sam termin płatności (60 dni).

W niektórych przetargach można także zaobserwować dość duże zróżnicowanie cen w złożonych przez różne firmy ofertach, a niekiedy nawet dużą różnicę cen w ofertach składanych przez tę sama firmę w różnych przetargach. W niektórych przetargach np. na zakup pompy do kortrapulsacji wewnątrzaortalnej w trzech Szpitalach (tabela nr 8, str. 26) brały udział tylko dwie firmy. Nie znaleziono jednakże podstaw do podejrzeń, iż ceny i inne parametry składanych ofert mogły być przedmiotem wcześniejszych uzgodnień pomiędzy ww. firmami.

3. Badanie stanu koncentracji i konkurencji na lokalnym rynku prasy regionalnej na terenie województwa dolnośląskiego.

Badanie przeprowadzono w związku z postępowaniem wszczętym z urzędu przeciwko Polskapresse Sp z o.o. w Warszawie z powodu nie zgłoszenia zamiaru koncentracji, polegającego na przejęciu bezpośredniej kontroli nad spółką Dolnośląskie Wydawnictwo Prasowe Sp. z o. o. z siedzibą we Wrocławiu – poprzez nabycie części majątku tej Spółki.

W badaniu wyodrębniono dwa powiązane ze sobą rynki:

- rynek regionalnej prasy codziennej na terenie województwa dolnośląskiego (jako źródło informacji o tematyce ogólnej dotyczące regionu),
- rynek reklamy prasowej na terenie województwa dolnośląskiego (sprzedaży powierzchni reklamowej).

Na obu tych rynkach przed dokonaniem, będącej przedmiotem postępowania antymonopolowego , koncentracji operowało trzech przedsiębiorców:

- Dolnośląskie Wydawnictwo Prasowe Sp. z o.o. wydające dziennik regionalny „Słowo Polskie” oraz dziennik lokalny „Wieczór Wrocławia;
- Polskapresse Sp. z o.o. wydająca dziennik regionalny „Gazeta Wrocławska”;
- Agora S.A. wydająca wrocławskie wydanie Gazety Wyborczej.

Na rynku regionalnej prasy codziennej żaden z wymienionych wydawców nie posiadał pozycji dominującej. Natomiast na rynku reklamy prasowej największy udział miała „Gazeta Wyborcza, na drugim miejscu była Gazeta Wrocławska, natomiast najmniejszy udział miało „Słowo Polskie".

Po przeprowadzeniu koncentracji, konkurencja na ww. rynkach została w istotny sposób ograniczona, zwłaszcza na regionalnym rynku prasy codziennej. Dokonała się na nim znacząca monopolizacja. Struktura oligopolistyczna została zastąpiona zdecydowanie gorszą strukturą dla konkurencji jaką jest duopol.

14.2.2. Analizy tynku przeprowadzone przez Centralę UOKiK w 2004 r.

Badania rynku wykonywane przez Departament Analiz Rynku, mają charakter szerszy niż działania tego typu podejmowane przez inne komórki UOKiK. Mimo, że inspiracją do podjęcia poszczególnych badań jest zwykle sytuacja na rynku, to jednak badania DAR mają na celu nie tylko dostarczenie odpowiedzi na aktualne pytania, ale dokonanie jak najszerszej diagnozy rynku pod względem poziomu konkurencji.

W roku 2004 Departament Analiz Rynku prowadził analizy czternastu rynków, wszystkich o zasięgu ogólnopolskim. Analizie poddano: rynek bonów towarowych, rynek materiałów ogniotrwałych, rynek przewoźników powietrznych, rynek nawozów sztucznych, rynek gazu płynnego, rynek wyrobów hutniczych, rynek wolnych zawodów, rynek kolportażu prasy, rynek skupu owoców miękkich, rynek ubezpieczeń dla biur podróży, rynek kredytów bankowych dla klientów indywidualnych, rynek rachunków bankowych, rynek telefonii komórkowej, rynek hurtowego obrotu paliwami płynnymi w Polsce oraz rynek ropy naftowej w Polsce .

1. Badanie rynku sprzedaży bonów towarowych

Jednym z celów, który przyświeca ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji jest ograniczenie sprzedaży bonów towarowych przez sieci wielkopowierzchniowe, a co za tym idzie ochrona małych i średnich przedsiębiorców przed nieuczciwymi praktykami największych „graczy rynkowych".

Na przełomie marca i kwietnia 2004 r. Departament Analiz Rynku przeprowadził badanie rynku bonów towarowych, będące kontynuacją analizy przeprowadzonej w 2003 r. Aktualne badanie miało na celu ocenę wpływu nowelizacji ustawy o zwalczaniu nieuczciwej

konkurencji na rynek bonów towarowych w całym 2003 r. Do analizy wybrano kilkanaście podmiotów, które działały na tym rynku w 2002 r. (głównie operatorów[1] oraz sieci wielkopowierzchniowe) Udział rynkowy badanych podmiotów w 2002 r. wynosił 80%.

W wyniku przeprowadzonego badania powstał raport o stanie konkurencji na rynku bonów towarowych, którego wyniki są wykorzystywane przez UOKiK w pracach nad nowelizacją ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

2. Badanie rynku nawozów sztucznych

W 2004 r. Departament Analiz Rynku prowadził badanie rynku nawozów sztucznych, którego celem było określenie stopnia koncentracji na rynku nawozów azotowych, fosforowych, potasowych i wieloskładnikowych.

UOKiK przeprowadził przedmiotową analizę m.in. ze względu na planowane zmiany strukturalne w tym przemyśle oraz liczne skargi przedsiębiorców oraz zapytania poselskie dotyczące rynku nawozów sztucznych.

3. Badanie rynku gazu płynnego

Pod koniec 2004 r. UOKiK wszczął postępowanie wyjaśniające dotyczące stanu koncentracji na krajowym rynku produkcji oraz handlu gazem płynnym. Badanie miało na celu określenie stopnia koncentracji rynku gazu płynnego z uwzględnieniem jego trzech segmentów, tj. rynku gazu płynnego do celów napędowych (autogaz), rynku gazu płynnego w butlach oraz rynku gazu płynnego do celów grzewczych. Ponadto w ramach postępowania planowane było również przeprowadzenie analizy zachowań konkurentów działających na w/w rynku.

4. Badanie rynku wyrobów hutniczych

Badanie prowadzono na prośbę Departamentu Ochrony Konkurencji w związku z napływającymi na początku 2004 r. skargami dotyczącymi znacznych podwyżek wyrobów hutniczych. Jedną z nich była m.in. interpelacja Pani Poseł Barbary Blidy do Prezesa Rady Ministrów w sprawie monopolizacji rynku wyrobów hutniczych, w której poruszono kwestię znaczącego podwyższania cen wyrobów hutniczych przez ich producentów w ciągu ostatnich dwóch lat.

[1] Operatorzy są przedsiębiorcami zajmującymi się tylko emisją i oferowaniem znaków legitymacyjnych. Nie posiadają oni własnych punktów handlowych, a ich działalność polega na sprzedaży bonów towarowych, które są potem akceptowane w placówkach handlowych, które podpisały z nimi umowę.

Celem przedmiotowego badania było m.in. ustalenie struktury właścicielskiej wszystkich krajowych producentów wyrobów hutniczych, struktury asortymentowej krajowego rynku wyrobów hutniczych, poziomu cen w kraju i za granicą oraz określenie stopnia koncentracji rynku.

Badaniem objęto 55 przedsiębiorców prowadzących działalność na krajowym rynku wyrobów hutniczych, w tym zarówno huty, jak i inne podmioty zajmujące się produkcją wyrobów hutniczych.

Obecnie w UOKiK trwają prace nad przygotowaniem raportu dotyczącego wyników analizy rynku wyrobów hutniczych.

5. Analiza rynku wolnych zawodów

W 2004 r. DAR kontynuował rozpoczęte w 2003 r. badanie dotyczące ograniczeń konkurencji w sektorze wolnych zawodów, obejmujące adwokatów, radców prawnych, notariuszy, doradców podatkowych i farmaceutów. Badanie to związane było również z zaleceniami Komisji Europejskiej dotyczącymi dokonania przeglądu restrykcyjnych regulacji obowiązujących w tym sektorze. W jego wyniku powstał raport opublikowany przez UOKiK w maju 2004 r.

Raport zidentyfikował szereg regulacji ograniczających konkurencję, zwłaszcza wśród adwokatów, radców prawnych i notariuszy. Okazało się, że najczęściej występujące na tym rynku nieprawidłowości dotyczą:

- wyłącznej lub niemal wyłącznej kontroli korporacji zawodowych nad przyjmowaniem nowych profesjonalistów do zawodu, m.in. poprzez ograniczanie liczby nowoprzyjmowanych aplikantów,
- zakazu reklamy,
- ograniczenia możliwości współpracy z przedstawicielami innych profesji w ramach jednej spółki oraz restrykcji dotyczących formy organizacyjnej, w jakiej określone usługi mogą być świadczone.

Raport stał się podstawą do dyskusji na temat ograniczeń konkurencji w sektorze wolnych zawodów zarówno na forum krajowym, jak i wspólnotowym (jego wyniki były prezentowane na spotkaniu podgrupy roboczej ECN ds. wolnych zawodów). Planuje się przygotowanie kolejnego raportu, dotyczącego zawodów nieobjętych ww. badaniem.

6. Badanie krajowego rynku kolportażu prasy

Badanie rynku kolportażu prasy zostało przeprowadzone w związku podejrzeniem nadużywania pozycji dominującej przez jednego z przedsiębiorców działających na tym rynku. Objęło ono wszystkie największe podmioty prowadzące działalność w zakresie kolportażu prasy (lata 2001-2003) i przeprowadzone zostało w okresie od kwietnia do maja 2004 roku. Celem badania było, przede wszystkim:

- ustalenie pozycji rynkowej firm działających na krajowym rynku kolportażu prasy,
- określenie stanu konkurencji na ww. rynku,
- zebranie materiału, który umożliwiłby analizę umów dystrybucyjnych zawieranych przez największych krajowych kolporterów prasy pod kątem przestrzegania przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Wyniki analizy przekazane zostały Delegaturze Warszawskiej na użytek prowadzonego postępowania antymonopolowego na rynku kolportażu prasy.

7. Badanie rynku skupu owoców miękkich

Badanie rynku skupu owoców miękkich zostało wszczęte z urzędu, w związku z napływającymi do UOKiK informacjami od producentów owoców, o próbach zaniżania cen skupu owoców miękkich przez przetwórców tych owoców. Badane przedsiębiorstwa prowadziły działalność w ramach przetwórstwa i konserwowania owoców i warzyw, sklasyfikowanych w PKD pod numerem 15.33.A (Przetwórstwo i konserwowanie owoców i warzyw, gdzie indziej niesklasyfikowane, z wyłączeniem działalności usługowej). Badanie rynku zostało przeprowadzone w okresie od sierpnia do września 2004 r. Jego celem było:

- zebranie informacji na temat cen skupu owoców miękkich w sezonie 2004,
- ustalenie, czy przedsiębiorcy działający na ww. rynku, mogli porozumieć się co do wysokości cen skupu owoców miękkich.

8. Badanie rynku ubezpieczeń dla biur podróży

Przedmiotową analizę prowadzono w związku z postępowaniem wyjaśniającym, w sprawie zbadania podstaw podniesienia w 2004 r. przez towarzystwa ubezpieczeniowe dla biur podróży stawek ubezpieczeń dla ich klientów, w związku z działalnością prowadzoną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych (OC organizatorów turystyki).

Przeprowadzono dwukrotnie badania ankietowe na rynku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej organizatorów turystyki i pośredników turystycznych,

skierowane do 36 zakładów ubezpieczeń prowadzących ubezpieczenia grupy II. w latach 2000 -2004, według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. i za trzy kwartały 2004 r.

W opinii ubezpieczycieli, bankructwo biur podróży wiąże się z wypłatami wysokich odszkodowań, przekraczających roczną składkę zebraną z tego rodzaju ubezpieczeń. Ponadto narzucony przez ustawodawcę zakres ubezpieczenia powoduje, iż uzyskanie w zakresie ww. ubezpieczeń ochrony reasekuracyjnej zapewniającej bezpieczeństwo zakładu ubezpieczeń, istotnej z uwagi na wartość szkód, jest niemożliwe. Rezultaty przeprowadzonego badania uzasadniały zatem podwyżki dokonane przez towarzystwa ubezpieczeniowe.

9. Badanie rynku kredytów bankowych dla klientów indywidualnych

Analizą przeprowadzoną w 2004 r. na wniosek Departamentu Polityki Konsumenckiej, objętych zostało 47 banków. Badanie rynku kredytów bankowych dla klientów indywidualnych obejmowało lata 2001-2003. Celem przedmiotowego badania było przede wszystkim:

- ustalenie sposobu obliczania, przez respondentów, wysokości opłaty przygotowawczej,
- analiza zasadności przyjętego sposobu ustalania tej opłaty,
- ustalenie kosztów stanowiących podstawę jej naliczania.

Z uzyskanych przez UOKiK informacji wynika, iż sposób naliczania opłaty przygotowawczej pobieranej przez banki jest zróżnicowany. W większości banków opłata ta jest proporcjonalna do kwoty przyznawanego kredytu i pobierana jako stały procent lub przedział procentowy (widełki określone w procentach) od kwoty kredytu. Okazało się, że najczęściej wysokość opłaty przygotowawczej uzależniana jest od posiadania przez klienta (kredytobiorcę) rachunku w banku, a co za tym idzie przebiegu wcześniejszej współpracy banku z danym klientem.

10. Badanie rynku rachunków bankowych w Polsce

Respondentami ankiety dotyczącej rynku rachunków bankowych w Polsce w okresie od 2000 r. do I półrocza 2004 r., były 44 banki działające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Badanie przeprowadzono w związku za skargą przedsiębiorcy, zarzucającego bankom pobieranie wygórowanych opłat za prowadzenie rachunku bankowego i ewentualną zmowę cenową.

Badanie miało na celu:

- ustalenie rodzajów i wysokości pobieranych prowizji i opłat za otwarcie i prowadzenie rachunków bankowych,

- ustalenie częstotliwości i sposobu wprowadzania zmian w bankowych taryfach prowizji i opłat,
- ustalenie przyczyn dokonywania tych zmian.

11. Badanie rynku zaopatrzenia Polski w ropę naftową oraz hurtowego handlu paliwami płynnymi.

Dotychczas prowadzone przez Prezesa UOKiK postępowania wyjaśniające i antymonopolowe skupiały się przede wszystkim na badaniu rynków handlu detalicznego i hurtowego, natomiast w mniejszym stopniu odnosiły się do rynku zaopatrzenia w surowce konieczne do produkcji paliw.

Rynek ten ma istotne znaczenie dla stanu konkurencji na wszystkich szczeblach obrotu paliwami płynnymi w Polsce, co znajduje swoje odzwierciedlenie w ostatecznej cenie paliw płaconej przez konsumenta. Dlatego też postanowiono zbadać m.in.: strukturę rynku zaopatrzenia w ropę naftową oraz stopień jego koncentracji. Przedmiotowe badanie jest obecnie w toku.

12. Badanie konkurencji na rynku telefonii komórkowej

Badanie przeprowadzono na prośbę Departamentu Ochrony Konkurencji, w związku z przetargiem na rezerwację dodatkowych zakresów częstotliwości, którego wyniki mogą w sposób znaczący wpłynąć na stan konkurencji na rynku telefonii komórkowej w kraju.

W jego ramach przeprowadzono badanie ankietowe przedsiębiorców działających na rynku telefonii komórkowej, w celu określenia stanu konkurencji na tym rynku, po uruchomieniu nowych sieci prepaidowych przez większość operatorów. Dokonano r analizy możliwych kierunków rozwoju konkurencji na rynku w zależności od ewentualnych wyników przetargu. W ramach badania dokonano również analizy koncepcji przetargu, przedstawionej przez Urząd Regulacji Telekomunikacji i Poczty a także dokumentacji przetargowej udostępnionej w ramach procesu konsultacyjnego. Trwają prace nad raportem końcowym obejmującym wyniki przeprowadzonego badania.

13. Pozostałe badania

W marcu 2004 r. Departament Analiz Rynku wspólnie z Departamentem Analiz Makroekonomicznych i Strukturalnych NBP, przygotował materiał dotyczący prognozy zmian cen, w związku z akcesją Polski do Unii Europejskiej. Zawierał on informacje na temat szacowanych cen poszczególnych towarów w pierwszym kwartale członkostwa w UE. Celem przeprowadzenia w/w analizy było zapobieżenie ewentualnym nieprawidłowościom,

poprzez wskazanie, które podwyżki mogą być uzasadnione akcesją (poprzez zmianę np. ceł), a które nie. Chodziło także o uświadomienie konsumentom, iż skala podwyżek nie będzie tak wysoka, jak powszechnie oczekiwano. W chwili obecnej trwa analiza zebranych informacji.

Ponadto DAR, na prośbę DOK, współpracował z Instytutem Badań Opinii i Rynku – Pentor nad przygotowaniem dwóch badań opinii konsumentów dotyczących rynku prasowego oraz rynku telewizji kablowych. Wyniki badań stanowiły dodatkowy materiał dowodowy w postępowaniach koncentracyjnych i antymonopolowych.

15. Współpraca z zagranicą i kontakty z organami wspólnotowymi

15.1. Współpraca multilateralna

15.1.1. Współpraca z organami wspólnotowymi

W ramach kontaktów z organami wspólnotowymi, działania Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów koncentrowały się przede wszystkim na współpracy z Komisją Europejską. W 2004 r. pracownicy UOKiK uczestniczyli w posiedzeniach plenarnych Grupy ds. Implementacji Europejskiej Sieci Konkurencji (ECN), jak również w posiedzeniach podgrupy ww. grupy, która była odpowiedzialna za wdrożenie do krajowych porządków prawnych państw członkowskich UE, programów nadzwyczajnego łagodzenia kar w postępowaniach kartelowych.

W 2004 r. UOKiK współpracował z Dyrektoriatem Generalnym d.s. Konkurencji, przede wszystkim w zakresie dotyczącym wymiany informacji oraz uczestnictwa przedstawicieli polskiego organu antymonopolowego w posiedzeniach roboczych organizowanych przez Komisję Europejską.

W październiku 2000 r. Komisja Europejska zaleciła państwom członkowskim, powołanie Grupy Narodowych Ekspertów Wysokiego Szczebla w zakresie Społecznej Odpowiedzialności Biznesu (*High Level Group Of National Representatives on Corporate Social Responsibility*) w celu skoordynowania narodowych inicjatyw w tym zakresie oraz stworzenia europejskiej strategii CSR. Pierwsze spotkanie Grupy Wysokiego Szczebla odbyło się w Paryżu, w związku z zaproszeniem francuskiego Ministerstwa Pracy i Solidarności. W początkowym okresie działalności zespołu, jego priorytetowym zadaniem było przygotowanie

tzw. Zielonej Księgi (*Green Paper*) poświęconej społecznej odpowiedzialności biznesu, która następnie została przyjęta w lipcu 2001 roku.

Wraz z rozszerzeniem Unii Europejskiej w maju 2004 r., do uczestnictwa w spotkaniach Grupy Narodowych Ekspertów Wysokiego Szczebla zaproszono przedstawicieli nowych państw członkowskich. Pierwsze spotkanie Grupy, w którym uczestniczyła Polska, odbyło się 20 września 2004 r. W posiedzeniach Grupy Polskę reprezentują pracownicy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Ministerstwa Gospodarki i Pracy.

Sesje Grupy Narodowych Ekspertów Wysokiego Szczebla w zakresie Społecznej Odpowiedzialności Biznesu koncentrowały się w 2004 r. wokół trzech podstawowych zagadnień tj.:

- informowania na temat kierunków rozwoju europejskiej strategii społecznej odpowiedzialności biznesu,
- informowania na temat jej pokrewnych inicjatyw podejmowanych przez Unię Europejską,
- wymiany informacji dotyczących działań podejmowanych na szczeblu narodowym, a także polityk narodowych w tej dziedzinie.

15.1.2. Współpraca z OECD

I. W 2004 roku odbyły się trzy posiedzenia Komitetu Konkurencji OECD i podległych mu grup roboczych (luty, czerwiec i październik). W tym okresie miały miejsce również miejsce dwa spotkania Wspólnej Grupy ds. Handlu i Konkurencji (luty i październik).

W trakcie lutowego posiedzenia Komitetu Konkurencji OECD, wybrano nowego przewodniczącego III Grupy Roboczej ds. Współpracy Międzynarodowej, którym został Pan Hew Pate, przedstawiciel sekcji antytrustowej Departamentu Sprawiedliwości USA. Podczas przedmiotowego posiedzenia przedstawiciele UOKiK uczestniczyli w przeglądzie polityki konkurencji realizowanej w Meksyku, oraz w dyskusji na temat planu działań Komitetu Konkurencji na lata 2005-2006 (w odniesieniu do tego punktu agendy przedstawione zostało stanowisko Prezesa UOKiK).

W trakcie posiedzenia II Grupy Roboczej, delegacja UOKiK przedstawiła stanowisko Prezesa UOKiK w sprawie polityki konkurencji w sektorze usług wodno-kanalizacyjnych, omawianego w ramach okrągłego stołu.

Podczas lutowego posiedzenia III Grupy Roboczej, pracownicy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów brali udział w dyskusji nt. projektów rekomendacji Rady OECD w sprawie postępowań koncentracyjnych oraz w sprawie wymiany informacji w postępowaniach kartelowych. Podczas posiedzenia Wspólnej Grupy ds. Handlu i Konkurencji kontynuowano rozmowy dotyczące możliwości podpisania multilateralnego porozumienia w zakresie polityki konkurencji (*Multilateral Framework on Competition*).

W odniesieniu do czerwcowego posiedzenia Komitetu Konkurencji, na uwagę zasługuje przygotowany przez polski organ antymonopolowy, raport z realizacji polityki konkurencji przez Prezesa UOKiK w 2003 r. Przedstawiciele Urzędu brali również udział w przeglądzie polityki konkurencji realizowanej w Japonii. Prowadzono także dyskusję na temat relacji pomiędzy polityką konkurencji a ochroną własności intelektualnej.

Podczas posiedzenia II Grupy Roboczej, przedstawiciele UOKiK wzięli udział w obradach toczących się podczas okrągłego stołu na temat polityki konkurencji i polityki regulacyjnej w sektorze rolnym.

Najważniejszym dla polskiego organu antymonopolowego punktem posiedzenia III Grupy Roboczej było przedstawienie stanowiska Prezesa UOKiK na temat wykorzystania analizy ekonomicznej w postępowaniach koncentracyjnych.

W trakcie październikowego posiedzenia Komitetu Konkurencji, pracownicy UOKiK wzięli udział w dyskusji dotyczącej dochodzenia roszczeń z tytułu naruszeń prawa konkurencji na drodze cywilno-prawnej. Rozważano także różne możliwości kontynuowania polityki konkurencji realizowanej w poszczególnych krajach OECD. Podczas wspomnianego posiedzenia, rozmawiano o przyszłych relacjach pomiędzy Komitetem Konkurencji a państwami nie należącymi do OECD.

II. W październiku 2004 r. odbyło się wspólne posiedzenie Komitetu Konkurencji oraz Komitetu Polityki Konsumenckiej OECD. Podczas ww. posiedzenia dyskutowano na temat zjawiska rynków wadliwych w kontekście realizacji polityki konkurencji i polityki konsumenckiej. W toku dyskusji nad tym punktem agendy, Wiceprezes UOKiK – Pani Ewa Kubis dokonała prezentacji wybranych spraw prowadzonych przez UOKiK w związku z praktykami mającymi miejsce na ww. rynkach. Delegacja UOKiK wzięła również udział w dyskusji na temat ponadgranicznej koordynacji działań związanych z realizacją polityki konkurencji oraz polityki konsumenckiej. W trakcie posiedzenia II Grupy Roboczej Urząd uczestniczył również w „okrągłym stole" poświęconym konkurencji w sektorze usług zdrowotnych oraz w dyskusji na temat rekomendacji Rady OECD w sprawie separacji pionowej w sektorach sieciowych. W ramach posiedzenia III Grupy Roboczej,

przedstawiciele UOKiK wzięli udział w okrągłym stole dotyczącym podnoszenia świadomości społecznej w zakresie szkodliwości porozumień kartelowych.

III. Niezwykle ważne z punktu widzenia UOKiK jako organu realizującego politykę konkurencji było lutowe posiedzenie Globalnego Forum Konkurencji. W trakcie Sesji II przedmiotowego posiedzenia delegacja UOKiK przedstawiła stanowisko Prezesa UOKiK na temat doświadczeń polskiego organu antymonopolowego w zakresie dotyczącym wykorzystania polityki konkurencji jako narzędzia pozytywnego stymulowania wzrostu gospodarczego w Polsce. Natomiast podczas Sesji IV, pracownicy UOKiK zaprezentowali stanowisko Prezesa UOKiK odnośnie relacji występujących pomiędzy wzrostem gospodarczym a implementacją polityki konkurencji w Polsce.

IV. Ponadto, w 2004 roku odbyły się dwa posiedzenia Komitetu Polityki Konsumenckiej OECD (marzec i październik). Podczas tych posiedzeń, zatwierdzono program działania Komitetu na lata 2005-2006 oraz podkreślono konieczność skoncentrowania uwagi na sektorach, które nie funkcjonują należycie z punktu widzenia ochrony konsumentów, tj.: telekomunikacji, usług finansowych, nowych technologii, handlu elektronicznego. Omówione zostały ponadto zagadnienia związane z ponadgraniczną współpracą w zakresie egzekwowania prawa konsumenckiego, w tym postępów we wdrażaniu Wytycznych w sprawie ponadgranicznych naruszeń praw konsumentów (*Cross-border Fraud Guidelines*). Zadecydowano o konieczności sporządzenia kwestionariusza, a następnie na podstawie jego wyników, raportu o postępach związanych z implementacją Wytycznych. Jednocześnie ustalono harmonogram przygotowania ostatecznego raportu na temat wdrażania Wytycznych, który będzie przedmiotem analizy w ramach prac Komitetu wiosną 2006 roku. W trakcie omawianego posiedzenia przedstawiciele Wielkiej Brytania zaproponowali kilka tematów, które mogłyby być przedmiotem analizy, w ramach prac Komitetu. Większość państw opowiedziało się za podjęciem prac w zakresie „Informacji konsumenckiej" (Polska dodatkowo za „Samoregulacją"). Eksperci z Wielkiej Brytanii zobowiązali się do koordynacji prac i nawiązania kontaktu z państwami członkowskimi w celu omówienia sposobu realizacji projektu.

V. Polski organ antymonopolowy współpracował z OECD w 2004 r., podobnie jak i w roku ubiegłym, również za pośrednictwem Ministerstwa Gospodarki i Pracy. UOKiK, w zakresie swoich kompetencji aktywnie uczestniczył w przygotowywaniu posiedzeń Komitetu d.s. Jakości Regulacji Prawnych dotyczących spraw związanych z OECD. W ramach swojej

właściwości, UOKiK w 2004 opracowywał również kwestionariusze merytoryczne przygotowywane i przekazywane przez Sekretariat OECD za pośrednictwem MGiP.

ICN

W 2004 r. pracownicy UOKiK czynnie uczestniczyli w pracach Grupy Roboczej ds. Rozwoju Instytucjonalnego i Implementacji Polityki Konkurencji ('CBCPI') działającej w ramach Międzynarodowej Sieci Konkurencji ('ICN'). W wyniku prac w ww. Grupie Roboczej przygotowane zostało stanowisko Urzędu w odpowiedzi na dwa kwestionariusze merytoryczne. Pierwszy z wspomnianych kwestionariuszy dotyczył doświadczeń Urzędu w zakresie rozwoju instytucjonalnego oraz implementacji polityki konkurencji w okresie transformacji gospodarczej. Drugi dokument zawierał omówienie programów pomocy technicznej, z której Urząd korzystał w ciągu kilku ostatnich lat.

15.2. Współpraca bilateralna

W ramach współpracy bilateralnej pracownicy polskiego organu antymonopolowego odpowiadali na liczne zapytania merytoryczne kierowane do UOKiK przez zagraniczne organy antymonopolowe, organizacje pozarządowe zajmujące się tematyką zbieżną z zakresem kompetencji Urzędu, oraz podmioty prywatne. (m.in. przygotowanie wkładu Urzędu do projektu realizowanego przez Irlandzki Urząd antymonopolowy, poświęconego analizie struktury zasobów ludzkich w organach krajów europejskich i kandydackich odpowiedzialnych za realizację polityki konkurencji, opracowanie przygotowane dla Australijskiej Komisji Ochrony Konkurencji i Konsumentów dotyczące statusu małych i średnich przedsiębiorstw w świetle przepisów polskiego prawa konkurencji).

Ponadto pracownicy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów aktywnie uczestniczyli w przygotowaniach szeregu konferencji i wizyt przedstawicieli zagranicznych organów antymonopolowych (wizyta robocza przedstawicieli Banku Światowego).

W 2004 r. opracowana i wydana została również wersja skrócona raportu z działalności UOKiK w 2003 r., która następnie została przekazana do wiadomości zagranicznym organom antymonopolowym. Dokument ten w wersji elektronicznej umieszczony został również na stronie internetowej UOKiK.

15.3 Stan realizacji projektów PHARE w 2004 r.

W 2004 roku UOKiK realizował łącznie 5 projektów finansowanych ze środków pomocy przedakcesyjnej *Phare* oraz prowadził prace programowe nad kolejnymi dwoma projektami w ramach nowego instrumentu finansowego Unii Europejskiej *Transition Facility 2004*, odpowiednio w zakresie ochrony konkurencji oraz systemu ochrony konsumentów.

Dzięki dotychczasowej realizacji projektów finansowanych ze środków pomocy bezzwrotnej UE Urząd, a także inni przewidziani w projektach beneficjenci (np. Inspekcja Handlowa, rzecznicy konsumentów, konsumenckie organizacje pozarządowe) zyskali znaczne wsparcie merytoryczne ze strony ekspertów „starych" państw członkowskich UE (seminaria, warsztaty, doradztwo), pomoc techniczną realizowaną w postaci kontraktów komercyjnych (ogólnopolskie szkolenia dla przedsiębiorców, publikacje) oraz pomoc inwestycyjną w postaci sprzętu informatycznego i laboratoryjnego.

I. W styczniu 2004 r. zakończyła się realizacja **projektu PHARE 2001, PL0101.15.10 „Wsparcie procesów integracyjnych. Rezerwa elastyczna"** rozpoczętego pod koniec 2003r., który obejmował cykl szkoleń w zakresie wspólnotowych zasad pomocy publicznej. W dniach od 12 - 19.01.2004r. odbyło się 6 szkoleń z zakresu pomocy publicznej łącznie dla 249 osób - pracowników Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i przedstawicieli zakładów pracy chronionej oraz 5 szkoleń z zakresu szczególnych warunków udzielania pomocy publicznej w sektorach wrażliwych dla 110 przedsiębiorców z sektora stoczniowego, motoryzacyjnego, węglowego, stalowego. Łącznie w ramach realizacji projektu przeszkolono 1150 osób.

W pierwszym kwartale 2004 r. odbyły się 3 szkolenia dla sędziów sądów powszechnych w ramach realizacji **umowy bliźniaczej – *Twinning Light* PL01/IB/EC09TL „Kompetencje sądownictwa w stosowaniu zasad konkurencji Unii Europejskiej"**, które zakończyły cykl szkoleń rozpoczęty w IV kwartale 2003 r. Szkolenia pozwoliły na pogłębienie i uzupełnienie wiedzy sędziów w obszarze prawa konkurencji oraz zasad pomocy publicznej. Realizacja projektu umożliwiła również bezpośrednią wymianę poglądów pomiędzy sędziami i specjalistami niemieckimi (również sędziami) prowadzącymi szkolenia. Łącznie w ramach projektu przeszkolono 302 sędziów. Planuje się kontynuację tego cyklu w ramach umowy bliźniaczej *Transition Facility 2004 „Ochrona konkurencji"*.

W ramach projektu **PHARE 2001, PL0102.05 „Polityka konkurencji i ochrona konsumentów"** zrealizowano:

1. Kontrakt na pomoc techniczną (*Technical Assistance)* dotyczący zagadnień pomocy publicznej. Umowa trwała 7 miesięcy, zaś wszystkie działania zakończono 15 września 2004 r. Głównym celem projektu było przeszkolenie ok. 1 000 osób w zakresie obecnie obowiązującego prawa unijnego w zakresie dotyczącym pomocy publicznej oraz zagadnień związanych z tą tematyką, a także wymiana doświadczeń pracowników UOKiK z pracownikami odpowiednich instytucji państw członkowskich UE (w formie wizyt studyjnych). Ponadto, wydano specjalnie opracowane materiały szkoleniowe oraz publikacje obejmujące obowiązujące prawo w zakresie pomocy publicznej.

2. W ramach komponentu inwestycyjnego zakupiono sprzęt informatyczny dla UOKiK i IH oraz sprzęt laboratoryjny dla IH (dostawy w ramach wszystkich kontraktów na ogólną wartość 952 160,00 EUR zostały zrealizowane w II kw. 2004r.).

3. Na początku 2004r. zgodnie z procedurami UE (*Grant Scheme)* przyznano 3 konsumenckim organizacjom pozarządowym wsparcie finansowe w postaci grantów na realizację projektów o tematyce konsumenckiej. Ostateczna łączna wartość podpisanych kontraktów wyniosła ponad **143 000 €**.

Dotacje przyznano 3 projektom:

- „Zebranie i upowszechnienie danych o pozycji konsumentów na polskim rynku artykułów gospodarstwa domowego" – **Stowarzyszenia Konsumentów Polskich**, w kwocie: **46 096,34 €**;
- „Upowszechnianie wiedzy konsumenckiej na temat rynku usług ubezpieczeniowych" – **Federacji Konsumentów**, w kwocie: **46 307,15 €**;
- „Wzmocnienie pozycji konsumentów na rynku artykułów żywnościowych poprzez przeprowadzenie niezależnych testów porównawczych wybranych produktów (płatki śniadaniowe, chipsy ziemniaczane)" – **Polskiego Towarzystwa Ekonomiki Gospodarstwa Domowego**, w kwocie: **51 428,90 €**.

4. 15 października 2004 r. zakończono prawie dwuletnią umowę bliźniaczą z partnerem niemieckim działającym w konsorcjum z Austrią (PL/IB/2001/EC/08). Działania zrealizowane w ramach tej umowy przede wszystkim przyczyniły się do podniesienia kwalifikacji zawodowych pracowników Urzędu (m.in. staże i wizyty studyjne). Niemiecka fundacja *Stiftung Warentest* zrealizowała 6 pilotażowych projektów testów porównawczych produktów polskich (oleje rzepakowe, wiertarki, rajstopy, kremy do twarzy, proszki i żele do prania, białe farby do ścian), jednocześnie przekazując część specjalistycznej wiedzy nt. m.in. metodologii wykonywania takich testów przedstawicielom polskich organizacji i instytucji. Wydano szereg broszur informacyjnych, przedstawiających istotne zagadnienia prawa

konsumenckiego i pokazujących sposoby jego egzekwowania na Jednolitym Rynku Unii Europejskiej. Ponadto zakupiono do biblioteki Urzędu pozycje książkowe z dziedziny ochrony konkurencji i konsumentów. Podkreślić należy, iż szereg szkoleń i konsultacji skierowanych było do rzeczników konsumentów i konsumenckich organizacji pozarządowych, które miały możliwość bezpośredniego kontaktu i wymiany doświadczeń z przedstawicielami instytucji i organizacji niemieckich oraz austriackich.

II. UOKiK, jako instytucja wiodąca, koordynuje działania w ramach projektu **PHARE 2002, PL2002/000-605-02.01 „Nadzór rynku"**, którego beneficjentami są m.in. Urząd Regulacji Telekomunikacji i Poczty, Państwowa Inspekcja Pracy, Wyższy Urząd Górniczy oraz Inspekcja Handlowa. W 2004 r. zakończono postępowania przetargowe na zakup sprzętu informatycznego (URTiP, PIP, WUG, IH, UOKiK) oraz laboratoryjnego (IH) na łączną wartość netto **1.329.891,46 €.** Ponadto rozpoczęto realizację kontraktu o wartości 627 930 €. na pomoc techniczną dla wszystkich ww. instytucji, w zakresie dotyczącym zagadnień nadzoru rynku (szkolenia specjalistyczne, w tym także dla przedsiębiorców, publikacje oraz wizyty studyjne).

III. Pod koniec 2004 r. w ramach realizacji projektu **PHARE 2003, PL2003/004-379.01.10 „Wzmocnienie polityki ochrony konsumentów"** zakończono postępowanie przetargowe na dostawę sprzętu komputerowego dla rzeczników konsumentów, sądów polubownych oraz 2 konsumenckich organizacji pozarządowych. Łącznie zakupiono 424 nowoczesne zestawy komputerowe o wartości netto **402.376 €.** Zrealizowany zakup miał na celu przede wszystkim wsparcie codziennej pracy poszczególnych instytucji zaangażowanych w system ochrony konsumentów w Polsce, zarówno na poziomie lokalnym jak i ogólnokrajowym.

16. Działalność informacyjna Urzędu

Kształtowanie efektywnej polityki konsumenckiej w Polsce jest jednym z najważniejszych zadań Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Realizacji tego celu służy efektywna informacja, edukacja oraz promocja. W 2004 r. UOKiK prowadził intensywne działania informacyjne i edukacyjne, których celem był wzrost świadomości konsumentów w zakresie obowiązującego prawa oraz wyrabianie wśród konsumentów zmysłu krytycznego tak, aby mogli oni w sposób racjonalny dokonywać wyborów i reagować na naciski handlowe. Priorytetem w polityce informacyjnej Urzędu było stworzenie forum dialogu pomiędzy wszystkimi uczestnikami rynku – konsumentami, producentami oraz

dystrybutorami. Działania te przyczyniły się do wypracowywania kodeksów dobrych praktyk w różnych sektorach rynku.

Komunikacja z mediami

W 2004 roku Centrum Prasowe UOKiK wydało ponad 140 komunikatów prasowych (w tym 90 komunikatów dotyczyło spraw konsumenckich, 50 ochrony konkurencji), zorganizowało 20 konferencji i spotkań dla mediów. Szacuje się, że w 2004 r. kierownictwo UOKiK 808 razy występowało w mediach drukowanych i elektronicznych. Ponadto UOKiK pojawił się w publikacjach 6200 artykułów w prasie o zasięgu ogólnopolskim oraz regionalnym.

Zarówno kierownictwo, jak i pracownicy Urzędu wielokrotnie gościli w telewizyjnych i radiowych programach informacyjnych oraz gospodarczych, udzielali wywiadów prasie, dyżurowali przy telefonach w redakcjach, udzielali porad w trakcie organizowanych czatów. Przedstawiciele UOKiK głównie wyjaśniali i komentowali decyzje wydawane przez UOKiK.

Warto w tym miejscu wspomnieć, że w ubiegłym roku, po raz pierwszy konferencja zorganizowana przez UOKiK (dotycząca jakości paliw płynnych) transmitowana była na żywo w TVN24.

Edukacja konsumentów

Edukacja konsumentów jest najskuteczniejszą formą ochrony przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. W 2004 r. Urząd kontynuował aktywną politykę prewencyjną, której ważnym narzędziem były kampanie edukacyjne. Działania te oparte zostały na badaniach i analizach, na podstawie których definiowano najczęstsze zaniedbania występujące na rynku. W opisywanym okresie przeprowadzono łącznie osiem kampanii edukacyjnych poświęconych: usługom bankowym, deweloperskim, turystycznym, energetycznym, telekomunikacyjnym, jakości produktów, edukacji młodego konsumenta oraz kampanię promocyjną poprzedzająca referendum akcesyjne Polski do Unii Europejskiej.

1. *Kampania – ubezpieczenia komunikacyjne*

W 2004 r. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadził intensywne działania informacyjne i edukacyjne poświęcone ubezpieczeniom komunikacyjnym. W kampanii tej wykorzystano dane pochodzące z analiz konsumenckich opinii na temat ubezpieczeń komunikacyjnych. Aktualna sytuacja na rynku ubezpieczeń komunikacyjnych

oraz najczęściej występujące nieprawidłowości z jakimi konsumenci mogą się spotkać przy zawieraniu tego typu umów, zostały przedstawione i opracowane przez UOKiK w formie raportu.

2. *Kampania – Konsument a reklama*

Zasadniczym celem zorganizowanej przez UOKiK kampanii, było uświadomienie konsumentom roli reklamy jako komercyjnego przekazu informacyjnego. W 2004 r. UOKiK prowadził aktywną działalność informacyjną i edukacyjną m.in. poprzez wskazywanie konsumentom, jak właściwie korzystać z informacji podanych w reklamie oraz jak bronić się przed nieuczciwą i wprowadzającą konsumentów w błąd reklamą.

W ramach tej kampanii, UOKiK przeprowadził badanie socjologiczne na temat postaw konsumenckich wobec reklamy oraz analizę konsumenckich zachowań rynkowych. Raport z badania rozpoczął dyskusję o oddziaływaniu reklamy na konsumentów oraz poziomie społecznej akceptacji zjawiska reklamy. W dyskusję na temat roli reklamy w kształtowaniu postaw konsumenckich włączyły się instytucje ochrony praw konsumentów, branża reklamowa, media oraz środowisko akademickie. Dyskusja znalazła szeroki oddźwięk w prasie oraz mediach elektronicznych.

Z inicjatywy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, na antenie TVP2 wyemitowano 16 odcinków programu edukacyjnego pt. "Konsument". Emisji towarzyszył radiowy dyżur telefoniczny oraz publikacje prasowe (m.in. w dzienniku "Super Express "oraz w tygodniku "Naj").

Ponadto, pracownicy UOKiK brali udział w chatach informacyjnych dotyczących praw konsumentów, organizowanych przez Wirtualną Polskę i 1 Program Polskiego Radia.

Promocja i marketing

Do najważniejszych konferencji, w których udział wzięli przedstawiciele Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w 2004 r. lub które zorganizował UOKiK należy zaliczyć:

1. *„Przyszłość samoregulacji w Polsce i Europie”* – konferencja międzynarodowa, która odbyła się 26 maja 2004 r. w siedzibie Bisiness Center Club. Zorganizowana w związku z przyjazdem Pana Jean Paula Minagassona, Dyrektora Generalnego DG Enterprise w Komisji Europejskiej. Konferencja ta została poświęcona przede wszystkim prezentacji propozycji rozwiązań w sektorach, które najbardziej potrzebują samoregulacji. Ponadto omawiano kwestie związane z budowaniem społecznego zaufania wokół zagadnienia samoregulacji oraz

podkreślono rolę Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- jako koordynatora i doradcy, przy tworzeniu kodeksów dobrych praktyk. Na zakończenie przedstawiono prezentacje najlepszych kodeksów dobry praktyk.

2. *„Handel elektroniczny a ochrona konsumentów. Młodzi konsumenci a Internet”* – międzynarodowa konferencja pod honorowym patronatem Barbary Labudy, Sekretarza Stanu w Kancelarii Prezydenta RP, która odbyła się w dniu 7 października 2004 r., w Rezydencji Belweder, w ramach międzynarodowej współpracy UOKiK z partnerami z Niemiec i Austrii. Podczas spotkania zaprezentowano Strategię Polityki Konsumenckiej UOKiK na lata 2004-2006 w zakresie związanym z ustawowymi kompetencjami Prezesa UOKiK, dotyczącymi ochrony i bezpieczeństwa konsumentów w Internecie. Konferencja ta była również okazją do prezentacji wyników raportu Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pt. *„E-commerce”*, poświęconego wynikom kontroli polskich, internetowych witryn handlowych pod względem zgodności ich zasobów z prawem.

W trakcie wystąpienia określono również główne kierunki edukacji konsumentów oraz podkreślono rolę UOKiK przy tworzeniu kodeksów dobrych praktyk w omawianym obszarze.

3. *„Kontrola Koncentracji w Polsce i Unii Europejskiej – Nowe Podejście”* międzynarodowa konferencja pod honorowym patronatem Cezarego Banasińskiego, Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, która odbyła się 12 października 2004 r., w Centrum Multimedialnym Foksal, w ramach międzynarodowej współpracy UOKiK z partnerami z Niemiec i Austrii. W czasie spotkania przedstawiono nowe, polskie i wspólnotowe regulacje prawne dotyczące kontroli koncentracji. Konferencja była również okazją do przedstawienia rozwiązań prawnych obowiązujących w państwach członkowskich Unii Europejskiej w zakresie kontroli koncentracji.

4. „*Reklama a konsument”* - konferencja z udziałem środowiska akademickiego, środowiska twórców i dystrybutorów reklam zorganizowana w dniu 11 marca 2004 r. przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W czasie spotkania zaprezentowano wyniki badania „Reklama a konsument - konsumenckie postawy wobec reklamy i diagnoza konsumenckich zachowań rynkowych”.

Ponadto zorganizowano następujące konferencje:

- *„Konsumenckie opinie nt. ubezpieczeń komunikacyjnych”* – konferencja prasowa zorganizowana w dniu 21 lipca 2004 r.
- *„Wiedza i postawy polskich przedsiębiorców na temat prawa ochrony konkurencji”* - konferencja prasowa zorganizowana w dniu 27 lipca 2004r.
- *„Przyjazne przedszkole”* - konferencja zorganizowana w lipcu 2004 r., w trakcie której kierownictwo UOKIK przedstawiło sytuację młodych konsumentów Polsce oraz programy edukacyjne adresowane do młodych konsumentów w latach 2003-2004 oraz planowane do realizacji przez UOKiK w latach 2005-2006.
- *„Informacja czy manipulacja? - jak uchronić informację w relacjach między PR, dziennikarzem a wydawcą”* – konferencja została zorganizowana w dniu 6 grudnia 2004 r. i stanowiła element kampanii informacyjnej Związku Firm Public Relations pt. „Czyste informacje”, odbywającej się pod honorowym patronatem Prezesa UOKIK, Pana Cezarego Banasińskiego. Kampania skierowana głównie do środowiska mediów i firm działających w branży Public Relations, miała charakter informacyjny i dotyczyła niezgodności z polskim i wspólnotowym prawem tzw. *advertorioali* czyli komercyjnych artykułów sponsorowanych, bez jednoznacznego oznakowania przekazu jako artykułu o charakterze reklamowo-promocyjnym.
- *„Społeczna odpowiedzialność biznesu”* - konferencja naukowa zorganizowana 4 listopada 2004 r. na Uniwersytecie Poznańskim, z udziałem środowiska akademickiego oraz posłów RP i europarlamentarzystów. Konferencja ta była okazją do przedstawienia wyników badań dotyczących „Społecznych postaw wobec przedsiębiorstw stosujących elementy marketingu zaangażowanego społecznie: arbitraż sądów polubownych i kodeksy dobrych praktyk”.
- *„Samoregulacje w dziedzinie reklamy”* – w czasie konferencji zorganizowanej w Warszawie 19 kwietnia 2004 r. przez Radę Reklamy, IAA oraz Stowarzyszenie Agencji Reklamowych, kierownictwo UOKIK wypowiadało się na temat reklamy i ochrony konsumenta w odniesieniu do administracyjnych form kontroli reklamy jako narzędzia komunikacji przedsiębiorców z konsumentami.

Działalność wydawnicza

W 2004 r. UOKiK prowadził aktywną działalność wydawniczą – wydał bowiem łącznie 25 publikacji, w tym: broszury, raporty, i ulotki (ramach Phare 2001 Twinning PL/IB/2001/EC/08 Polityka konkurencji i ochrona konsumentów).

TYTUŁ

1. *Leniency*
2. *Zakaz praktyk ograniczających konkurencję*
3. *Wybrane zagadnienia z polityki konkurencji*
4. *Vademecum konsumenta*
5. *Nieuczciwe klauzule w umowach konsumenckich*
6. *Rozstrzyganie sporów konsumenckich w Polsce*
7. *Przewodnik po usługach bankowych*
8. *Rachunki bankowe i ich rodzaje*
9. *Kredyt bankowy*
10. *Przed zawarciem umowy z bankiem*
11. *Sprzedaż konsumencka*
12. *Usługi telekomunikacyjne – wybrane zagadnienia*
13. *Kredyt konsumencki*
14. *Telefonia komórkowa a młody konsument*
15 *Usługi turystyczne*
16. *Timesharing –wypoczynek wakacyjny, kluby wakacyjne*
17. *Raport bankowy*
18. *Ubezpieczenia komunikacyjne*
19. *Umowy na odległość w handlu elektronicznym*
20. *Vademecum jak przygotować dokumentację techniczną*
21. *Folder informacyjny nt. UOKiK*
22. *Dwa segregatory – zbiory aktów prawnych:*
    - *Prawo Ochrony Konsumentów*
    - *Prawo Ochrony Konkurencji*
23. *Strategia Polityki Konsumenckiej na lata 2004 – 2006*
24. *Raport Reklama a konsument*
25. *ABC Młodego Konsumenta (książeczka do kolorowania i komiks)*